

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ЗБІРНИК ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ

**ТЕМА: РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ ТА
ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Напрямок: *педагогічні працівники закладів професійної
(професійно-технічної) освіти*

СХВАЛЕНО

кафедрою методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін
протокол № 6 від « 06 » червня 2022 р.
завідувач кафедри

Андрій ЄРМОЛЕНКО

УДК 377.37.35

Рецензенти:

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, докторка педагогічних наук, професорка;

Набок Микола Васильович, вчений секретар Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук, доцент.

Розвиток науково-методичної компетентності педагогів професійної освіти в умовах сучасних освітніх викликів та трансформацій: *збірник електронних навчальних курсів / упорядкування А.Б. Єрмоленко. Біла Церква: БІНПО, 2022. 218 с.*

Сучасні виклики, перманентні перетворення у всіх сферах життєдіяльності нашого суспільства, трансформації у виробничому секторі економіки України та стрімкі технологічні зрушення обумовлюють затребуваність конкурентоспроможного та високопрофесійного кваліфікованого робітника. Важлива роль у підготовці яких належить педагогічним працівникам з принципово новим типом мислення, готовим до здійснення інноваційної педагогічної та науково-методичної діяльності, професійно-компетентним, здатним виконувати конструктивні дії у різноманітних ситуаціях професійного характеру і здійснювати навчально-методичну діяльність на високому науковому рівні відповідно до вимог сучасності.

Важливим фактором професійного розвитку сучасного педагога є безперервна освіта. У контексті його професійного розвитку провідне місце займає науково-методична складова освітньої діяльності. Особливість освітньої діяльності на даному етапі визначається обмеженнями продиктованими карантинними заходами, дією воєнного стану в Україні та переведення педагогічних і науково-педагогічних працівників на дистанційний режим роботи. Представлений збірник електронних навчальних курсів сформовано відповідно до запитів слухачів курсів підвищення кваліфікації у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти щодо розвитку науково-методичної компетентності в контексті оновлення змістового компоненту підвищення кваліфікації науково-педагогічними працівниками кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін.

ЕНК розроблено у рамках забезпечення навчальних модулів «Дидактика професійної освіти» та «Освітні інновації в професійній діяльності педагога професійної (професійно-технічної) освіти».

Для педагогів, методистів, керівних кадрів системи П(ПТ)О, а також усіх зацікавлених у підвищенні якості безперервної професійної освіти педагогічних працівників.

© Кафедра МПО та СГД БІНПО, 2022

КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

e-mail: binpomethodica@ukr.net

Ресурс кафедри на сайті БІНПО:
<http://surl.li/ciobw>

Сторінка у фейсбук:
<https://www.facebook.com/binpomethodica/>

Колектив кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін вибудовує пріоритети своєї діяльності згідно Плану роботи Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти¹, з урахуванням реалізації стратегії діяльності Інституту² та у тісній взаємодії з іншими кафедрами, структурними підрозділами. Діяльність кафедри, реалізація її місії здійснюються на засадах кластерного підходу як основної форми взаємодії і партнерства між усіма учасниками освітнього процесу.

На поточний момент одним із основних напрямів діяльності НПП кафедри, відповідно до «Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» (Концепція), було визначено **забезпечення якості методичного супроводу підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти.**

Місія

Місія кафедри: науково-методичний супровід розвитку фахової компетентності педагога професійної освіти для навчання впродовж життя.

Візія

Візія: Команда однодумців, яка характеризується інноваційною освітою, постійним професійним зростанням, є кластером науково-методичної компетентності і соціокультурного розвитку педагогічних працівників освітньо-професійного середовища Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти;

Цінності

та ціннісні орієнтири: безперервний професійний розвиток і саморозвиток творчої індивідуальності педагога; академічна свобода і доброчесність; професійна та загальнолюдська культура; емпатія; професійна довіра.

¹ План роботи Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти на 2022 рік / наукова ред., упорядкування В.В. Сидоренко. Біла Церква: БІНПО, 2021. 118 с.

² СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА 2020–2025 РОКИ. Вікторія Сидоренко. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2020. 52 с.

СТРАТЕГІЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА 2021-2025 РОКИ. В.Сидоренко, В.Кулішов. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 22с.

ЗМІСТ

1. <u>ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ</u>	9
2. <u>КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ</u>	30
3. <u>КОМПЕТЕНТІСНИЙ УРОК ЯК ЦІЛІСНА ДИДАКТИЧНА СИСТЕМА</u>	62
4. <u>МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ Й ЗМІШАНОЮ ФОРМАМИ НАВЧАННЯ</u>	97
5. <u>МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ</u>	126
6. <u>МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ</u>	143
7. <u>ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....</u>	167
8. <u>ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРАЦІ</u>	186
9. <u>КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ КАФЕДРИ МПО ТА СГД БІНПО</u>	217

АВТОРИ-РОЗРОБНИКИ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ:

Єрмоленко Андрій Борисович, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат політичних наук, доцент;

Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доктор філософських наук, професор;

Кучерак Ірина Володимирівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидатка педагогічних наук;

Масліч Світлана Володимирівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидатка педагогічних наук;

Кулішов Володимир Сергійович, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат педагогічних наук;

Шевчук Світлана Степанівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти;

Щипська Тетяна Петрівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти;

Петрушак Оксана Михайлівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Розробник: Єрмоленко Андрій Борисович, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат політичних наук, доцент

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання для комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання.

Електронний навчальний курс (ЕНК) «Інтерактивні технології навчання» є складником змістового модуля Модулю № 4 «Освітні інновації в професійній діяльності педагога». Мета ЕНК полягає у систематизації, поглибленні та оновленні теоретичних знань щодо принципів, ознак, технологій та методів інтерактивного навчання; організації навчання у співдії та розширенні можливостей застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.

ЕНК «Інтерактивні технології навчання» розрахований на викладання для категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації: педагогічні працівники закладів професійної освіти для дистанційної, очно-дистанційної, та заочної форм навчання.

Бюджет навчального часу становить 8 годин, із яких: *лекції (2 год.), семінарське заняття (4 год.), самостійна робота (2 год.)*.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. [АНОТАЦІЯ](#)
2. [ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ](#)
3. [ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ](#)
4. [ЗМІСТ ЕНК ЗА ТЕМАМИ](#)
5. [ПЛАН ЛЕКЦІЇ](#)
6. [ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ](#)
7. [САМОСТІЙНА РОБОТА](#)
8. [ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ](#)
9. [ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА](#)
10. [КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ Й САМООЦІНКИ](#)
11. [ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ](#)
12. [РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА](#)
13. [АНЕКС. ІНТЕГРАЦІЙНІ ІГРИ](#)
14. [ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА](#)

1. АНОТАЦІЯ

*Те, що я чую, я забуваю.
Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю.
Те, що я чую, бачу й обговорюю, я
починаю розуміти.
Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю,
я набуваю знань і навичок.
Коли я передаю знання іншим,
я стаю майстром.*

Конфуцій

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Інтерактивні технології дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві викладачів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток способів мислення і діяльності здобувачів освіти. З іншого боку, інтеракція є актуальним способом освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника. В умовах сучасної системи освіти головне завдання викладача не лише дати здобувачу освіти фундаментальні знання, а також забезпечити для нього всі необхідні умови, які б сприяли його самоосвіті.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання, за яких кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, формує інтелектуальний потенціал; сприяння розвитку природних задатків, їхніх моральних якостей; налаштування на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає їхнім духовним потребам, задовольняє їхні прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Усе це є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання.

Інтерактивне навчання дає можливість педагогу раціонально використовувати час заняття, водночас дозволяє здобувачу освіти проявити себе, у тому числі під час самостійної роботи. Тому застосування на заняттях сучасних освітніх технологій, зокрема технологій інтерактивного навчання, може зробити заняття більш змістовним, а викладачу дозволяє легко залучати здобувачів освіти до освітнього процесу.

Програму ЕНК побудовано з урахуванням **принципів**, зокрема **освіти дорослих**, серед яких:

принцип спільної діяльності, що забезпечує єдність діяльності тих, хто навчається, з тими, хто навчає, а також з іншими, які навчаються, щодо планування, реалізації, оцінювання і корекції процесу навчання;

індивідуалізації навчання, відповідно до цього принципу кожен, хто навчається, спільно з тим, хто навчає, а в деяких випадках і з іншими курсантами, створює індивідуальну програму навчання, що орієнтована на конкретні освітні потреби й цілі навчання та враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні й когнітивні особливості того, хто навчається;

принцип опори на досвід того, хто навчається, згідно з яким досвід того, хто навчається, використовується як одне з джерел навчання самого слухача та його колег;

системності навчання, цей принцип передбачає дотримання відповідності цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання та оцінювання його результатів;

контекстності навчання спрямована на визначення конкретних, життєво важливих для того, хто навчається, цілей, орієнтованих на виконання ним соціальних ролей або вдосконалення особистості з урахуванням умов професійної, соціальної, побутової діяльності тощо.

А також **принципів: науковості**, що вимагає, щоб зміст освіти відповідав досягненням науки у відповідній галузі знань, а саме урахування достовірних, науково обґрунтованих фактів, явищ, процесів, законів, особливостей розвитку і становлення наукових відкриттів, ознайомлення з різними напрямками наукових пошуків та перспективами розвитку наукових гіпотез.

Систематичності й послідовності – впливає з того, що пізнання навколишнього світу можливе лише у певній системі, і кожна наука являє собою систему знань, об'єднаних між собою внутрішніми зв'язками. Принцип систематичності й послідовності має діяти також на рівні міжпредметних зв'язків.

Свідомості навчання базується на постулаті, що знання передати не можна. Вони стають надбанням людини лише в результаті самостійної свідомої діяльності. Свідоме учіння зумовлюється, передусім, рівнем сформованості мотивів навчання, розумінням практичної цінності й потреби в знаннях для обраної професійної діяльності.

Активності й самостійності у навчанні впливає із важливої закономірності пізнавальної діяльності людини: знання – це результат самостійної розумової праці особистості. Лише розумова праця є запорукою інтелектуального розвитку людини, міцності отриманих знань, формування дієвих мотивів навчання.

Зв'язку навчання з практичною діяльністю, реаліями життя. Навчання лише тоді є успішним, коли особистість відчуває корисність і потрібність засвоєваних знань. Адже сутність діяльності професійних навчальних закладів зводиться до підготовки людини до активної продуктивної праці у сфері створення духовних і матеріальних цінностей тощо.

Орієнтація освіти на компетентності вимагає не тільки зміни змістовного складника дисциплін, модулів, спецкурсів, що вивчаються, а й методів і форм організації освітнього процесу, засобів активізації діяльності, наближення тем до реального життя та пошуку шляхів вирішення проблем, що виникають.

Оскільки природа компетентностей діяльнісна, компетентним можна стати лише через пошук, досвід, вибір відповідних моделей навчання. При такому навчанні формуються та розвиваються такі якості, як самостійність здобувачів освіти, відповідальність прийняття рішень; пізнавальна, творча, комунікативна, особистісна активність, що визначає основні якості компетентного працівника на ринку праці.

Мета електронного навчального курсу «Інтерактивні технології навчання» полягає у систематизації, поглибленні та оновленні теоретичних знань щодо принципів, ознак, технологій та методів інтерактивного навчання; організації навчання у співдії та розширенні можливостей застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.

Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання сполуки **завдань**:

- поглиблення знань про науково-теоретичні та організаційно-методичні засади інтерактивного навчання;
- розширення уявлення про практику застосування інтерактивних технологій, форм і методів навчання;
- розвиток методичної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- побудова ефективної комунікації в системах «педагог-здобувач освіти», «здобувач освіти - здобувач освіти»;
- набуття практичного досвіду застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.

Матеріали ЕНК **«Інтерактивні технології навчання»** спрямовано на розвиток методичної, спеціальної, інноваційної та комунікаційної компетентностей педагогічних працівників.

Контент ЕНК визначається понятійним міжпредметним зв'язком з таких освітніх і наукових галузей: філософських, інформаційних, педагогічних, управлінських тощо.

Бюджет навчального часу становить 8 годин (0,26 кредиту ЄКТС).

Освітній процес здійснюється за такими **формами**: *лекція (2 год.), семінарське заняття (4 год.), самостійна робота (2 год.)*

Методи навчання: мозкового штурму, кейсів, рольових ігор, проектування нестандартних віртуальних ситуацій, освітні проєкти, інтерв'ї, інтерактивної дискусії тощо.

Засоби навчання: електронні засоби навчання (електронні посібники, цифрові комплекси, комп'ютерні тести, дистанційний курс і т.п.), навчально-методичні посібники, науково-популярна література, інформаційні ресурси Інтернету, освітньо-інформаційні портали тощо.

Додаткові навчальні ресурси: Освітня платформа БІНПО LMS "PROFOSVITA" (<https://profosvita.org>), ресурс Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти в Електронній бібліотеці НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/bticesheiuem/>), інформаційно-методичний ресурс «Методична скарбничка» та сайт БІНПО (<https://binpo.com.ua>.)

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Очікувані результати опрацювання матеріалів включають:

Знання і розуміння

- теоретичні відомості про сутність, класифікацію та особливості інтерактивних технологій навчання;
- методологічну основу інтерактивного навчання;
- педагогічні умови реалізації інтерактивного навчання;
- методика проведення занять із використанням інтеракції;

Розвинені вміння

- проведення занять із використанням інтерактивних форм, методів, прийомів, елементів;
- визначати педагогічні умови застосування та інтеракції в процесі занять;
- здійснювати підбір ефективних інтеракцій відповідно до мети і завдань заняття;
- проєктувати заняття із застосуванням інтерактивних технологій навчання;

Диспозиції (цінності, ставлення)

- усвідомлення доцільності організації освітньої практики на принципах активізації діяльній ролі здобувачів освіти, розвитку їх професійних та особистісних якостей в контексті компетентнісного зростання;
- усвідомлення ролі педагогічного працівника, як наставника професійно-орієнтованого зростання майбутнього кваліфікованого робітника в освітньому середовищі.

Ключові слова: інтерактивні технології, інтерактивні методи, інтерактивні форми, інтеракція, інноваційне, освітнє середовище, організаційний компонент, педагогічні умови, способи мислення і діяльності здобувача освіти.

Навчальна концепція. Реалізація завдань ЕНК здійснюється в дистанційному форматі, через участь у лекціях, семінарських заняттях, самостійної роботи шляхом:

- розгляду навчального матеріалу на лекціях;
- участі у семінарських заняттях з метою розвитку критичного мислення, установок і необхідних якостей для використання у професійній діяльності здобутих знань, умінь (навичок);

- самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу на основі розробленого комплексу навчально-методичних матеріалів;

- виконання практичних завдань, контрольної-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання;
- участі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ

№ з/п	Тематичний план	Форми заняття, кількість годин			
		Лекції	Семінарське заняття	Самостійна робота	Разом
1.	Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання	2			2
2.	Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця		2		2
3.	Методика організації та проведення інтерактивних занять		2	2	4
	<i>Разом</i>	2	4	2	8

4. ЗМІСТ ЕНК ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання.

Інноваційні методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем. Освітні моделі і стратегії. Поняття інтерактиву, інтерактивно-комунікаційна взаємодія. Сутність понять «інтерактивність», «інтерактивне навчання». Педагогічні умови реалізації інтерактивного навчання. Суть інтерактивності в процесі навчання, основні ознаки. Історичний екскурс. Педагог як організатор інтерактивної взаємодії у процесі навчання. Провідні ознаки й інструменти інтерактивного навчання. Навчання в співдії: теорія та практика. Розробка екосистеми інноваційного освітнього середовища закладу освіти.

Тема 2. Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця.

Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних технологій навчання. Мета і завдання застосування інтерактивних технологій у навчанні. Інтерактивні технології – ефективний засіб підвищення якості навчання. Подолання труднощів у ефективному застосуванні інтерактивних методів навчання між викладачем та здобувачем освіти. Технології особистісно-орієнтованого навчання. Форми інтерактивного навчання. Методи інтерактивного навчання: кооперативне навчання, інтерактивна дискусія, інтерактивний тренінг, майстер-клас, метод колективної генерації ідей. Критерії вибору інтерактивних форм і методів. Особливості використання різних методів інтерактивного викладання.

Тема 3. Методика організації та проведення інтерактивних занять.

Методика проведення інтерактивного заняття. Основні правила організації інтерактивного навчання. Приклади використання інтерактивних елементів під час проведення заняття. Практичні аспекти підготовки та використання інтерактивних навчальних матеріалів. Види активних методик: вступні методики; основні (ключові) методики; завершальні (підсумкові) методики; допоміжні методики (енерджайзери) Етапи планування тренінгу. Створення концепції тренінгу. Проведення тренінгу.

5. ПЛАН ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання (2 год.)

1. Інноваційні методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем.
2. Поняття інтерактиву. Педагогічні умови реалізації інтерактивного навчання.
3. Суть інтерактивності в процесі навчання, основні ознаки.
4. Історичний екскурс.
5. Педагог як організатор інтерактивної взаємодії у процесі навчання.

6. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 2. Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця. (2 год.)

Питання для обговорення

1. Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних технологій навчання.
2. Мета і завдання застосування інтерактивних технологій у навчанні.
3. Технології особистісно-орієнтованого навчання.
4. Форми інтерактивного навчання.
5. Методи інтерактивного навчання: кооперативне навчання, інтерактивна дискусія, інтерактивний тренінг, майстер-клас.
6. Критерії вибору інтерактивних форм і методів.
7. Особливості використання різних методів інтерактивного викладання.

Тема 3. Методика організації та проведення інтерактивних занять (2 год.)

Питання для обговорення

1. Методика проведення інтерактивного заняття.
2. Основні правила організації інтерактивного навчання.
3. Приклади використання інтерактивних елементів під час проведення заняття. Види активних методик:
 - А) Вступні методики
 - Б) Основні (ключові) методики
 - В) Завершальні (підсумкові) методики
 - Г) Допоміжні методики (енерджайзери)
4. Етапи планування тренінгу. Створення концепції тренінгу. Проведення тренінгу.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема 3. Методика організації та проведення інтерактивних занять (2 год.)

Питання для самостійного заняття

1. Сутність понять «інтерактивність», «інтерактивне навчання». Освітні моделі і стратегії.
2. Інтерактивні технології як ефективний засіб підвищення якості навчання.
3. Провідні ознаки й інструменти інтерактивного навчання.
4. Навчання в співдії: теорія та практика.
5. Подолання труднощів у ефективному застосуванні інтерактивних методів навчання між викладачем та здобувачем освіти.
6. Методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем.

8. ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

Інноваційні методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем

Право кожної особи на отримання освіти за здібностями гарантується у статті 26 Загальної декларації прав людини. У Європейській конвенції про права людини зазначено, що нікому не може бути відмовлено у цьому праві, однак воно вимагає державного регулювання.

Інноваційний пошук в освіті повинен починатися зі створення або прийняття фундаментальної наукової концепції, зміни парадигми навчання та виховання. Введення інновацій у процес навчання має спиратися на філософські основи освіти, відповідні вимогам часу. У нашій країні відбуваються суттєві зміни в національній освітній політиці, яка тепер орієнтована насамперед на задоволення потреб особистості, що призвело до значних змін у виборі змісту, форм і методів навчання. Проблемі вдосконалення підготовки фахівців у системі освіти приділяється достатньо уваги. Останнім часом реалізується концепція безперервної освіти, яка передбачає зміни за трьома напрямками: чому вчити (зміст), у якій послідовності (структура) і яким способом вчити (технологія).

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що система підготовки фахівця у вищій школі найбільш ефективна тоді, коли як її організаційно-методичного інструментарій використовуються різноманітні педагогічні технології (Н. Е. Касаткіна, Б. П. Невзоров, Л. Г. Семушкіна, Т. І. Шамова та ін.).

Як зазначає Кісіль М. В. «...одним із шляхів модернізації освітньої системи постає упровадження в навчальний процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації (італ. *innovations* - новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства».

Інноваційну педагогічну технологію варто розглядати як особливу організацію діяльності та мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті³.

Активне навчання

Активне навчання має навчити співпраці, тому воно і є інтерактивним. Є багато мотивів інтерактивності. На першому плані знаходяться переконання, що знання та досвід кожного

³ Андрущенко Н.О. *Інноваційні методологічні підходи до навчання здобувачів вищої освіти в контексті сучасних освітніх систем*. Інтерактивний освітній простір ЗВО [Електронний ресурс] : матеріали всеукраїнського науково-практичного вебінару (м. Вінниця, 4 березня 2019 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2019. – 93 с

учасника освітнього процесу надзвичайно цінні. Напевно, найбільші знання має викладач, який веде заняття, експерт в даній галузі. Але свій досвід, свої знання, врешті-решт свій спосіб спостереження за світом, участі в цьому вносить кожен учасник освітнього процесу. Саме спосіб постановки питання, виявлення труднощів у розумінні обговорюваного питання може вказати нові напрямки пошуку для всіх учасників групи. Базування на спільному досвіді створює шанс багатобарвності, багатосторонності навчання.

Є й інший мотив: в сучасному суспільстві щораз менше досягнень є результатом індивідуальної діяльності, оскільки ми живемо в час колективної праці. Знання індивідумів є малоприслужними, якщо індивідум не вміє брати участь у постійному обміні. Тому в інтерактивних закладах освіти важливий акцент ставиться на інтеграції групи, на те, щоб її члени добре пізнали один одного, навчилися відповідно реагувати та усвідомлювати свою реакцію на чужі позиції та дії. Багато робиться для того, щоб учасники закладів освіти просто добре почували себе, вміли сприймати один одного. Успіху не можна досягнути самотійно, а лише разом – у колективі⁴.

Поняття інтерактиву, інтерактивне навчання

Інтерактив («inter» – «взаємний», «act» – діяти) – це активна взаємодія засобами діалогу з чимось (наприклад, з комп'ютером) або кимось (людиною). Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію і залучення усіх учасників у пізнавальний процес. Інтерактив – це більше, ніж діалог: у діалозі між викладачем та здобувачами освіти провідну роль відведено саме викладачу.

В інтерактивній формі навчання відбувається полілог: не лише взаємодія між викладачем і здобувачами освіти, а й активна бесіда і співпраця між слухачами; викладач виконує координуючу або консультативну роль. Це означає, що вони виступають рівноправними суб'єктами навчання, кожен з яких може мати власну думку, яка ап'рїорі має право на існування.

Основні ознаки інтерактиву:

- ✓ розширення пізнавальної активності – процес навчання побудовано таким чином, що кожен заохочений до активного пізнання через багатосторонню комунікацію, групову роботу та творчу взаємодію;
- ✓ ситуація взаємонавчання – кожен може висловлювати свою думку і рефлексувати, покладаючись на свій досвід і знання; істина і смисли окреслюються у полілозі та взаємодії, а не транслюються готовими знаннями;
- ✓ ситуація успіху – присутня атмосфера доброзичливості і взаємопідтримки, що дозволяє кожному відчувати себе комфортно, активно діяти, відзначати власні успіхи, досягнення інших і надбання усієї групи;
- ✓ різноманітність форм роботи, що змінюють одна одну, – індивідуальна, парна, групова робота, робота в командах;
- ✓ різноманітність форматів навчання – дослідницькі процеси, ділові ігри, робота з документами, різними джерелами інформації, творчі завдання тощо;
- ✓ поєднання різних видів активності учасників тренінгу: фізичної (рухова активність); соціальної (активність у соціальному оточенні – комунікація, взаємодія, взаємосприйняття); змістовної стосовно тематики тренінгу.

Метою інтерактивної взаємодії є:

- ✓ створення умов для залучення всіх здобувачів освіти до процесу пізнання;
- ✓ надання можливості кожному розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;

⁴ Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник. /За заг. ред. П.Шевчука і П.Фенриха. – Щецін: Вид-во WSAP, 2005. – 170 с

- ✓ створення атмосфери співпраці, взаємодії, кооперації;
- ✓ створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного здобувача освіти відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, значущості;
- ✓ продуктивне навчання, постійний взаємозв'язок з прикладами з життя, предметом діяльності, застосуванням отриманих знань у повсякденні⁵.

Історичний екскурс

Якщо звернутися до історії виникнення інтерактивного навчання, то його зародки можна знайти за стародавніх часів. Так, Сократ примушував своїх слухачів шляхом запитань і відповідей знаходити «істину». Платон пропонував давати освіту дітям з 6-річного віку та розвивати їх за допомогою ігор, бесід, казок, пісень тощо. Конфуцій у заснованій ним школі не дотримувався регламентованих за часом і змістом навчальних занять. Навчання й виховання відбувалось у процесі довільних бесід, які часто мали евристичний характер.

До основ групової роботи також покладено ідеї Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Дж. Дьюї про вільний розвиток особистості, систему групового навчання А. Белла та Дж. Ланкастера, Дальтон-план Е. Паркхерст. Автор цієї методики педагог Елен Паркхерст запропонувала її як альтернативу урокам запам'ятовування й опитування. Учні мали можливість обирати зміст заняття, варіювати предмети. Весь матеріал поділявся на частинизавдання. Кожна з них конкретизувалася на окремі картці у формі короткого письмового завдання з постановкою запитань і визначення джерел, де учні можуть знайти відповіді на поставлені питання. Кожний учень складав з учителем контракт про самостійне опрацювання матеріалу у визначений час. Завдання виконувалося у доступному для кожного темпі самостійно або в групі (по 3-5 чоловік). Облік навчальної роботи здійснювався на картках: лабораторній картці вчителя, індивідуальній обліковій картці учня й обліковій картці класу. Учні працювали в окремих предметних кабінетах-лабораторіях. Звідси походить і назва – лабораторний план. Однак Дальтон-план породжував серед учнів нездорове суперництво, розвиваючи індивідуалізм, нераціональне використання часу.

В колишньому Радянському Союзі (30-і роки – початок 40-х, на Східній Україні) виникла ідея бригадно-лабораторної форми навчання, що мала назву «бригадно-лабораторний метод». Ця форма роботи стала надто популярною і поступово перетворилася в універсальну форму організації навчального процесу. Основною навчальною одиницею учнів, які вивчають матеріал і виконують завдання, була бригада (група, ланка). Керував такою групою бригадир, якого обирали з-поміж себе самі учні. Робота в групах (бригадах) організовувалася за різними варіантами: порівнювалися результати різних завдань; колективно обговорювався однаковий матеріал, де лише одне питання відрізнялось. Це спонукало до живої дискусії, оскільки кожна група мала новий для себе матеріал. Потім порівнювалися результати, що були одержані групами. Нажаль, ці нові форми навчання впроваджувалися без належної експериментальної перевірки. Тому їх застосування швидко виявило значні недоліки: зниження ролі вчителя, відсутність в учнів мотивації навчання, неекономне використання часу, тобто помилки, що були характерними і для Дальтон-плану. Про ці недоліки йшлося у постанові ЦК ВКП(б) «Про навчальні програми і режим у початковій і середній школі» (1932 р.), де бригадно-лабораторний метод було засуджено. Втрачено й ті раціональні зерна, які ці методики містили. Авторитарна шкільна політика призвела до того, що аж до кінця 50-х років вчені, педагогіки практики неспроможні були експериментувати в цьому напрямі.

На Заході ж групові форми роботи з учнями активно розвивалися. У 30-50-х роках навчання в школах колишнього СРСР розвивалося на основі класно-урочної системи, яка пропонувала переважно фронтальну організацію занять. Лише у 60-х роках у радянській дидактиці з'явився інтерес до групової форми навчання в зв'язку з вивченням проблеми

⁵ Інтерактивні методи викладання. Практичні поради для суддів-викладачів. – К.: ФОП Демчинський О.В., 2017. – 64 с.

пізнавальної активності, самостійності учнів. У працях учених цього періоду (Л. Аристової, М. Данилова, Б. Єсіпова та ін.) відзначалося, що коефіцієнт роботи учнів на окремих уроках становить від 40 до 60%, що зумовило появу групової форми роботи на уроках. У 70-тих роках важливий напрям досліджень загальних форм навчання був пов'язаний з навчально-пізнавальною діяльністю учнів в умовах колективної, групової, індивідуальної роботи в класі (А. Алексюк, Ю. Бабанський, І. Лернер, Х. Лійметс).

Проблема інтерактивного навчання й зараз активно розробляється в теоретичному та методологічному аспектах⁶.

Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних технологій навчання

Як відомо, інтерактивне навчання принципово відрізняється від традиційного. Для більш ґрунтовної характеристики відмінних рис двох видів навчання було проведено їх порівняльний аналіз, користуючись структурою процесу навчання І. Харламова, та представлених результатів порівняння в Таблиці 1.

Таблиця 1.

Компоненти	Традиційне навчання	Інтерактивне навчання
Цільовий компонент	Передавання знань через викладання навчальної інформації без залучення студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності.	Розвиток студента як суб'єкта навчальної діяльності, створення умов для активного оволодіння знаннями та реалізації творчого потенціалу.
Мотиваційний компонент	Перевага зовнішньої мотивації.	Наявність глибокої внутрішньої та мотивації спільної діяльності.
Змістовий компонент	Репродуктивне засвоєння матеріалу.	Самостійний пошук та оволодіння знаннями.
Операційно-діяльнісний компонент	Перевага методів усного викладання: лекції, бесіди, методи ілюстрацій і демонстрацій, репродуктивні методи.	Інтерактивні методи, рольова гра, «акваріум», «мікрофон», «мозковий штурм», дискусія та ін.
Контрольно-регулюючий компонент	Викладач контролює обсяг вивчення матеріалу, час і процес навчання. Зворотній зв'язок зі здобувачами освіти відсутній. Викладач є «джерелом» знань.	Контроль викладача за обсягом матеріалу, що вивчається, процесом освіти. Зворотній зв'язок зі здобувачами освіти є постійним. Викладач є організатором, консультантом та фасилітатором.
Оціночно-результативний компонент	Є чіткі критерії для контролю знань педагогом. Проте, оцінка є формальним показником	Оцінка викладача формується на основі врахування активності

⁶ Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. –309 с.

	результату навчання, оскільки не враховує реального рівня розвитку. Відсутні можливості для тих, хто навчається, щодо розвитку самоконтролю та самооцінки.	кожного студента, докладених зусиль, способу спілкування, уміння співпрацювати, тощо.
--	--	---

Компоненти інтерактивної технології

Інтерактивна технологія навчання як система містить такі компоненти:

- ✓ чітко сплановані цілі навчання – зрозумілий якісний та кількісний очікуваний результат процесу у вигляді навчальних досягнень здобувачів освіти;
- ✓ спеціально відібраний та структурований зміст навчання;
- ✓ інтерактивні форми, методи і прийоми, за допомогою яких організується навчання і стимулюється активна діяльність здобувачів освіти; адекватні цілям, формам і методам засоби навчання;
- ✓ розумові і навчальні дії та процедури у вигляді системи пізнавальних завдань, за допомогою яких здобувачі освіти можуть досягти запланованих результатів;
- ✓ організаційні та психолого-педагогічні умови, що дозволяють ефективно спланувати та реалізувати інтерактивне навчання.

Основною педагогічною ідеєю застосування інтерактивних технологій навчання є активізація розумової діяльності здобувачів освіти, актуалізація опорних знань, індивідуалізація освітнього процесу, надання можливості самостійного осмислення значення здобутих знань для використання їх на практиці, виховання позитивного ставлення до предмета.

Інтерактивні технології навчання передбачають організацію кооперативного навчання, коли індивідуальні завдання переростають у групові, кожен член групи робить унікальний внесок у спільні здобутки, зусилля кожного члена групи потрібні та незамінні для успіху всієї групи. Уміле послугування різноманітними інтерактивними технологіями під час організації освітнього процесу знімає нервову напругу, дає змогу змінювати «звичні» форми діяльності, зосереджуватися на вузлових проблемах, які потребують повсякденної уваги.

Виокремлюють п'ять головних вимог для успішного навчання у режимі інтерактивної технології:

1. Позитивний взаємозв'язок – члени групи повинні розуміти, що спільна навчальна діяльність дає користь кожному.
2. Неопосередкована взаємодія – члени групи мають перебувати у тісному контакті один з одним.
3. Індивідуальна відповідальність – кожен здобувач освіти має оволодівати запропонованим матеріалом і бути відповідальним за допомогу іншим, але більш здібні здобувачі освіти не повинні виконувати роботу за когось.
4. Розвиток навичок спільної роботи – здобувачі освіти повинні засвоїти навички міжособистісних відносин, які необхідні для успішної роботи, наприклад, розподіл, планування завдань.
5. Оцінка роботи – під час групової роботи необхідно виділяти спеціальний час для того, щоб група змогла оцінити, наскільки успішно вона працює⁷.

⁷ Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с

Види активних методик

Вступні методики. Вступні методики дозволяють створювати атмосферу доброзичливості, довіри. У вступній частині відбувається попереднє знайомство із тренером, метою та завданнями тренінгу, правилами тренінгу, а також проводиться знайомство між учасниками і опитування їхніх очікувань.

Вступні методики включають до себе «розігрівачі» вправи, їх також називають «криголами» (icebreaking), оскільки такі вправи ніби «розтоплюють лід» у групі, об'єднують, налаштовують на доброзичливий лад та співпрацю. У форматі вправ-криголамів може відбуватися знайомство, збір очікувань.

Основні (ключові) методики. Ключовими методиками називаються такі, під час яких розв'язується основна проблема тренінгу. Це можуть бути обговорення, інтерактивні лекції, мозковий штурм, рольові ігри, кейси, «карусель» тощо. Важливо під час основної частини тренінгу чергувати різні види ключових методик на кожний наступний етап роботи підбирати нову, відповідну до завдання методик. Серед ключових методик окремо варто виділити прави на проблематизацію. Вони мають на меті актуалізувати досвід учасників з приводу даної проблеми, підкреслити її неоднозначність, складність і водночас актуальність вирішення, підвищити пізнавальний інтерес до піднятої теми. Частково функцію проблематизації вирішує збір очікувань від учасників тренінгу і паралельний запис їх на фліп-чарті. Також це можуть бути кейси, ділові ігри, експерименти, які «оголюють» проблему, акцентують на ній увагу.

Завершальні (підсумкові) методики. Завершальні методики підбивають підсумок усього тренінгу, об'єднують результати у загальну структуру, допомагають виділити основні результати інтерактивної роботи. На завершальному етапі тренінгу відбувається наступне:

- по-перше, учасники говорять про себе: що дала участь у тренінгу кожному з них, що здалося корисним у роботі тренінгової групи, чого не вистачило;
- по-друге, учасники тренінгу дають зворотний зв'язок один одному: що допомагає (які особистісні якості, вміння тощо) кожному з них ефективно спілкуватися, а що заважає;
- по-третє, забезпечується отримання кожним учасником і групою в цілому узагальненої та індивідуалізованої інформації про ефективність роботи і можливості її продовження, опрацювання варіантів застосування отриманих результатів на практиці.

Допоміжні методики (енерджайзери) Енерджайзери, або техніки підвищення/переключення уваги застосовуються у випадках:

- коли необхідно зняти напругу або підвищити енергію та емоційний тонус у групі;
- перед зміною діяльності або переходу від одного етапу до другого;
- обов'язково – після перерви (на обід або кава-брейки) перед початком роботи.

Допоміжні методики, як і «криголами», об'єднують і налаштовують на продуктивну співпрацю. Їх не повинно бути багато (2-3 на одному тренінгу з інтервалом одна на 2-3 години). Проте їх застосування обов'язкове, якщо ефективність роботи групи зменшується через втому, брак уваги, одноманітність завдань або довготривалу чи інтенсивну інтелектуальну діяльність.

9. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Завдання 1. Проаналізуйте сутнісну різницю традиційного та інтерактивного навчання.

Завдання 2. Зпроектуйте структуру заняття з використанням інтерактивних технологій навчання (основні елементи заняття, співвідношення їх часових показників, акценти).

Завдання 3. Схарактеризуйте інтерактивне навчання та його види: 1) тренінги; 2) case-study; 3) ділові ігри; 4) мозковий штурм тощо. До кожного виду інтерактивного навчання наведіть приклад його використання з власного фаху.

10. КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ Й САМООЦІНКИ

1. Інтерактивне навчання:

діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія педагога і учня; організована діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу.

2. Сутність інтерактивного навчання полягає:

учень виступає в ролі пасивного слухача; на співпраці учня і педагога.

3. Сутність інтерактивної моделі навчання полягає у тому, що...

учень сприймає вплив педагога; учень спілкується тільки з педагогом (безпосередньо чи опосередковано); учень спілкується і з педагогом, і з іншими учнями.

4. Оберіть принципи інтерактивного навчання:

активності;
зворотного зв'язку;
експерименту;
довіри;
свободи і рівності поглядів.

5. Розподіліть за формами навчання:

технології кооперативного навчання	технології колективно-групового навчання	технології ситуативного моделювання	технології опрацювання дискусійних питань

робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка, імітаційні ігри, рольова гра, драматизація, кейс-метод, дискусія

11. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Адаптивна система навчання – це комплексна система управління навчанням, яка гарантує адаптацію до індивідуальних особливостей здобувача освіти.

Адаптивність освітнього середовища – здатність освітнього середовища встановлювати відповідність між пропонованими освітніми послугами й освітніми запитами сім'ї, громадськості та окремих громадян, створювати і підтримувати умови для продуктивної роботи педагогічних кадрів, управлінського та обслуговуючого персоналу.

Активізація навчальної діяльності – заходи, що застосовуються з метою інтенсифікації навчальної діяльності та підвищення активності. Здійснюється за такими напрямками: а) педагогічний (застосування форм і методів навчання, які стимулюють пізнавальні інтереси); б) психологічний (збудження психічних процесів: відчуття, сприйняття, мислення, уяви учнів з метою їхньої підготовки до активної пізнавальної роботи); в) соціально-психологічний (організація міжособистісного спілкування в навчальній групі, яка сприяє змаганням та взаємонавчанню її членів, заохочення індивідуальних досягнень з боку педагога та групи); г) соціально-економічний (підвищення особистої соціальної та економічної зацікавленості в більш високих результатах навчальної діяльності).

Активізація навчальної діяльності – сукупність заходів, які здійснюються з метою її інтенсифікації та підвищення ефективності.

Активне слухання – повна участь в ситуації слухання шляхом: 1) розгляду мети того, що говорять; 2) оцінки того, що говорить доповідач; 3) прояви уваги, тобто, роблячи замітки, ставлячи питання і, якщо доречно, коментуючи.

Активне читання – повна участь в ситуації читання шляхом: 1) розгляду мети автора; 2) передбачення, про що говорить матеріал; 3) співвідношення того, що ви читаете, з вашим минулим досвідом.

Взаємодія – своєрідне втілення зв'язків, взаємин між людьми, котрі, виконуючи спільні завдання, взаємовпливають, доповнюють один одного і досягають успіху у розв'язанні поставлених задач.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Груповий тренінг – метод навчання в аудиторії в процесі побудови ефективно взаємодіючої групи. Має на меті зміну поведінкових принципів або розвиток лідерських здібностей здобувачів освіти.

Дискусія (від лат. discussio – розгляд, дослідження) - обговорення будь-якого питання в групі, «спільне думання»; процес публічного обговорення спірного питання, проблеми. Найважливішими характеристиками дискусії є публічність (наявність аудиторії) та аргументованість; мета – прагнення виробити спільну думку, досягнути угоди з обговорюваного питання та прийти до конкретного результату.

Едьютейнмент (edutainment, від англ. education - освіта та entertainment - розвага) - Організація навчання, яка передбачає поєднання навчання та гри; освіта за допомогою гри; це спосіб навчання людей, які недостатньо мотивовані щодо отримання знань; одночасно навчання та задоволення допитливості, що веде до глибокого захоплення предметом дослідження; форма навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення та засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оцінювальній діяльності тощо.

Зворотній зв'язок – це передача інформації між взаємодіючими учасниками педагогічного процесу, це причинно-наслідкова детермінація дії кожного з них.

Індивідуалізація навчання – така організація навчання, що дозволяє найбільш повно враховувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти.

Інновативність (лат. innovatio – оновлення, зміна) – емоційно-оцінне ставлення до нововведень, відмінність у сприйнятливості суб'єктів до інновацій, нових ідей, досвіду.

Інноваційна діяльність – діяльність установи освіти з організації впровадження в практику результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, дослідно-конструкторських робіт.

Інтерактивне навчання – освітній процес орієнтований на запитання та пошук. Такі форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо.

Інтерактивний метод – це певний підхід до освітнього процесу, пов'язаний з вивченням навчального матеріалу в ході інтерактивного заняття.

Інтерактивні навчальні методи – спрямованні дискусії, структуровані переживання (experiences), розігрування ролей, ігри і моделювання.

Інтерактивні технології – різновид активних (інтенсивних) технологій.

Інтерактивні технології навчання – це така організація процесу навчання, в якому здобувачу освіти неможливо не брати участь у колективному, взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесу навчання пізнання.

Інтерація (від англ. interaction < лат. inter + activus — діючий) — безпосередня міжособистісна взаємодія («обмін символами»), найважливішою особливістю котрої визнається здатність людини «приймати на себе роль іншої».

Кванторіум (від англ. quantum – кількість; значний, суттєвий) - це форма організації навчання, що передбачає різноманітний зміст інноваційної діяльності (квантів) за інтересами учасників та включає реалізацію як індивідуальних, так і групових (командних) проєктів; форма організації творчої діяльності в сфері інновацій та сучасних технологій з метою практичного вирішення навчальних завдань.

Освітній квест – це спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої учні здійснюють пошук інформації за вказаними адресами, що включає пошук цих адрес чи інших об'єктів, людей, завдань тощо. Завдання можуть бути різними за своїм змістом і наповненням: творчі, активні, інтелектуальні.

Педагогічна технологія (за Ярмаченко М.Д.) – сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізувати поставлені освітні цілі.

Скетчинг (від англ. sketching – ескіз) - спосіб візуалізації думок і почуттів за допомогою техніки швидкого малюнка, яка дозволяє декількома штрихами передати сутність явища, образно відобразити основні ідеї та передати емоції. Застосування даного способу самовираження в процесі взаємодії розвиває спостережливість, творчі здібності, вміння виділяти головне в об'єкті спостереження.

12. РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА №1

1. Які нові знання, уміння, компетенції Ви отримали, поглибили, удосконалили?
2. В якій сфері професійно-педагогічної діяльності Ви зможете їх використовувати?
3. З якими труднощами зіткнулись під час опрацювання матеріалів теми?

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА №2

1. Що Вам сподобалось найбільше (тематика, форма викладання, інше)? Чому?

2. Які недоліки Ви можете виділити?

3. Оцініть корисність для вас поданої у ЕНК інформації за 5-ти бальною системою:
12 3 4 5

4. Як Ви плануєте використати отриману інформацію:

5. Ваші побажання та пропозиції організаторам підвищення кваліфікації, розробникам, викладачам щодо змістовних, процесуальних складників ЕНК:

РЕФЛЕКСІЙНИЙ ПРИЙОМ «ТРИ – ДВА – ОДИН»

Пропонуємо виконати наступне завдання:

- В першому рядку запишіть три факти, які були новими, цікавими, несподіваними.
- В другому – два факти, які здалися нецікавими, некорисними, або вже були відомі.
- В третьому – один факт, який хотілось би вивчити детальніше, поглибити знання.

13. АНЕКС. ІНТЕГРАЦІЙНІ ІГРИ

Навчання – це не лише зміст, завдяки якому учасники отримують знання та вміння, але і процес, який може їм цей шлях полегшити.

Використання інтерактивних методів буде успішним тільки тоді, коли буде створено відповідно доброзичливу атмосферу. Тому невід’ємним елементом майже кожного тренінгу є інтеграційні ігри.

“Криголами” використовують особливо часто на початку тренінгу, коли учасники ще не знайомі одне з одним або в ході занять, для запровадження відповідної вільної атмосфери.

Вони можуть також відділити одне від одних різні частини тренінгу.

Коли застосовувати? на початку занять, коли учасники ще не знайомі; в моментах «зниження енергії» групи; коли переважають статичні форми ведення занять.

Переваги: прості у проведенні; за короткий час позитивно змінюють атмосферу.

Труднощі: на початку вимагають подолання стереотипу «несерйозних ігор»; вимагають великого приміщення через необхідність руху учасників.

*інтеграційні ігри (“криголами”)
Вони роблять можливим
познайомитись учасникам,
викликати довіру до себе –
«ламають кригу»*

Приклади ігор

«Привабливий Петро»(20 хв.) Учасники займають місце в колі. Ведучий каже: через хвилину кожен по черзі назве своє ім’я та прикметник, який його характеризує. Прикметник повинен починатися з тої самої літери, що і ім’я, наприклад привабливий Петро. Коли закінчить перша особа, завданням іншої буде назвати себе та повторити попереднє ім’я та прикметник. Далі завдання переходить до третьої особи і по черзі до всіх учасників. Останній учасник повинен назвати імена та риси усіх учасників.

«Учасник» (10 хв.) Ведучий ділить учасників на пари, кожна пара отримує: аркуш паперу; о хустку для зав’язування очей; маркер. Один учасник пари має зав’язані очі, завданням другої особи є вербальне (словами) ведення особи із зав’язаними очима, щоб та могла намалювати маркером на фліпі постать учасника. Потім робимо виставку.

«Оголошення» (25 хв.) Ведучий просить учасників написати оголошення, в якому рекламує себе як товариша (вчителя тощо). Оголошення повинне бути досить коротким, максимум до 25 слів. Далі ведучий збирає оголошення, перемішує їх та роздає учасникам. Завданням учасників є зачитати вголос оголошення та вгадати їх автора. Гра може проводитись лише тоді, коли учасники добре знають одне одного.

«Пошук подібностей» (10 хв.) Ця коротка гра дозволяє підвищити рівень енергії групи. Може бути застосована для перерви в ході занять або як метод поділу учасників на групи. Ведучий просить підняти руку, не розмовляючи, стати в ряд починаючи від особи з найбільшим розміром взуття до особи з найменшим (найвищий – найнижчий, залежно від місця народження, довжини волосся тощо).

«Кого немає» (5 хв.) Ведучий просить бажуючого закрити очі і мовчки вказує на особу, яка має вийти з приміщення. Гравець повинен відгадати, хто відсутній.

«Перехресне представлення» (20 хв.) Вправа складається з двох етапів, на першому етапі ведучий ділить учасників по двоє. В цих групах учасники протягом 3 хвилин представляються один одному. На другому етапі учасники представляють осіб, з якими розмовляли.

14. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

1. Ресурс кафедри в Електронній бібліотеці НАПН України. Режим доступу:
<https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/dvemh/>

2. YouTube-канал БІНПО. Режим доступу:
https://www.youtube.com/channel/UClmwbNXs_VtXXPdWGNоBx8Q

3. Електронний ресурс наукових публікацій НПП кафедри МПО та СГД на сайті Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти:

<http://surl.li/cimha>

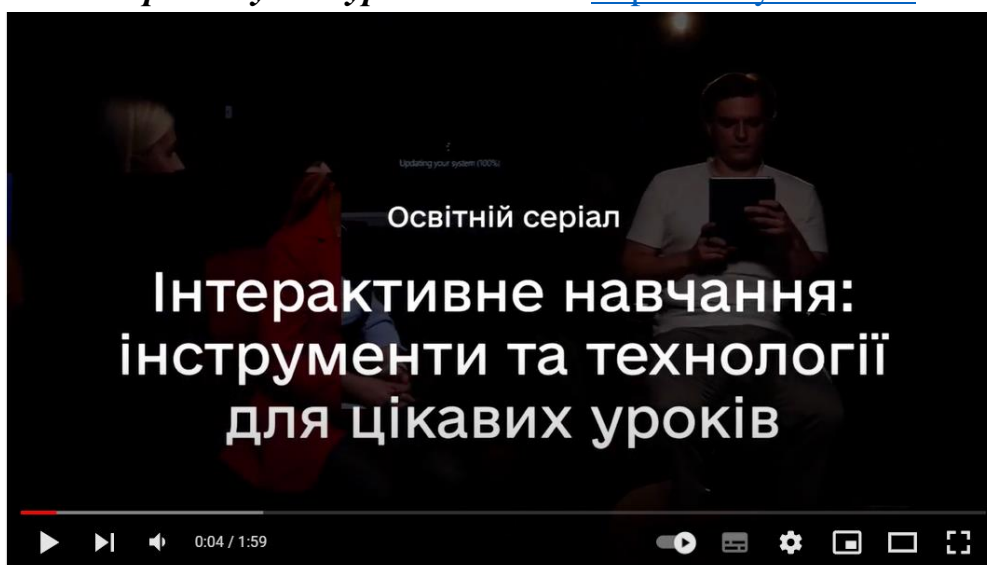

ОГЛЯДОВИЙ ОСВІТНІЙ СЕРІАЛ ПРО ІННОВАЦІЇ В НАВЧАННІ: ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЦІКАВИХ УРОКІВ (ДІЯ. ЦИФРОВА ОСВІТА)

Цей онлайн відео-курс створений за ініціативи Міністерства цифрової трансформації за підтримки АСБІС-Україна, Apple, Logitech, Prestigio Solutions, Microsoft та Ліко-Школи.

Анотація до курсу: <https://youtu.be/-f9kGG3-vwc>

Переглянути курс повністю: <https://bit.ly/3nEo9vc>

Інтерактивне навчання: інструменти та технології для цікавих уроків

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. **Про освіту.** Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. **Національна рамка кваліфікацій.** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011

- р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
3. **Про інноваційну діяльність.** Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2002. №36. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
4. **Про професійну (професійно-технічну) освіту.** Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
5. **Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року.** Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019р. № 419-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80>

ПОСІБНИКИ, ПІДРУЧНИКИ, ПУБЛІКАЦІЇ У ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ

1. Актуальні проблеми професійної освіти: навчально-методичний посібник / укл. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2018. – 352 с.
2. Артюшина М.В., Романова Г.М., Пуховська Л.П. Сучасні педагогічні технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників / Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. - Київ: Видавничий дім «Сам», 2017. –С. 313-320.
3. Впровадження інноваційних педагогічних підходів, методів та технологій на уроках виробничого навчання у закладах професійної освіти: Методична розробка/ укладач Кураш Н.О. – Суми. 2019. – 79 с.
4. Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» (методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-навчально- методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України) / за ред. Г. М. Романової. Київ : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2014. 132 с.
5. Інтерактивні технології: теорія та методика: посібник для викладачів ПТУ, коледжів / [Пометун О.І., Побірченко Н.С., Коберник Г.І., Комар О.А., Торчинська Т.А. .]. – Умань-Київ – 2008. – 94 с.
6. Коптева О.М. Використання інтерактивних технологій в закладах професійно-технічної освіти. - Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд». – 2017. – № 38. – С. 27-36
7. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019р. № 419-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80>
8. Кучерова Г.М. Інтерактивні вправи та ігри / Кучерова Г.М., Ягоднікова В.В.. – Харків: Основа, 2011. – 144 с.

9. Національна рамка кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
10. Про інноваційну діяльність. Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2002. №36. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
11. Про професійну (професійно-технічну) освіту. Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
12. Професійна освіта: проблеми і перспективи / ПТТО НАПН України. – К.: ПТТО НАПН України, 2018. – Випуск 14. – 108 с.
13. П'ять інтерактивних методів навчання [Електронний ресурс] // Освіта нова. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvitanova.com.ua/posts/2278-piat-interaktyvnykh-metodiv-navchannia>
14. Сидоренко В.В. Інноваційні напрями науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти / В.Сидоренко // Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садком. –К.: РА «Освіта України». –2016. –№7-8(48). –С.22-29.
15. Сидоренко В.В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти / Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія / керівн. авт. кол. Н.В.Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 516 с. – С. 177-257.
16. Сілаєва І.Є. Технології навчання професії: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2017. 64 с.
17. Староста В. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація / Володимир Староста. // Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2019. – №1. – С. 232–237.
18. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання в професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія . Лузан П.Г., Манько В.М., Нестерова Л.В., Романова Г.М., за заг. ред. Г.М. Романової. К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 216 с
19. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія / за заг. ред. Г. М. Романової. – К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 216 с.
20. Шевчук С.С. Інноваційна діяльність педагога професійної школи: Навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2015. 164 с.
21. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі: Навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2015. 110 с.

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Розробник: Кулішов Володимир Сергійович, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Актуальність курсу визначається упровадженням компетентнісного підходу в освіті, затребуваністю технологій навчання, що ґрунтуються на діяльнісному підході, новими способами організації урочної і позаурочної освітньої діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в узагальненні та систематизації знань, формуванні та розвитку умінь слухачів з методики проектування освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням квест-технологій.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття, 2 год. – самостійна робота слухача

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....
2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ
ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....
4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ.....
5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....
6. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....
7. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....
8. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.
9. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....
10. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ.....
11. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Модель сучасного педагога професійної освіти передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися та самовдосконалюватися, бути у постійному творчому пошуку.

Сьогодні ми розуміємо: бути гарним професіоналом – означає бути в постійному пошуку, зростанні, розвитку. Праця педагога відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає від нього глибоких та різнобічних наукових, професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу його професійної компетентності.

Професійна компетентність педагога є не лише сумою теоретичних знань та вміння їх репродукувати у певному обсязі згідно з правилами, а також мотивом і засобом розвитку навичок практичних дій в інформаційному суспільстві.

Можливість різнобічного розвитку учня закладу професійної (професійно-технічної) освіти пропонують саме сучасні методики навчання і новітні технічні здобутки. Широке й ефективне впровадження інноваційних методик в освітній процес сприяє підвищенню його якості, зацікавленості учнів і педагогів, є важливою стадією процесу реформування традиційної системи освіти в контексті глобалізації. Однією з таких методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати і вирішувати поставлені задачі є квест (веб-квест) технологія.

Актуальність спецкурсу визначається упровадженням компетентнісного підходу в освіті, затребуваністю технологій навчання, що ґрунтуються на діяльнісному підході, новими способами організації урочної і позаурочної освітньої діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в узагальненні та систематизації знань, формуванні та розвитку умінь слухачів з методики проєктування освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням квест-технологій.

Завдання курсу:

- ознайомлення з історією виникнення та сутністю квест-технології;
- ознайомлення із класифікацією навчальних квестів;
- підвищення рівня інформаційно-методичної грамотності шляхом впровадження технології веб-квест у професійну підготовку кваліфікованих робітників;
- підвищення рівня професійної компетентності слухачів щодо нестандартних форм організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;
- формування умінь щодо проєктування занять з професійної підготовки з використанням квест-технології.

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольно-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу. Модель сучасного педагога професійної освіти передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися та самовдосконалюватися, бути у постійному творчому пошуку.

Сьогодні ми розуміємо: бути гарним професіоналом – означає бути в постійному пошуку, зростанні, розвитку. Праця педагога відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає від нього глибоких та різнобічних наукових, професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу його професійної компетентності.

Професійна компетентність педагога є не лише сумою теоретичних знань та вміння їх репродукувати у певному обсязі згідно з правилами, а також мотивом і засобом розвитку навичок практичних дій в інформаційному суспільстві.

Можливість різнобічного розвитку учня закладу професійної (професійно-технічної) освіти пропонують саме сучасні методики навчання і новітні технічні здобутки. Широке й ефективне впровадження інноваційних методик в освітній процес сприяє підвищенню його якості, зацікавленості учнів і педагогів, є важливою стадією процесу реформування традиційної системи освіти в контексті глобалізації. Однією з таких методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати і вирішувати поставлені задачі є квест (веб-квест) технологія.

Актуальність спецкурсу визначається упровадженням компетентнісного підходу в освіті, затребуваністю технологій навчання, що ґрунтуються на діяльнісному підході, новими способами організації урочної і позаурочної освітньої діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в узагальненні та систематизації знань, формуванні та розвитку умінь слухачів з методики проектування освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням квест-технологій.

Завдання курсу:

- ознайомлення з історією виникнення та сутністю квест-технології;
- ознайомлення із класифікацією навчальних квестів;
- підвищення рівня інформаційно-методичної грамотності шляхом впровадження технології веб-квест у професійну підготовку кваліфікованих робітників;
- підвищення рівня професійної компетентності слухачів щодо нестандартних форм організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;
- формування умінь щодо проектування занять з професійної підготовки з використанням квест-технології.

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, завдання до самостійної роботи, тести, навчально-методичний посібник) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу

«Квест-технології як засіб розвитку фахової компетентності майстра виробничого навчання»

Обсяг курсу	0,3 ЄКТС кредиту	
	На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідає 0,3 ЄКТС кредиту	
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти	
A	Мета	
	Узагальнення та систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів з методики проектування освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням квест-технологій	
B	Характеристика типової програми	
1.	Функціональна спрямованість	Розвиток умінь щодо організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням квест-технологій
2.	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здатних до нестандартних форм організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О із застосуванням квест-технологій
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій. Особливості електронного курсу: – ознайомлення з історією виникнення та сутністю квест-технології; – ознайомлення із класифікацією навчальних квестів;

		<p>– підвищення рівня інформаційно-методичної грамотності шляхом впровадження технології веб-квест у професійну підготовку кваліфікованих робітників;</p> <p>– підвищення рівня професійної компетентності слухачів щодо нестандартних форм організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;</p> <p>– формування умінь щодо проектування занять з професійної підготовки з використанням квест-технології.</p> <p>Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для самостійної роботи, тести).</p>
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	<p>Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань.</p> <p>Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльсного підходів та інноваційних технологій</p>

		навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
Е	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	<i>андрагогічна компетентність</i> – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії; <i>науково-методична компетентність</i> – здатність організовувати безперервний професійний розвиток у системі формальної і неформальної освіти; оцінювати рівень професійної компетентності; <i>інноваційно-дослідницька</i> – здатність інноваційно вирішувати наукові / практичні професійні завдання; планувати,

		<p>організувати та здійснювати експериментальні дослідження щодо визначення оптимальних умов функціонування освітніх організацій, розвитку суб'єктів освітнього процесу; психологічного супроводу й підтримки інноваційних освітніх форм і методів;</p> <p>компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо;</p> <p>психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я суб'єктів освітнього процесу, здатність сприяти їхньому творчому становленню та індивідуалізації;</p> <p>цифрова компетентність – здатність фахівця орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, нарощувати обсяги інформації.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - сутність та зміст квест-технології; - види навчальних квестів; - основні вимоги до організації і проведення освітнього квесту професійної спрямованості; - критерії оцінювання проходження квесту.

	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - аналізувати зміст навчального матеріалу з метою використання у освітньому квесті; - організовувати та проводити різні освітні квести професійної спрямованості; - проєктувати заняття з професійної підготовки з використанням квест-технології; - використовувати інформаційно-цифрові технології для організації занять з використанням квест-технології; - об'єктивно оцінювати проходження різних освітніх квестів професійної спрямованості.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - необхідність, доцільність та можливість застосування інноваційних технологій навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників; - важливість підвищення якості освітнього процесу у ЗП(ПТ)О шляхом нестандартної його організації з допомогою квест-технології.
Ключові слова Квест, веб-квест, освітній квест, ресурсно-орієнтоване навчання, проблемне навчання.		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години				Самостійна робота
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції	
<i>1</i>								
Тема 1. Сутність та зміст квест-технології		2	2	2				
Тема 2. Веб-квест як різновид квест-технології		2	2		2			

Тема 3. Основні вимоги до організації і проведення освітнього квесту професійної спрямованості.		2	2		2			
Тема 4. Проектування заняття з професійної підготовки з використанням квест-технології		2						2
<i>Разом</i>	0,3	8	6	2	4			2

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ

План лекції

1. Квест-технологія як нова форма організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О.
2. Історія виникнення та становлення освітнього квесту.
3. Сутність квест-технології. Основні підходи до визначення змісту освітнього квесту з позицій вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду.
4. Орієнтовна структура освітнього квесту.
5. Зміст діяльності педагога професійної освіти щодо планування та організації освітнього квесту.
6. Види освітніх квестів. Різні підходи до класифікації освітніх квестів.
7. Освітні можливості квест-технології в межах урочної та позаурочної діяльності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.

1. Квест-технологія як нова форма організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О

Реформи в сфері освіти і модернізація сучасного суспільства змушують педагогів постійно вдосконалювати свої знання, переглядати погляди і шукати нові форми, прийоми, технології організації освітнього процесу. Так з'явився освітній квест, який стрімко набирає популярність не тільки в учнів, а й у дорослих, і дозволяє індивідуалізувати процес навчання, максимально задіяти освітній простір і створити найкращі умови для розвитку і самореалізації учасників освітніх відносин.

Квест (англ. Quest) – «пошук, предмет пошуків, пошук пригод». У міфології та літературі поняття «квест» спочатку означало один із способів побудови сюжету – подорож персонажів до певної мети через подолання труднощів.

Освітній квест – це спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої учні здійснюють пошук інформації за вказаними адресами, що включає пошук цих адрес чи інших об'єктів, людей, завдань тощо. Завдання можуть бути різними за своїм змістом і наповненням: творчі, активні, інтелектуальні. Варто відзначити, що квести можуть проходити як в закритому приміщенні, так і на вулиці, на природі, охоплюючи весь навколишній простір. Наприклад, квести в замкнутому приміщенні: в класі, в музеях, всередині будівель; квести на місцевості: в парках, міське орієнтування; квести на місцевості з пошуком схованок і елементами орієнтування (в т.ч. GPS) і краєзнавства; змішані варіанти, в яких поєднується і переміщення учасників, і пошук, і використання інформаційних технологій, і сюжет, і завдання-легенда.

2. Історія виникнення та становлення освітнього квесту.

На сьогодні мало кому відомо, яким же чином квести прийшли в освітній процес. Можна вважати, що перші квести з'явилися ще в епоху стародавніх цивілізацій і супроводжують людство всю його історію. Адже, квест – це головоломка, а головоломки людям доводилося розгадувати в усі часи. У різний час люди намагалися відшукати скарб, закопаний піратами або вірили, що можна знайти казкове дерево чи який-небудь предмет, які можуть принести щастя тощо.

До певного часу квести і педагогіка існували паралельно, але не були пов'язані між собою. Революція в цьому питанні відбулася завдяки комп'ютерним технологіям. У педагогіку квест-технологія прийшла зі світу комп'ютерних ігор в кінці ХХ століття. Так, зокрема у 1970 роки термін «квест» був запозичений розробниками комп'ютерних ігор для позначення ігор, метою яких є рух по ігровому світу до якоїсь мети. Її досягнення стає можливим тільки в результаті подолання різних перешкод шляхом вирішення завдань, пошуку і використання предметів, взаємодії з іншими персонажами.

Також по всьому світу почали з'являтися небачені до цього розважальні установи, де клієнтам було запропоновано спробувати вийти із замкненої кімнати шляхом вирішення низки важких завдань. Такі заклади стали називатися «ескейп-румами» або «квест-кімнатами».

Квест-кімната (Real-life room escape) – це інтелектуальна гра, в якій гравців замикають в приміщенні, з якого вони повинні вибратися за певний проміжок часу, шукаючи предмети і вирішуючи головоломки. Деякі представники жанру також включають в себе детективний чи інший сюжет, щоб занурити гравців в унікальну атмосферу.

Ігри такого типу виникли з ідеї перенести в реальність віртуальні квести типу escape the room, які були популярні на початку 2000-х рр.

Вперше термін «квест» в якості освітньої технології був запропонований влітку 1995 року Берні Доджем (Bernie Dodge), професором освітніх технологій Університету Сан-Дієго (США). Вчений розробив інноваційні додатки для Internet з метою інтеграції в навчальний процес при викладанні різних освітніх предметів на різних рівнях навчання. Квестом він назвав сайт, що містить проблемне завдання і передбачає самостійний пошук інформації в мережі Internet.

Спроби розширити і доповнити визначення Берні Доджа були зроблені Томасом Марчем, якій значно деталізував поняття і представив ряд теоретичних формулювань, які допомагають глибше проникнути в суть технології квесту.

Квест (або веб-квест), – на думку Т. Марча, – це побудована за типом опор навчальна структура, яка використовує посилання на суттєво важливі ресурси в Інтернеті та автентичні завдання для того, щоб мотивувати учнів до дослідження будь-якої проблеми з неоднозначним рішенням, розвиваючи тим самим їх вміння працювати як індивідуально, так і в групі (на заключному етапі) у веденні пошуку інформації та її перетворення в більш складне знання (розуміння). Кращі з квестів досягають це таким чином, що учні починають розуміти багатство тематичних зв'язків, легше включаються в процес навчання і вчать міркувати над власним пізнавальним процесом.

Педагоги всього світу стали використовувати цю технологію як один із способів успішного використання мережі Internet на уроках. Найбільшого поширення модель отримала в Бразилії, Іспанії, Китаї, Австралії, Голландії та Америці. На теренах вітчизняного освітнього простору квест (веб-квест) технологія перебуває на етапі свого становлення та теоретичного обґрунтування.

3. Сутність квест-технології. Основні підходи до визначення змісту освітнього квесту з позицій вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду.

Освітній квест – це абсолютно нова форма навчальної і розважальної діяльності, в яку учні активно включаються, здобувають практико орієнтовні знання та отримують заряд позитивних емоцій. Живий квест не тільки дозволяє кожному учаснику заявити про себе, про свої здібності, а й сприяє розвитку комунікаційних взаємодій між гравцями, що стимулює

спілкування і служить гарним способом згуртувати учасників квесту. У квестах присутній елемент змагання, а також ефект несподіванки (несподівана зустріч, таємниця, певна атмосфера, декорації). Вони сприяють розвитку аналітичних здібностей, розвивають фантазію і творчість, тому що учасники можуть доповнювати живі квести по ходу їх проходження.

Аналіз теоретичних джерел та практичного педагогічного досвіду з впровадження квест-технології в освітній процес дозволив зробити певні висновки щодо **сутності даної технології навчання**:

1) освітній квест – інтегрована технологія, яка об'єднує ідеї проектного методу, проблемного та ігрового навчання, взаємодії в команді і використання ІКТ; поєднує цілеспрямований пошук при виконанні головного проблемного і серії допоміжних завдань з пригодами або грою за певним сюжетом. Веб-квест можна розглядати як один з різновидів квест-технології;

2) алгоритм квесту будується за логікою технології проблемного навчання – від постановки проблеми до шляхів її вирішення, представлення результату і рефлексії, що направлено на розвиток учня як активного суб'єкта життєдіяльності;

3) освітні «продукти», отримані індивідуально або групою в результаті проходження квесту, можуть бути різними: від рішення поставленої проблеми у вигляді відповіді на запитання до створення мультимедійних презентацій, відеороликів, сайтів, буклетів тощо;

4) інтрига і сюжет, що супроводжують цю технологію, є елементами ігрового навчання – рольової або пригодницької гри, яка по суті носить командний характер;

5) використання спеціальних комп'ютерних програм, інформаційних можливостей мережі Інтернет як в ході виконання, так і в способах представлення результату квесту і обміну думками характеризує цю технологію як інформаційно-комунікаційну.

При підготовці та організації освітніх квестів необхідно визначити цілі і завдання, які ставить перед собою організатор, враховуючи категорію учасників (діти, дорослі), та простір, де буде проходити квест, і написати сценарій. Найголовніше завдання – зацікавити учасників. Дітей заінтригувати значно легше, ніж дорослих, тому дуже важливо продумувати моменти, де передбачається щоб дорослі стали партнерами учнів і активними учасниками квесту.

4. Орієнтовна структура освітнього квесту.

Орієнтовна структура освітнього квесту може бути наступною:

- а) введення (в якому прописується сюжет квесту, розподіляються ролі);
- б) завдання (етапи, питання, рольові завдання);
- в) порядок виконання (бонуси, штрафи);
- г) оцінка (підсумки, призи, результати).

5. Зміст діяльності педагога професійної освіти щодо планування та організації освітнього квесту.

Педагогу, який розробляє квест, попередньо **необхідно визначити**:

- цілі та завдання квесту;
- цільову аудиторію і кількість учасників;
- сюжет і форму квесту, написати сценарій;
- визначити необхідний простір і ресурси;
- кількість помічників, організаторів;
- визначити дату;
- як заінтригувати учасників.

Таким чином, освітній квест, як інтерактивна форма навчальної діяльності, дозволяє **вирішити** такі завдання:

– **освітні** – залучення кожного учня в активний пізнавальний процес (організація індивідуальної та групової діяльності учнів, виявлення умінь і здібностей працювати самостійно за будь-якою тематикою);

– *розвиваючі* – розвиток інтересу до предмета (професії), творчих здібностей, уяви учнів, формування навичок дослідницької діяльності, умінь самостійної роботи з інформацією, розширення кругозору, ерудиції, мотивації;

– *виховні* – виховання особистої відповідальності за виконане завдання, поваги до праці та обраної професії, дисципліни, сумлінності, ініціативи, поваги до культурних традицій, історії, краєзнавства, вміння працювати у колективі.

6. Види освітніх квестів. Різні підходи до класифікації освітніх квестів.

Відповідно до домінуючої діяльності учасників квесту, термінів його виконання, форм організації, предметного змісту, сюжетної лінії та допоміжних технічних засобів науковці та педагоги-практики виділяють такі їх різновиди:

1. За формою проведення квести бувають:

а) комп'ютерні ігри;

б) веб-квести;

в) *QR-квести* (QR («Quick Response – Швидкий Відгук») – це двомірний штрих-код (баркод), що надає інформацію для швидкого її розпізнавання за допомогою камери на мобільному телефоні, розроблений і представлений компанією Denso в 1994 році. За допомогою QR-коду можна закодувати будь-яку інформацію, наприклад: текст, номер телефону, посилання на сайт або візитну картку;

г) *медіа квести*;

д) *квести на природі* (вулиці, парках тощо);

е) *комбіновані*.

2. За режимом проведення:

а) *в реальному режимі*;

б) *у віртуальному режимі*;

в) *у комбінованому режимі*.

3. За терміном реалізації квести розрізняють:

а) *короткострокові* – мета: поглиблення знань та їх інтеграція, розраховані на одне-три заняття;

б) *довгострокові* – мета: поглиблення і перетворення знань, розраховані на тривалий термін – на семестр або навчальний рік.

4. За формою роботи:

а) *групові*;

б) *індивідуальні*.

5. За предметним змістом:

а) *моно квест*;

б) *міжпредметний квест*.

6. За структурою сюжетів розрізняють:

а) *лінійні*;

б) *не лінійні*;

в) *кільцеві*.

7. За інформаційним освітнім середовищем:

а) *традиційне освітнє середовище*;

б) *віртуальне освітнє середовище*.

8. За технічною платформою:

а) *віртуальні щоденники та журнали* (блоги, живі журнали тощо);

б) *сайти*;

в) *форуми*;

г) *Google-групи*;

д) *соціальні мережі*.

9. За домінуючою діяльністю учнів:

- а) дослідницький квест;
- б) інформаційний квест;
- в) творчий квест;
- г) рольовий квест.

7. Освітні можливості квест-технології в межах урочної та позаурочної діяльності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О

Освітні можливості квест-технології можуть реалізуватися не тільки у межах урочної діяльності учнів, але і як один із способів організації їх позаурочної навчальної роботи: проектно-ігрова діяльність, підготовка до конкурсів та вікторин, розробка власних квестів.

Так, наприклад, в закладах професійної (професійно-технічної) освіти традиційно проводяться тижні професійної майстерності, в рамках яких і може бути випробувана квест-технологія.

Використання квестів дозволяє педагогу відійти від традиційних форм навчання учнів і значно розширити рамки освітнього простору.

ТЕМА 2. ВЕБ-КВЕСТ ЯК РІЗНОВИД КВЕСТ ТЕХНОЛОГІЇ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Веб-квест як найбільш успішний спосіб використання мережі Інтернет на уроках з професійного навчання.
2. Сутність освітнього веб-квесту.
3. Роль педагога в організації веб-квесту.
4. Технологія веб-квест як спосіб реалізації ресурсно-орієнтованого навчання у ЗП(ПТ)О. Основні цілі реалізації технології веб-квест.
5. Види завдань для веб-квестів за Б. Доджем.

1. Веб-квест як найбільш успішний спосіб використання мережі Інтернет на уроках з професійного навчання

У зв'язку з масовою інформатизацією освітнього процесу все більшого поширення набувають технології навчання, пов'язані з використанням ресурсів глобальної мережі Internet. Одним із різновидів квест-технології і проектного навчання у мережі є технологія веб-квесту, яку останнім часом активно впроваджують педагоги з професійного навчання.

На сьогодні існує багато визначень поняття «веб-квест». Наведемо деякі з них:

- веб-квести – це веб-сторінки з певної тематики на освітніх сайтах, що з'єднані гіперпосиланнями із сторінками інших сайтів «всесвітньої павутини»;
- веб-квест – одна із найбільш ефективних моделей використання мережі Internet в навчальному процесі;
- веб-квест – проблемне завдання, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси мережі Internet;
- веб-квест – це формат уроку, орієнтований на розвиток пізнавальної, пошукової діяльності учнів, на якому значна частина інформації здобувається через ресурси Internet;
- веб-квест – це дидактична структура, в рамках якої педагог удосконалює пошукову діяльність учнів, задає їм параметри цієї діяльності і визначає її час. Викладач перестає бути джерелом знань, але створює необхідні умови для пошуку і обробки інформації.

Одним із найбільш чітких визначень технології веб-квест є, на нашу думку, визначення вітчизняної дослідниці М. Кадемії, яка зазначає, що *веб-квест – це проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якої використовуються інформаційні ресурси Інтернету.*

2. Сутність освітнього веб-квесту

Веб-квести – це по суті міні-проекти, засновані на пошуку інформації в мережі Internet. Завдяки такому конструктивному підходу до навчання учні не тільки добирають і упорядковують інформацію, отриману з мережі Internet, а й скеровують свою діяльність на поставлене перед ними завдання, пов'язане з їх майбутньою професією.

Веб-квест як проектна методика орієнтований на самостійну діяльність учня (індивідуальну, парну, групову), що здійснюється через певний проміжок часу, органічно поєднану з груповим підходом до навчання (cooperative learning). Під час його проведення учні стають учасниками захопливої подорожі в глобальній мережі, де протягом певного часу самостійно здійснюють пошук, аналіз, формалізацію, надання інформації.

Основні вимоги до організації і проведення освітнього веб-квесту:

- *чіткий вступ*, в якому описані головні ролі учасників, або сценарій квесту, попередній план роботи, огляд усього квесту;
- *центральне завдання*, яке зрозуміле, цікаве і має певну реалізацію. Чітко визначений підсумковий результат самостійної роботи учня (наприклад, сформульовано низку питань, на які потрібно знайти відповіді; прописано проблему, котру потрібно вирішити; визначена позиція, що повинна бути захищена; вказана інша діяльність, котра спрямована на переробку і представлення результатів, виходячи із зібраної інформації);
- *список інформаційних ресурсів* (в електронному вигляді – на компакт-дисках, відео й аудіо носіях, на паперовому носії, посилання на ресурси в Internet, адреси веб-сайтів з теми), необхідних для виконання учнями завдання. Цей список повинен бути анотованим;
- *опис процедури роботи*, яку необхідно виконати учням в процесі самостійного виконання завдання (етапи);
- *керівництво до дій* (як організувати і подавати зібрану інформацію), яке може бути представлено у вигляді направляючих запитань (наприклад, пов'язаних із визначенням тимчасових рамок, загальною концепцією, рекомендаціями з використання електронних джерел, представленням шаблонів веб-сторінок – з метою уникнення технічних труднощів у створенні учнями самостійних веб-сторінок, як результату вивченого матеріалу);
- *висновок*, в якому підсумовується досвід, одержаний учнями в процесі виконання самостійної роботи над веб-квестом.

Зазвичай на **першому етапі** викладач проводить своєрідну підготовчу роботу, знайомить учнів із темою, формулює основну проблему. Це найбільш відповідальний момент, оскільки необхідно досить чітко визначити ролі учасників, обговорити сценарій веб-квесту та попередній план роботи. Учні знайомляться з основними поняттями з обраної теми, матеріалами аналогічних проектів. Розподіляються ролі в команді: по 1-4 особи на одну роль. Усі члени команди повинні допомагати один одному і вчити роботі з комп'ютерними програмами, спілкуватися в мережі.

Завдання веб-квесту є окремими блоками питань і переліками адрес в мережі Internet, де можна отримати необхідну інформацію. Питання сформульовані так, щоб при відкритті сайту учень розумів принципи для відбору матеріалу, виділення головного з усієї інформації, яку він знаходить. При цьому викладач має чітко визначити підсумковий результат самостійної роботи учнів, задати низку запитань, на які треба знайти відповіді, прописати проблему, яку треба вирішити, визначити позицію, яка має бути захищеною. Цей етап веб-квесту має найбільший розвивальний потенціал: при пошуку відповідей на поставлені питання удосконалюється критичне мислення, уміння порівнювати і аналізувати, класифікувати об'єкти і явища, мислити абстрактно.

Наступним є **етап оформлення результатів**, у межах якого відбувається осмислення проведеного дослідження. Робота передбачає відбір значимої інформації з мережі Internet і представлення її у вигляді слайд-шоу, буклету, анімації, постеру або фоторепортажу.

Обговорення результатів роботи над веб-квестом можна провести у вигляді конференції, щоб учні мали можливість продемонструвати власний практичний доробок.

Результати веб-квесту для звіту можуть мати різноманітні форми: база даних; діалог, історія або приклад для вивчення; он-лайн документ, який містить аналіз неоднозначної ситуації, повідомляє основні тези і спонукає користувачів додати власні коментарі або не погодитися з авторами; проведення псевдо-інтерв'ю з експертом протягом заняття або публікація його у мережі Internet. На цьому етапі розвиваються такі риси особистості, як відповідальність за виконану роботу, самокритика, взаємопідтримка і уміння виступати перед аудиторією.

Можна практикувати розміщення результатів роботи над веб-квестом в мережі Internet на спеціалізованих сайтах, таким чином досягаючи трьох цілей: учні розуміють, що завдання є матеріальним і високотехнологічним; вони отримують аудиторію, зацікавлену у результатах їх праці; у них з'являється можливість зворотного зв'язку з боку аудиторії.

Завершальним етапом роботи є оцінювання, однак обов'язковим для веб-квесту є попереднє (до початку роботи) оголошення його принципів. Критерії оцінки можуть бути різними (за часом презентації, оригінальністю, новаторством та інше). В оцінці підсумовується досвід, який був отриманий учнем при виконанні самостійної роботи за допомогою технології веб-квест. У завданнях з деяких тем логічним є включення до заключної частини риторичних питань, які стимулюватимуть активність пошукової роботи.

Робота з веб-квестами може бути запропонована і як домашнє завдання для учнів, які цікавляться предметом. Позитивний результат дає даний вид діяльності в процесі підготовки до різного роду конкурсів та олімпіад, оскільки розширює кругозір і ерудицію учнів. Реальне розміщення веб-квестів у мережі у вигляді веб-сайтів, веб-сторінок, які створені самими учнями, дозволяє значно підвищити їх мотивацію до навчання.

3. Роль педагога в організації веб-квесту

Роль педагога в організації веб-квесту – створення організаційно-педагогічних умов реалізації пошукової діяльності, керування її параметрами, визначення часових меж. Викладач не бере на себе функції джерела знань, а лише тьютора, учні не є пасивними слухачами, а самостійними діяльними суб'єктами навчання. Водночас зазначається, що організація веб-квестів у мережі вимагає від педагога високого рівня предметної, методичної, інформаційно-комунікаційної компетентності.

4. Технологія веб-квест як спосіб реалізації ресурсно-орієнтованого навчання у ЗП(ПТ)О. Основні цілі реалізації технології веб-квест

Технологія веб-квест реалізує ресурсно-орієнтоване навчання, яке визначається як комплекс методів і засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, що зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, а й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку та практичного застосування інформаційних ресурсів.

Отже, така діяльність перетворює учнів на активних суб'єктів навчальної діяльності, підвищуючи не лише мотивацію до процесу здобуття знань, але і відповідальність за результати цієї діяльності і їх презентацію; а використання комп'ютера, як інструменту творчої діяльності, сприяє досягненню таких **цілей**:

- підвищення мотивації до самоосвіти;
- формування нових компетенцій;
- реалізація креативного потенціалу;
- підвищення особистісної самооцінки;
- розвиток особистісних якостей.

Організація навчання за допомогою технології веб-квест дозволяє працювати в групах (від 3-х до 5-ти осіб), розвиває конкурентність і лідерство, а також може використовуватись скрізь, де є вихід в Internet, враховуючи особливості дисципліни, що вивчається.

5. Види завдань для веб-квестів за Б. Доджем

Вперше веб-квест був упроваджений в освітню практику завдяки Берні Доджу, професору освітніх технологій Університету Сан-Дієго (США) у 1995 р.: вчений шукав різного роду способи використання мережі Internet для навчальних цілей. Ним були визначені наступні *види завдань для веб-квестів*, які і лягли згодом в основу їх традиційної класифікації:

1) *Compilation tasks (завдання зі збирання даних)* – це найпростіший веб-квест, оскільки мета діяльності учнів полягає в тому, щоб продивитися певні ресурси в мережі Internet і вибрати необхідну інформацію для будь-якої компіляції (кулінарна книга, словник, реферат та ін.).

2) *Judgment tasks – завдання на власний розсуд (думку)* – мета веб-квесту полягає у збиранні даних щодо певних подій з метою подальшої презентації думки про це.

3) *Retelling tasks (завдання на переказ)* – пошук інформації з метою її подальшого переказу.

4) *Persuasion tasks (завдання на переконливість)* – учні одержують уявну ситуацію, після вивчення якої мають скласти переконливу розповідь для своєї аудиторії.

5) *Mystery tasks (детективне завдання)* – учні стикаються з певною проблемою, таємничою історією або загадкою, яку мають розв'язати. Для того, щоб знайти розгадку, учні мають взяти участь у розслідуванні, виконуючи різні ролі, навчатися аналізувати інформацію з різних точок зору. За підсумками такої роботи пишеться переконливий виступ із захистом своєї точки зору.

6) *Creative tasks (творчі завдання)* – створення кінцевого продукту певного формату (твір, малюнок, діаграма тощо).

7) *Journalistic tasks (журналістське розслідування)* – учасники можуть відчутти себе журналістами, збираючи інформацію про об'єкт дослідження, підсумовуючи її та представляючи у вигляді слайд-шоу, статті або репортажу.

8) *Design tasks (дизайн-завдання)* – створення певного, вже затвердженого продукту. Прикладом дизайн-завдання може бути створення різного типу брошур, макетів тощо.

9) *Analytical tasks (аналітичне завдання)* – аналіз будь-якого явища (може бути реальним або уявним, фізичним або абстрактним) з метою встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

10) *Self-knowledge tasks (завдання на самопізнання)* – найменш популярний вид веб-квесту, у зв'язку з тим, що він спрямований на саморозвиток через логіку, здогадку, внутрішні людські ресурси.

11) *Consensus tasks (пошук згоди)* – розгляд спірних тем, які суперечливі вже за своєю суттю: евтаназія, легалізація легких наркотиків, жіноча армія тощо. Обговорення подібних тем сприяє висвітленню всіх точок зору, «за» і «проти». Лише після ґрунтовного обговорення може бути досягнення певного консенсусу в питанні, що розглядається.

12) *Scientist tasks (наукові завдання)* – можуть ґрунтуватися на уявних і реальних фактах. Ці завдання показують, як насправді «працює» наука, учень має змогу бачити структуру наукових завдань, висувати гіпотезу, здійснювати перевірку і порівняння кінцевого результату відповідно до заявлених результатів.

Практика доводить, що найчастіше відбувається комплексне поєднання різного роду завдань, що робить веб-мандрівку більш різноманітною, непередбачуваною, цікавою, рідше – їх поодинокі застосування.

ТЕМА 3

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО КВЕСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Орієнтовна структура заняття з використанням веб-квест.
2. Обов'язки та ролі учасників освітнього процесу з використанням квест-технології.
3. Алгоритм реалізації основних етапів виконання освітнього квесту професійної спрямованості.
4. Характеристика критеріїв оцінювання проходження квесту (веб-квесту).

1. Орієнтовна структура заняття з використанням веб-квест

У ході проектування заняття із використанням технології веб-квест педагогу варто дотримуватися певного алгоритму.

Зазвичай на *першому етапі* викладач проводить своєрідну підготовчу роботу, знайомить учнів із темою, формулює основну проблему. Це найбільш відповідальний момент, оскільки необхідно досить чітко визначити ролі учасників, обговорити сценарій веб-квесту та попередній план роботи. Учні знайомляться з основними поняттями з обраної теми, матеріалами аналогічних проектів. Розподіляються ролі в команді: по 1-4 особи на одну роль. Усі члени команди повинні допомагати один одному і вчити роботі з комп'ютерними програмами, спілкуватися в мережі.

Завдання веб-квесту є окремими блоками питань і переліками адрес в мережі Internet, де можна отримати необхідну інформацію. Питання сформульовані так, щоб при відкритті сайту учень розумів принципи для відбору матеріалу, виділення головного з усієї інформації, яку він знаходить. При цьому викладач має чітко визначити підсумковий результат самостійної роботи учнів, задати низку запитань, на які треба знайти відповіді, прописати проблему, яку треба вирішити, визначити позицію, яка має бути захищеною. Цей етап веб-квесту має найбільший розвивальний потенціал: при пошуку відповідей на поставлені питання удосконалюється критичне мислення, уміння порівнювати і аналізувати, класифікувати об'єкти і явища, мислити абстрактно.

Наступним є *етап оформлення результатів*, у межах якого відбувається осмислення проведеного дослідження. Робота передбачає відбір значимої інформації з мережі Internet і представлення її у вигляді слайд-шоу, буклету, анімації, постеру або фоторепортажу. Обговорення результатів роботи над веб-квестом можна провести у вигляді конференції, щоб учні мали можливість продемонструвати власний практичний доробок.

Результати веб-квесту для звіту можуть мати різноманітні форми: база даних; діалог, історія або приклад для вивчення; он-лайн документ, який містить аналіз неоднозначної ситуації, повідомляє основні тези і спонукає користувачів додати власні коментарі або не погодитися з авторами; проведення псевдо-інтерв'ю з експертом протягом заняття або публікація його у мережі Internet. На цьому етапі розвиваються такі риси особистості, як відповідальність за виконану роботу, самокритика, взаємопідтримка і уміння виступати перед аудиторією.

Можна практикувати розміщення результатів роботи над веб-квестом в мережі Internet на спеціалізованих сайтах, таким чином досягаючи трьох цілей: учні розуміють, що завдання є матеріальним і високотехнологічним; вони отримують аудиторію, зацікавлену у результатах їх праці; у них з'являється можливість зворотного зв'язку з боку аудиторії.

Завершальним етапом роботи є оцінювання, однак обов'язковим для веб-квесту є попереднє (до початку роботи) оголошення його принципів. Критерії оцінки можуть бути різними (за часом презентації, оригінальністю, новаторством та інше). В оцінці підсумовується досвід, який був отриманий учнем при виконанні самостійної роботи за

допомогою технології веб-квест. У завданнях з деяких тем логічним є включення до заключної частини риторичних питань, які стимулюватимуть активність пошукової роботи.

Робота з веб-квестами може бути запропонована і як домашнє завдання для учнів, які цікавляться предметом. Позитивний результат дає даний вид діяльності в процесі підготовки до різного роду конкурсів та олімпіад, оскільки розширює кругозір і ерудицію учнів. Реальне розміщення веб-квестів у мережі у вигляді веб-сайтів, веб-сторінок, які створені самими учнями, дозволяє значно підвищити їх мотивацію до навчання.

Орієнтовну структуру заняття з використанням технології веб-квест педагоги-практики описують так: початок заняття має основні, характерні для інших занять, елементи: організаційна частина, мотивація навчальної діяльності, актуалізація опорних знань.

Викладення нового матеріалу відбувається за *схемою*:

- завдання;
- питання;
- робота з Internet-ресурсами;
- повернення до питання, аналіз отриманої інформації;
- перехід до наступного питання.

Давши відповіді на кожне з питань, отримуємо результат, тобто вирішене завдання, яке ставилось на початку.

2. Обов'язки та ролі учасників освітнього процесу з використанням квест-технології

При підготовці та проведенні заняття із використанням технології веб-квест важливо чітко усвідомити роль кожного учасника освітнього процесу та розподілити їх обов'язки (ролі) для досягнення максимальної ефективності.

Учень повинен:

- сформулювати відомі умови завдання;
- визначити необхідні, але невідомі відомості, знайти їх;
- проаналізувати, обробити, узагальнити й обговорити виявлену інформацію;
- вирішити, наскільки з урахуванням знайдених відомостей поле завдання втратило (чи придбало) проблемний характер;
- узагальнити знайдену інформацію;
- оформити результати роботи.

Педагог:

- надає декілька посилань на бажані Internet-ресурси, які зададуть інтонацію, акценти пошуку;
- наводить декілька зразків, які служать орієнтиром для порівняння та можуть показувати спектр думок з проблеми;
- розробляє бланки з чітким формулюванням критеріїв оцінювання;
- контролює процес пошуку.

3. Алгоритм реалізації основних етапів виконання освітнього квесту професійної спрямованості.

Рекомендації, що знадобляться педагогу для проведення веб-квесту:

- визначити ключові слова для пошуку (чи слід їх змінювати на різних етапах розв'язання);
- знайти необхідну інформацію в мережі Internet;
- проаналізувати й обговорити знайдену інформацію;
- при необхідності – відкоригувати ключові слова та повторити пошук;
- сформулювати висновок і обговорити його (чи було дано відповіді на всі підпитання? Якщо ні – повторити ще один цикл пошуку й обробки інформації).

4. Характеристика критеріїв оцінювання проходження квесту (веб-квесту)

Науковці та педагоги-практики сходяться на думці, що ключовим розділом будь-кого квесту являється детальна шкала критеріїв оцінювання, спираючись на яку, учасники оцінюють самих себе, товаришів по команді. Цими ж критеріями користується і педагог. Квест, як різновид проектної діяльності, є комплексним завданням, тому оцінка його виконання повинна ґрунтуватися на декількох критеріях, орієнтованих на тип проблемного завдання і форму представлення результату.

Наведемо критерії оцінювання проходження квесту представлені Л. Желізняк:

Таблиця 1

Критерії оцінювання проходження квесту

Критерії оцінювання	середній рівень	достатній рівень	високий рівень
Розуміння завдання	Включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми; використовується одне джерело, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	Включаються як матеріали, що мають безпосереднє відношення до теми, так і матеріали, що не мають відношення до неї; використовується обмежена кількість джерел	Робота демонструє точне розуміння завдання
Виконання завдання	Випадкова підбірка матеріалів; інформація неточна або не має відношення до теми; неповні відповіді на питання; не робляться спроби оцінити або проаналізувати інформацію	Не уся інформація узята з достовірних джерел; частина інформації неточна або не має прямого відношення до теми	Оцінюються роботи різних періодів; висновки аргументовані; усі матеріали мають безпосереднє відношення до теми; джерела цитуються правильно; використовується інформація з достовірних джерел
Результат роботи	Матеріал логічно не побудований і поданий зовні непривабливо; не дається чіткої відповіді на поставлені завдання	Точність і структурованість інформації; привабливе оформлення роботи. Недостатньо виражена власна позиція і оцінка інформації. Робота схожа на інші учнівські роботи	Чітке і логічне представлення інформації; уся інформація має безпосереднє відношення до теми, точна, добре структурована і відредагована. Демонструється критичний аналіз і оцінка матеріалу, визначеність позиції
Творчий підхід	Учень просто копіює інформацію із запропонованих	Демонструється одна точка зору на	Представлені різні підходи до вирішення

	джерел; немає критичного погляду на проблему; робота мало пов'язана з темою квесту	проблему; проводяться порівняння, але не робляться висновки	проблеми. Робота відрізняється яскравою індивідуальністю і виражає точку зору мікрогруп
--	--	---	---

Б. Додж рекомендує використовувати від 4 до 8 критеріїв, які можуть включати оцінку:

- а) дослідної та творчої роботи;
- б) якості аргументації;
- в) оригінальності роботи;
- г) навичок роботи в мікрогрупі;
- д) усного виступу;
- е) мультимедійної презентації;
- ж) письмового тексту тощо.

Ефективність проходження квесту (веб-квесту) відповідно до змісту завдання, самостійності роботи групи, оформлення результатів та відповідного захисту роботи представлено І. Горобченко:

Таблиця 2

Критерії оцінювання результатів квесту (веб-квесту)

Критерії оцінювання	Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Зміст	Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання; - використані як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають такого відношення; - використані матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	10 5 0
	Повнота розкриття теми	- повно; - частково; - не розкрита	10 5 0
	Викладення аспектів теми	- викладені повно; - частково; - не викладені	10 5 0
	Викладення стратегії розв'язання проблеми	- викладена стратегія розв'язання проблеми; - процес розв'язання неповний; - процес розв'язання неточний і неправильний	10 5 0
	Логіка викладення інформації	- матеріал викладений логічно; - порушення логіки; - відсутність логіки	10 5 0

Самостійність роботи групи	Злагоджена робота в групі	- чітко спланована робота групи; - робота групи частково спланована; - робота в групі не спланована	5 3 0
	Розподіл ролей в групі	- вся діяльність рівномірно розподілена між членами групи; - робота над матеріалом рівномірно розподілена між більшістю членів групи; - декілька членів групи відповідали за роботу всієї групи	5 3 0
	Авторська оригінальність	- унікальна робота, містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів; - в роботі наявні авторські знахідки; - стандартна робота, не відрізняється авторською індивідуальністю	5 3 0
	Ступінь самостійності діяльності групи	- повна самостійність під час виконання роботи; - часткова самостійність; - робота групи несамостійна	5 3 0
Оформлення роботи (презентація)	Грамотність, необхідний словник, відсутність орфографічних та технічних помилок	- грамотна робота з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису; - не грубі помилки з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису; - грубі помилки	5 3 0
	Стиль презентації	- витриманий єдиний стиль; - спостерігаються деякі порушення дотримання стиля; - стилю не дотримано	5 3 0
	Дотримання кольору в презентації	- грамотно підібрана кольорова гама; - наявність невідповідності в кольоровій гамі; - порушено гармонію кольорової палітри	5 3 0
	Анімаційні ефекти презентації	- раціонально використані можливості комп'ютерної анімації;	5

		- нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації; - не використані можливості комп'ютерної анімації	3 0
	Розміщення інформації на слайді	- оптимальне розміщення інформації на слайді; - деякі порушення в розміщенні інформації на слайді; - порушення в розміщенні інформації на слайді	5 3 0
	Розміщення інформації на слайді	- використано різноманітні види слайдів; - використано один вид слайдів	3 0
	Різноманітність видів слайдів	- виправдане включення в роботу графіків, малюнків, музики, відео; - не виправдане включення в роботу графіків, малюнків, музики, відео; - відсутність в роботі графіків, малюнків, музики, відео	5 3 0
Захист роботи	Якість доповіді	- аргументованість основних позицій, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи; - порушено логіку виступу, неповне представлення результатів роботи, неповна система аргументації; - немає аргументів по головним позиціям, повне порушення логіки, не представлені результати дослідження	10 5 0
	Обсяг та глибина знань за темою	- доповідачі демонструють ерудицію, відображають міжпредметні зв'язки; - доповідачі грамотно викладають матеріал, проте не показують достатньо глибоких знань; - доповідачі виявляють повну відсутність володіння матеріалом	10 5 0
	Культура мовлення, манера триматися перед аудиторією	- доповідачі впевнено тримаються перед аудиторією, володіють культурою мовлення,	10

		дотримуються регламенту, утримують увагу аудиторії; - доповідачі допускають не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії; - доповідачі губляться перед аудиторією, демонструють бідність мовлення, порушують регламент, не можуть утримати увагу аудиторії	5 0
	Відповіді на питання	- доповідачі переконливо і повно відповідають на питання, тримаються дружньо, намагаються використати відповіді для успішного розкриття теми; - доповідачі не на всі питання можуть знайти переконливі відповіді; - доповідачі не можуть відповісти на питання або під час відповідей поводять себе агресивно, некоректно	10 5 0
	Ділові та вольові якості доповідача	- доповідач прагне досягти високих результатів, готовий до дискусії, дружньо налаштований, контактний; - доповідач готовий до дискусії, не завжди виявляє доброзичливість; - доповідач не готовий до дискусії, агресивний, уникає контакту	10 5 0

Високий рівень – 120 -150 балів

Достатній рівень – 90 -119 балів

Середній рівень – 70 - 89 балів

Початковий рівень – 0 - 69 балів

Як бачимо, критерії оцінювання квесту (веб-квесту) можуть бути різними (за видом презентації, здатністю працювати в групі, логікою викладу матеріалу, оригінальністю, новаторством тощо). Проте найголовнішим, на нашу думку, має бути оцінювання досвіду, який був отриманий учнем при виконанні самостійної роботи за допомогою квест (веб-квест) технології.

ТЕМА 4

ПРОЄКТУВАННЯ ЗАНЯТТЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ

Досвід проектування занять з професійної підготовки з використанням квест-технології у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Квест (веб-квест) досить нова технологія навчання на теренах вітчизняного освітнього простору взагалі і в системі професійної підготовки кваліфікованих робітників зокрема. Однак, педагоги з професійного навчання активно долучаються до її впровадження в процес професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки учнів.

Майстер виробничого навчання Краматорського ВПУ Н. Пузан зазначає, що в ході проведення тижня з професії «Зварник» був проведений квест серед учнів «Пригоди зварників». Команди формувалися шляхом жеребкування серед учнів першого, другого і третього курсів. Кожна команда йшла за заданим маршрутом, виконуючи завдання, що вимагають кмітливості, ерудиції, витривалості та вміння нестандартно мислити. Учні шукали відповіді на питання, які несли з собою нові завдання у вигляді пазлів, тестів, завдань на асоціативність тощо. При цьому команди одержували напрям наступної станції і слідували по училищу з кабінету в кабінет, де їх чекали нові завдання. Впродовж цієї гри учні мали можливість поспілкуватися, дізнатися багато нового і цікавого, реалізувати закладений в кожній людині потяг до пригод і загадок. Було дуже багато позитивних емоцій, як в учнів, так і в організаторів квесту.

У Кіровоградському професійному ліцеї сфери послуг було проведено веб-квест за темою «Сучасний ярмарок». Керівником та розробником заходу стала викладач предметів професійно-теоретичної підготовки за професією «Продавець продовольчих товарів. Контролер-касир» Губрій О.О. Виконавці веб-квесту – учні групи ДМ-14 КПЛСП.

Вступ. Метою проведення веб-квесту за темою «Сучасний ярмарок» було закріплення знань учнів з предмету «Товарознавство продовольчих товарів» та спроба навчити їх самостійно опрацьовувати новий матеріал, використовуючи Інтернет-ресурси, знаходити потрібну інформацію, аналізувати та робити висновки.

Завдання.

- 1) Поділитися на команди (не менше п'яти учасників у кожній).
- 2) Обрати капітана своєї команди.
- 3) Обраний капітан, на свій розсуд, роздає кожному учаснику роль:
 - історик (використовуючи Інтернет-ресурси, вивчає історію виникнення та розвитку ярмарку на Україні, результат надає капітану);
 - товаровознавець (описує порядок організації сучасного ярмарку, результат надає капітану);
 - маркетолог (створює листівку-запрошення на ярмарок, результат надає капітану);
 - продавець (ознайомлює споживача з асортиментом товару та, використовуючи фотографії, картинки, інформацію про споживчі властивості, рекламує товар споживачеві (вид продукту продавці обирають способом жеребкування), результат надає капітану).
- 4) Отримавши роль, учні вивчають поставлену перед ними задачу і самостійно її виконують.
- 5) Результати виконаних завдань учні оформлюють у вигляді одного-двох слайдів Power Point.
- 6) Коли всі учасники команди закінчать виконання завдання, свої результати (слайди) вони надають капітану, який компонує їх і створює загальну відповідь – презентацію на квест.
- 7) Перемогу отримує та команда, яка першою презентує загальну презентацію, зміст якої буде відповідати поставленим завданням.

Порядок дій. Для виконання завдань веб-квесту учні отримують список необхідних Інтернет-ресурсів для пошуку інформації. Об'єднавшись у групи, учні виконують поставлені

завдання, в окремих випадках консультуючись із викладачем. Перемогу отримує команда, яка першою представить загальну презентацію, що відповідає необхідним критеріям оцінювання (розроблені викладачем попередньо) (табл.).

Таблиця

Критерії оцінювання відповідей-презентацій

№ з/п	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів	Набрані бали
1	Змістовність роботи	5	
2	Грамотність оформлення	3	
3	Естетичність оформлення роботи	2	
4	Робота в групі	2	
	Загальна кількість балів	12	

Висновок. Історики представили інформацію про виникнення і розвиток ярмарку на Україні. Товарознавці описали порядок організації ярмарку у наш час. Маркетологи розробили дизайн листівки-запрошення на ярмарок. Продавці представили асортимент товару та інформацію про його споживчі властивості з метою рекламування.

Загальний висновок. У ході проведення веб-квесту за темою «Сучасний ярмарок» учні закріпили знання з предмету «Товарознавство продовольчих товарів», навчилися самостійно опрацьовувати новий матеріал, використовуючи Інтернет-ресурси, знаходити потрібну інформацію, аналізувати та робити висновки, працювати в команді.

Використані ресурси.

- <http://yarmarok.in.ua>
- <http://wiki.ciit.zp.ua>
- <http://studopedia.org/9-26541.html>
- <http://pidruchniki.com>

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2

ВЕБ-КВЕСТ ЯК РІЗНОВИД КВЕСТ ТЕХНОЛОГІЇ

Рекомендовані питання для обговорення

1. Веб-квест як найбільш успішний спосіб використання мережі Інтернет на уроках з професійного навчання.
2. Сутність освітнього веб-квесту.
3. Роль педагога в організації веб-квесту.
4. Технологія веб-квест як спосіб реалізації ресурсно-орієнтованого навчання у ЗП(ПТ)О. Основні цілі реалізації технології веб-квест.
5. Види завдань для веб-квестів за Б. Доджем.

Література: 1, 3, 4, 7, 9, 10, 14, 15, 17

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарського заняття та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2.
2. Обрати тему заняття з професійної підготовки з використанням технології веб-квест та підібрати список Інтернет-ресурсів, які зададуть інтонацію, акценти пошуку навчальної проблеми.
3. Розробити структуру освітнього веб-квесту професійної спрямованості за певною темою заняття, дотримуючись наведеної нижче структури:

- *вступ*, в якому описані головні ролі учасників, або сценарій квесту, попередній план роботи, огляд усього квесту;
- *центральне завдання*, яке зрозуміле, цікаве і має певну реалізацію. Чітко визначений підсумковий результат самостійної роботи учня (наприклад, сформульовано низку питань, на які потрібно знайти відповіді; прописано проблему, котру потрібно вирішити; визначена позиція, що повинна бути захищена; вказана інша діяльність, котра спрямована на переробку і представлення результатів, виходячи із зібраної інформації);
- *список інформаційних ресурсів* (в електронному вигляді – на компакт-дисках, відео й аудіо носіях, на паперовому носії, посилання на ресурси в Internet, адреси веб-сайтів з теми), необхідних для виконання учнями завдання. Цей список повинен бути анотованим;
- *опис процедури роботи*, яку необхідно виконати учням в процесі самостійного виконання завдання (етапи);
- *керівництво до дій* (як організувати і подавати зібрану інформацію), яке може бути представлене у вигляді направляючих запитань (наприклад, пов'язаних із визначенням тимчасових рамок, загальною концепцією, рекомендаціями з використання електронних джерел, представленням шаблонів веб-сторінок – з метою уникнення технічних труднощів у створенні учнями самостійних веб-сторінок, як результату вивченого матеріалу);
- *висновок*, в якому підсумовується досвід, одержаний учнями в процесі виконання самостійної роботи над веб-квестом.

ТЕМА 3

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО КВЕСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Рекомендовані питання для обговорення

1. Орієнтовна структура заняття з використанням веб-квест.
2. Обов'язки та ролі учасників освітнього процесу з використанням квест-технології.
3. Алгоритм реалізації основних етапів виконання освітнього квесту професійної спрямованості.
4. Характеристика критеріїв оцінювання проходження квесту (веб-квесту).

Література: 2, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 16

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарського заняття та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 3.
2. Обрати тему заняття з професійної підготовки з використанням квест-технології та підібрати завдання для виконання у творчих групах (1 теоретичне та 1 практичне).
3. Розробити критерії оцінювання для проходження освітнього квесту та веб-квесту професійної спрямованості та обґрунтувати їх доцільність.

Критерій оцінювання		Квест	Веб-квест
Розуміння завдання	Середній рівень		
	Достатній рівень		
	Високий рівень		
Виконання завдання	Середній рівень		
	Достатній рівень		

	Високий рівень		
Результат роботи	Середній рівень		
	Достатній рівень		
	Високий рівень		
Творчий підхід	Середній рівень		
	Достатній рівень		
	Високий рівень		

6. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 4

ПРОЄКТУВАННЯ ЗАНЯТТЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ

Завдання до самостійної роботи

1. Ознайомитись із досвідом проєктування занять з професійної підготовки з використанням квест-технології у ЗП(ПТ)О.

2. Презентувати (1-2 приклади) власний педагогічний досвід щодо нестандартних форм організації освітнього процесу при підготовці кваліфікованих робітників.

3. Обґрунтувати доцільність застосування квест-технології на заняттях з професійної підготовки у ЗП(ПТ)О відповідно до *провідної мети навчання, специфіки професії (навчального предмету), рівня підготовленості здобувачів освіти, змісту навчального матеріалу, періоду навчання, наявності необхідного інформаційного та матеріально-технічного забезпечення* тощо.

4. Розробити сценарій освітнього квесту професійної спрямованості та з'ясувати з якими труднощами довелось зіткнутися при його підготовці.

Література: 3, 7, 10, 14, 15, 17

7. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1

1. Опишіть генезис поняття «квест-технологія».

2. Розкрийте сутність та зміст освітнього квесту з позицій вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду.

3. Опишіть орієнтовну структуру освітнього квесту.

4. Охарактеризуйте зміст діяльності педагога професійної школи щодо планування та організації занять з використанням квест-технології.

5. Обґрунтуйте підходи до класифікації освітніх квестів. За якими параметрами зазвичай класифікуються освітні квести?

6. Які завдання дозволяє вирішити квест-технологія?

7. Опишіть освітні можливості квест-технології в межах урочної та позаурочної діяльності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.

Питання для самоконтролю до теми 2

1. У чому полягає принципова різниця між квестом та веб-квестом?
2. Охарактеризуйте сутність освітнього веб-квесту.
3. Якою є роль викладача в організації і проведенні веб-квесту?
4. Якими є основні цілі реалізації технології веб-квест?
5. Опишіть структуру та основні етапи проведення веб-квесту.
6. Наведіть класифікацію веб-квестів за Б. Доджем.

Питання для самоконтролю до теми 3

1. Опишіть структуру заняття з використанням квест-технології.
5. Охарактеризуйте обов'язки учасників освітнього процесу з використанням квест-технології.
2. Сформулюйте алгоритм реалізації основних етапів виконання освітнього квесту професійної спрямованості.
3. Розкрийте особливості оцінювання проходження квесту.
4. У чому полягає комплексний підхід до обґрунтування критеріїв оцінювання освітнього квесту професійної спрямованості?
5. Назвіть ключові показники для оцінювання проходження освітнього квесту.
6. За якими критеріями оцінюється веб-квест професійної спрямованості?
7. Наскільки об'єктивним, на вашу думку, є комплексне оцінювання проходження освітнього квесту? Відповідь обґрунтуйте.

Питання для самоконтролю до теми 4

1. Обґрунтуйте доцільність застосування квест-технології на заняттях з професійної підготовки у ЗП(ПТ)О.
2. Назвіть основні критерії вибору квест-технології.
3. Який стиль співпраці педагога та здобувачів освіти ЗП(ПТ)О зазвичай домінує у процесі реалізації квест-технології?
4. Назвіть переваги та недоліки застосування квест-технології на заняттях з професійної підготовки.
5. Чи впливає застосування квест-технології у професійній підготовці на активізацію освітньої діяльності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О? Яким чином?

8. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Історію свого виникнення квест, як освітня технологія, починає у:

- а) 19 столітті;
- б) на початку 20 століття;
- в) наприкінці 18 століття;
- г) другій половині 20 століття.

2. Ключову роль у застосуванні квестів в освіті зіграли:

- а) технологізація освітнього процесу;
- б) інтенсивний розвиток інформаційно-цифрових технологій;
- в) активне розроблення комп'ютерних ігор;
- г) жодна з відповідей не є вірною.

- 3. Освітній квест сьогодні – це в більшості:**
- а) розважальна діяльність здобувачів освіти;
 - б) освітня діяльність здобувачів освіти;
 - в) освітня та розважальна діяльність здобувачів освіти, у якій присутній елемент змагання;
 - г) ефективний спосіб організації позаурочної навчальної діяльності здобувачів освіти.
- 4. Реалізація квест-технології дозволяє поєднати ідеї:**
- а) проєктної технології навчання;
 - б) проблемного підходу до вирішення освітніх завдань;
 - в) ігрових технологій навчання;
 - г) усі відповіді вірні.
- 5. Найголовніше завдання освітнього квесту**
- а) надати нову інформацію;
 - б) зацікавити учасників;
 - в) сформувані та розвинути професійні уміння і навички;
 - г) усі відповіді вірні.
- 6. Одним з перших учених, хто використав можливості технології веб-квест у освітньому процесі, був:**
- а) Томас Марч;
 - б) Берні Додж;
 - в) Майя Кадемія;
 - г) жодна з відповідей не є вірною.
- 7. Результатом веб-квесту може бути:**
- а) сайт в мережі Інтернет;
 - б) презентація (анімація, колаж);
 - в) буклет (онлайн документ);
 - г) усі відповіді вірні.
- 8. Територіально освітні квести можуть проводитися:**
- а) у спеціально обладнаному приміщенні;
 - б) у закладі освіти;
 - в) на вулиці;
 - г) усі відповіді вірні.
- 9. При проходженні квесту, як правило, оцінюється:**
- а) активність діяльності його учасників;
 - б) отриманий результат;
 - в) успішність виконання проблемного завдання;
 - г) усі відповіді вірні.
- 10. Роль педагога при організації освітнього квесту зводиться до:**
- а) контролю освітньої діяльності;
 - б) спостереженні за дотриманням алгоритму виконання освітнього квесту;
 - в) оцінювання результатів проходження квесту;
 - г) усі відповіді вірні.

9. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Квест (англ. Quest) – «пошук, предмет пошуків, пошук пригод». У міфології та літературі поняття «квест» спочатку означало один із способів побудови сюжету – подорож персонажів до певної мети через подолання труднощів.

Веб-квест (за М. Кадемією) – це проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якої використовуються інформаційні ресурси Інтернету.

Освітній квест – це спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої учні здійснюють пошук інформації за вказаними адресами, що включає пошук цих адрес чи інших об'єктів, людей, завдань тощо. Завдання можуть бути різними за своїм змістом і наповненням: творчі, активні, інтелектуальні.

Ресурсно-орієнтоване навчання – комплекс методів і засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, що зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, а й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку та практичного застосування інформаційних ресурсів.

Проблемне навчання – організація навчальних занять, яка припускає створення під керівництвом педагога проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність учнів з їх вирішення.

10. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Кулішова Володимира Сергійовича за електронною поштою kulishov_04@ukr.net або у вайбер за номером +38-099-048-01-02

11. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Большакова І., Пристінська М., Ареф'єва В. Квести в початковій школі: посібник. Київ: Перше вересня, 2016. 132 с. URL: <http://barna-consult.com/navchalno-metodychni-posibnyky-dlya-pedagogichnyh-pratsivnykiv/>

2. Веб-квест як педагогічна технологія: посібник для формування нових знань і навичок щодо використання сучасних ІТ-технологій [Електронний ресурс] / укладач І.М. Блідар. URL: http://licey.kr.ua/images/metod_rob/Публікації/Посібник%20Веб-квести.pdf

3. Використання технології веб-квест на уроках інформатики / Блог вчителя інформатики Богданової Ольги Олексіївни [Електронний ресурс]. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30734/

4. Гриценко С., Кононученко М. Квест – нове покоління ігор для молоді і не тільки [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dt.ua/3000/3855/60753/>

5. Желізняк Л. Д. Технологія «Веб-квест» на уроках інформатики [Електронний ресурс]. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30734/

6. Жигайло О. О. Підготовка вчителів початкової школи до використання квест-технологій на уроках математики. Молодь і ринок: Щомісячний науково-педагогічний журнал. 2017. № 8 (151). С. 70–74. URL: https://dspu.edu.ua/biblioteka/wp-content/uploads/2017/09/8_151_2017.pdf

7. Квест. Вікіпедія – вільна Інтернет-енциклопедія [Електронний ресурс]. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%95%D0%92%D0%95%D0%91%D0%92>

8. Кононец Н. Технологія веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів. *Витоки педагогічної майстерності*. 2012. Вип. 10. С. 138-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2012_10_32
9. Кулішов В.С. Застосування квест-технології у професійно-теоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2018. 81 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718945/1/Посібник_Кулішов%202018.pdf
10. Лецюк І.З. Технологія веб-квест як дидактичний засіб організації самостійної роботи майбутніх учителів початкової освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 36 (89). С. 259–264. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2014/36/36_2014.pdf
11. Сокол І.М. Впровадження квест-технології в освітній процес: навчальний посібник. Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2013. 87 с. URL: <https://www.slideshare.net/ssuserd1cca6/ss-63452170>
12. Технології веб-квест та блог-квест [Електронний ресурс]. URL: http://viakiev.blogspot.com/p/blog-page_51.html
13. Тюріна В., Данченко І. Використання квест-технологій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-28.05.2021.v2.13>
14. Уроки з підприємницьким тлом: Навчальні матеріали / За заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. Варшава: Сова, 2014. URL: <https://www.slideshare.net/MARO51/2014-58416960>
15. Dodge B. Some Thoughts About WebQuests. 1995. URL: https://edweb.sdsu.edu/courses/edtec596/about_webquests.html
16. Farreny J.A. Webquest sand Blogs: Web-based Tool for EFL Teaching [Electronic resource] URL: http://www.apac.es/publications/documents/Webquest_weblog_paper.pdf
17. March T. The Learning Power of WebQuests / T. March [Electronic resource]. URL: <http://tommarch.com/writings/ascdwebquests/>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ УРОК ЯК ЦІЛІСНА ДИДАКТИЧНА СИСТЕМА

Розробник: Шевчук Світлана Степанівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

У вітчизняній педагогічній науці спостерігається активний розвиток *професійної педагогіки* – галузі, що вивчає закономірності навчання людини професії і формування професійно важливих та соціально значимих якостей особистості фахівця. *Дидактика професійної освіти* – частина професійної педагогіки, яка розробляє теорію навчання, вивчає сутність освітнього процесу у сучасних закладах професійної освіти, зміст, закономірності й принципи професійної освіти.

Структурною складовою дидактики професійної освіти становить *методика професійної освіти* як практичний аспект її реалізації. *Об'єктом* методики професійної освіти є розкриття теоретичних і практичних основ процесів проектування, планування і організації професійної підготовки у закладах професійної освіти і в умовах сучасного підприємства (сфери послуг).

Електронний навчальний курс «Компетентісний урок як цілісна дидактична система» входить до науково-методичного супроводу ЗМ 3.1. «Дидактика професійної освіти» кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін і призначений для проведення курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти на базі БІНПО.

Мета розробки електронного навчального курсу: формування, оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь педагогічних працівників із планування, організації та здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти в умовах сучасного підприємства на засадах компетентісного, інтегрованого та технологічного підходів.

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 4 год. – лекції, 2 год. – семінарське заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною). Матеріали Е-курсу можуть бути опановані в off-line і on-line режимах.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ, ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДЕННЯ І ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....	
ТЕМА 1. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО- ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	
ТЕМА 2. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	
ТЕМА 3. КОМПЛЕКСНЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ (ПРОФЕСІЇ).....	
ТЕМА 4. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ДО ЗАНЯТЬ.....	
КОМПЛЕКС ПИТАНЬ І ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДО ТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....	
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність електронного курсу. Модель сучасного педагога професійної освіти передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися та самовдосконалюватися, бути у постійному творчому пошуку.

Сьогодні стало очевидним, що бути професіоналом високого рівня компетентності – означає бути в постійному пошуку, зростанні, розвитку. Праця педагога відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає від нього глибоких та різнобічних наукових, професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу його професійної компетентності.

Професійна компетентність педагога є не лише сумою теоретичних знань та вміння їх репродукувати у певному обсязі згідно з правилами, а також мотивом і засобом розвитку навичок практичних дій в інформаційному суспільстві.

Можливість різнобічного розвитку учня закладу професійної (професійно-технічної) освіти пропонують саме сучасні методики навчання і новітні технічні здобутки. Широке й ефективне впровадження інноваційних методик в освітній процес сприяє підвищенню його якості, зацікавленості учнів і педагогів, є важливою стадією процесу реформування традиційної системи освіти в контексті глобалізації. Однією з таких методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати і вирішувати поставлені задачі є квест (веб-квест) технологія.

Актуальність спецкурсу визначається упровадженням компетентнісного підходу в освіті, затребуваністю технологій навчання, що ґрунтуються на діяльнісному підході, новими способами організації урочної і позааудиторної освітньої діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета розробки електронного курсу: формування, оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь педагогічних працівників із планування, організації та здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти в умовах сучасного підприємства на засадах компетентнісного, інтегрованого та технологічного підходів.

Завдання курсу:

- ознайомлення із сутністю компетентнісного і технологічного підходів до освітнього процесу у закладах професійної освіти;
- оновлення та систематизація знань щодо системи і специфіки проектування, планування, організації і здійснення професійної підготовки у закладах професійної освіти
- систематизація та удосконалення знань щодо законодавчо-правового забезпечення організації освітнього процесу, що забезпечує підтримку інноваційної педагогічної діяльності у закладах професійної освіти
- систематизація та удосконалення знань та умінь щодо створення сучасного науково-методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих фахівців у закладах професійної освіти;
- підвищення рівня професійної компетентності слухачів щодо планування та організації занять з професійно-теоретичної підготовки на засадах компетентнісного підходу;
- підвищення рівня професійної компетентності слухачів щодо вибору інтерактивних форм і методів організації освітнього процесу у закладах професійної освіти.

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 4 год. – лекції, 2 год. – семінарське заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення

кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, завдання до самостійної роботи, тести, навчально-методичний посібник) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу		
Обсяг курсу		0,3 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідає 0,3 ЄКТС кредиту
Рівень програми		Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
А	Мета	
	Узагальнення та систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів з методики проектування, планування та організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на засадах компетентнісного підходу	
В	Характеристика типової програми	
1.	Функціональна спрямованість	Розвиток умінь щодо організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на засадах компетентнісного підходу
2.	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здатних до реалізації інтерактивних форм і методів форм організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтовна на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром

		<p>професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій.</p> <p>Особливості електронного курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оновлення та удосконалення знань із методикою проєктування, планування та організації професійно-практичної підготовки із використанням сучасних освітніх і новітніх виробничих технологій; – систематизація знань із класифікації занять з професійно-теоретичної підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; – підвищення рівня інформаційно-методичної грамотності шляхом впровадження технології візуалізації у професійну підготовку кваліфікованих робітників; – підвищення рівня професійної компетентності слухачів щодо реалізації інтерактивних форм і методів організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; – оновлення та удосконалення знань слухачів щодо розробки і застосування сучасного методичного супроводу освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.. <p>Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для самостійної роботи, тести).</p>
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця

2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
D	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	<p>Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань.</p> <p>Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльсного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.</p>
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
E	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу

		<p>навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії;</p> <p>науково-методична компетентність – здатність організовувати безперервний професійний розвиток у системі формальної і неформальної освіти;</p> <p>оцінювати рівень професійної компетентності;</p> <p>інноваційно-дослідницька – здатність інноваційно вирішувати наукові / практичні професійні завдання; планувати, організовувати та здійснювати експериментальні дослідження щодо визначення оптимальних умов функціонування освітніх організацій, розвитку суб'єктів освітнього процесу; психологічного супроводу й підтримки інноваційних освітніх форм і методів;</p> <p>компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організовувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо;</p> <p>психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я суб'єктів освітнього процесу, здатність сприяти їхньому творчому становленню та індивідуалізації;</p>
--	--	--

		<p>цифрова компетентність – здатність фахівця орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, нарощувати обсяги інформації.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - сутність і цілі проектування і планування освітнього процесу; - сутність комплексного підходу в освіті - класифікації типів і видів уроків теоретичного навчання; - основні цілі і функції створення сучасного комплексного методичного забезпечення навчальних дисциплін;
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - аналізувати зміст навчального матеріалу з метою раціонального, логічного і доступного його відбору, структурування по навчальним одиницям; - створювати комплексне методичне забезпечення предметів за професійною спрямованістю - використовувати інформаційно-цифрові технології для організації занять з професійно-теоретичної підготовки на різних етапах освітнього процесу.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - необхідність, доцільність та можливість застосування інноваційних освітніх та новітніх виробничих технологій навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників; - важливість підвищення якості освітнього процесу у ЗП(ПТ)О шляхом ефективного його планування й організації на засадах компетентнісного підходу
Ключові слова		
<p><i>Компетентність, інтегральна компетентність, модульно-компетентнісний підхід, навчальний модуль, Національна Рамка Кваліфікацій (НРК), Державний стандарт професійно-технічної освіти (ДСПТО), компетентнісний урок, комплексне методичне забезпечення, методична розробка уроку, планування, проектування.</i></p>		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години				Спецкурси	Семінар-практикум	Самостійна робота	Самостійна робота (спеціальне)
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції				
Тема 1. Методичні основи планування освітніх процесів		2	2	2							
Тема 2. Компетентнісний підхід до планування та організації навчального процесу у ЗПО		2	2	2							
Тема 3. Методика розробки КМЗ предмета		2	2		2						
Тема 4. Методика підготовки викладача до занять		2									2
Разом		8	4	4	2						2

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ ЗМІСТ ТЕМИ

Поняття про проектування навчального процесу. Ієрархія цілей педагогічної системи. Етапи проектування освітнього процесу. Визначення цілей навчання на діагностичній основі. Таксономія цілей Блума. Рівні засвоєння знань, їх характеристика.

Методика розробки проекту вивчення теми програми. Визначення процесуального компоненту освітнього процесу.

Визначення поняття «зміст навчання». Складові змісту загально-технічних та спеціальних дисциплін при навчанні професії. Структурно-логічний, понятійний та дидактичний аналіз навчальної інформації. Реалізація міжпредметних зв'язків при відборі змісту навчання. Методичне опрацювання навчальної інформації. Формування змісту навчання в контексті майбутньої професійної діяльності кваліфікованого робітника.

Візуалізація навчальної інформації. Компонування, стиснення, кодування навчальної інформації. Знакові системи: текст, графіка, символи. Засоби наочного подання навчальної інформації: схеми, таблиці, малюнки, креслення, діаграми. Візуальні засоби організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти: опорний конспект, конспект-схема, карта пам'яті.

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Поняття про проєктування навчального процесу. Етапи та алгоритм проєктування.
2. Цілепокладання як етап проєктування професійно-теоретичної підготовки.
3. Дидактичний аналіз змісту навчання в контексті майбутньої професійної діяльності фахівця.
4. Характеристика рівнів засвоєння навчального матеріалу
5. Методика розробки дидактичного проєкту вивчення теми програми.
6. Візуалізація навчальної інформації. Засоби наочного подання навчальної інформації.

Питання для самоконтролю до теми 1 «Методичні основи планування освітніх процесів».

1. Що розуміють під дидактичним проєктуванням?
2. Наведіть алгоритм діяльності викладача при проєктуванні професійно-теоретичної підготовки.
3. Вкажіть ієрархію цілей педагогічної системи.
4. Що означає постановка цілей навчання на діагностичній основі?
5. Що називають навчальним елементом?
6. Надайте характеристику рівнів засвоєння знань та умінь здобувачів освіти.
7. Яким рівням засвоєння відповідає репродуктивна та продуктивна діяльність здобувачів освіти?
8. Визначте поняття «зміст навчання».
9. Обґрунтуйте вибір візуальних засобів представлення нової навчальної інформації при підготовці презентації до лекції за певною темою спеціальної дисципліни.
10. Розкрийте методичні основи розробки проєкту вивчення конкретної теми програми професійно-теоретичної підготовки.

Тестові завдання до теми 1 «Методичні основи планування освітніх процесів»

1. Який документ не входить в структуру плануючої документації з професійно-теоретичної підготовки:

- а) робочий навчальний план з професійно-теоретичної підготовки;
- б) робоча навчальна програма з предмету;
- в) перелік навчально-виробничих робіт і вправ;
- г) поурочно-тематичний план з професійно-теоретичної підготовки.

2. Якого етапу планування не існує:

- а) стратегічного (довгострокового);
- б) тактичного (перспективного, короткострокового);
- в) тижневого (поточного);
- г) поурочного (поточного);

3. Що не входить в структуру проєкту вивчення теми програми навчальної дисципліни:

- а) дидактична мета;
- б) навчальні елементи змісту,
- в) форми і методи навчання і контролю,
- г) паспорт комплексного методичного забезпечення,

4. Який спосіб подачі інформації не відноситься до технології візуалізації:

- а) ментальна карта;
- б) опорний конспект;
- в) методична розробка уроку;
- г) денотатний граф;

д) кластер.

5. **Яка освітня технологія використовується на занятті, вид якого визначено як «урок-пригода»:**

- а) технологія ситуативного навчання;
- б) імітаційна технологія;
- в) технологія моделювання професійної діяльності;
- г) квест-технологія;
- д) проектна технологія навчання.

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ

ПРОЕКТУВАННЯ, ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1. Проєктування і планування освітнього процесу у ЗП(ПТ)О

Професіоналізм педагога не може бути зведений тільки до знання свого предмета і до вміння транслювати його, так як педагогічна професія входить до розряду соціально-орієнтованих професій. Крім предмета діяльності (знання свого предмета і методики його викладання), професія педагога включає в себе і соціокультурний контекст його реалізації, особливу соціальну, культурну та антропологічну предметність.

Сучасний педагог повинен володіти і реалізувати власні особистісні здібності, які дозволяють йому реалізувати дидактичні завдання (*дослідити, спроектувати і організувати систему освітніх ситуацій*), що забезпечить як підвищення рівня професійної компетентності самого педагога, так і розвиток базових компетентностей здобувачів освіти. Ключовим у ряді цих інтелектуальних здібностей педагогічного професіоналізму виступає проєктування як **функціональний компонент педагогічної діяльності, що відображає передбачення педагогом майбутнього освітнього процесу.**

Термін «*проєктування*» почали застосовувати у професійній педагогіці у зв'язку з упровадженням технологізації навчально-виробничого процесу. Педагогічне проєктування можна розглядати як попередню розробку основних деталей майбутньої діяльності педагога і здобувачів освіти, а саме, розробку педагогічних об'єктів і моделей ефективної діяльності педагога й учнів (студентів, слухачів). Застосування педагогічного проєктування сприяє розвитку конструктивної творчості в діяльності педагога, розвитку і саморозвитку особистості учнів.

Об'єктами педагогічного проєктування можуть бути педагогічні системи, процес навчання, педагогічні ситуації. У діяльності педагога найбільш важливим є проєктування педагогічного процесу, складовою частиною якого є педагогічна ситуація. **Продуктом проєктування є проєкт майбутнього освітнього процесу**

Проєктування педагогічних систем, процесів і ситуацій – багатоетапна діяльність, в якій можна виділити три етапи проєктування: моделювання, сам процес проєктування, конструювання.

Моделювання включає розробку моделі (узагальненого зразка) нового педагогічного об'єкта і шляхів досягнення цього. Прикладами педагогічних моделей у дидактиці можуть бути: модель учня, модель педагогічної системи, модель процесу навчання тощо.

Проєктування спрямовано на розробку проєкту, тобто здійснюється конкретизація розробленої моделі для визначених умов. **Основними елементами проєктування**, як виду діяльності, є побудова процесу навчально-пізнавальної діяльності учнів з освоєння змісту освіти, планування способів управління цим процесом. Реалізується проєктування при підготовці навчального процесу в цілому і кожного заняття окремо. Проєктувальна діяльність одна із складових поточної навчально-методичної діяльності педагога. Прикладами проєктів є: сценарії занять, навчальні плани і програми, проєкт електронного підручника, освітньо-

кваліфікаційні характеристики тощо. Особливою ознакою проектування є узагальнене відображення дидактичного продукту.

Дидактичне проектування - це процес створення такого опису об'єкта (матеріального, інформаційного, логічного тощо), який необхідний і достатній для його реалізації в заданих умовах. **Метою дидактичного проектування** є одержання такого вербального (словесного) опису педагогічного об'єкта або отримання його інформаційної моделі у вигляді схеми, формули, алгоритму тощо, які можуть задовольняти сукупність умов і вимог.

Конструювання деталізує проект і наближає його до реальних умов навчальної діяльності. Педагогічний конструкт містить конкретні дані і створює можливість коректування будь-якого педагогічного об'єкта. До педагогічних конструктів відносяться: плани занять, дидактичні матеріали, зміст підручника, комплексне методичне забезпечення предмету (професії) тощо [7].

Рівні проектування навчально-виробничого процесу у закладах професійної освіти.

Перший (загальний) рівень – проектування всього курсу професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки. Проектування на цьому етапі передбачає уточнення загальних цілей вивчення навчальної дисципліни, прогнозування результатів, розподіл годин за блоками, визначення критеріїв успішності засвоєння курсу здобувачами професійної освіти. Результатом цього рівня проектування є розробка робочої навчальної програми і поурочно-тематичного плану.

Другий рівень проектування – це проектування аудиторних занять. Загальні цілі вивчення навчального курсу уточнюються у межах блоку уроків, визначається місце кожного заняття.

На **третьому рівні** проектується організація і проведення конкретного заняття, формулюються його цілі, визначаються тип і вид уроку, підбирається навчальний матеріал, обираються форми, методи і засоби навчання, види контролю і корекції знань.

Результатом проектування є обґрунтований вибір дидактичних компонентів навчально-виробничого процесу. Отже, **проектування навчально-виробничого процесу можна розглядати як системно обґрунтований вибір дидактичних цілей, змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання та адекватних їм методів контролю у відповідності до поставлених цілей проектування з урахуванням рівня засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуальних особливостей учнів.** Проектування робить педагогічну діяльність технологічною, тому що задає певну послідовність етапів і процедур цієї діяльності.

Етапи проектування навчально-виробничого процесу

- визначення оптимальних для даних умов і обставин форм організації навчання;
- визначення для кожної взаємопов'язаної сукупності дій учнів відповідних навчаючих (управлінських) дій, методів і методичних прийомів;
- підбір необхідних засобів навчання та контролю навчальних досягнень учнів (студентів, слухачів);
- аналіз операційних зв'язків з метою виявлення базових способів дій учнів і формування переліку видів діяльності учнів відповідно до навчальних завдань;
- визначення оптимальних способів організації зворотних зв'язків (як негативних, так і позитивних);
- уточнення часових меж виконання навчальної діяльності;
- підбір, адекватної навчальній ситуації та наявним ресурсам навчання, освітньої технології навчання;
- прогнозування, можливих результатів навчання.

Дидактичне планування навчально-виробничого процесу

Планування освітнього процесу у закладах професійної освіти забезпечує умови для його раціональної організації, своєчасного і повного виконання робочих навчальних планів і програм, своєчасної і старанної підготовки педагога до проведення кожного заняття

Відповідно до Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах (Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 травня 2006р. № 419) **основна плануюча документація** з організації і проведення навчально-виробничого процесу у закладі професійної освіти складається із:

❖ робочих навчальних планів з предметів і професій для певного ступеня професійно-технічної освіти (*розробляються адміністрацією закладу професійної освіти, затверджуються його директором, узгоджуються із замовником робітничих кадрів*);

❖ робочих навчальних програм з професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки, що передбачено робочими навчальними планами (*розробляються педагогами на основі типової програми, розглядаються на засіданні методичної комісії навчального закладу, затверджуються заступником директора з НВР*);

❖ поурочно-тематичних планів з професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки (*розробляються педагогами на основі робочих навчальних програми, розглядаються на засіданні методичної комісії навчального закладу, затверджуються заступником директора з НВР*);

❖ переліків навчально-виробничих робіт (НВР) та вправ з визначених професій на семестр чи курс навчання (для професійно-практичної підготовки) (*розробляється майстрами виробничого навчання під керівництвом старшого майстра, розглядаються на засіданні методичної комісії навчального закладу, затверджуються заступником директора з НВР, узгоджуються із замовником робітничих кадрів*);

❖ планів аудиторних занять (уроків) (*план уроку – обов'язковий особистий документ довільної форми*);

❖ розкладу аудиторних занять (уроків).

Процес планування можна умовно розділити на два етапи - **стратегічне** (довгострокове, перспективне) і **тактичне** (короткострокове, поточне, поурочне). **Стратегічне** (перспективне) планування містить у собі підготовку педагога до навчального року і до вивчення чергової теми програми. **Тактичне** (поточне, поурочне) планування - це підготовка педагога до проведення чергового заняття (уроку).

Дидактичний проєкт вивчення теми програми може бути представлено наступним алгоритмом:

➤ Визначення цілей навчання для кожного уроку на діагностичній основі.

➤ Визначення типів та і видів уроків.

➤ Відповідно до цілей навчання вибір змісту навчання до кожного уроку.

Представлення їх у вигляді переліку навчальних елементів (НЕ) та структурування змісту навчального матеріалу.

➤ Визначення необхідного рівня засвоєння навчальних елементів (на основі діагностично визначених цілей навчання).

➤ Вибір методів навчання та визначення форм організації навчальної діяльності учнів, які доцільно застосовувати для засвоєння навчальних елементів на визначеному рівні.

➤ Визначення системи контролю засвоєння учнями обраних навчальних елементів.

➤ Визначення переліку необхідного дидактичного забезпечення обраних навчальних елементів.

Істотна відмінність проєктування від планування навчального процесу полягає у тому, що освітні цілі задаються на діагностичній основі і систематично коректуються в процесі

навчання. Проект можна розглядати як стратегію, а план як тактику на етапі адаптації до реальних умов навчального процесу.

2. Визначення системи цілей освітнього процесу у закладах професійної освіти

Проектування дидактичних цілей на діагностичній основі означає їх визначений однозначний опис у вигляді *еталону діяльності* учнів (студентів, слухачів), який можливо виявити, вимірити й оцінити. Формулювання діагностичних завдань освітніх цілей повинно бути орієнтовано на пізнавальну діяльність і виховання особистісних якостей здобувачів освіти.

В ході організованого освітнього процесу реалізуються три рівні цілей, які складають ієрархію цілей педагогічної системи.

Перший рівень цілей – це соціальне замовлення суспільства, що відображає визначений суспільний ідеал особистості як громадянина і професіонала. Цілі першого рівня задаються на основі державних законодавчих документів і являють собою освітню і виховну стратегію суспільства на перспективу. Сьогодні актуальним є питання підготовки мобільних, професійно і соціально компетентних, конкурентноспроможних працівників, які в умовах маркетингу будуть мати попит на ринку праці, здатні розвивати вітчизняне виробництво. Виробництву потрібен не пасивний виконавець, а відповідальний кваліфікований працівник, здатний самостійно бачити професійні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення, який виявляє готовність до подальшого підвищення рівня професійної компетентності, власної творчої активності, має високий рівень громадянських якостей.

Другий рівень цілей – це *освітні цілі*, в яких соціальне замовлення трансформується шляхом формулювання дидактичних цілей. Для професійних освітніх програм цілі задаються як *модель особистості* сучасного кваліфікованого робітника, яка включає досить конкретний опис сукупності знань, умінь і якостей особистості, необхідних для виконання професійних і соціальних функцій. Цей рівень цілей визначено в освітньо-кваліфікаційних характеристиках, навчальних планах і програмах Державного стандарту ПТО.

Третій рівень цілей – це *цілі, які реалізуються на кожному навчальному занятті* та розробляються з урахуванням цілей першого та другого рівнів.

Постановка цілей на діагностичній основі при організації освітнього процесу у закладі професійної освіти означає їх визначений однозначний опис у вигляді еталону конкретної діяльності здобувачів професійної освіти. При цьому треба враховувати необхідність реалізації кожної **функції освітнього процесу**:

- **навчальної**: формування міцного та усвідомленого засвоєння системи загальнотехнічних і спеціальних знань, основних ідей та методів навчального предмета, умінь аналізувати і пояснювати факти на підставі причинно-наслідкових зв'язків; формування вмінь щодо застосування теоретичних знань на практиці, умінь і навичок у вирішенні конкретних і проблемних ситуацій навчального та професійного характеру, формування готовності до оволодіння сучасними виробничими технологіями тощо;

- **розвиваючої**: формування механізмів мислення (логічного, критичного, технічного, системного, аналітичного, раціонального, асоціативного, творчого); розвиток пам'яті, пізнавальної активності та професійної самостійності, вмінь до планування та самоконтролю діяльності; формування наукового світогляду, інформаційної культури тощо;

- **виховної**: розвиток комунікативних навичок при роботі в колективі, повагу до праці та обраної професії, виховання дисциплінованості, сумлінності, відповідальності за результати праці, ініціативності, екологічної культури, національної свідомості, моральних якостей; розвиток навичок конструктивної співпраці в колективі, партнерської моделі поведінки тощо.

Цільовий компонент конкретного заняття у закладі професійної освіти повинен відповідати вимогам діагностичності, інструментальності, реалістичності й адекватності.

➤ **Діагностичність** – це однозначний опис цілей, способів їх виявлення, вимірювання й оцінювання. Цілі навчання потрібно формулювати через результати, визначені в

конкретних діяч учнів (студентів, слухачів). Результати повинні піддаватися вимірюванню й співвідноситися за певною шкалою оцінювання.

- *Інструментальність* передбачає визначення цілей і завдань у термінах діяльності здобувачів професійної освіти.
- *Реалістичність* – це гарантована можливість досягнення освітніх цілей і завдань.
- *Адекватність* визначає відповідність цілей і завдань результатам навчання відповідно до Державного стандарту ПТО.

Цільовий компонент заняття, визначений технологічно, повинен передбачати кінцевий рівень засвоєння знань і вмінь учнів, який відповідає моделі кваліфікованого робітника. У сьогоденній практиці професійної освіти найбільше поширення одержала *класифікація рівнів засвоєння* (розроблена В.П.Беспалько), відповідно до якої виділені репродуктивна і продуктивна діяльності учнів. *Під рівнем засвоєння розуміють ступінь оволодіння діяльністю, досягнутий у результаті навчання.*

Класифікація рівнів засвоєння професійних знань, умінь і навичок

Перший рівень засвоєння відповідає репродуктивній діяльності «з підказкою» та називається *учнівським*. В учнів (студентів, слухачів) формуються «знання-знайомства», тобто при пред'явленні їм мети завдання, ситуацій та способів її вирішення вони здатні виконати упізнання, розрізнення та співвіднесення. Підказкою може служити будь-яка допомога ззовні: довідник, інструкція, підручник. Перший рівень засвоєння забезпечують такі види занять: урок засвоєння нових знань (урок-лекція), урок формування первинних умінь (вступний інструктаж), робота з підручником, презентації, екскурсія тощо. Діяльність здобувачів професійної освіти на цих заняттях – це сприйняття інформації, записування, запам'ятовування.

Другий рівень засвоєння – репродуктивний – це репродуктивна діяльність, коли всі необхідні дії учні (студенти, слухачі) відтворюють самостійно по пам'яті. При цьому вони мають «знання-копії». Виділяють два різновиди відтворення: буквальне та конструктивне. *Буквальне* – відтворення інформації, операцій, дій у тому вигляді і послідовності, як вони були подані при навчанні. Будь-яке відхилення від зафіксованих у пам'яті позначень, несуттєва зміна послідовності викладу інформації, вимога привести свої приклади – усе це може поставити учнів у безвихідь. Найчастіше буквальне відтворення є наслідком недостатньо глибокого розуміння й осмислення учнями нової навчальної інформації.

При конструктивному відтворенні учень (студент, слухач) може скласти власні варіанти формулювань, для пояснення він приводить свої власні приклади. Це досягається тільки шляхом глибокого осмислення змісту навчальної інформації. Прагнучи зрозуміти й осмислити інформацію, людина розвиває свої здібності мислення. Якщо інформація зрозуміла, осмислена, вона значно легше запам'ятовується. Осмислене запам'ятовування збільшує міцність засвоєння інформації і тривалість її збереження в пам'яті.

Таким чином, більш ефективним різновидом відтворення в навчальному процесі є конструктивне. Буквальне відтворення застосовують для формулювань основних законів наук, загальноприйнятих визначень, стандартних термінів, іноземних слів тощо. Конструктивне відтворення зустрічається: при розв'язанні типових задач, у яких у порівнянні з розглянутими на уроці змінені тільки числові дані; технологічній розробці операцій з обробки деталі, що має ті ж властивості і конфігурацію, що і розглянута на уроці, але інші розміри; повторення дій за заданим алгоритмом.

Третій рівень – евристичний, рівень «умінь та навичок». В учня (студента, слухача) вже сформовані уміння застосовувати засвоєну навчальну інформацію у нестандартних (проблемних) ситуаціях при розв'язанні нетипових завдань. Евристична діяльність вимагає не тільки міцного запам'ятовування інформації, але і розвинутих умінь міркування та мислення. Здійснення евристичної діяльності утруднюється без засвоєння знань на базовому репродуктивному рівні.

Відповідно до третього рівня здобувачі професійної освіти повинні вміти складати та порівнювати різні алгоритми, варіанти дій і вибирати оптимальний; оцінювати ситуацію і здійснювати правильні дії відповідно до обставин та умов, які змінюються; використовувати навчальну інформацію в нестандартних (аварійних) ситуаціях; змінювати відомий алгоритм дій відповідно до мети, яка змінилася. Для формування вмінь на цьому рівні застосовують технології активного, інтерактивного, проблемного навчання.

Четвертий рівень – творчий, формування «знань-трансформацій». На цьому рівні учні (студенти, слухачі) спроможні виконувати дослідницьку, винахідницьку та модернізуючу діяльність. Вихід на творчий рівень можливий у процесі рішення науково-дослідних технологічних завдань, які потребують пошукової, дослідницької діяльності (раціоналізаторство, моделювання, модернізація, винахідництво, виконання дослідних проектів).

На основі вищевикладеного можна зробити такий **висновок**: діагностично визначена мета заняття повинна відображати рівень засвоєння знань, умінь і навичок, бути точно сформульованою та однозначно визначати ступінь її реалізації.

Створення надійної і вірогідної системи цілей дозволяє визначити першочергові завдання, порядок і перспективу навчально-виробничої діяльності у закладах професійної освіти.. Використання чіткої класифікації цілей дозволяє:

- ❖ зробити педагогічну діяльність цілеспрямованою, визначити першочергові цілі, рівень засвоєння знань, умінь і навичок; визначити чіткий порядок навчальної діяльності;
- ❖ виділити чіткі критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів професійно освіти;
- ❖ надійно й об'єктивно оцінювати результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів, слухачів) за визначеними у дидактичній меті критеріями.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Заславська С.І. Методика розробки навчально-технічної документації: методичні рекомендації. Біла Церква: БІНПО УМО, 2015. 54 с.
2. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 травня 2006р. № 419 // Офіційний вісник України. 2006. № 25. С. 92 – 107.
3. Сергеева Л.М. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти в контексті європейської інтеграції // Педагогічний альманах. 2014. Випуск 21. С. 85-92.
4. Сілаєва І.Є., Шевчук С.С., Заславська С.О. Методика професійного навчання: методичний посібник. Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2014, – 292 с.
5. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.
6. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО УМО НАПНУ, 2015. 110 с.
7. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 73 с.

ТЕМА 2. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ЗМІСТ ТЕМИ

Сутність компетентнісного підходу у професійній освіті. Національна рамка кваліфікацій - системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Сутність поняття «інтегральна компетентність».

Формування базових компетенцій здобувачів освіти у процесі професійної підготовки: мотиваційної, комунікативної, прогностично творчої.

Концептуальні положення підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу.

Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Організаційно-методичні засоби забезпечення освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу.

Методика планування та організації занять на засадах компетентнісного підходу.

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність компетентнісного підходу у професійній освіті.
2. Розробка освітніх стандартів на основі модульно-компетентнісного підходу.
3. Національна рамка кваліфікацій - системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Сутність поняття «інтегральна компетентність».
4. Формування базових компетенцій здобувачів освіти у процесі професійної підготовки: мотиваційної, комунікативної, прогностично-творчої.
5. Концептуальні положення підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу.
6. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Організаційно-методичні засоби забезпечення освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу.
7. Методика планування та організації занять на засадах компетентнісного підходу.

Питання для самоконтролю до теми 2 «Компетентнісний підхід до планування та організації занять у закладах професійної освіти».

1. Поясніть сутність компетентнісного підходу у професійному навчанні.
2. Сформулюйте мету запровадження Національної рамки кваліфікацій при навчанні професії.
3. Які базові компетенції необхідно формувати у здобувачів освіти в процесі професійного навчання?
4. Сформулюйте концептуальні положення підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу.
5. Визначте педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців.
6. Охарактеризуйте методику планування та організації занять на засадах компетентнісного підходу.

Тестові завдання до теми 2 «Компетентнісний підхід до планування та організації занять у закладах професійної освіти»

1. Оберіть точне визначення поняття «інтегральна компетентність» за Національною рамкою кваліфікацій:

- а) структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня;

- б) здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;
- в) узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;
- г) офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами.

2. Яка компетенція не є ключовою для сучасного випускника ЗП(ПТ)О:

- а) інформаційна;
- б) комунікативна;
- в) психологічна;
- г) науково-методична.

3. Чим відрізняються освітні стандарти на компетентнісній основі?

- а) відсутні типові навчальні плани і типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання;
- б) відсутні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з професійної підготовки;
- в) робочі навчальні програми розробляються навчальним закладом спільно з підприємствами - замовниками робітничих кадрів та погоджуються з регіональними органами освіти;
- д) навчальний матеріал поділено на модулі.

4. Продовжить речення: «Інновації в освіті – процес...»

- а) застосування технологій розвитку творчого мислення здобувачів освіти;
- б) ефективного використання сучасного комплексного методичного забезпечення освітнього процесу;
- в) формування інноваційної культури;
- г) творення, впровадження та поширення в освітню практику нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються рівні досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи навчання до якісно іншого, більш досконалого стану.

5. Що не входить до структури паспорту КМЗ навчального предмету:

- а) навчально-плануюча документація з професійної підготовки здобувачів освіти;
- б) картотека перспективного педагогічного досвіду;
- в) паспорт кабінету, лабораторії, майстерні;
- г) методичне забезпечення педагога.

6. Що не входить до матеріально-технічного забезпечення процесу професійної підготовки:

- а) обладнання, пристосування, технічна апаратура, інструменти;
- б) натуральні зразки;
- в) навчально-технічна документація;
- г) матеріали, сировина.

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ

1. Сутність компетентнісного підходу у професійній освіті

Одним із пріоритетних напрямків модернізації освіти в Україні визнано *компетентнісний підхід*, який набуває важливого значення, так як переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку у здобувачів освіти здатності практично діяти і творчо застосовувати у різних ситуаціях набуті знання і досвід. З огляду на це, *актуальними завданнями*, що потребують невідкладного розв'язання, є заміна освітньої парадигми із системи, орієнтованої на педагога

як «ретранслятора знань» на систему, орієнтовану на здобувача освіти, згідно якої педагог виступає в ролі організатора освітньої діяльності, а модель поведінки студента (учня, слухача) змінюється від пасивного засвоєння знань до дослідницько-активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Отже, як альтернатива освітньому процесу, побудованому на основі дидактичної тріади «знання – уміння – навички», при якій спостерігалась проблема відриву знань від уміння їх застосовувати, можна вважати компетентнісний підхід, впровадження якого в систему П(ПТ)О супроводжується покращенням взаємодії з ринком праці, підвищенням конкурентоспроможності фахівців, оновленням змісту, методології та відповідного освітнього середовища.

У Законі України «Про освіту» метою професійної (професійно-технічної) освіти визначено формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [3]. Як було відзначено вище, постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 затверджено Національну рамку кваліфікацій (НРК), яка є першим практичним кроком реалізації компетентнісної концепції. У цьому важливому державному документі визначено характеристики (дескриптори чи описи) кваліфікаційних рівнів, які маємо використовувати в освітній практиці. Зокрема, результати навчання – компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання.

Таким чином, результати навчання при компетентнісному підході прямо пов'язані з ідеєю всебічної підготовки і виховання індивіда не лише як спеціаліста, професіонала своєї справи, а і як особистості. Додамо, що провідним елементом оновлення усіх структурних ланок професійної (професійно-технічної) освіти за новою практично спрямованою методологією виступає компетентність як інтегративна властивість особистості, що об'єднує знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості, які і забезпечують здатність робітника (чи іншого фахівця) успішно виконувати професійну діяльність.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Компетентнісне навчання – це навчання, яке орієнтоване на розвиток особистості, її культури мислення, аналітичної рефлексії, самостійності і відповідальності за прийняті рішення.

Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є *загальні* (базові, ключові) і *спеціальні* (предметні) **компетентності** тих, хто навчається. Загальні (базові, ключові) компетентності забезпечують наступність і послідовність навчання впродовж усього життя людини, вони поступово поглиблюються і збагачуються залежно від рівня освіти. У **вищій освіті** та професійній підготовці виділяють, крім загальних (базових, ключових), професійні (пов'язані із спеціальністю) та фахові (пов'язані із спеціалізацією) компетентності.

У педагогіці компетентнісний підхід визначають як «сукупність взаємопов'язаних понять, ідей і способів педагогічної діяльності», «методологічний інструментарій для рішення складних задач», концептуальних, взаємоузгоджених поглядів на цільові настанови навчання і виховання, шляхи і способи їх реалізації за певних умов (державна освітня політика, освітньо-виховне середовище тощо). Звідси компетентнісний підхід у професійній освіті слід розуміти як єдність таких *провідних положень*:

- спрямованість на досягнення інтегральних показників підготовки майбутнього фахівця;
- системність набуття основних груп компетентностей – загальних (ключових), професійних і фахових;
- залежність системи компетентностей від рівня і ступеня освіти, її поступове ускладнення, оновлення і збагачення;

- зорієнтованість на соціалізацію і професіоналізацію особистості, постійне поглиблення (вдосконалення) компетентностей в умовах неперервної освіти.

Компетентнісний підхід органічно поєднується і доповнюється іншими методологічними підходами (системним, діяльнісним, розвивальним, суб'єкт-суб'єктним тощо), створюючи таким чином підґрунтя для подолання застарілих форм і методів навчання, посилення навчальної мотивації, інтеграції видів освітньої, професійної, культуротворчої діяльності.

Принципова відмінність компетентнісної освітньої парадигми полягає в цільовій спрямованості професійної освіти, ціннісних орієнтирах суб'єктів навчання, очікуваних результатах освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців. Відповідно до реалій і потреб інформаційного суспільства компетентнісно орієнтована професійна освіта відмовляється від застарілої практики передавання та відтворення готових знань, спрямовує всіх учасників освітнього процесу на досягнення інтегральних показників в особистісному і професійному розвитку, під якими розуміють компетентності.

Компетентнісний підхід, будучи зорієтованим перш за все на нове бачення цілей та оцінювання результатів професійної освіти, пред'являє свої вимоги до інших компонентів освітнього процесу – змісту, освітніх технологій, засобів контролю та оцінювання. Головним при цьому виступає проектування та реалізація таких технологій навчання, які б створювали ситуації включення здобувачів професійної освіти у різні види діяльності (спілкування, рішення проблем, дискусії, диспути, виконання проєктів) та сприяли формуванню у випускника високого рівня готовності до успішної діяльності у реальному житті. У такій схемі педагоги і студенти (учні, слухачі) орієнтуються на особистісно-зорієтований і діяльнісний підходи навчання, що вимагає від педагога зміни акцентів у освітній діяльності з інформаційного до організаційно-управлінського простору.

Науковці європейських країн пояснюють увагу до компетентнісного підходу тим, що саме набуття життєво важливих компетенцій може дати людині можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Компетентність є передумовою успішності самореалізації випускника професійного закладу освіти в суспільстві і передумовою розвитку самого суспільства. У зв'язку з цим міжнародні експерти визначають, що головне завдання освіти – готувати компетентного члена суспільства, спроможного ухвалювати адекватні рішення, реагуючи на особистісні і соціальні виклики.

Компетентнісна освіта спрямована на формування компетентностей як проявів обізнаності педагогічного працівника у певних питаннях, умінь практичного застосування знань, ціннісного ставлення до себе, оточуючих та навколишнього середовища.

Компетентність є сучасний вимір людської освіченості, коли перше місце надається не обсягу вивченого матеріалу, а кінцевому результату, втіленому у здатності діяти в різних умовах і обставинах.

Педагог, який застосовує компетентнісний підхід, не виконує роль «ретранслятора» навчального матеріалу, він виконує роль ментора, організатора освітньої діяльності з безліччю можливостей.

Роль здобувача освіти трансформується з пасивного сприйняття й відтворення знань в дослідницьку та самоосвітню діяльність. Він усвідомлює, що запорукою успішності є прагнення до саморозвитку і позитивна мотивація.

2. Компетентнісний урок як цілісна дидактична системи

В умовах модернізації професійної освіти України змінюються її цілі і зміст, реалізуються сучасні освітні та новітні виробничі технології, але традиційно основною формою організації освітнього процесу у закладах професійної освіти залишається урок (аудиторне заняття). ***Урок (аудиторне заняття)*** – це динамічна фронтально-групова форма

навчального процесу, обмежена визначеним відрізком часу, яка проводиться педагогом із групою учнів (студентів) постійного складу і включає єдині мету, зміст, форми, методи і засоби навчання, розвитку і виховання. Урок, як форма навчання, має визначену структуру, обумовлену педагогом у залежності від дидактичних цілей і реальних умов навчального процесу.

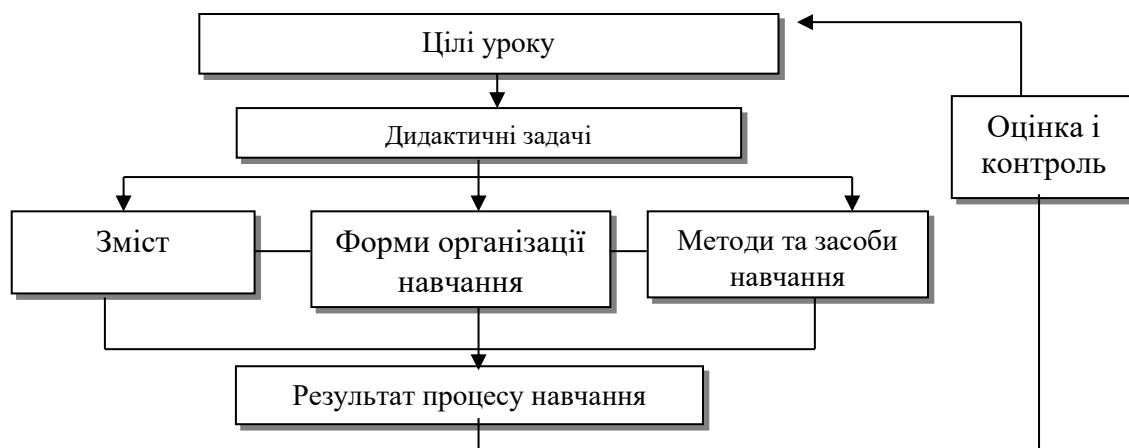

Рис.1. Схематична модель уроку (аудиторного заняття)

Одним із пріоритетних напрямків модернізації освіти визнано *компетентнісний підхід*, який набуває важливого значення, так як переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку у здобувачів освіти здатності практично діяти і творчо застосовувати у різних ситуаціях набуті знання і досвід.

Компетентнісний підхід органічно поєднується і доповнюється іншими методологічними підходами (системним, діяльнісним, розвивальним, суб'єкт-суб'єктним тощо), створюючи таким чином підґрунтя для подолання застарілих форм і методів навчання, посилення навчальної мотивації, інтеграції видів освітньої, професійної, культуротворчої діяльності.

Концепція компетентнісного уроку базується, перш за все, на особистісно-орієнтованих цінностях освіти, коли здобувач професійної освіти із «об'єкта» навчання стає центральною фігурою навчального процесу, його повноправним учасником - «суб'єктом» навчання. Загальною закономірністю навчального процесу на засадах компетентнісного підходу є організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів) шляхом використання елементів інтерактивного навчання, а не експлуатація їх пам'яті та опанування ними «готових знань». При цьому педагог більшою мірою виступає у ролі організатора (тьютора) самостійної активної пізнавальної діяльності здобувачів професійної освіти, компетентного консультанта і помічника (фасилітатора). Професійна компетентність педагога повинна проявлятися не тільки через безпосереднє формування, розвиток і контроль навчальних досягнень учнів (студентів), але через педагогічні уміння проектувати, моделювати, діагностувати і корегувати діяльність учнів з метою надання своїми кваліфікованими діями вчасної допомоги в усуненні утруднень, які виникають в учнів у процесі навчання.

Відповідно до даної концепції **компетентнісний урок** – це цілісна дидактична система, яка характеризується тісним взаємозв'язком усіх її компонентів: комплексна мета уроку досягається за рахунок єдності і узгодженості задач уроку, змісту навчального матеріалу, реалізації інтерактивних форм і методів навчання, створення сучасного комплексного методичного супроводу навчальних предметів (професій).

Основними характеристиками компетентнісного заняття є:

- відсутність суворого алгоритму проведення заняття, допущення ситуативності у його дидактичній структурі;
- надання здобувачам освіти можливості вибору шляху та траєкторії засвоєння нових знань, умінь і навичок;
- ефективне використання інтерактивних, пошукових та дослідницьких методів навчання;
- можливість урізноманітнення підходів і точок зору до висвітлення навчального матеріалу та його компетентної інтерпретації;
- використання рефлексії, самопрезентації та захисту творчого продукту учнів замість зовнішнього контролю.

Специфіка компетентнісного уроку полягає в тому, що учнями (студентами) засвоюється не «готові знання», запропоновані педагогом, а простежуються умови походження цього знання. Мається на увазі, що учень (студент) сам формує поняття, необхідні для вирішення певної освітньої задачі. При такому підході навчальна діяльність учня (студента), який періодично бере на себе роль дослідника або практика-перетворювача, сама стає предметом засвоєння. При такому навчанні здобувач освіти освоює нові види досвіду: виявляє та ідентифікує проблеми, набуває навичок дослідження і проектування, співробітництва, застосовує відомі та створює нові технології отримання знань.

Організація компетентнісного заняття, орієнтованого на результат, починається з чіткого усвідомлення педагогом бажаного рівня навчальних досягнень здобувачів освіти. Педагог має прагнути до формулювання чітких, зрозумілих, реальних, вимірюваних результатів як окремого заняття, так і вивчення теми, розділу чи курсу. Тому замість розпливчастої цільової установки на початковому етапі заняття педагогу необхідно визначити очікувані результати навчання, що є обов'язковою і важливою процедурою, оскільки без неї ефективно застосування тієї чи іншої моделі навчання (форми, методів, технологій, засобів тощо) і оцінювання якості освіти неможливе. А очікуваним результатом навчання завжди є те, якого рівня навчальних знань та умінь досягли учні, для формування і розвитку чого було створено саме такі умови під час заняття. *Рефлексія* при цьому виступає як метод з'ясування того, наскільки і як інші учасники освітнього процесу розуміють педагога, його особистісні якості, емоційні реакції, професійні здібності і можливості.

Рефлексія розуміється як специфічна форма теоретичної діяльності, спрямована на осмислення і аналіз власних дій. Для педагога дуже важливо встановити, якою мірою отримані результати (позитивні чи негативні) є засобом успішної професійної діяльності учнів (студентів) під час навчання у професійному навчальному закладі.

Рефлексивні уміння здобувачів освіти мають місце при здійсненні ними контрольно-оцінної діяльності, спрямованої на себе, і припускають використання таких різновидів, як: - контроль на основі співвіднесення отриманих результатів із заданими зразками; - контроль на основі передбачуваних результатів дій, виконаних лише в розумовому плані; - контроль на основі аналізу готових результатів фактично виконаних дій. Рефлексія – це не просто знання чи розуміння суб'єктом педагогічної діяльності самого себе, а й з'ясування того, наскільки і як інші учасники освітнього процесу знають і розуміють його особистісні особливості, емоційні реакції і професійні здібності і можливості.

Уміння педагога щодо проектування компетентнісного уроку:

- *аналітичні* (рефлексія кожного етапу компетентнісного уроку, аналіз результатів навчальної діяльності учнів)
- *прогностичні* (цілепокладання, проектування, планування, моделювання, тощо)
- *психологічні* (оволодіння основними педагогічними та психологічними діагностиками)
- *організаторські* (управлінські).

Педагог, який застосовує компетентнісний підхід, не виконує роль «ретранслятора» навчального матеріалу, він виконує роль ментора, організатора освітньої діяльності з безліччю можливостей.

Роль здобувача освіти трансформується з пасивного сприйняття й відтворення знань в дослідницьку та самоосвітню діяльність. Він усвідомлює, що запорукою успішності є прагнення до саморозвитку і позитивна мотивація.

*Компетентнісний урок – це урок *інтерактивний* із застосуванням інноваційного підходу до всіх етапів його проектування, планування, організації і аналізу. *Ознаками інноваційного уроку є:**

- проєктованість;
- науковість та інноваційність змісту;
- орієнтованість на формування у здобувачів професійної освіти навчальних досягнень високого рівня;
- застосування інноваційного комплексного методичного забезпечення;
- застосування сучасних освітніх технологій і методів навчання, форм організації пізнавальної діяльності учнів;
- демократичність, кооперованість;
- інтерактивність і динамічність;
- креативність;
- рефлексивність.

Компетентнісний урок (аудиторне заняття) у закладах професійної освіти яскраво характеризується ще й тим, що вирішує проблему мотивації навчальної діяльності здобувачів професійної освіти. На такому уроці створюється модель «навчання із захопленням». Це, насамперед, урок, на якому педагог уміло використовує всі педагогічні можливості для розвитку особистості учня (студента), її активного інтелектуального зростання, глибокого і осмисленого засвоєння знань з метою формування компетентної особистості. Дидактична структура уроку формується у відповідності до сформульованої дидактичної мети і типу заняття. Методична підструктура уроку, яка залежить від методів його проведення, на відміну від дидактичної, величина змінна і характеризується більшою варіативністю, відображає основні етапи навчання й активний характер організації освітньої діяльності здобувачів освіти в процесі заняття.

Виходячи із вищезазначеного, компетентнісний урок може містити в собі певні *динамічні поля*, які педагог може ефективно насичувати відповідно до свого рівня професійної компетентності: змістове, мотиваційне, поле цілеутворення, технологічне, рефлексивне, емоційне.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук В., Оршанський Л. Професійна підготовка на засадах компетентнісного підходу. – Молодь і ринок, №11-12, 2016.- С.6-10.
2. Методика професійного навчання: методичний посібник / І.Є. Сілаєва, С.С. Шевчук, С.О. Заславська. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2014. – 292 с.
3. Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір: освітні аспекти: зб. наук – експерт. мат/ за ред. Грицяк Н.В. – К. НІСД. – 2009. - С. 5-6.
4. Решітник П.М. Професійна освіта і компетентність // Науковий вісник НАУ, № 88, 2005. – С.157 – 162.
5. Сілаєва І.Є. Сучасний урок у професійній школі: проектування, організація, аналіз: Метод. посібник /І.Є.Сілаєва, С.С.Шевчук – Донецьк: ДІПО ІПП, 2008. – 160с.
6. Сілаєва І.Є. Інноваційна модель уроку виробничого навчання: Навчально-методичний посібник БІНПО УМО, м. Біла Церква, Україна <https://lib.iitta.gov.ua/718944/>

7. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації /С.С.Шевчук. – Біла Церква: БІНПО ДВНЗ «УМО» НАПНУ. - 2017. –106

8. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі: Навчально-методичний посібник /С.С.Шевчук. – Біла Церква, БІНПО, 2015. –110с.

9. Шевчук С.С. Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування: Навчально-методичний посібник <https://lib.iitta.gov.ua/718947/>

10. Шевчук С.С. Розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти у поза аудиторній навчальній діяльності ЗП(ПТ)О: Спецкурс БІНПО, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/728601/>

11. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу. Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, м. Біла Церва, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/725586/>

12. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/728477/>

ТЕМА 3.

КОМПЛЕКСНЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ (ПРОФЕСІЇ)

ЗМІСТ ТЕМИ

Сутність, мета та дидактичні функції комплексного методичного забезпечення навчальної дисципліни. Паспорт КМЗ навчальної дисципліни, його структурні складові.

Державний стандарт з професії - основний законодавчо-нормативний документ у професійній підготовці кваліфікованих робітників

Плануюча документація з професійно теоретичної та професійно-практичної підготовки, методика її розробки на засадах компетентнісного підходу.

Основні засоби навчання професії.

Науково-методичне забезпечення викладача загально-технічних та спеціальних дисциплін та майстра виробничого навчання.

Дидактичні можливості та практична значимість КМЗ предмету (професії) у ЗП(ПТ)О.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Рекомендовані теми для обговорення:

1. Мета та дидактичні функції комплексного методичного забезпечення навчальної дисципліни. Паспорт КМЗ навчальної дисципліни (професії), його структурні складові.
2. Державний стандарт з професії - основний законодавчо-нормативний документ у професійному навчанні здобувачів освіти.
3. Плануюча документація з професійно-теоретичної підготовки, методика її розробки на засадах компетентнісного підходу.
4. Плануюча документація з професійно-теоретичної підготовки, методика її розробки на засадах компетентнісного підходу.
5. Основні засоби навчання професії.
6. Науково-методичне забезпечення викладача загально-технічних та спеціальних дисциплін.
7. Дидактичні можливості та практична значимість КМЗ предмету у ЗП(ПТ)О.

Питання для самоконтролю до теми 3 «Комплексне методичне забезпечення предметів (професій)»

1. Сформулюйте мету та дидактичні функції комплексного методичного забезпечення навчальної дисципліни.
2. Визначте структурні складові паспорту КМЗ навчальної дисципліни.
3. Визначте структурні складові Державного стандарту професії.
4. Яким чином реалізується компетентнісний підхід у процесі розробки робочої навчальної програми з навчальної дисципліни ?
5. Які професійні компетенції формуються в учнів при застосуванні дидактичного і матеріально-технічного забезпечення?
6. Що входить до науково-методичного забезпечення викладача загально-технічних та спеціальних дисциплін?
7. Сформулюйте дидактичні можливості та практичну значимість КМЗ навчального предмету у ЗП(ПТ)О.

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ

В умовах модернізації професійної освіти України професійний розвиток педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти становить складний багаторівневий процес, що включає становлення кваліфікованого спеціаліста, який проходить певні періоди, зокрема професійної адаптації, набуття емпіричного досвіду, формування і вдосконалення педагогічного професіоналізму, творчого самовираження і самореалізації, педагогічної майстерності. Інноваційною технологією для неперервного професійного розвитку всіх учасників освітнього процесу в сучасних закладах професійної освіти є науково-методичний супровід.

Поняття *«науково-методичний супровід професійного розвитку фахівців»* походить із термінологічного ланцюга таких понять, як «забезпечення», «супроводження», «підтримка», «супровід», «постачання» .

Проблемам науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах післядипломної педагогічної освіти присвячені праці науковців В.Сидоренко, О.Савченко, І.Ніколаєску, О.Часнікової та ін., які інтерпретують *педагогічну технологію науково-методичного супроводу як педагогічну систему*, що гарантує досягнення певної мети через чітко визначену послідовність дій, змісту, методів, спроектованих на розв'язання проміжних цілей і наперед визначений кінцевий результат, забезпечує максимальну активність слухачів в освітньому процесі, відповідає інтересам і запитам на знання.

Під *науково-методичним супроводом* слід розуміти *педагогічну технологію, яка полягає у створенні мережевого диференційованого акмеологічного освітнього простору, де відбувається професійна взаємодія рівноправних партнерів на принципах людиноцентризму, гуманізму, фасилітативності, індивідуалізації, відбувається неперервний професійний розвиток педагогічних працівників за індивідуальними освітніми траєкторіями.*

Розбудова цілісної системи науково-методичного супроводу має ґрунтуватися на *засадах науковості, прогностичності, гнучкості, мобільності, випереджувального характеру науково-методичного обслуговування, неперервності, менеджменту й маркетингу.* За врахування зазначених принципів процес професійного розвитку фахівців стає взаємодією рівноправних партнерів, творчою лабораторією спільних пошуків і впровадження освітніх інновацій в систему професійно-педагогічної діяльності.

Особливостями технології науково-методичного супроводу є її інноваційність, проєктованість, цілісність, поетапність, системність, демократичність, варіативність, адресність тощо. Векторність і адресна спрямованість науково-методичного супроводу професійного розвитку моделюється залежно від індивідуальних запитів, потреб,

мотиваційних детермінантів педагога, його професійних можливостей, сформованого рівня педагогічної майстерності, компетентнісного досвіду (соціального, професійного й особистісного).

Комплексне методичне забезпечення (КМЗ) як варіант реалізації науково-методичного супроводу освітнього процесу у закладах професійної освіти - це *розробка і створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного стандарту ПТО у межах робочої навчальної програми курсу.*

Основна функція комплексного методичного забезпечення – керування процесом засвоєння учнями змісту ПТО. Поряд з основною виділяють *додаткові дидактичні функції*, що доповнюють основну, зокрема: інформаційну, системоутворюючу, функцію закріплення й самоконтролю, самоосвітню, інтерактивну, координаційну, розвивально-виховну, оцінювальну. Оцінювальна функція, у свою чергу, передбачає: розкриття у текстах комплексного методичного забезпечення цінності того, що вивчається; розробку контрольних (перевірочних) завдань та критерії їх оцінювання.

Комплексний підхід до методичного забезпечення процесу професійної підготовки вимагає, щоб всі його структурні складові в комплексі забезпечували освітню діяльність майстра педагога і навчальну пізнавальну діяльність учнів на всіх етапах навчально-виховного процесу: проектування, планування й організація навчання і виховання; формування, закріплення, удосконалення і систематизації певного рівня навчальних досягнень здобувачів професійної освіти та їх контролю і оцінювання; позааудиторна навчальна діяльність учнів (студентів, слухачів).

З метою підвищення ефективності навчально-виробничому процесі проектується система комплексного методичного забезпечення навчальних предметів (професій) шляхом розробки його переліку, який називають **паспортом КМЗ**, який має наступну **структуру**:

1. **Законодавчо-правова і нормативна документація** (Закон «Про освіту», Закон «Про професійно-технічну освіту», Державний стандарт ПТО, Положення «Про організацію навчально-виробничого процесу у ПТНЗ» (№419 від 30.06.2006) та інші)

2. **Навчально-методична документація**: робочі навчальні плани і програми, поурочно-тематичні плани, перелік навчально-виробничих робіт і вправ, плани аудиторних занять, завдання діагностичного контролю, матеріали для проведення моніторингових досліджень якості професійної підготовки та інші.

3. **Паспорт** навчального кабінету, лабораторії, майстерні (план-схема нормативного розташування робочих місць учнів, педагога та матеріально-технічного оснащення, інструкції з охорони праці, електро- і пожежобезпеки, санітарно-гігієнічні норми).

4. **Дидактичне забезпечення для учнів**: навчальна та довідкова інформація (друкований та електронний варіанти), навчально-технічна документація на роботи і вироби, роздатковий матеріал, технічні засоби навчання, завдання для самостійної роботи учнів, тести контролю, макети, моделі, муляжі тощо.

5. **Матеріально-технічне забезпечення**: обладнання та пристосування, інструменти, матеріали (сировина) для відповідної навчального предмету чи професії (спеціальності).

6. **Документація позааудиторної діяльності педагога**: графіки консультацій; матеріали роботи предметних гуртків; матеріали проведення конкурсів, олімпіад, предметних тижнів, професійних свят; творчі роботи учнів (студентів) тощо.

7. **Науково-методичне забезпечення для педагога**: авторські методичні розробки, тематичні папки дидактичних матеріалів, матеріали самоосвіти, матеріали перспективного педагогічного досвіду тощо.

Отже, **паспорт КМЗ** у сучасному закладі професійної освіти – це документ, в якому зафіксована нормативно – правова і законодавча документація, документи планування процесів професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки, оптимальний набір

дидактичних і матеріально-технічних засобів навчання, необхідних для повного та якісного викладання і вивчення всіх вузлових питань тем робочих програм, методичні матеріали для підвищення рівня професійної компетентності педагога.

Можливості паспорту КМЗ:

- проектувати і планувати освітній процес у закладах професійної освіти;
- визначати номенклатуру, стислу характеристику, оптимальну кількість та якість основних дидактичних засобів, необхідних для їх ефективного застосування в процесі професійної підготовки;
- проводити моніторинг забезпеченості освітнього процесу та його відповідності запитам стейкхолдерів;
- організувати системну методичну діяльність педагогів із розробки та удосконалення сучасного науково-методичного супроводу професійної підготовки здобувачів освіти як у професійних навчальних закладах, так і в умовах сучасного підприємства.

Дидактичні засоби навчання

Основу комплексного методичного забезпечення сучасних закладів професійної освіти складають засоби навчання. Під *засобами навчання* розуміється сукупність предметів (об'єктів) матеріально-технічного оснащення навчального закладу, матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін (професій), призначених для передачі та засвоєння навчальної інформації, формування практичних умінь і навичок, ефективного керування педагогом навчально-виробничою діяльністю учнів.

Засоби навчання в широкому розумінні – це весь комплекс матеріальних засобів педагогічної праці, що сприяє оснащенню освітнього процесу з метою його вдосконалення, підвищення ефективності й якості підготовки здобувачів освіти. Їх наявність та якість є важливим чинником створення оптимальних умов для здійснення освітнього процесу у навчальному закладі.

Засоби навчання у вузькому розумінні включають знаряддя педагогічної діяльності або так зване «навчальне знаряддя», що придатне для використання під час проведення всіх форм аудиторних і позааудиторних занять і виконує специфічні дидактичні функції, зокрема забезпечує цілеспрямовану взаємодію тих, хто навчається, й тих, хто навчає.

Незалежно від навчальної дисципліни чи професії (спеціальності), які вивчаються, всі **дидактичні засоби навчання (засоби наочності)** у закладах професійної освіти можна розділити на такі **різновиди**:

- *друковані* (підручники, довідники, навчальні плакати, картки, збірники задач і вправ, інструкції, інструкційно-технологічні карти та контролюючі програми);
- *звукові* (аудіо-інформація, система сигналів тощо);
- *екранні* (відеозаписи, кінофільми, транспаранти, презентації);
- *об'ємні* (натуральні зразки, моделі, макети і муляжі, що відповідають вимогам, які пред'являються до демонстраційного обладнання).

Дидактичні засоби навчання розширюють межі досвіду і спостережень учнів (студентів, слухачів), краще доносять сутність досліджуваних явищ, допомагають виділити основні поняття і показати взаємозв'язок між ними, відкривають можливості для більш глибокого розуміння професійної підготовки у її взаємозв'язку із майбутньою професійною діяльністю й життєвою позицією у соціумі,

Володіючи високим ступенем наочності, засоби навчання дають можливість організовувати передачу інформації на такому рівні, який був би доступний для даної категорії учнів, а постійний оперативний контроль в процесі викладу дозволяє більш об'єктивно судити про її доступність. Підбір та застосування наочності має здійснюватися *комплексно*, з урахуванням основних характеристик і компонентів освітнього процесу. Комплексність в

методичному забезпеченні навчально-виховного процесу передбачає відбір відповідних засобів навчання з урахуванням їхніх дидактичних функцій для навчальних ситуацій.

Мета застосування **матеріально-технічного забезпечення предмету, професії** – формування в учнів, слухачів системи професійних практичних умінь і навичок кваліфікованого робітника у межах відповідної професії, спеціальності. До матеріально-технічного забезпечення відносять: обладнання та пристосування, інструменти, матеріали (сировину).

Сьогодні матеріально-технічне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти – гостра проблема. Існуюча навчально-матеріальна база училищ фізично і морально застаріла, що в окремих випадках абсолютно не відповідає сучасному стану виробництва (сфери послуг). У виробничому процесі багатьох закладів майже відсутнє сучасне обладнання, техніка, інструментарій і матеріали, а професійно-практична підготовка в умовах закладів професійної освіти здійснюється за застарілими виробничими технологіями. Проте останнім часом проблема матеріально-технічного забезпечення закладів професійної освіти частково вирішується шляхом створення центрів професійно-технічної освіти з впровадженням інноваційних технологій та впровадження елементів дуальної форми у професійну підготовку кваліфікованих робітників.

Основними **критеріями відбору засобів навчання**, що входять до КМЗ, є:

- відповідність дидактичним принципам професійного навчання;
- висока ефективність при вирішенні навчально-виробничих завдань;
- забезпечення активної пізнавальної діяльності учнів(студентів, слухачів);
- оптимізація навчального процесу за конкретних умов і обставин;
- стимулювання використання сучасних методів і організаційних форм навчання;
- відповідність сучасному розвитку техніки та технології у відповідній галузі виробництва (сфери послуг);
- сприяння диференціації та індивідуалізації навчання;
- безпека та надійність в експлуатації;
- швидкість та простота у підготовці до використання;
- раціональність пристосування до діяльності педагога і учнів (студентів, слухачів).

Засоби, що входять у комплексне методичне забезпечення, повинні доповнювати один одне, не дублюючи змісту. Педагогічна ефективність засобів навчання залежить не стільки від їх кількості, скільки від їх взаємозв'язку з компонентами методичної системи навчання та раціональності їх використання.

Вибір елементів комплексу залежить, перш за все, від змісту навчального матеріалу, мети і завдань занять, навчальних можливостей учнів, можливості та необхідності їх використання на уроці. Правильний вибір комплексу засобів навчання означає раціональне співвідношення образної та абстрактної наочності між собою та навчальною інформацією, урахування організаційних форм і методів, які застосовуються на уроці, та етапів навчання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук В., Оршанський Л. Професійна підготовка на засадах компетентнісного підходу. – Молодь і ринок, №11-12, 2016.- С.6-10.
2. Кононець Н.В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання. *Педагогічні науки: зб. наук. пр.* Полтава, 2012. Вип. 54. С. 76–80.
3. Методика професійного навчання: методичний посібник / І.Є. Сілаєва, С.С. Шевчук, С.О. Заславська. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2014. – 292 с.

4. Національна рамка кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>

5. Сидоренко В.В. Інноваційні напрями науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти //Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садком. –К.: РА «Освіта України». –2016. –№7-8(48). –С.22-29.

6. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. 2017.- 106 с.

7. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі: Навчально-метод. посібник. Біла Церква : БІНПО УМО НАПНУ, 2015. – 110 с.

8. Шевчук С.С. Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування: Навчально-методичний. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. 2018.- 139с.

9. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу. Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, м. Біла Церва, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/725586/>

10. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/728477/>

Тема 4.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ДО ЗАНЯТЬ

Зміст теми

Методика розробки дидактичного проекту вивчення теми програми. Типологія занять з професійно-теоретичної підготовки. Визначення системи цілей заняття за визначеною темою програми на засадах компетентнісного підходу.

Алгоритми підготовки викладача до занять різних типів і видів.

Методика відбору змісту за визначеною навчальною одиницею.

Підготовка дидактичного та матеріально-технічного забезпечення до проведення заняття за визначеною темою.

Індивідуалізація навчання у професійно-теоретичній підготовці. Розробка різнорівневих практичних завдань та критеріїв ефективності їх виконання учнями ЗП(ПТ)О.

Розробка плану уроку з урахуванням компетентнісного підходу до формування базових компетентностей здобувачів професійної освіти.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Розробити класифікатор уроків теоретичного навчання відповідно до основної дидактичної мети.
2. Розробити план-конспект уроку теоретичного навчання визначеного типу і виду. Сформулювати дидактичну мету уроку з урахуванням компетентнісного підходу до формування знань, умінь і навичок учнів.
3. Визначити форми, методи та основні засоби проведення компетентнісного уроку теоретичного навчання визначеного типу і виду.

Питання для самоконтролю до теми 4.

1. Назвіть етапи підготовки педагога до проведення занять.

2. У чому полягає перспективна підготовка педагога до занять?
3. Назвіть види плануючої документації викладача і майстра виробничого навчання.
4. Сформулюйте мету розробки поурочно-тематичного плану.
5. Чим робоча навчальна програма з навчального предмету відрізняється від типової?
6. Чи існує єдина форма плану уроку?
7. Сформулюйте мету застосування на уроці дидактичного забезпечення.
8. Сформулюйте мету застосування на уроці матеріально-технічного забезпечення.
9. Сформулюйте алгоритм підготовки педагога до проведення заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кулішов В.С. Теоретичні та методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с.
2. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.
3. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 травня 2006р. № 419 // Офіційний вісник України, 2006. № 25. С. 92
4. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/728477/>

КОМПЛЕКС ПИТАНЬ І ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДО ТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1 «Методичні основи планування освітніх процесів».

1. Що розуміють під дидактичним проектуванням?
2. Наведіть алгоритм діяльності викладача при проектуванні професійно-теоретичної підготовки.
3. Вкажіть ієрархію цілей педагогічної системи.
4. Що означає постановка цілей навчання на діагностичній основі?
5. Що називають навчальним елементом?
6. Надайте характеристику рівнів засвоєння знань та умінь здобувачів освіти.
7. Яким рівням засвоєння відповідає репродуктивна та продуктивна діяльність здобувачів освіти?
8. Визначте поняття «зміст навчання».
9. Обґрунтуйте вибір візуальних засобів представлення нової навчальної інформації при підготовці презентації до лекції за певною темою спеціальної дисципліни.
10. Розкрийте методичні основи розробки проекту вивчення конкретної теми програми професійно-теоретичної підготовки.

Питання для самоконтролю до теми 2 «Компетентнісний підхід до планування та організації занять у закладах професійної освіти».

1. Поясніть сутність компетентнісного підходу у професійному навчанні.

2. Сформулюйте мету запровадження Національної рамки кваліфікацій при навчанні професії.
3. Які базові компетенції необхідно формувати у здобувачів освіти в процесі професійного навчання?
4. Сформулюйте концептуальні положення підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу.
5. Визначте педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців.
6. Охарактеризуйте методику планування та організації занять на засадах компетентнісного підходу.

Питання для самоконтролю до теми 3 «Комплексне методичне забезпечення предметів (професій)»

1. Сформулюйте мету та дидактичні функції комплексного методичного забезпечення навчальної дисципліни.
2. Визначте структурні складові паспорту КМЗ навчальної дисципліни.
3. Визначте структурні складові Державного стандарту професії.
4. Яким чином реалізується компетентнісний підхід у процесі розробки робочої навчальної програми з навчальної дисципліни ?
5. Які професійні компетенції формуються в учнів при застосуванні дидактичного і матеріально-технічного забезпечення?
6. Що входить до науково-методичного забезпечення викладача загально-технічних та спеціальних дисциплін?
7. Сформулюйте дидактичні можливості та практичну значимість КМЗ навчального предмету у ЗП(ПТ)О.

***Питання для самоконтролю до теми 4
«Методика підготовки викладача до занять»***

1. Назвіть етапи підготовки педагога до проведення занять.
2. У чому полягає перспективна підготовка педагога до занять?
3. Назвіть види плануючої документації викладача і майстра виробничого навчання.
4. Сформулюйте мету розробки поурочно-тематичного плану.
5. Чим робоча навчальна програма з навчального предмету відрізняється від типової?
6. Чи існує єдина форма плану уроку?
7. Сформулюйте мету застосування на уроці дидактичного забезпечення.
8. Сформулюйте мету застосування на уроці матеріально-технічного забезпечення.
9. Сформулюйте алгоритм підготовки педагога до проведення заняття.
10. Чи затверджується план уроку виробничого навчання старшим майстром закладу професійної освіти?

КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тестові завдання до теми 1 «Методичні основи планування професійно-теоретичної підготовки»

1. Який документ не входить в структуру плануючої документації з професійно-теоретичної підготовки:

- а) робочий навчальний план з професійно-теоретичної підготовки;
- б) робоча навчальна програма з предмету;
- в) перелік навчально-виробничих робіт і вправ;
- г) поурочно-тематичний план з професійно-теоретичної підготовки.

2. Якого етапу планування професійно-теоретичної підготовки не існує:

- а) стратегічного (довгострокового);
- б) тактичного (перспективного, короткострокового);
- в) тижневого (поточного);
- г) поурочного (поточного);

3. Що не входить в структуру проєкту вивчення теми програми навчальної дисципліни:

- а) дидактична мета;
- б) навчальні елементи змісту,
- в) форми і методи навчання і контролю,
- г) паспорт комплексного методичного забезпечення,

4. Який спосіб подачі інформації не відноситься до технології візуалізації:

- а) ментальна карта;
- б) опорний конспект;
- в) методична розробка уроку;
- г) денотатний граф;
- д) кластер.

5. Яка освітня технологія використовується на занятті, вид якого визначено як «урок-пригода»:

- а) технологія ситуативного навчання;
- б) імітаційна технологія;
- в) технологія моделювання професійної діяльності;
- г) квест-технологія;
- д) проектна технологія навчання.

Тестові завдання до теми 2 «Компетентнісний підхід до планування та організації занять у закладах професійної освіти»

1. Оберіть точне визначення поняття «інтегральна компетентність» за Національною рамкою кваліфікацій:

- а) структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня;
- б) здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;
- в) узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;
- г) офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами.

2. Яка компетенція не є ключовою для сучасного випускника ЗП(ПТ)О:

- а) інформаційна;
- б) комунікативна;
- в) психологічна;
- г) науково-методична.

3. Чим відрізняються освітні стандарти на компетентнісній основі?

- а) відсутні типові навчальні плани і типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання;
- б) відсутні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з професійної підготовки;
- в) робочі навчальні програми розробляються навчальним закладом спільно з підприємствами - замовниками робітничих кадрів та погоджуються з регіональними органами освіти;

- д) навчальний матеріал поділено на модулі.
- 4. Продовжить речення: «Інновації в освіті – процес...»**
- а) застосування технологій розвитку творчого мислення здобувачів освіти;
 - б) ефективного використання сучасного комплексного методичного забезпечення освітнього процесу;
 - в) формування інноваційної культури;
 - г) творення, впровадження та поширення в освітню практику нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються рівні досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи навчання до якісно іншого, більш досконалого стану.
- 5. Що не входить до структури паспорту КМЗ навчального предмету:**
- а) навчально-плануюча документація з професійної підготовки здобувачів освіти;
 - б) картотека перспективного педагогічного досвіду;
 - в) паспорт кабінету, лабораторії, майстерні;
 - г) методичне забезпечення педагога.
- 6. Що не входить до матеріально-технічного забезпечення процесу професійної підготовки:**
- а) обладнання, пристосування, технічна апаратура, інструменти;
 - б) натуральні зразки;
 - в) навчально-технічна документація;
 - г) матеріали, сировина.

Тестові завдання до теми 3 «Комплексне методичне забезпечення предмету (професії)»

- 1. Оберіть точне визначення поняття «інтегральна компетентність» за Національною рамкою кваліфікацій:**
- а) структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня;
 - б) здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;
 - в) узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;
 - г) офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами.
- 2. Чим відрізняються освітні стандарти на компетентнісній основі?**
- а) відсутні типові навчальні плани і типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання;
 - б) відсутні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з професійної підготовки;
 - в) робочі навчальні програми розробляються навчальним закладом спільно з підприємствами - замовниками робітничих кадрів та погоджуються з регіональними органами освіти;
 - д) навчальний матеріал поділено на модулі.
- 3. Що не входить до структури паспорту КМЗ навчального предмету:**
- а) навчально-плануюча документація з професійної підготовки здобувачів освіти;
 - б) картотека перспективного педагогічного досвіду;
 - в) паспорт кабінету, лабораторії, майстерні;
 - г) методичне забезпечення педагога.
- 4. Що не входить до матеріально-технічного забезпечення процесу професійної підготовки:**

- а) обладнання, пристосування, технічна апаратура, інструменти;
- б) натуральні зразки;
- в) навчально-технічна документація;
- г) матеріали, сировина.

5. Які документи не входять до плануючої документації з професійної підготовки у ЗП(ПТ)О:

- а) перспективний навчальний план на рік;
- б) робоча навчальна програма з предмету (виробничого навчання);
- в) план практичної діяльності учнів на місяць;
- г) перелік НВР і вправ;
- д) поурочно-тематичний план.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

1. Волович В. Болонський процес і нова парадигма освіти в Україні / В. Волович // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, № 4. – 2004. – С.192–198.
2. Грищенко І.М. Освіта та професійна підготовка фахівців у світлі євроінтеграційних процесів. - Актуальні проблеми економіки, №7 (109), 2010.- С. 56-61.
3. Ковальчук В., Оршанський Л. Професійна підготовка на засадах компетентнісного підходу. – Молодь і ринок, №11-12, 2016.- С.6-10.
4. Кононець Н.В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання. //Педагогічні науки: зб. наук. пр. Полтава, 2012. Вип. 54. С. 76–80.
5. Методика професійного навчання: методичний посібник / І.Є. Сілаєва, С.С. Шевчук, С.О. Заславська. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2014. – 292 с.
6. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 травня 2006р. № 419 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 25. – С. 92 – 107.
7. Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір: освітні аспекти: зб. наук – експерт. мат/ за ред. Грицяк Н.В. –К. НІСД. – 2009. - С. 5-6.
8. Решітник П.М. Професійна освіта і компетентність / П.М. Решітник, Н.Г. Батечко // Науковий вісник НАУ, № 88, 2005. – С.157 – 162.
9. Сергеева Л.М. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти в контексті європейської інтеграції / Л.М. Сергеева // Педагогічний альманах. – 2014. – Випуск 21. – С. 85-92.
10. Сидоренко В.В. Інноваційні напрями науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти //Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садком. –К.: РА «Освіта України». –2016. №7-8(48). –С.22-29.
11. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації /С.С.Шевчук. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. - 2017.- 106 с.
12. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі : навч.-метод. посіб. / С.С. Шевчук. – Біла Церква : БІНПО УМО НАПНУ, 2015. – 110 с.
13. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: методичний посібник. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2009. – 117 с.
14. Шевчук С.С. Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування: Навчально-методичний. /С.С.Шевчук. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. - 2018.- 139с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Національна рамка кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>
2. Сілаєва І.Є. Інноваційна модель уроку виробничого навчання: Навчально-методичний посібник БІНПО УМО, м. Біла Церква, Україна <https://lib.iitta.gov.ua/718944/>
3. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі: Навчально-методичний посібник /С.С.Шевчук. – Біла Церква, БІНПО, 2015. –110с.
4. Шевчук С.С. Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування: Навчально-методичний посібник <https://lib.iitta.gov.ua/718947/>
5. Шевчук С.С. Розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти у поза аудиторній навчальній діяльності ЗП(ПТ)О: Спецкурс БІНПО, м. Біла Церква, Україна. 2018. <https://lib.iitta.gov.ua/728601/>
6. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу. Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, м. Біла Церва, Україна. 2021. <https://lib.iitta.gov.ua/725586/>
7. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, м. Біла Церква, Україна. 2021. <https://lib.iitta.gov.ua/728477/>

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ Й ЗМІШАНОЮ ФОРМАМИ НАВЧАННЯ

Розробник: Масліч Світлана Володимирівна, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат педагогічних наук

Актуальність електронного навчального курсу «Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання» обумовлюється використанням інноваційних форм, методів навчання, новітніх педагогічних технологій як важливого інструменту формування ключових, предметних та професійних компетентностей здобувачів освіти. Водночас поширення коронавірусної інфекції COVID-19 стало причиною прискорення процесів цифровізації освіти, а також організації освітнього процесу за дистанційною й змішаною формами.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань з технологій дистанційного та змішаного навчання; формуванні навичок проведення уроків теоретичного та виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за дистанційною та змішаною формою.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ І ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....

ТЕМА 1. МЕТОДОЛОГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ (Інтернет-лекція).....

ТЕМА 2. ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО Й ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ (семінарське заняття № 1).....

ТЕМА 3. РОЗРОБКА КОМПЛЕКСНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ТА ЗМІШАНОЮ ФОРМАМИ (семінарське заняття № 2).....

ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....

ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА.....

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність електронного курсу «Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання» обумовлюється використанням інноваційних форм, методів навчання, новітніх педагогічних технологій як важливого інструменту формування ключових, предметних та професійних компетентностей здобувачів освіти. Водночас поширення коронавірусної інфекції COVID-19 стало причиною прискорення процесів цифровізації освіти, а також організації освітнього процесу за дистанційною й змішаною формами.

Якість професійної освіти залежить від багатьох факторів, серед яких неостанню роль відіграє цифрова трансформація освітнього процесу, про що вказано в проєкті Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. У документі зазначається, що «сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін та відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу», крім того, звертається увага, що «дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових навичок та володіння новими технологіями».

Перехід на навчання за дистанційною та змішаними формами зумовив оновлення потреб педагогічних працівників в освоєнні програмних засобів, а саме виникла необхідність:

- 1) проводити навчальні заняття в режимі онлайн за допомогою програм для організації відеоконференцій – Zoom, Google Meet, Microsoft Teams та ін.;
- 2) розміщувати навчальні матеріали в онлайн-сервісах (Google Classroom, Microsoft Office 365);
- 3) вести освітні сайти, блоги.

Така діяльність для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, як, власне, і для педагогічних працівників інших закладів освіти, є новою і потребує посиленого методичного супроводу та термінового підвищення кваліфікації. З цією **метою** нами розроблено **електронний курс «Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання»**, у якому висвітлено питання методології дистанційного та змішаного навчання, здійснено огляд засобів та інструментаріїв дистанційного й змішаного навчання, розглянуто алгоритм розробки комплексно-методичного забезпечення предметів для викладання за дистанційною та змішаною формами.

Мета типової програми полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань з технологій дистанційного та змішаного навчання; формуванні навичок проведення уроків теоретичного та виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за дистанційною та змішаною формою.

Завдання:

- формування знань методики організації та проведення уроків теоретичного та виробничого навчання за дистанційною та змішаною формами навчання;
- розвиток професійної мобільності педагогів ЗП(ПТ)О та їх готовності до роботи в умовах оновленого освітнього середовища;
- формування навичок проведення навчальних занять за дистанційною та змішаною формами;
- розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

Навчально-методичне забезпечення Типової програми представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, творчі завдання), а також списком рекомендованих джерел.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу	
Обсяг курсу	0,2 ЄКТС-кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 6 академічних годин, що відповідають 0,2 ЄКТС-кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
A	Мета
	Оновлення, поглиблення та систематизація знань з методики організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання; формування навичок проведення уроків теоретичного та виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за дистанційною та змішаною формами.
B	Характеристика типової програми
1.	Функціональна спрямованість
	Безперервний професійний розвиток педагогічних працівників в умовах формальної, неформальної, інформальної освіти з метою реалізації трудових функцій у цифровому освітньому середовищі
2.	Фокус Типової програми
	Зосередженість на питаннях: <ul style="list-style-type: none"> – нормативно-правового забезпечення дистанційного та змішаного навчання; – методології дистанційного та змішаного навчання; – інструментарію дистанційного та змішаного навчання; – ключових компетентностей для навчання впродовж життя.
3.	Орієнтація Типової програми
	Типова програма орієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників та розвиток їх професійних компетентностей.
4.	Особливості Типової програми
	Типова програма включає змістовий модуль ЗМ 3.3.3 Методика організації і проведення

		занять за дистанційною й змішаною формами навчання
5.	Цільова група	Викладачі спеціальних дисциплін ЗП(ПТ)О, майстри виробничого навчання ЗП(ПТ)О, старші майстри виробничого навчання ЗП(ПТ)О
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1	Професійні компетенції	Відповідно до професійних стандартів «Педагог професійного навчання», «Майстер виробничого навчання»
2	Продовження навчання	Відповідає концепції навчання впродовж життя
Д	Стиль і методи навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Навчання відбувається за очною, дистанційною, очно-дистанційною формами з використанням компетентнісного, діяльнісного, інформаційного, комунікаційного, андрагогічного, особистісно зорієнтованого підходів
2.	Система оцінювання	Зараховано / не зараховано
Е	Ключові компетентності	
1	Цифрова	Впевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства
2	Особиста	Здатність усвідомлювати внутрішні стани, ефективно управляти часом та інформацією, конструктивно працювати з іншими людьми, залишатися стійкими і керувати власним навчанням та кар'єрою
3	Навчальна	Знання стилів сприйняття і стратегій навчання, своїх здатностей і потреб розвитку
4	Громадянська	Здатність діяти як відповідальні громадяни і повною мірою брати участь у соціальному житті
Ф	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	– моделей та компонентів змішаного навчання;

		<ul style="list-style-type: none"> – методології дистанційного та змішаного навчання; – засобів та інструментарію дистанційного та змішаного навчання.
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> – планування, організації та проведення уроків теоретичного та виробничого навчання за дистанційною та змішаною формами.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> – актуальності проведення навчальних занять за дистанційною та змішаною формами; – ролі інноваційних методів навчання в сучасному освітньому процесі; – необхідності підвищення рівня професійної компетентності, цифрової культури та інформаційної грамотності як основних чинників забезпечення якості професійної освіти.
Ключові слова:		
Освітній процес, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, методика, змішана форма навчання, дистанційна форма навчання, професійно-теоретична підготовка, професійно-практична підготовка, урок.		

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

1. Типова освітня програма електронного курсу «Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання».
2. Тематичний план викладу і засвоєння матеріалів електронного курсу.
3. Зміст електронного курсу за темами
4. План Інтернет-лекції.
5. План семінарського заняття.
6. Самостійна робота слухачів.
7. Питання та завдання для самоконтролю.
8. Глосарій ключових слів.
9. Рефлексійна анкета.
10. Рекомендована література.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ І ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Тематичний план	Форми роботи, кількість годин					
	Усього годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Кількість годин контролю	Вид контролю

Тема 1. Методологія дистанційного та змішаного навчання	2	2				
Тема 2. Засоби та інструментарії дистанційного й змішаного навчання	2		2			
Тема.3. Розробка комплексно-методичного забезпечення предметів для викладання за дистанційною та змішаною формами	2		2			
Усього годин:	6	2	4			

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. МЕТОДОЛОГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Інтернет-лекція

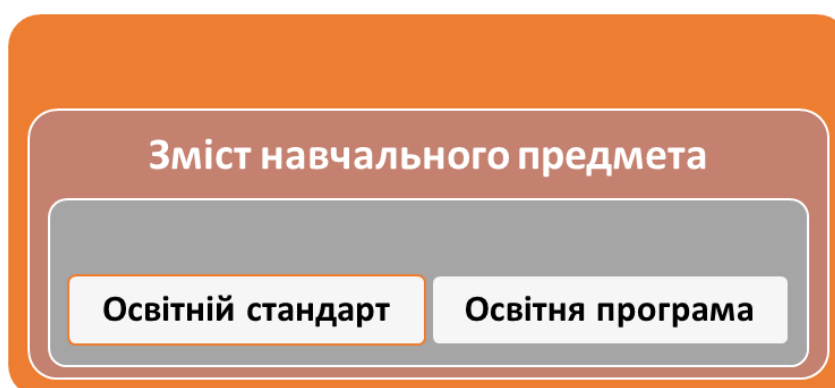
ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ: «ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ», «ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ»

Розвиток цифрових технологій, їх вплив на різноманітні галузі життєдіяльності людини обумовлюють впровадження нових форм в організації освітнього процесу, пов'язаних з використанням цифрових технологій. Наразі такими формами є дистанційна й змішана.

Розглядаючи питання методики організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формою навчання, варто зупинитися на окремих дефініціях, що стосуються даної теми. Передусім розглянемо поняття «методика».

У словнику іншомовних слів зазначено, що **методика** – це сукупність способів і прийомів доцільного проведення будь-якої роботи, водночас поняття «методологія» трактується як сукупність методів, що використовуються в будь-якій науці. Як зазначає С. Гончаренко, **методика конкретного навчального предмета** – це галузь педагогічної науки, що досліджує *зміст навчального предмета й характер навчального процесу*, який сприяє *засвоєнню* учнями *необхідного рівня знань, умінь та навичок, розвитку* їхнього мислення, *формуванню* світогляду і *виховання* якостей громадянина своєї країни.

Загальновідомо, що зміст навчальних предметів відображається в освітньому стандарті, й на їх основі пишуться освітні програми. Усі державні стандарти з конкретних робітничих професій побудовані на модульно-компетентній основі.

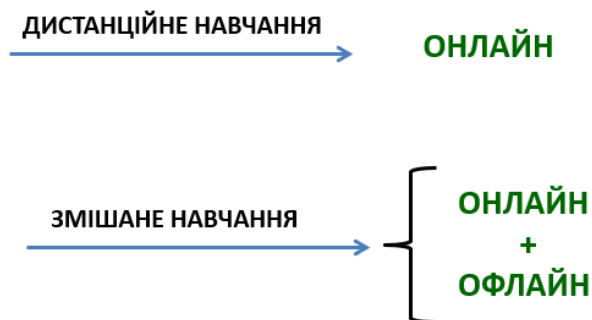

Розглядаючи поняття «дистанційне навчання» та «змішане навчання», слід зауважити, що існує багато підходів до їх визначення. На нашу думку, найбільш вдалим є наступні:

– **дистанційне навчання** – це форма навчання, що базується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних технологій та їхніх технічних засобів, які

залучаються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем (майстром виробничого навчання) і здобувачем освіти; це навчання на відстані, яке здійснюється за допомогою сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у реальному часі або асинхронно;

– **змішане навчання** – це поєднання навчання в освітньому закладі (onsite «на місці» або offline) із дистанційною формою (у тому числі online).

ОГЛЯД НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ТА ЗМІШАНОЮ ФОРМАМИ

Положення про дистанційне навчання

Наказ Міністерства освіти і науки України № 466 від 25.04 2013

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Поширюється на дистанційне навчання у:

- закладах професійної освіти;
- закладах вищої освіти;
- закладах післядипломної освіти або структурних

підрозділах закладів вищої освіти, наукових і освітньо-наукових установ, що здійснюють післядипломну освіту.

Мета дистанційного навчання – надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників.

Завдання дистанційного навчання – забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей.

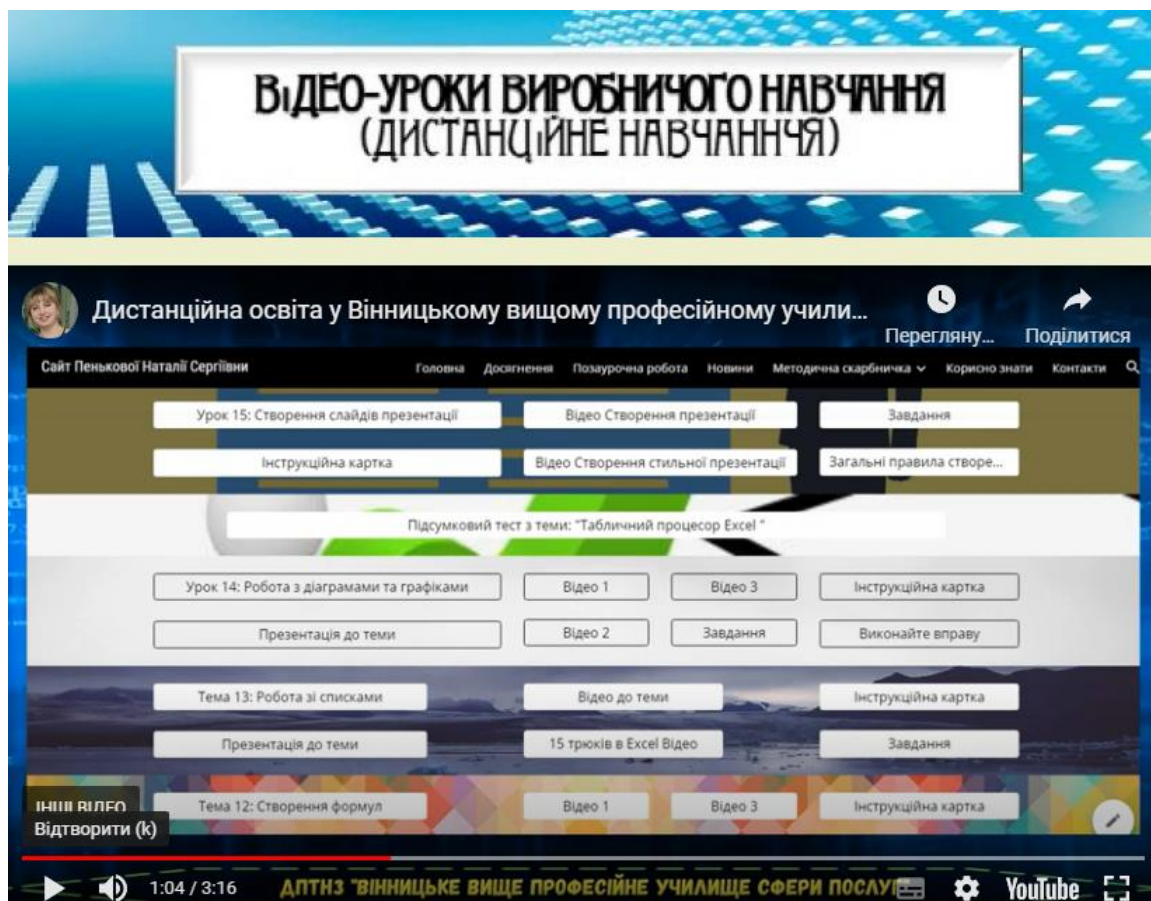
Дистанційне навчання **реалізується шляхом:**

- застосування дистанційної форми як **окремої форми навчання;**

– *використання технологій дистанційного навчання* для забезпечення навчання в різних формах.

Навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у *таких формах*: самостійна робота; навчальні заняття; практична підготовка (у ЗВО); професійно-практична підготовка (у ЗПО); контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, урок, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші.

Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі.

Практичне заняття, яке передбачає виконання практичних (контрольних) робіт, відбувається дистанційно в асинхронному режимі. Окремі практичні завдання можуть виконуватись у синхронному режимі, що визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Лабораторне заняття проводиться очно у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях або дистанційно з використанням відповідних віртуальних тренажерів і лабораторій.

ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ (відповідно до Положення)

асинхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо;

синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо);

інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до веб-ресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету;

психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості;

технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у навчальних закладах та наукових установах;

суб'єкти дистанційного навчання - особи, які навчаються (учень, вихованець, студент, слухач), та особи, які забезпечують навчальний процес за дистанційною формою навчання (педагогічні та науково-педагогічні працівники, методисти тощо).

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО (НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО) ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (відповідно до Положення)

У ЗПО технології дистанційного навчання можуть використовуватись при організації навчального процесу за програмами первинної професійної підготовки, перепідготовки або підвищення робітничої кваліфікації, а також за навчальними програмами з навчальних предметів та професійно-теоретичної підготовки.

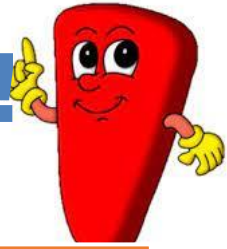
Професійно-практична підготовка здійснюється за дистанційною формою та/або очно у вигляді виробничого навчання, виробничої, переддипломної (передвипускної) практики і проводиться у навчально-виробничих майстернях, на полігонах, тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві та в сфері послуг або із використанням технологій дистанційного навчання за наявності відповідних веб-ресурсів і можливостей доступу до них.

Навчання осіб із особливими потребами (у тому числі з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, психічними розладами) передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання при здійсненні всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку учнів (вихованців).

У ВНЗ (ЗПО) при організації навчального процесу за будь-якою формою навчання технології дистанційного навчання можуть використовуватись для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи, контрольних заходів, а також при здійсненні навчальних занять.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ

Зверніть увагу!

Українське законодавство не містить терміну «змішане навчання». Нормативні документи розкривають лише поняття «дистанційної освіти» («Концепція дистанційної освіти» (2000), і «Положення про дистанційне навчання» (2013). Ці документи розрізняють «дистанційне навчання» та «технології дистанційного навчання», які можна використовувати для забезпечення навчання в різних формах.

Змішане навчання
Blended learning

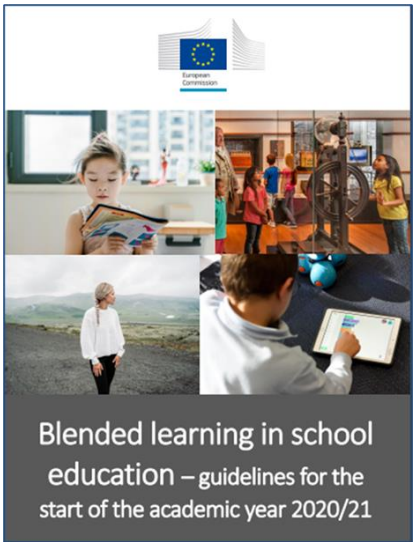
Для визначення поняття «змішане навчання» скористаємося напрацюваннями К. Бонка й Ч. Грема, які окреслюють його як систему навчання, засновану на поєднанні очного (віч-на-віч) та навчання комп'ютерними засобами. Крім того, значний внесок у розвиток даної технології належить американським вченим А. Самсу й Дж. Бергманну, які у 2007 р. почали записувати відеоролики зі своїми лекціями і пропонувати їх своїм учням для домашнього опрацювання.

На сьогоднішній день *змішане навчання* – це форма освіти, згідно з якою здобувач освіти засвоює одну частину матеріалу засобами дистанційного навчання, а іншу – вивчає очно в аудиторії.

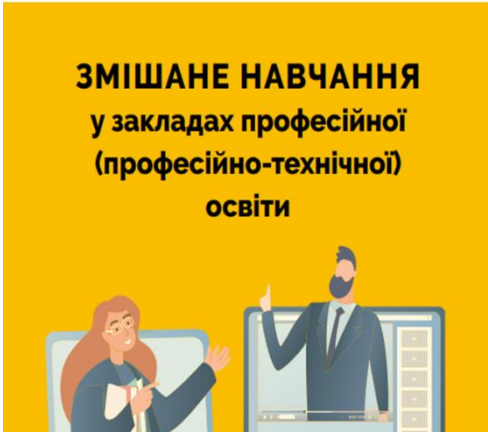
Скористайся матеріалами

ДОРОЖНЯ КАРТА ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ

EU4Skills
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЦЕНТР ДОПОМОГИ

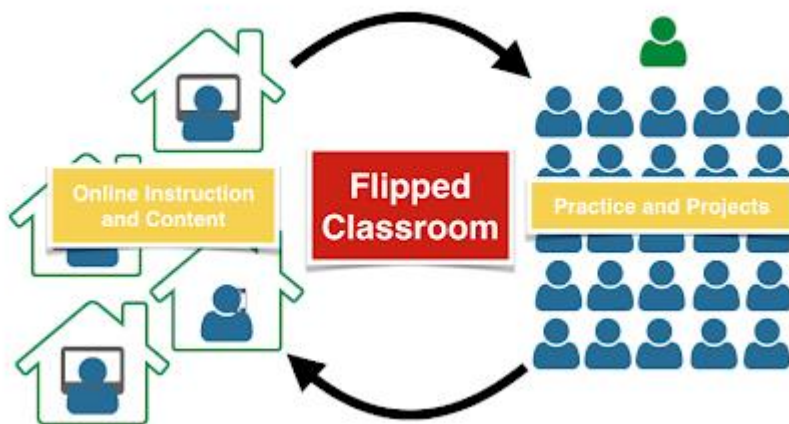
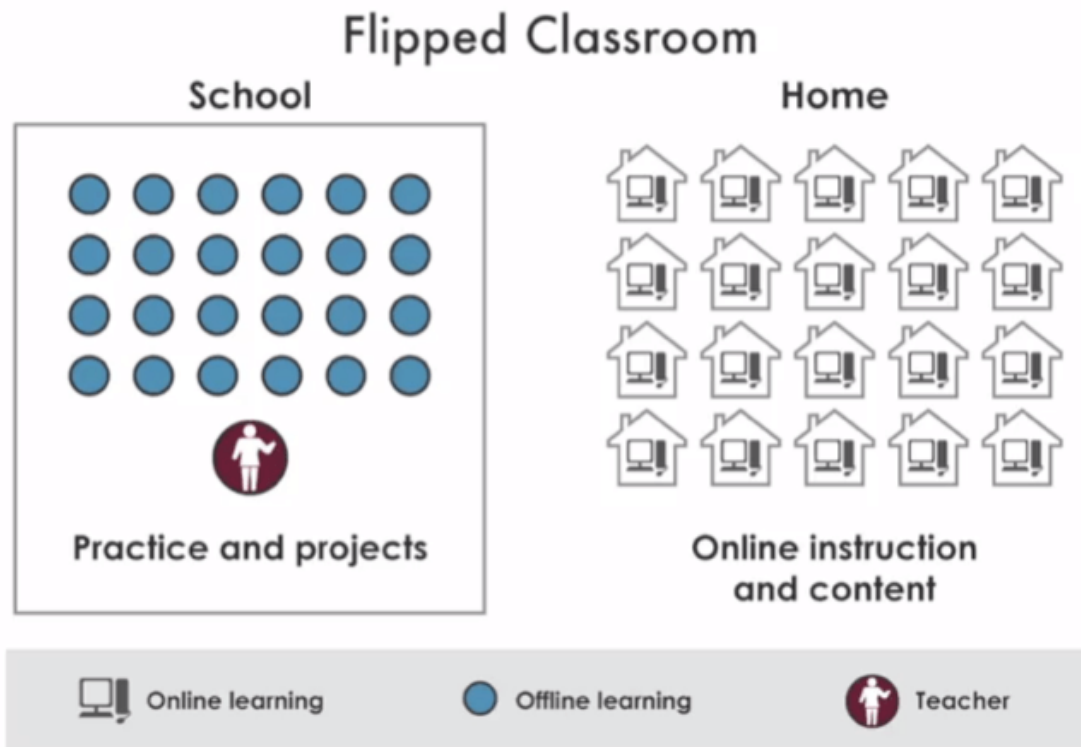
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК для ЗП(ПТ)О

МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

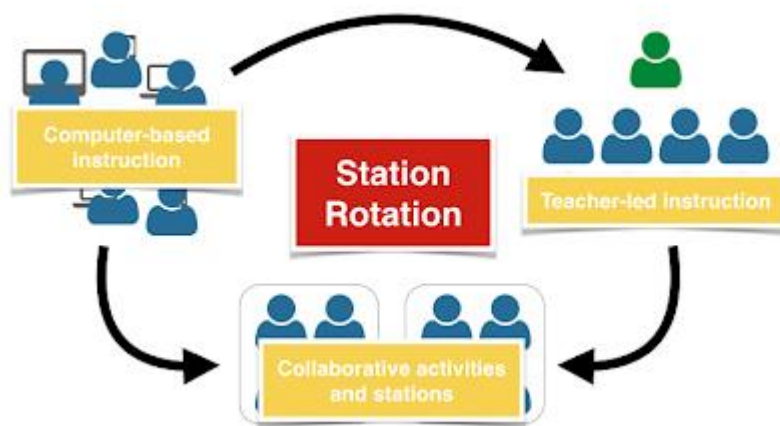
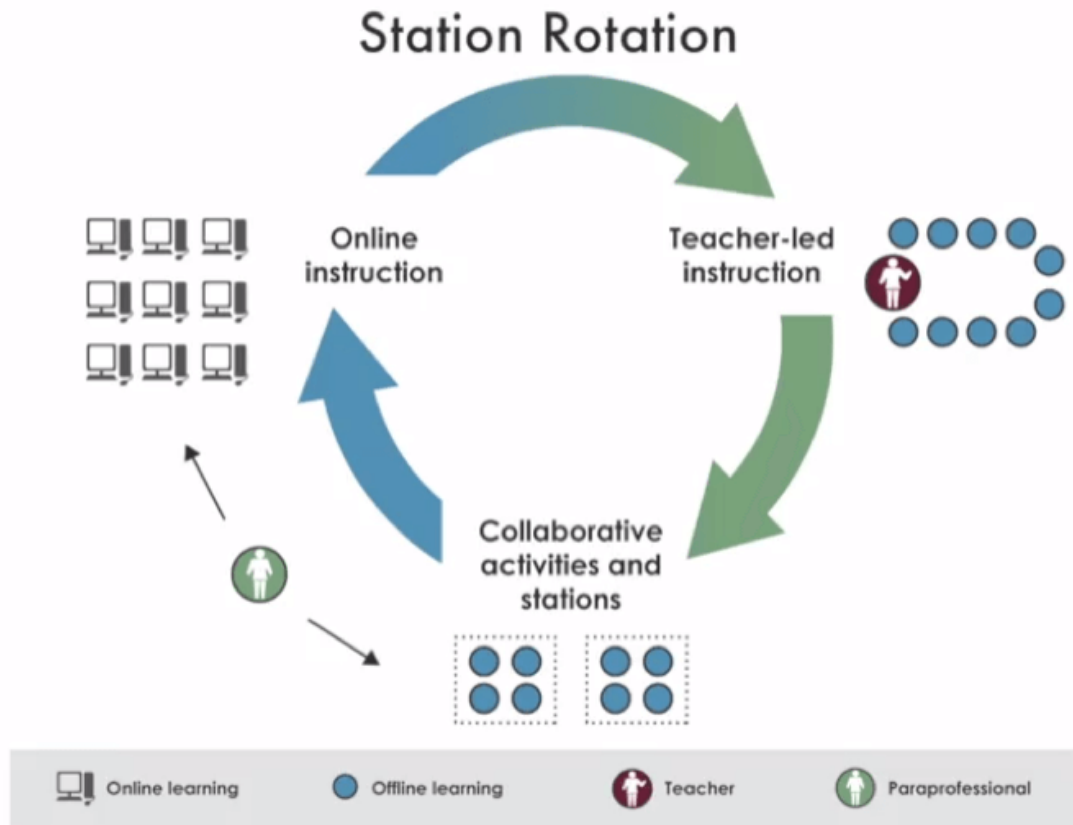
ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС

Перевернутий клас – це така модель змішаного навчання, в якій виконання домашньої роботи передбачає самостійне вивчення здобувачем освіти нової теми: перегляд відеолекції; читання навчальних текстів, перегляд ілюстрацій; проходження тестів та вправ на початкове засвоєння теми. Потім, під час роботи в освітньому закладі, здобувачі вивчають більш складний теоретичний матеріал та питання, що виникли в них впродовж виконання домашньої роботи (не більше 25-30% часу). Також під час уроку здобувачі освіти разом з викладачем (майстром виробничого навчання) розв'язують практичні задачі та виконують дослідницькі завдання. Після заняття в училищі домашнім завданням здобувачам освіти є більш складні практичні завдання, виконання тестів на розуміння і закріплення пройденної теми.

РОТАЦІЙНА МОДЕЛЬ (зміна робочих зон)

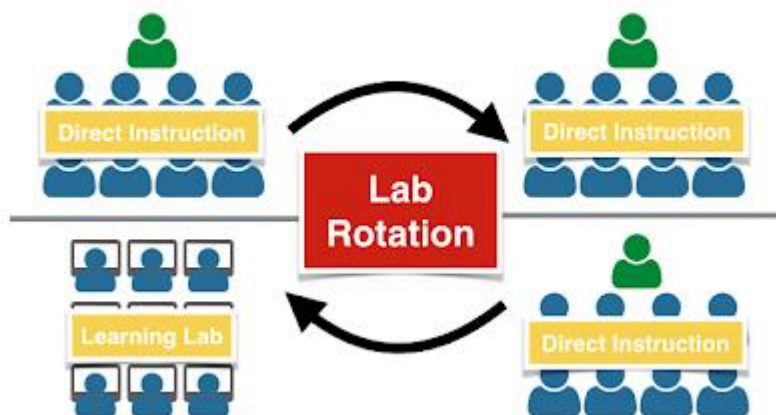
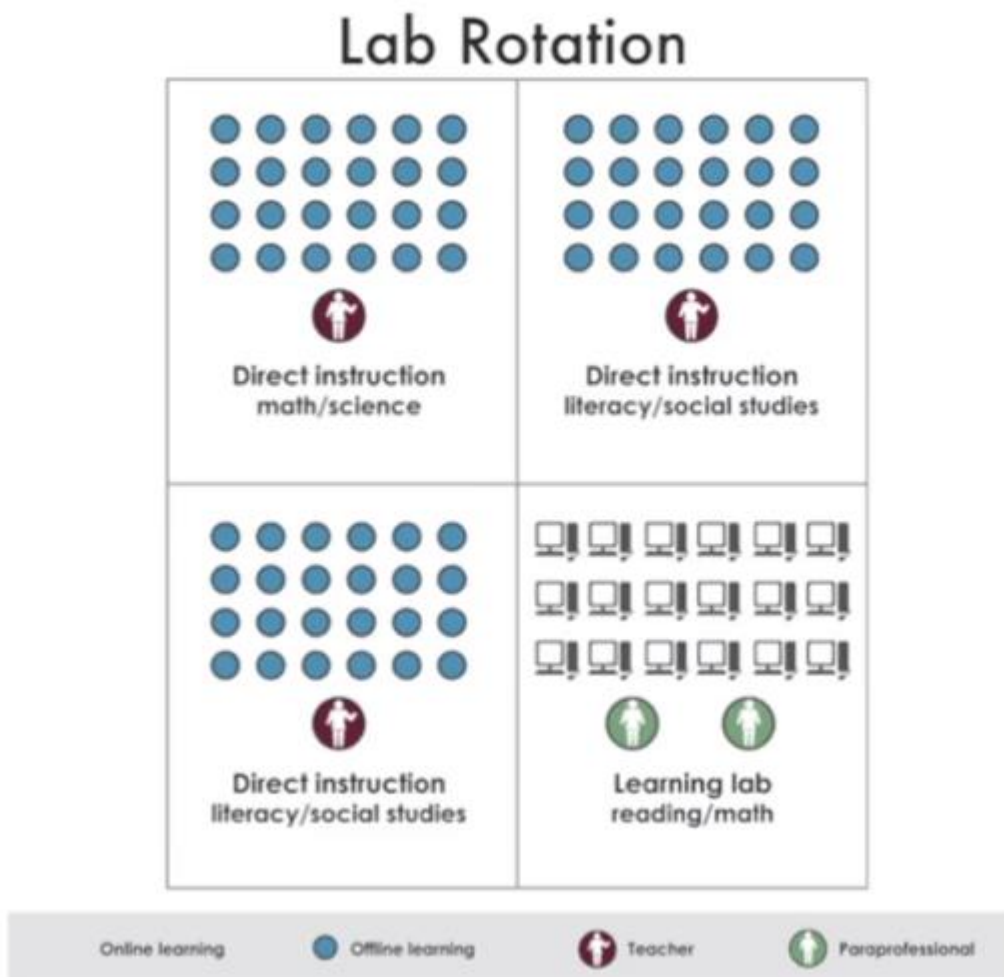
Передбачає поділ групи на підгрупи так, що одна підгрупа вивчає з викладачем (майстром виробничого навчання) певну тему, у той час як інша група самостійно працює за комп'ютерами, а ще одна група – взаємодіє в команді і разом вирішує поставлені завдання. Усі групи роблять взаємопов'язану роботу, відштовхуючись від особистих потреб/рівнів кожного здобувача освіти.

ЛАБОРАТОРНА РОТАЦІЯ (зміна класів – кабінетів)

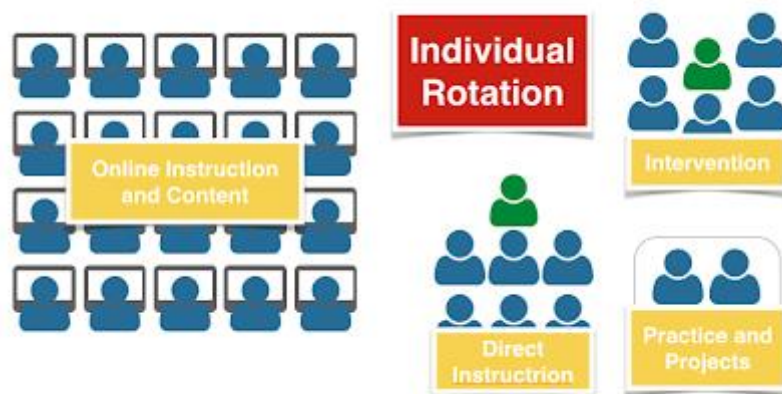
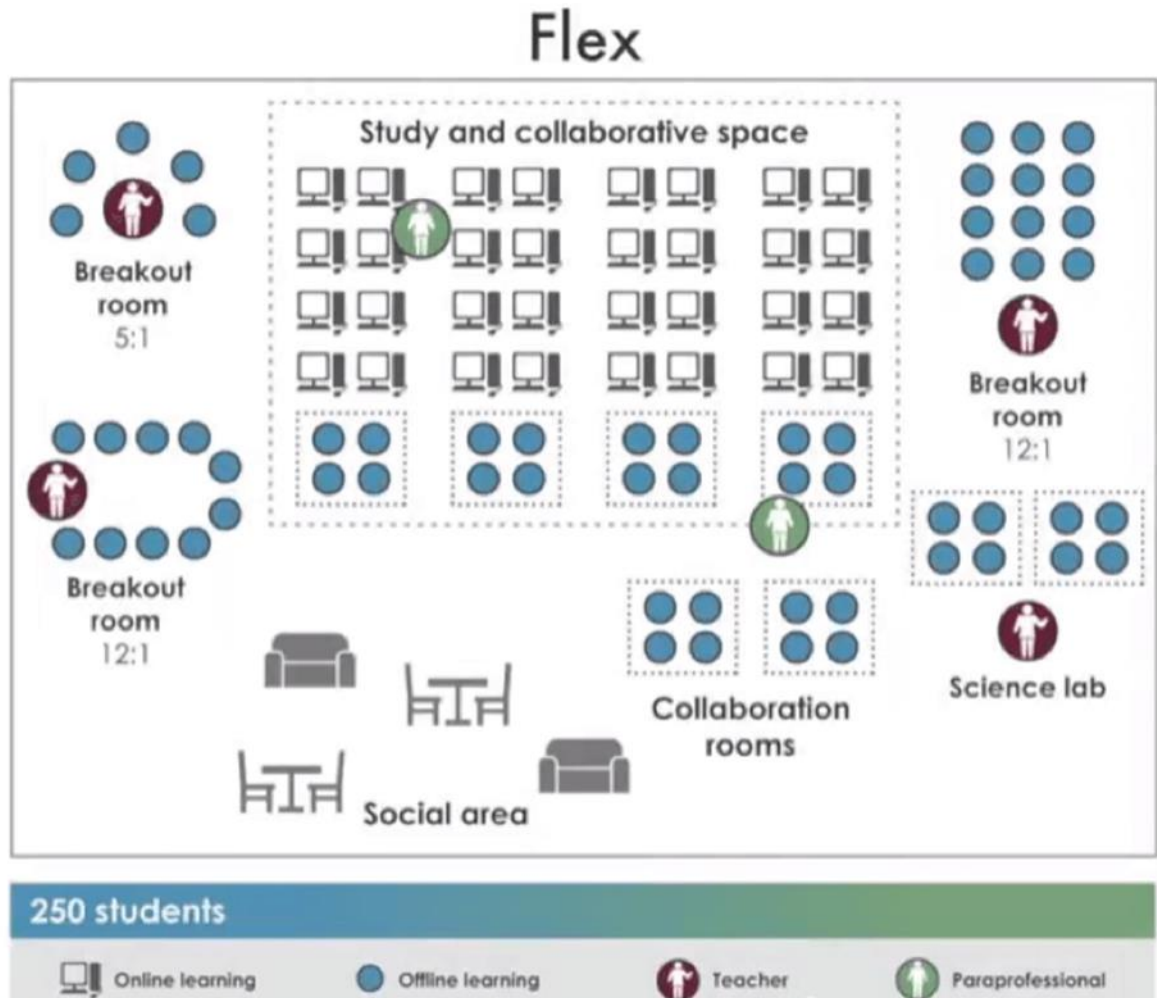
Модель схожа на ротацію станцій, але менш ефективна, бо не містить обов'язкову проектну роботу.

Частина занять проходить у звичайних класах (кабінетах, майстернях виробничого навчання), а на одному з уроків здобувачі освіти переходять у комп'ютерний клас, де індивідуально працюють в онлайн-форматі для поглиблення чи закріплення отриманих знань.

ГНУЧКА МОДЕЛЬ (flex)

Це модель, за якої особисте інструктування здобувачі освіти отримують переважно через інтернет. У них гнучкий графік, який змінюється відповідно до їхніх потреб з конкретної теми та курсу. Кількість і роль педагогів у такому виді роботи може варіюватися: від великої кількості групової роботи та обговорень зі здобувачами освіти до переважно індивідуальної їхньої роботи онлайн і консультування за потреби.

ТЕМА 2. ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО Й ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ОСНОВНІ ФОРМИ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЇ

Відеоконференція – конференція в режимі реального часу онлайн. Проводиться у визначений день і час. Один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених класах», коли учасники освітнього процесу перебувають на відстані.

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через інтернет.

Блог – це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей.

Електронна пошта – це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (графічній, звуковій, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді.

Обговорюємо разом

Які форми онлайн-комунікації зі здобувачами освіти Ви найчастіше використовуєте? Наскільки зручними вони є для Вашої роботи?

Чи відрізняються форми онлайн-комунікації зі здобувачами освіти, які Ви використовуєте, від форм онлайн-комунікації з іншими учасниками освітнього процесу? Відповідь деталізуйте.

НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Платформа Moodle (<https://moodle.org/>) – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Платформа Google Classroom (<https://classroom.google.com>) – це сервіс, що пов'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи відео-, текстову та графічну інформацію.

Zoom (zoom.us/download) – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей.

Microsoft Teams – центр для командної роботи в Office 365 від Microsoft, який інтегрує користувачів, вміст і засоби, необхідні команді для ефективнішої роботи. Застосунок об'єднує все в спільному робочому середовищі, яке містить чат для нарад, файлообмінник та корпоративні програми.

Обговорюємо разом

Які сервіси з перерахованих сервісів Ви використовуєте при організації та проведенні занять за дистанційною та змішаною формою навчання? Наведіть приклади їх використання.

Чи користуєтесь Ви іншими сервісами при проведенні уроків теоретичного (виробничого) навчання? Відповідь деталізуйте.

ЩЕ РАЗ ПРО ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ...

Змішане навчання – це новий підхід до освітнього процесу, який поєднує роботу в аудиторії з дистанційним навчанням (Pisciano, 2009). Як правило, здобувачі освіти працюють з викладачем (майстром виробничого навчання) в училищі і використовують онлайн-ресурси вдома. Таким чином, змішане навчання дозволяє їм засвоювати знання у більш зручній та індивідуальній формі, адже вони можуть працювати в своєму власному темпі і отримувати зворотний зв'язок в режимі онлайн.

Приклад: Апостолю (2017) описує використання змішаного навчання в контексті викладання курсу з енергетичного балансу. Крім звичайних лекцій, курс включає одинадцять лабораторних занять, в ході яких студенти набувають навички, пов'язані з хімічним обладнанням, інструментами, збором даних, аналізом даних, і складанням звітів. Частина занять було замінено на онлайн модулі. Більш того, для тестування викладач використовує онлайн-опитування, заохочуючи студентів переглядати навчальні матеріали. Завдяки онлайн-навчанню і тестуванню, більше часу залишається для активної роботи в аудиторії.

Завдання для перевірки

ЗМІШАНЕ ЧИ НІ?

Приклад 1. Учні використовують планшети, щоб дати відповідь на запитання викладача, який стоїть біля дошки у центрі класу.

Приклад 2. На домашнє завдання учні переглядають відео про технологію приготування дерунів. На основі відео під час виробничого навчання вони готують деруни.

Приклад 3. Учитель проектує теоретичний матеріал на дошку і показує вказівником частини презентації, у той час учні нотують почуте на своїх ноутбуках.

Обґрунтуйте відповіді.

10 найважливіших складових змішаного навчання

1. Перевернутий клас або flipped classroom.
2. Розширене поняття «уроку».
3. Новий підхід до розкладу занять.
4. Доступ до цифрових технологій та надійного інтернету.
5. Значна автономія педагогів.
6. Прозорість планування та навчальних очікувань.
7. Співпраця із батьками.
8. Зрозуміла система оцінювання здобутків здобувачів освіти.
9. Час для живого діалогу.
10. Розширене поняття «навчальне приміщення».

Питання для обговорення

1. Як забезпечити якість освітнього процесу, якщо не всі здобувачі освіти мають належний доступ до мережі Інтернет?

2. У чому, на Вашу думку, полягає успіх співпраці з батьками?

3. Як забезпечити зрозумілість системи оцінювання здобутків здобувачів освіти?

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ

Проблеми	Переваги
<ul style="list-style-type: none">• Необхідність тривалої й ретельної підготовки відеоматеріалів, текстів, ілюстрацій, навчальних вправ, ігор та тестів.• Потреба у додатковій мотивації здобувачів освіти на початку роботи в цій моделі (зазвичай на перших кроках здобувачі не виконують домашнє завдання, сподіваючись на те, що вчитель все пояснить).• У викладача (майстра в/н) з'являється необхідність постійно бути на зв'язку, аби проводити консультації для здобувачів освіти, надавати роз'яснення тощо.• У здобувачів освіти можуть виникати проблеми з доступом до мережі Інтернет.	<ul style="list-style-type: none">• Економія та вивільнення часу на уроці для виконання практичних завдань тощо.• Індивідуальний підхід (здобувач освіти може нескінченну кількість разів переглядати відео чи інші допоміжні матеріали в зручний для себе час, а в разі виникнення питань звернутися до викладача чи майстра в/н по допомогу).• Забезпечення активного навчання.• Широке використання можливостей для навчання мережі Інтернет, що інколи є неможливим в умовах звичайного класу.• Педагог готує навчальні матеріали один раз, а потім використовує їх велику кількість разів.

Творче завдання

*Зважаючи на Ваш практичний досвід,
доповніть кожний із стовпців.*

ТЕМА 3

РОЗРОБКА КОМПЛЕКСНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ТА ЗМІШАНОЮ ФОРМАМИ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Комплексно-методичне забезпечення навчального закладу освітнього – це розробка та створення оптимальної системи навчально-методичної документації й засобів навчання, необхідних для повного та якісного навчання з предметів та професій в межах програми та відведеного навчальним планом часу. Комплексно-методичне забезпечення ділиться на комплексне методичне забезпечення предметів та кожної професії. Комплексно-методичне забезпечення покликане давати повну уяву про забезпеченість навчально-методичними засобами навчання для підготовки кваліфікованих робітників з даної професії або предмету при одночасному навчанні за визначеними навчальним планом і програмою, щоб не допускалося зайвого дублювання окремих навчальних засобів та літератури. Комплексно-методичне забезпечення з предмета або певної професії поділяється на комплексно-методичне забезпечення навчального предмета (теми предмета), що означає: сукупність засобів, що дозволяють створити для кожної теми предмета необхідну навчально-методичну документацію, розроблені засоби навчання (площинна наочність, натуральні зразки; роздатковий, інструкційно-технологічний матеріал, картки контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок, засобів технічного навчання, творчі завдання тощо).

Комплекс навчально-методичного забезпечення складається з:

1) навчальної документації:

- навчальний план;
- навчальна програма;
- комплект перспективно-тематичних планів з усіх тем предмета;
- плани уроків;
- перелік навчально-виробничих робіт з професії тощо;

2) навчальних засобів для учнів:

- підручники;
- навчальні посібники;
- конспекти лекцій, підготовлені викладачами;
- довідники;
- збірники задач і завдань для вправ і самостійних робіт;
- комплекти інструкційно-технологічної документації тощо;

3) дидактичних засобів на урок:

- природні та зображувальні наочні приладдя;
- технічні засоби навчання;
- демонстраційне обладнання;
- тренажери;
- тренувальні пристрої;
- програмне забезпечення для комп'ютерної техніки;
- дидактичні матеріали тощо;

4) засобів для викладачів, майстрів виробничого навчання:

- власна методика викладача з предмета (професії);
- методичні розробки з кожної теми програми;
- методичні рекомендації;
- інформаційні матеріали про передовий педагогічний та виробничий досвід.

У результаті широкого запровадження нових інформаційних технологій навчання, вдосконаленню комп'ютерів та їхнього програмного забезпечення відбувається корінна перебудова процесу навчання, яке стає якісно відмінним від традиційного. Дистанційна та

змішана форма навчання вносять зміни не тільки в усі компоненти методичної системи навчання, але й збагачують зміст традиційних дидактичних принципів навчання. Потребують перегляду й уточнення їхнього традиційного змісту з позицій навчання в нових умовах. В умовах оновлення змісту професійної освіти важливого значення набуває розробка та впровадження в освітній процес новітніх підручників, посібників, методик викладання, нового парку обладнання, комп'ютерної та цифрової техніки тощо.

Як відомо, проведенню уроків передують ретельна підготовка. Передусім викладач чи майстер виробничого навчання повинен опрацювати велику кількість джерел щодо теми навчального заняття. Безумовно, на сьогоднішній день основним джерелом інформації є Інтернет. Значна кількість підручників та іншої навчальної літератури розміщується в Інтернеті. Це означає, що підготовка педагога до уроку наразі потребує вміння працювати з інформацією, критично осмислювати контент мережі Інтернет, використовувати електронні матеріали в освітньому процесі. Викладач, як і майстер виробничого навчання, повинен уміти створювати презентаційні матеріали, відеоматеріали, інструкційні й технологічні карти, тести, а отже, повинен уміти працювати з прикладними програмами. Якщо зважати на нинішні умови, коли велика частина уроків проводиться за дистанційною та змішаною формами, актуальним для майстрів виробничого навчання є вміння працювати з програмами відеоконференцій (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams), які дають можливість проводити уроки у синхронному режимі.

Важливе значення у забезпеченні якості освітнього процесу на сучасному етапі відіграють електронні підручники, електронні засоби навчального призначення.

Завдання

Ознайомтеся з таблицею

Таблиця 1

Методичне призначення електронних засобів призначення

Тип електронного засобу навчання	Призначення
Навчальні програмні засоби	Забезпечують необхідний рівень засвоєння навчального матеріалу через повідомлення суми знань та навичок навчальної та практичної діяльності.
Програмні засоби (системи) – тренажери	Дають можливість відпрацювання умінь і навичок навчальної діяльності (використовуються при повторенні та закріпленні вивченого матеріалу).
Інформаційно-пошукові, інформаційно-довідкові програмні засоби	Забезпечують можливість знаходження необхідної інформації (забезпечують формування умінь і навичок щодо систематизації інформації).

Імітаційні програмні засоби (системи)	Відображають певний аспект реальності для вивчення його основних структурних або функціональних характеристик за допомогою деякого обмеженого числа параметрів.
Демонстраційні програмні засоби	Забезпечують наочне уявлення навчального матеріалу, візуалізацію досліджуваних явищ, процесів і взаємозв'язків між об'єктами.
Навчально-ігрові програмні засоби	Відображають навчальні ситуації з метою прийняття оптимальних рішень.

Питання для обговорення

1. Які електронні засоби навчального призначення Ви використовуєте при проведенні уроків теоретичного / виробничого навчання?

2. Чи маєте Ви власний досвід створення подібних засобів?

Завдання

1. Ознайомтеся з бібліотеками електронних підручників.
2. З'ясуйте, чи вони вміщують підручники, посібники з Ваших професій.

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/onlajn-resursi-dlya-studentiv-proftehiv>

МОНТАЖНИК СИСТЕМ УТЕПЛЕННЯ БУДІВЕЛЬ:

- Навчальний посібник «Передові системи термомодеризації будівель і споруд»
- Навчальні матеріали для курсу «Робота з плоским дахом» (частина I, частина II, частина III)
- Навчальні матеріали для курсу «Монтаж вікон – Основи»

СЛЮСАР:

- Навчальний посібник «Основи слюсарної справи»

САНТЕХНІК:

- Навчальний посібник «Труби та арматура»
- Навчальний посібник «Водопостачання»
- Навчальний посібник «Водовідведення»
- Навчальний посібник «Опалення»
- Навчальний посібник «Основи матеріалознавства»
- Навчальний посібник «Креслення»

КУХАР:

- Посібник «Карвинг»
- Посібник «Кондитерський крем та оздоблення з нього»
- Посібник «Приготування страв кухонь (народів світу)»
- Посібник «Приготування салат коктейлів»

Електронні підручники, посібники, ресурси...

<https://lib.imzo.gov.ua/pdruchniki-ta-navchaln-posbniki-dlya-zdobuvachv-profesyno-profesyno-tekhchno-osvti/>

Підручники та навчальні посібники для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти

IVET Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

<https://lib.pto.org.ua/>

КОНТЕНТ - БІБЛІОТЕКА

Вебінар: «Створення SMART-комплексів у системі дистанційного навчання»

ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Питання та завдання для самоконтролю до теми 1.

1. Дайте визначення понять «дистанційне навчання» та «змішане навчання». У чому полягає між ними різниця?
2. Якими нормативно-правовими документами регламентується організація освітнього процесу у ЗП(ПТ)О за дистанційною та змішаною формами?
3. Проаналізуйте різновиди дистанційного навчання.
4. Які моделі змішаного навчання є найбільш ефективними для проведення уроків професійно-теоретичної (професійно-практичної) підготовки?
5. Чим відрізняється синхронний режим взаємодії учасників освітнього процесу від асинхронного?
6. Охарактеризуйте етапи підготовки та проведення уроку теоретичного (виробничого) навчання за дистанційною формою.

Питання та завдання для самоконтролю до теми 2.

1. Що являє собою рамка цифрової компетентності вчителя DigCompEdu?
2. Як з'ясувати поступ за окремими областями цифрової компетентності у межах рамки DigCompEdu?
3. Опишіть основні форми онлайн-комунікації.
4. Назвіть найбільш поширені ресурси для дистанційного навчання.
5. Чи працюєте Ви з Google-сервісами під час дистанційного навчання? Вкажіть переваги та недоліки окремих сервісів.

Питання та завдання для самоконтролю до теми 3.

1. Наведіть дефініцію поняття «комплексно-методичне забезпечення предмета».
2. Які існують вимоги до створення та формування електронного навчального контенту?
3. Які тестові системи Ви використовуєте для перевірки та оцінювання знань учнів?

4. Створить базу електронних навчальних ресурсів для вивчення предмета, який Ви викладаєте.

5. Що означає принцип академічної доброчесності? Чи користуєтеся Ви програмами перевірки на плагіат?

ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Методика - сукупність способів і прийомів доцільного проведення будь-якої роботи.

Методика конкретного навчального предмета – галузь педагогічної науки, що досліджує зміст навчального предмета й характер навчального процесу, який сприяє засвоєнню учнями необхідного рівня знань, умінь та навичок, розвитку мислення учнів, формуванню світогляду і виховання якостей громадянина своєї країни.

Змішане навчання – поєднання онлайн-навчання і офлайн-навчання.

Змішане навчання – система навчання, заснована на поєднанні очного (віч-на-віч) та навчання комп'ютерними засобами (Бонк, Грем).

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію учасників освітнього процесу на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Дорожня карта впровадження змішаного навчання – документ Європейської комісії про найважливіші складові змішаного навчання.

Перевернутий клас (англ. flipped classroom) — принцип навчання, за яким основне засвоєння нового матеріалу здобувачами освіти відбувається вдома, а час аудиторної роботи виділяється на виконання завдань, вправ, проведення лабораторних і практичних досліджень, індивідуальні консультації викладача (майстра виробничого навчання) тощо.

Ротаційна модель – модель, за якої здобувачі освіти чергують онлайн- та офлайн-частини за певним графіком чи вказівками педагога.

Лабораторна ротація – модель, за якої здобувачі освіти змінюють навчальні зони у межах різних кабінетів (лабораторій).

Гнучка модель – модель, за якої здобувачі освіти модель, за якої здобувачі освіти отримують особисте інструктування переважно через Інтернет.

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА

1. Які знання, уміння, компетентності Ви отримали, поглибили, удосконалили?
2. Чи будете Ви використовувати методику проведення занять за змішаною формою навчання?
3. Що залишилося для Вас незрозумілим при опануванні даної теми?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Базелюк О.В. Платформа дистанційного навчання e-learning.org.ua для професійної освіти. Матеріали наук.-практ. семінару (м. Київ, 26 квітня 2016 р.) ІІТО НАПН України, м. Київ, Україна, стор. 11-13. [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/704657>.
2. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. Том 54, №4. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1434/1070> (дата звернення: 23.10.2020).
3. Кравець С.Г. Суть і компоненти готовності педагогів до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка (12). стор. 88-97. ISSN 2223-5752 [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709017>.
4. Масліч С.В. Методична підтримка організації дистанційного навчання під час карантину. *Інноваційні технології при підготовці фахівців будівельної галузі* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (19 листопада 2020 р.). Київ–Біла Церква, 2020. С. 15-18.
5. Масліч С.В. Особливості організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дистанційного навчання. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій* : матеріали IV Всеукраїнського науково-методичного семінару (5 листопада 2020 р.). Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2020. С. 61–63.
6. Масліч С.В. Особливості організації освітнього процесу в умовах змішаного навчання. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 жовтня 2020 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ІІТО НАПН України, 2020. С. 189-192.
7. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / [О. В. Базелюк, А. А. Каленський, С. Г. Кравець та ін.]. Київ: Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. 76 с.
8. Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки від 25.04.2013 р. № 466. Дата оновлення: 21.08.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 22.11.2020).
9. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська; за ред. В. М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.
10. Чугай О. Ю. Змішане або гібридне навчання як трансформація традиційної освітньої моделі. *Новітні освітні технології в контексті Євроінтеграції*: матеріали X міжнар. наук.-пр. конференції (14 січня 2015 р.). К : ЦУЛ. С. 154-158.
11. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. European Commission: web-site. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-researchreports/european-framework-digital-competence-educators-digcompedu> (date of reference: 23.11.2020).

Додаткова:

1. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.

2. Змішане навчання: персоналізоване навчання кожного учня. URL: <http://prosvitcenter.org/zmishane-navchannya> (дата звернення: 23.10.2020).
3. Онлайн-ресурси для студентів профтехів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/onlajn-resursi-dlya-studentiv-proftehim> (дата звернення: 31.10.2020).
4. Кононенко А. Г., Масліч С. В. Використання SMART-комплексів у методичній системі сучасних інформаційно-освітніх технологій. *Освіта та педагогічна наука*. 2020. № 1 (173). С. 37–46.
5. Панченко Г. Д. Інформаційно-освітнє середовище в професійній підготовці вчителя. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. Вип. 11. С. 69-81.
6. Allen I. Elaine, Seaman Jeff Going. *The Distance: Online Education in the U.S.* 2011. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group. 40 p.

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Розробник: Петрушак Оксана Михайлівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Електронний курс «Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу» має на меті допомогти професійному розвитку педагогічних працівників закладів П(ПТ)О та якісно організувати змішане навчання у закладах освіти, виходячи з потреб та інтересів здобувачів освіти для **здійснення підготовки** конкурентоспроможних фахівців на міжнародному, національному та регіональному ринках праці. Курс містить обґрунтування доцільності використання мультимедійних презентацій як ефективного інструменту реалізації КМЗ, особливості принципу дизайну та порівняльну характеристику цифрових застосунків для створення інформаційно-презентаційного навчального матеріалу.

Категорія слухачів: педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта».

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ	
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ	
ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ	
ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	
КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	
ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ	
КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ	
ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА	

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу «Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу» визначається оновленням професійно-технічної освіти та впровадженням державних стандартів з конкретних робітничих професій на модульно-компетентнісній основі. Зокрема, Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року, визначає необхідність реформування освітнього середовища. Важливим напрямом вбачається модернізація освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість освітнього процесу. Значна увага приділяється удосконаленню системи підготовки педагогічних працівників та їх компетентнісного розвитку.

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Мультимедійні технології, зокрема комп’ютерні презентації дозволяють активізувати навчальний процес, зробити його більш цікавим. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток творчих здібностей здобувачів освіти та вдосконалення їх практичних вмінь у використанні цифрових технологій. На сьогодні актуальним питанням є розробка якісних програм з впровадження цифрової освіти. Тому найпростішим та дієвим інструментом реалізації КМЗ в умовах змішаного навчання є мультимедійні технології, зокрема комп’ютерні презентації. Мультимедійні презентації є актуальною новітньою технологією, яка покращує інформативність та ефективність освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника.

Мета Типової програми полягає в сприянні розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів П(ПТ)О щодо основ комп’ютерного дизайну для створення, оформлення та використання мультимедійних презентацій в освітньому процесі.

Основні завдання:

- поглиблення знань про навчально-методичні і психолого-ергономічні вимоги до мультимедійних презентацій.
- розширення уявлення про особливості створення і оформлення мультимедійних презентацій.
- розвиток методичної майстерності використання мультимедійних презентацій педагогічними працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Навчальні заняття заплановано у формі лекції, семінарських занять, тестів і самотестів.

Навчально-методичне забезпечення Типової програми представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, тести) і списком рекомендованих джерел відповідно до тематики програми.

Профіль Типової освітньої програми електронного навчального курсу <i>«Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу»</i>	
Обсяг курсу	0,2 ЄКТС-кредит На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 6 академічних годин, що відповідають 0,2 ЄКТС-кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
А	Мета
	сприяння розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів

	П(ПТ)О щодо основ комп'ютерного дизайну для створення, оформлення та використання мультимедійних презентацій в освітньому процесі	
В	Характеристика Типової програми	
1.	Функціональна спрямованість	Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів П(ПТ)О щодо основ комп'ютерного дизайну для створення, оформлення та використання мультимедійних презентацій в освітньому процесі
2.	Фокус Типової програми	Акцент на розвиток ключових компетентностей фахівців із питань: <ul style="list-style-type: none"> • ефективного поєднання онлайн навчання з аудиторним навчанням; • використання цифрових інструментів для контролю активності та ефективності, щоб управляти прогресом слухачів. • поєднання основних аспектів застосування засобів мультимедіа у навчальному процесі при проведенні різних видів занять • проектування та проведення занять із застосуванням мультимедійних презентацій
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток методичної, спеціальної, інноваційної та комунікаційної компетентностей педагогічних працівників
4.	Особливості Типової програми	Типова програма електронного курсу спрямована на розвиток цифрових компетентностей сучасного педагога. Типова програма складається із лекції та 2(двох) семінарських занять. Проходження навчання завершується відповідним видом контролю (тести).
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для курсів підвищення кваліфікації всіх категорій педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти за різними формами навчання (очною, заочною, очно-дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів П(ПТ)О щодо основ комп'ютерного дизайну для створення, оформлення та використання мультимедійних презентацій в освітньому процесі
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Навчання проходить за різними моделями (очною, дистанційною, дистанційно-очною) із використанням інноваційних технологій навчання дорослих: інтерактивних лекцій, практичних завдань, тести для самоперевірки і

		самоконтролю, корисні матеріали для використання в професійній діяльності, рекомендації, поради.
2.	Система оцінювання	Результат навчання за Типовою програмою оцінюється (зараховано/ не зараховано): тести і самотести за результатами чотирьох змістових модулів
Програмні компетентності		
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
3.	Фахові компетентності	<p>андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії;</p> <p>науково-методична компетентність – здатність організувати безперервний професійний розвиток у системі формальної і неформальної освіти; оцінювати рівень професійної компетентності;</p> <p>інноваційно-дослідницька – здатність інноваційно вирішувати наукові / практичні професійні завдання; планувати, організувати та здійснювати експериментальні дослідження щодо визначення оптимальних умов функціонування освітніх організацій, розвитку суб'єктів освітнього процесу; психологічного супроводу й підтримки інноваційних освітніх форм і методів;</p> <p>компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо;</p>

		<p>психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я суб'єктів освітнього процесу, здатність сприяти їхньому творчому становленню та індивідуалізації;</p> <p>цифрова компетентність – здатність фахівця орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, нарощувати обсяги інформації.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> ✓ теоретичні відомості про основні принципи дизайну та стильового оформлення презентації; ✓ методичні, психологічні, дидактичні вимоги до мультимедійних засобів навчання; ✓ особливості створення мультимедійних презентацій
1.	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вдало поєднувати основні аспекти застосування засобів мультимедіа у навчальному процесі при проведенні різних видів занять; ✓ проєктувати заняття із застосуванням мультимедійних презентацій; ✓ проводити заняття із використанням мультимедійних презентацій
2.	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ усвідомлення доцільності організації освітньої практики на принципах активізації діяльній ролі здобувачів освіти, розвитку їх професійних та особистісних якостей в контексті компетентнісного зростання; ✓ усвідомлення ролі педагогічного працівника, як наставника професійно-орієнтованого зростання майбутнього кваліфікованого робітника в освітньому середовищі.
Ключові слова		
Мультимедійні презентації, мультимедіа, цифрові технології, освітнє середовище, принципи дизайну, педагогічні умови, творчі здібності здобувача освіти, змішане навчання, комплексне методичне забезпечення, освітній процес		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ І ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

з/п	Тематичний план	Форми заняття, кількість годин			
		Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Усього годин
1.	Тема 1. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу	2			2

2.	Тема 2. Проектування структури заняття з використанням мультимедійної презентації		2		2
3.	Тема 3. Програмні засоби створення інформаційно-презентаційних навчальних матеріалів для змішаного навчання		2		2
	Усьогогодин	2	4		6

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1.

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

План лекції

1. Важливість мультимедійної презентації в системі змішаного навчання.
2. Організація звітності щодо виробничого навчання за допомогою цифрових застосунків.
3. Етапи та вимоги щодо розроблення навчальних презентацій.
4. Особливості оформлення інформаційно-презентаційного навчального матеріалу під час створення електронного навчального курсу.

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

1. Важливість мультимедійної презентації в системі змішаного навчання

Карантинні обмеження та дистанційне навчання виявилися серйозними перешкодами для продовження освітнього процесу в ЗП(ПТ)О, оскільки практичні заняття було складно адаптувати в цифровий формат. Раптові зміни не залишали достатньо часу для комплексної підготовки викладачів, планування і розробки електронних уроків. До пандемії цифрові технології систематично застосовували лише окремі заклади та викладачі. Найбільше постраждали ті, хто не мав попереднього досвіду дистанційного викладання, відповідно, це негативно вплинуло на якість надання освітніх послуг студентам в ЗП(ПТ)О.

На сьогодні актуальним питанням є розробка якісних програм з впровадження цифрової освіти за допомогою інтерактивних модулів, віртуальних симуляторів, навчальних відео та 3D-анімацій.

Найпростішим та дієвим інструментом реалізації КМЗ в умовах змішаного навчання є мультимедійні технології, зокрема комп'ютерні презентації, які дозволяють активізувати навчальний процес, зробити його інтерактивним та таким, що запам'ятовується. Це дозволяє поєднувати засвоєння інформації та розвиток творчих здібностей здобувачів освіти, а також вдосконалення їх практичних вмінь у використанні цифрових технологій. Мультимедійні традиційні, інтерактивні, відео-презентації є актуальною новітньою технологією, яка покращує інформативність та ефективність освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника.

І одразу виникає запитання: Яке ж рішення? пропонує нам Міністерство Освіти та науки України згідно рекомендацій (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf>)

Приклад провідних університетів світу свідчить, що якісна освіта можлива і за суттєво меншої кількості аудиторних занять, ніж в українських закладах освіти. Але це вимагає грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними методичними підходами, що забезпечують ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії у вигляді змішаного навчання.

Реалізацію цілей змішаного навчання забезпечує цифрова грамотність — це вміння використовувати онлайн-технології та опанувати нові. Це основа для чотирьох ключових компетентностей, які необхідні викладачам для роботи в змішаному навчанні.

Інтеграція технологій — здатність ефективно поєднувати онлайн навчання з аудиторним навчанням.

Використання даних — здатність використовувати цифрові інструменти для контролю активності та ефективності, щоб управляти прогресом слухачів.

Персоналізація — здатність створювати навчальне середовище, яке дозволяє слухачам реалізувати власні цілі, темп та/або спосіб навчання.

Онлайн-взаємодія — здатність налагодити ефективну онлайн-взаємодію зі слухачами та слухачів між собою.

Для створення якісного навчального онлайн-контенту (презентації, відео тощо), проведення вебінарів використовується відповідне програмне забезпечення.

Які види діяльності застосовуються у змішаному навчанні?

При плануванні видів діяльності необхідно трансформувати звичні види занять у форми взаємодії суб'єктів навчання, що можуть здійснюватися синхронно та асинхронно, а також в організовану самостійну роботу слухача. Запропоновано відійти від традиційного розподілу на лекції, семінари, лабораторні, практичні та планувати роботу як набір діяльностей, кожен з яких можна умовно віднести до однієї з двох категорій:

- контактні години — передбачають безпосередню взаємодію учасників навчального процесу між собою в аудиторії;

- онлайн-діяльність — передбачає опосередковану взаємодію учасників навчального процесу між собою та з контентом в аудиторії чи за її межами засобами онлайн-технологій.

Згідно рекомендацій запропоновано спланувати види навчальної діяльності слухачів як циклічну послідовність активностей, що відображатимуть етапи навчального процесу, а форми взаємодії підбирати залежно від завдань, ресурсу часу й технічних можливостей.

Ваша власна модель може мати унікальний вигляд і комбінувати ці види діяльності. Рівень деталізації структури дисципліни, ефективність поєднання різних видів діяльності слухача за обома категоріями залежить від педагогічної майстерності й досвіду викладача. Крім того, кожна активність не залежно від виду навчальної діяльності передбачає використання цифрових застосунків.

Про необхідні цифрові компетентності можна дізнатися з інструмента самооцінювання «Колесо цифрових компетентностей». Воно складається з 16 цифрових компетентностей і за результатами самооцінювання надає поради щодо дій і ресурсів, які допоможуть їх покращити. Інструмент доступний англійською мовою, проте за допомогою можливостей Google самооцінювання можна здійснити українською мовою.

2. Організація звітності щодо виробничого навчання за допомогою цифрових застосунків.

Можливість проходження виробничої практики на підприємстві насамперед залежить від його спроможності прийняти здобувачів освіти. Під час виробничого навчання потрібно забезпечити доступ здобувачів освіти до часу, ресурсів, засобів та відповідного досвіду для безпечного вивчення та відпрацювання всіх вимог відповідно до запланованих результатів навчання.

У деяких випадках принаймні частину завдань виробничого навчання можна виконати онлайн. Наприклад, здобувачі освіти можуть провести дослідження галузі та визначити конкретні завдання, які їх цікавлять. Запропонуйте здобувачам освіти дослідницькі завдання на розв'язання професійно орієнтованої проблеми. Для відпрацювання деяких вмінь можна використати змодельовані навчальні ситуації, які відтворюють реалістичне практичне середовище в контрольованому режимі.

Заклади освіти в співпраці з роботодавцями визначають процеси та способи фіксації результатів навчання здобувачів освіти. Методи демонстрації компетентності мають якомога

ближче відповідати автентичним робочим завданням та процесам, що дозволить оцінити професійні навички. Якщо це неможливо, демонстрацію та оцінку компетентності варто відкласти, відповідно змінивши навчальні плани. Залежно від обставин, можна розглянути стратегії реструктуризації навчального курсу, щоб опрацювати теоретично-орієнтовані модулі перед практичними, використовувати модельовані середовища з метою практики, а також відкласти підсумкове оцінювання на період очного навчання.

Звітність щодо виробничого навчання можна організувати за допомогою хмарних інструментів роботи з текстовими Google-документами.

За адресою <https://docs.google.com/document/> зі свого облікового запису G Suite for Education можна створювати документи й надавати різний рівень доступу до них різним користувачам та категоріям користувачів.

Так, у співпраці з іншими можна виконувати всі типові функції текстових процесорів, як-от форматування тексту, додавання таблиць, графічних об'єктів, списків різних видів, використання стильового оформлення для автоматичного створення змісту документу. За замовчуванням документ відкритий лише для його автора-власника. Це можна змінити, клацнувши кнопку Спільний доступ (документ при цьому необхідно назвати). Можна Надати доступ користувачам і групам, вказуючи електронні скриньки певних користувачів та груп у відповідному полі. Кожен із цих користувачів може переглядати, коментувати або редагувати документ, залежно від встановлених налаштувань.

Альтернативно можна отримати посилання та поділитись ним із необмеженою групою користувачів. За замовчуванням це посилання відкрите лише для облікових записів домену G Suite for Education, проте це можна змінити при створенні такого посилання. Крім того, можна відкрити доступ у режимі перегляду, коментування чи редагування.

У контексті освітнього процесу доречно відкривати документ для:

- перегляду (наприклад, робоча навчальна програма курсу чи методичні вказівки щодо виконання робіт);
- коментування (наприклад, педагоги коментують виконані роботи здобувачів освіти або здобувачі освіти коментують текст, призначений для самостійного опрацювання);
- редагування (наприклад, спільне заповнення звіту про виробниче навчання здобувачем/здобувачкою освіти та керівником практики на підприємстві), (https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf?fbclid=IwAR0QurJJ-mg4lIWdVe5lHPab6c_EUzyCfmf7M76f3TLGqbteYLaVKfoJfg).

3. Етапи та вимоги до розроблення навчальних презентацій

Для педагогів професійно-технічної освіти фахової передвищої освіти навчальні презентації є одним із доступних і найпопулярніших електронних ресурсів. Їх використовують, щоб візуалізувати навчальний матеріал до занять і навіть щоб організувати практичне заняття або експрес-опитування. Але при використанні презентацій потрібно дотримуватися низки принципів побудови та оформлення. Вони зумовлені особливостями того, як людина сприймає інформацію з екрана. Пропоную обговорити основні правила, яких варто дотримуватися під час створення навчальних презентацій.

Почнемо з етапів створення навчальної презентації.

1 Планування:

- визначення мети;
- формування структури й логіки подачі матеріалів;
- визначення основної ідеї презентації;
- створення структури;
- збирання інформації;
- перевірка логіки подачі матеріалів.

2 Розроблення:

- структурування навчального матеріалу;

- складання сценарію презентації;
- підготовка медіафрагментів (аудіо, відео, анімація, текст);
- визначення кольору або дизайну слайдів і самої презентації;
- створення слайдів;
- робота над відповідністю текстової та графічної інформації змістові презентації;
- розроблення титульного слайда;
- налаштування анімацій.

3 Перевірка презентації

- перевірка, чи працюють усі елементи презентації;
- редагування створеної презентації (відпрацювання хронометражу, виправлення помилок, перевірка всіх гіперпосилань тощо).

Як із знання загальних етапів перейти до чіткої послідовності дій?

1 крок. Визначаємо ідею презентації

Основа будь-якої презентації — її мета .

Тому розпочати створення презентації слід не з титульного слайда чи вибору програми для оформлення, а саме з прописування ідеї, яку б ви хотіли донести до цільової аудиторії.

Як визначити ідею презентації? Занотуйте відповіді на запитання:

- В чому суть вашої промови?
- Які ідеї та думки ви прагнете донести до слухачів?
- Що ваша аудиторія має запам'ятати, коли з'явиться останній слайд «Дякую за увагу»?
- Чому вони повинні дослухати ваш виступ до кінця?

Ідею варто презентувати за цим принципом, поступово її розбудовуючи.

2 крок. Структуруємо контент майбутньої презентації

Формуючи та структуруючи контент, застосуйте 3 головні правила золотого промовця від Саймона Сінека: «Що?», «Чому?» та «Як?».

Найкраще цю комбінацію використати так: почніть із «Чому?» та «Заради чого?», а потім перейдіть до «Що?» та «Як?».

Сформууйте 3 — 4 ключові думки, на основі яких ви вибудуєте свою презентацію.

3 крок. Малюємо сториборд

Так називається заготовка ваших майбутніх слайдів. Сториборд потрібен, щоб змалювати майбутні слайди — чорновий варіант презентації. Навіть якщо ви не вмієте малювати, ця вправа допоможе скласти план презентації як частинки пазлів.

- Візьміть аркуш паперу та кольорові маркери.
- Пропрацюйте ключові ідеї презентації.
- Запишіть кожну з них у середині кола.
- Далі за принципом сонечка змалюйте або ж пропишіть усе, що підсилить ваші думки.
- Зберіть факти, цифри, інфографіки, ознайомтеся з останніми дослідженнями.

4 крок. Обираємо сервіс, де будемо створювати презентацію

Новітніми тенденціями у створенні презентацій:

- × **Нелінійна інтерактивна презентація** -онлайн-сервер PREZI.
- × **Інфографіка**: онлайн -сервер Infogr.am Vizual.Lyта, електронні ресурси Genially, Crello, Piktochart, Canva, Easel.ly.
- × **Скрайбінг**: онлайн – сервер GoAnimate, Moovly, PowToon.
- × **Інтерактивні картинки**: сервер ThingLink

Одні з найпопулярніших альтернатив PowerPoint — Prezi , Keynote та Google Slides. Для відео-презентацій використовуйте PowToon , Moovly , Vyond , Plotagon .

5 крок. Створюємо дизайн презентації

Оберіть кольорову палітру та шрифт, який ви будете використовувати у презентації.

Зверніть увагу на такі шрифти: Arial, Tahoma, Verdana. З нейтральних шрифтів кирилиці застосовуйте: Open Sans, PT Sans, Roboto, Ubuntu, Cuprum.

Пам'ятайте, що у всій презентації має бути не більше 5 кольорів та до 3 різних шрифтів.

- При оформленні слайда заливка фону, літер і ліній має бути переважно в спокійних і теплих тонах. Це не викликатиме роздратування і стомлення очей.

- Фрагменти, на які аудиторії треба звернути особливу увагу, можна виділити яскравішим кольором.

- На одному слайді рекомендують використовувати не більше 3 кольорів: один — для фону, один — для заголовка, ще інший — для тексту.

- Для фону та тексту потрібно використовувати контрастні кольори.

- Оптимальні поєднання кольору шрифту і фону: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому.

У доборі кольорів фону та об'єктів вам допоможуть колірний круг та такі сервіси як Adobe Color CC та Color lovers . Окрему кольорову палітру можна створити за допомогою генератора кольорів. А почерпнути цікаві ідеї про оформлення слайдів можна на сайтах Behance і Pinterest .

6 крок. Застосовуємо візуальні ефекти

→ Визначившись із стилем презентації та основним контентом, використовуйте візуальні ефекти для розміщення тексту та картинок на слайдах.

→ Однак пам'ятайте, що на кожному слайді розміщують не більше 3 – 5 об'єктів.

→ Щоб об'єднати два слайди в один застосовують «**ефект злиття**».

→ Коли потрібно розмістити цитату або декілька картинок на слайді — «**ефект мультівікон**».

→ «**Ефект лінзи**» застосовують, коли з-поміж багатьох характеристик, виокремлюють кілька найважливіших (**правило трьох**).

→ Більше про те, як оформлювати тексти на слайдах, дізнавайтесь у відео про правило трьох (<https://www.youtube.com/watch?v=enVpewIy7fc>)

7 крок. Напрацьовуємо власний стиль презентацій

Більшість відомих людей виводять свою ідеальну формулу створення презентацій.

Приміром, Гай Кавасакі у створенні презентації користується правилом «10/20/30», тобто

10 слайдів, 20 хвилин і 30-й розмір шрифту.

Стів Джобс був прихильником більш мінімалістичного стилю — градієнтний фон, великі зображення, мінімум тексту та елементів.

Найпопулярніші помилки

Часто у дизайні слайдів ми припускаємося тих самих помилок. Чого точно не можна робити?

- Не визначити ключову ідею та ціль презентації.
- Розміщати забагато тексту на слайдах.
- Вибирати замалий шрифт, забагато різних шрифтів або нечитабельні шрифти.
- Використовувати картинки поганої якості.
- Робити темний фон і розміщати темний текст на ньому.
- Використовувати понад 5 яскравих кольорів.
- Нехтувати правилами верстки, тобто використовувати різне форматування та інтервал.
- Залишати замало «повітря» на слайдах, коли картинки та текст розташовані близько одне до одного.
- Використовувати різні шаблони та стилі в одній презентації.
- Додавати забагато анімації. Приміром, різні переходи між слайдами.
- Дублювати текст на слайдах та у виступі.

Підсумуємо. Хороша презентація доповнює вашу розповідь, викликає емоцію та спонукає діяти. Дотримуйтесь основних вимог та яскравих вам презентацій!

4. Особливості оформлення інформаційно-презентаційного навчального матеріалу під час створення електронного навчального курсу.

Необхідність оформлення інформаційно-презентаційного навчального матеріалу виникає й під час створення електронного навчального курсу. Метою створення ЕНК є забезпечення модернізації освітнього процесу, змістова наповнення освітнього простору, надання рівного доступу учасникам освітнього процесу незалежно від місця їх проживання та форми навчання відповідно до якісних навчальних і науково-методичних матеріалів, створених на основі цифрових технологій.

При створенні мультимедійних презентацій потрібно дотримуватися таких основних правил:

- використовуються ключові слова і фрази, а не речення;
- на одному слайді виводиться одне ключове поняття;
- цифрові дані подаються у вигляді діаграм;
- теоретичний матеріал структурується та подається у схемах та організаційних діаграмах;
- теоретичний матеріал підкріплюється графічними зображеннями та відеофрагментами;
- основний зміст подається логічно та грамотно;
- діаграми і графічні зображення використовуються відповідно до поставленої мети ЕНК;
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій;
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт;
- презентація носить проблемний характер, не є точною копією лекції.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2 ПРОЄКТУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗАНЯТТЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Рекомендовані питання для обговорення

7. Переваги використання мультимедійних технологій, зокрема інформаційно-презентаційного навчального матеріалу. Структура електронного документа.
8. Принципи дизайну та стильового оформлення презентації.
9. Оформлення текстової та числової інформації на слайді.
10. Рекомендації щодо подання графічних об'єктів (малюнок, діаграма, графік) та таблиць.
11. Доцільність використання анімації слайдів та об'єктів слайду.
12. Особливості та порядок застосування гіперпосилань. Способи збереження мультимедійних презентацій.
13. Етапи ефективного подання мультимедійної презентації.

14. Приклади мультимедійних презентацій у професійній діяльності педагога закладу П(ПТ)О.

Завдання до семінарського заняття

1. Проаналізуйте проблемні моменти використання мультимедійних технологій в освітньому процесі.
2. Зпроектуйте структуру заняття з використанням мультимедійної презентації.
3. Обґрунтуйте та наведіть приклад дизайну та стильового оформлення мультимедійної презентації портфоліо педагога П(ПТ)О.
4. Визначте оптимальний варіант подання мультимедійної презентації для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
5. Враховуючи доцільність використання мультимедійних засобів навчання на різних типах занять, визначте найбільш ефективні для вашої діяльності.

ТЕМА 3

ПРОГРАМНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРЕЗЕНТАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Рекомендовані питання для обговорення

1. **Огляд застосунків для створення нелінійної інтерактивної презентації** (Prezi, Sway, Canva, Crello, Keynote, Google презентації)
2. **Огляд цифрових застосунків для створення відео-презентацій** (Powtoon, OBS Studio, Camtasia, YouTube)
3. **Сучасні засоби візуалізації даних: інфографіка в освіті** (Piktochart, Visme)

Завдання до семінарського заняття

1. Складіть порівняльну характеристику сервісів для створення інформаційно-презентаційного навчального матеріалу (двох на вибір)
2. Знайдіть та використайте цифровий застосунок для створення мультимедійної презентації, який ви ще не використовуєте у своїй професійній діяльності

Практичне завдання. Відкрийте мультимедійну презентацію під назвою «РЕФЛЕКСІЯ Цифрові інструменти», що знаходиться у вкладці файли платформи Teams. Виконайте дублювання першого слайду, вкажіть своє прізвище та ім'я та розташуйте на передньому плані картинку програм у необхідному Вам кожному секторі. Напишіть 1-2 пропозиції щодо покращення цифрової компетентності.

КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Мультимедіа – це ...

а) це набір слайдів з елементами анімації та можливістю звукового супроводу;
б) це сукупність сучасних інформаційних технологій, що дозволяють за допомогою комп'ютерних засобів відтворювати текстову, графічну, відео- та аудіоінформацію, створювати спеціальні ефекти;

в) це основні елементи презентації, які створює користувач

2. Комп'ютерна презентація – це ...

а) це набір слайдів з елементами анімації та можливістю звукового супроводу;

б) це сукупність сучасних інформаційних технологій, що дозволяють за допомогою комп'ютерних засобів відтворювати текстову, графічну, відео- та аудіоінформацію, створювати спеціальні ефекти;

в) це основні елементи презентації, які створює користувач

3. Слайди – це ...

а) це набір слайдів з елементами анімації та можливістю звукового супроводу;

б) це сукупність сучасних інформаційних технологій, що дозволяють за допомогою комп'ютерних засобів відтворювати текстову, графічну, відео- та аудіоінформацію, створювати спеціальні ефекти;

в) це окрема екранна сторінка, що містить текстові, графічні, відео- та звукові об'єкти, гіперпосилання.

4. Переходи між слайдами — це...

а) візуальне подання інформації з широкими можливостями налаштування;

б) подібні до анімації ефекти, які відтворюються, якщо перейти від одного слайда до наступного;

в) вибір стилю об'єкта презентації.

5. Гіперпосилання в презентації дозволяє ...

а) візуально подати інформацію з широкими можливостями налаштування;

б) здійснювати збереження зображень у файлах різних форматів;

в) переходити від одного слайда до іншого, до розташування в локальній мережі або в Інтернеті або навіть до іншого файлу або програми.

6. Комплексне методичне забезпечення (КМЗ) – це ...

а) документ, в якому зафіксована навчально-методична документація, навчальна та методична література, а також оптимальний набір засобів навчання, необхідних для повного та якісного вивчення всіх вузлових питань щодо теми програм теоретичного чи виробничого навчання;

б) планування, розробка та створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного стандарту ПТО та у межах робочої навчальної програми курсу;

в) сукупність предметів (об'єктів) матеріально-технічного оснащення навчального закладу, матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін (професій), призначених для передачі та засвоєння навчальної інформації, формування практичних умінь і навичок, ефективного керування педагогом навчально-виробничою діяльністю учнів.

7. Засоби навчання – це ...

а) сукупність предметів (об'єктів) матеріально-технічного оснащення навчального закладу, матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін (професій), призначених для передачі та засвоєння навчальної інформації, формування практичних умінь і навичок, ефективного керування педагогом навчально-виробничою діяльністю учнів;

б) документ, в якому зафіксована навчально-методична документація, навчальна та методична література, а також оптимальний набір засобів навчання, необхідних для повного та якісного вивчення всіх вузлових питань щодо теми програм теоретичного чи виробничого навчання;

в) планування, розробка та створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного стандарту ПТО та у межах робочої навчальної програми курсу.

8. Паспорт КМЗ – це ...

а) документ, в якому зафіксована навчально-методична документація, навчальна та методична література, а також оптимальний набір засобів навчання, необхідних для повного та якісного вивчення всіх вузлових питань щодо теми програм теоретичного чи виробничого навчання;

б) сукупність предметів (об'єктів) матеріально-технічного оснащення навчального закладу, матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін (професій), призначених для передачі та засвоєння навчальної інформації, формування практичних умінь і навичок, ефективного керування педагогом навчально-виробничою діяльністю учнів;

в) планування, розробка та створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного стандарту ПТО та у межах робочої навчальної програми курсу.

9. Комплексне методичне забезпечення навчального предмета (теми предмета) – це

...

а) сукупність засобів, що дозволяють створити для кожної теми предмета необхідну навчально-методичну документацію, розроблені засоби навчання (площинна наочність, натуральні зразки механізмів, інструкційно-технологічний матеріал, картки контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок, засобів технічного навчання, творчі завдання тощо);

б) сукупність предметів (об'єктів) матеріально-технічного оснащення навчального закладу, матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін (професій), призначених для передачі та засвоєння навчальної інформації, формування практичних умінь і навичок, ефективного керування педагогом навчально-виробничою діяльністю учнів;

в) планування, розробка та створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного стандарту ПТО та у межах робочої навчальної програми курсу.

10. Освітній процес – це ...

а) методика формальної освіти, згідно з якою учень/учениця засвоює одну частину матеріалу онлайн, частково самостійно керуючи своїм часом, місцем, шляхом і темпом навчання, а іншу частину матеріалу вивчає у шкільному класі. Водночас, усі активності впродовж вивчення того чи іншого предмету логічно пов'язані між собою і, як результат, учень отримує цілісний навчальний досвід;

б) це форма навчання, що базується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних технологій та їхніх технічних засобів, які залучаються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем і здобувачем освіти; це навчання на відстані, яке здійснюється за допомогою сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у реальному часі або асинхронно;

в) інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Педагогічна технологія (за Ярмаченко М.Д.) – сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізувати поставлені освітні цілі.

Мультимедійна презентація – це програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку.

Слайд – це окрема екранна сторінка, що містить текстові, графічні, відео- та звукові об'єкти, гіперпосилання.

Мультимедіа – це поєднання різних форм подання інформації: текстової, графічної, звукової, відео та ін.

Microsoft PowerPoint (повна назва - Microsoft Office PowerPoint) - це програма для створення і проведення слайдових презентацій, що є частиною Microsoft.

Інтерактивність – здатність інформаційно-комунікаційної системи активно й адекватно реагувати на дії користувача.

Анімація – це динамічний візуальний ефект, доданий до текстового або графічного об'єкта слайда (текст або зображення, що рухається, виділення кольором, іншим шрифтом тощо). Додати анімацію можна до окремих об'єктів на слайді, до слайда в цілому та групи слайдів.

Гіперпосилання – активний (виділений кольором) текст, зображення чи кнопка на вебсторінці, натиснення на яку (активізація гіперпосилання) викликає перехід на іншу сторінку чи іншу частину поточної сторінки.

КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Петрушак Оксани Михайлівни за електронною поштою omr_7@ukr.net або у вайбер за номером +38-097-76-58-81

ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб.тез доповідей учасників всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 12 березня 2019 р.) / за заг.ред., О.В.Овчарук. Київ.: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Київ, 2019 108 с.

2. Сисоєва, С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих [Текст]: навч.-метод. пос. / С. О. Сисоєва; НАПН Украї-ни, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.

3. Технології візуалізації в сучасних освітніх трендах // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, № 2 (2016).-С.170-177.

4. Левченко О. М. Основи створення комп'ютерних презентацій: [Навч. посіб.] / О. М. Левченко, І. В. Завадський, І. О. Завадський. – К. : Вид. група ВНУ, 2010. – 368 с.

5. Національна онлайн-платформа з цифрової грамотності .Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua/testing>

6. Програма Intel® «Навчання для майбутнього» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://iteach.com.ua/>
7. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>
8. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf?fbclid=IwAR0QurJJ-mg4llWdVe5lHPab6c_EUzyCfmf7M76f3TLGqbteYLaVKfoJfg
9. Інструмент самооцінювання «Колесо цифрових компетентностей» <https://digital-competence.eu>
10. Правила оформлення текстів на слайдах <https://www.youtube.com/watch?v=enVpewIy7fc>
11. Європейська рамка цифрової компетентності для освітян. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcompedu> (дата звернення: 25.03.2021).
12. Навчально-методичний посібник для закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти/Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. — К.: 2021. — 92 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf?fbclid=IwAR0QurJJmg-t4llWdVe5lHPab6c_EUzyCfmf7M76f3TLGqbteYLaVKfoJfg.
13. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротникова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. — 2019. — Вип. спецвип. — С. 1–53. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27905/1/digital%20comp%20teacher%20Morze.pdf> (дата звернення: 25.09.2021).

МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Розробник: Щипська Тетяна Петрівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

Залучення учнів до різних видів позааудиторної роботи в освітньому процесі сприяє розвитку інтересу до майбутнього фаху, удосконаленню самостійної роботи, посиленню потреби творчого пошуку, оцінюванню власної діяльності та колективу.

Метою електронного курсу є удосконалення та розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО; формуванні комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності; ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ
2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ
ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ
5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
6. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ
7. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ
8. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

На сучасному етапі прискороного соціально-економічного розвитку суспільства, що характеризується поступовою й неухильною інтеграцією України в європейські політичні, економічні й культурні структури, важливого значення набуває підвищення освітнього рівня підготовки висококваліфікованих спеціалістів, збагачення інтелектуального та творчого потенціалу.

Для цього слід раціоналізувати організацію всього навчального процесу, удосконалити зміст, форми та методи навчально-пізнавальної діяльності учнів закладів професійної освіти, що якнайкраще розвивало і формувало б професійні здібності. При обмеженні навчального аудиторного часу, а також з урахуванням психологічних особливостей учнів, для оволодіння знаннями повною мірою, виникає необхідність навчати учнів ефективно працювати в позааудиторний час.

Залучення учнів до різних видів позааудиторної роботи в освітньому процесі сприяє розвитку інтересу до майбутнього фаху, удосконаленню самостійної роботи, посиленню потреби творчого пошуку, оцінюванню власної діяльності та колективу.

Метою електронного курсу є удосконалення та розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО; формуванні комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності; ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності.

В електронному курсі розглянуто сутність деяких сучасних освітніх практик, презентуються види, форми і методи позааудиторної навчальної діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти, пропонується методика реалізації освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.

Електронний курс розроблено для використання в спеціалізованому вебсередовищі БІНПО – єдиній освітньо-цифровій екосистемі, що поєднує інтелектуальний, науковий, професійний, освітній, технологічний потенціал суб'єктів мережевого освітньо-цифрового середовища та передбачає використання цифрових, андрагогічних, акмеологічних та інтерактивних технологій у віртуальному просторі. Електронний курс розміщено на хмарному сервісі Microsoft Teams платформи Office 365 – для педагогів професійної освіти

Основні завдання:

- розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО;
- формування комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності;
- ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності
- поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо методики організації і проведення конкурсів професійної майстерності, предметних тижнів, професійних виставок та конкурсів у закладах професійної освіти.
- поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо реалізації інтерактивних технологій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти

Електронний курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення

кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, тести) і списком рекомендованих джерел відповідно до тематики курсу.

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ «КВЕСТ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ»

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу «Методика планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО».

На сучасному етапі прискореного соціально-економічного розвитку суспільства, що характеризується поступовою й неухильною інтеграцією України в європейські політичні, економічні й культурні структури, важливого значення набуває підвищення освітнього рівня підготовки висококваліфікованих спеціалістів, збагачення інтелектуального та творчого потенціалу.

Для цього слід раціоналізувати організацію всього навчального процесу, удосконалити зміст, форми та методи навчально-пізнавальної діяльності учнів закладів професійної освіти, що якнайкраще розвивало і формувало б професійні здібності. При обмеженні навчального аудиторного часу, а також з урахуванням психологічних особливостей учнів, для оволодіння знаннями повною мірою, виникає необхідність навчати учнів ефективно працювати в позааудиторний час.

Залучення учнів до різних видів позааудиторної роботи в навчально-виховному процесі сприяє розвитку інтересу до майбутнього фаху, удосконаленню самостійної роботи, посиленню потреби творчого пошуку, оцінюванню власної діяльності та колективу.

Метою електронного курсу є удосконалення та розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО; формуванні комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності; ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності.

В електронному курсі розглянуто сутність деяких сучасних освітніх практик, презентуються види, форми і методи позааудиторної навчальної діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти, пропонується методика реалізації освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.

Електронний курс розроблено для використання в спеціалізованому вебсередовищі БІНПО – єдиній освітньо-цифровій екосистемі, що поєднує інтелектуальний, науковий, професійний, освітній, технологічний потенціал суб'єктів мережевого освітньо-цифрового середовища та передбачає використання цифрових, андрагогічних, акмеологічних та

інтерактивних технологій у віртуальному просторі. Електронний курс розміщено на хмарному сервісі Microsoft Teams платформи Office 365 – для педагогів професійної освіти

Основні завдання:

- розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО;
- формування комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності;
- ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності
- поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо методики організації і проведення конкурсів професійної майстерності, предметних тижнів, професійних виставок та конкурсів у закладах професійної освіти.
- поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо реалізації інтерактивних технологій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти

Електронний курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, тести) і списком рекомендованих джерел відповідно до тематики курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного навчального курсу <i>«Методика планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО»</i>		
Обсяг курсу	На опанування матеріалів електронного навчального курсу передбачено 6 академічних годин, що відповідають 0,2 ЄКТС-кредиту	
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти	
А	Мета	
	Узагальнення та систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів з методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО; формуванні комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності; ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності	
В	Характеристика Типової програми	
1	Функціональна спрямованість	розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО
2.	Фокус Типової програми	Акцент на - розвиток науково-методичної та фахової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом поглиблення і систематизація знань та умінь слухачів із методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО;

		<ul style="list-style-type: none"> - формування комплексу організаційно-методичних умінь слухачів, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у позааудиторній навчальній діяльності; - ознайомлення із досвідом реалізації сучасних освітніх практик для реалізації позааудиторної навчальної діяльності - поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо методики організації і проведення конкурсів професійної майстерності, предметних тижнів, професійних виставок та конкурсів у закладах професійної освіти. - поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо реалізації інтерактивних технологій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на методичну допомогу в організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО
4.	Особливості Типової програми	Навчальні заняття заплановано у формі лекції (2 год), семінарських занять (4 години)
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників закладів освіти галузі знань 01 «Освіта», організаторів післядипломної педагогічної освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації, а також усіх, хто цікавиться питаннями методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Удосконалення методики планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО Навчання проходить за дистанційною формою із використанням компетентнісного, андрагогічного, системного, особистісно зорієнтованого підходів та інноваційних технологій навчання дорослих: інтерактивної лекції, практичних завдань на вирішення професійних ситуацій, корисні матеріали для використання в професійній діяльності, рекомендації, поради
2	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюється (зараховано/ не зараховано) з урахуванням опрацювання лекційного матеріалу та виконання завдань семінарського заняття
Е	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів педагогіки і психології на практиці
2	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах дитиноцентризму

		(людиноцентризму), демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
фахові компетентності		<ul style="list-style-type: none"> • андрагогічна компетентність: уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії; • управлінська: планувати, організувати контролювати професійну діяльність відповідно до сучасних вимог; володіти технологіями науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах реформ і соціальних трансформацій; • науково-методична компетентність: здатність організувати безперервний професійний розвиток у системі формальної і неформальної освіти; • соціально-громадянська: здатність забезпечувати оптимальні соціально-психологічні умови для гармонійного розвитку особистості; сприяти взаємодії та згуртованості учнівського колективу; • інноваційно-дослідницька – здатність інноваційно вирішувати практичні професійні завдання; планувати, організувати та здійснювати експериментальні дослідження щодо визначення оптимальних умов функціонування освітніх організацій, розвитку суб'єктів освітнього процесу; психологічного супроводу й підтримки інноваційних форм і методів роботи закладу освіти тощо; • компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо; • психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я суб'єктів освітнього процесу, здатність сприяти їхньому творчому становленню та індивідуалізації; • підприємницька компетентність – уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави; • цифрова компетентність – здатність фахівця орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, нарощувати обсяги інформації
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - сутність, мета та функції позааудиторної навчальної діяльності - методика планування позааудиторної навчальної діяльності

		<ul style="list-style-type: none"> - форми і методи позааудиторної навчальної діяльності у закладах професійної освіти - сутність, структура і характеристика освітніх інновацій - класифікація сучасних освітніх практик, які можуть застосовуватися для у позааудиторній навчальній діяльності
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - планування та організації професійних конкурсів майстерності, предметних тижнів, професійних професійних виставок та фахових конкурсів у закладах професійної освіти - реалізація інтерактивних технологій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти - використання сучасного освітнього середовища у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти. - реалізації сучасних освітніх практик у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей); - соціально-політичні (культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, солідарність, відповідальність); - готовність до змін, гнучкість, - постійний професійний розвиток; - рефлексія професійного розвитку
<p>Ключові слова: позааудиторна навчальна діяльність, інтерактивні технології навчання, сучасні освітні практики, сучасне освітнє середовище, заклади професійної освіти, проектна технологія, квест-технологія, конкурс фахової майстерності, предметна олімпіада, конкурс професійної майстерності, професійні виставки, фахові конкурси</p>		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тематичний план	Форми роботи, кількість годин		
	Усього годин	Лекції	Семінарське заняття
Тема 1 Методика планування та організації позааудиторної навчальної діяльності в закладах ПО	2	2	
Тема 2 Методика організації і проведення конкурсів професійної майстерності, предметних тижнів, професійних виставок та конкурсів у закладах професійної освіти	2		2
Тема 3 Реалізація сучасних освітніх практик у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти	2		2
Усього годин	6	2	4

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПО

План лекції

1. Сутність, мета та функції позааудиторної навчальної діяльності
2. Методика планування позааудиторної навчальної діяльності
3. Форми і методи позаурочної навчальної діяльності у закладах професійної освіти
4. Сутність, структура і характеристика освітніх інновацій
5. Класифікація сучасних освітніх практик, які можуть застосовуватися для у позааудиторній навчальній діяльності

1. Сутність, мета та функції позааудиторної навчальної діяльності

Позаурочна робота це форма організації учнів для виконання ними після уроків обов'язкових, пов'язаних із вивченням курсу, практичних робіт за індивідуальним або груповими завданнями педагога. За змістом ця робота збігається з навчальними заняттями, і її результати оцінюються педагогом.

Позаурочна робота — надзвичайно важливий компонент навчального процесу, що відбувається за взаємодії розуму, волі, емоцій учнів і вимагає чіткої організації. Вона дає широкі можливості для розвитку творчої активності учнів, їхніх нахилів, здібностей та інтересів.

Мета й завдання позаурочної роботи визначають її функції - навчальну, виховну й розвиваючу

Навчальна функція позаурочної роботи не має такого пріоритету, як у навчальній діяльності. У позаурочній роботі вона є допоміжною для більш ефективного реалізації виховної й розвиваючої функцій і полягає не у формуванні системи наукових знань, навчальних умінь і навичок, а в навчанні певним навичкам поведінки, колективного життя, навичкам спілкування й ін. Однак правильне сполучення позаурочної й навчальної роботи забезпечує більшу гнучкість всієї системи навчально-виховної діяльності. Позаурочна робота може служити ефективним засобом диференціації навчання й виховання при збереженні єдиного й обов'язкового навчального плану. Позаурочна робота може компенсувати його недоліки, важко переборні в рамках навчальної діяльності у зв'язку її великої насиченості обов'язковими заняттями. Величезне значення в позаурочній роботі має розвиваюча функція, що полягає у виявленні й розвитку індивідуальних здатностей, схильностей й інтересів учнів через включення їх у відповідну діяльність.

Позаурочна робота включає два основні компоненти: виховного і освітнього характеру. Вона проводиться поза рамками навчального плану та навчальних програм, у позаурочний (позанавчальний) час. Вона включає час організованої роботи, що регулюється навчальним закладом, і час, вільний від організованої діяльності, який керується переважно самими учнями; час, що використовується ними на власний розсуд. Позанавчальна робота відіграє величезну роль у формуванні й розвитку пізнавальних інтересів учнів, розширенні й поглибленні їхніх знань у вихованні таких важливих якостей, як дисциплінованість, почуття відповідальності, ініціативи, самодіяльності й творчих здібностей, надбанні корисних практичних умінь та навичок.

Дуже добре, що професійно організовані навчальні заняття сприяють розгортанню різноспрямованої позанавчальної роботи. Учні, в яких виник інтерес до того чи іншого предмета, охоче записуються та беруть участь у предметних гуртках, виявляють бажання брати участь у проведенні дослідницької, конструкторської та іншої творчої роботи. З іншого боку, позанавчальна робота сприяє кращому засвоєнню учнями знань і під час уроків. Навчальна і позаурочна робота мають одну й ту саму мету, але позаурочна робота з учнями має певні особливості. Перш за все позаурочна робота організовується на основі добровільної участі (слайд 11) в ній учнів. Залежно від інтересів і уподобань учні записуються в ті чи інші гуртки, секції, товариства тощо. За власним бажанням беруть участь у масових чи індивідуальних формах роботи або окремих заходах. В умовах добре продуманої й організованої позаурочної роботи є можливість залучити до неї всіх без винятку учнів.

Другою особливістю позаурочної роботи є те, що зміст цієї роботи не пов'язаний і не обмежений рамками обов'язкової та єдиної для всіх навчальних закладів програми, а залежить від бажань, певних запитів самих учасників, а також від конкретних умов, зокрема, наявності спеціалістів, особливостей матеріальної бази тощо. Для проведення такої роботи в кожному навчальному закладі складаються певні програми і рекомендації, але вони повинні мати лише рекомендаційний характер та бути певними орієнтирами в роботі. На основі таких програм керівники складають плани роботи на семестр або навчальний рік.

Третя особливість позаурочної роботи, її відмінність від навчальної, полягає в тому, що її результати не оцінюються за допомогою бальної системи. Для обліку цієї роботи широко застосовуються різні форми перевірки і оцінки, такі як проведення предметних тижнів, участь у виставках учнівської творчості, на конкурсах і олімпіадах, різного рівня і змістового спрямування змаганнях, зокрема спортивних, тощо. Необхідно відзначити такий важливий бік позаурочної роботи, як створення сприятливих умов для спілкування і співпраці учнів різних курсів, зокрема навчання в одних і тих самих гуртках та об'єднаннях, що сприяє їх згуртованості й інтенсивнішому розвитку.

Обов'язково позааудиторна НД регулюється нормативно-правовим підґрунтям.

2. Методика планування позааудиторної навчальної діяльності

Планування значною мірою зумовлює результати та ефективність системи поза аудиторної роботи. Цілеспрямоване та чітке планування допомагає педагогам уникнути багатьох помилок і негативних явищ. Обґрунтований план дозволяє намітити загальні перспективи і конкретні шляхи вирішення поставлених завдань.

Як свідчить педагогічна практика, до плану нерідко відносяться лише як до адміністративної вимоги, а процес планування, на жаль, обмежується рамками складання та написання плану. При такому підході план, безсумнівно, носить формальний характер і не може бути орієнтиром у діяльності. Ефективність результатів, що досягаються і успіх будь-якої діяльності багато в чому залежать від того, наскільки грамотно ця діяльність планується.

Призначення плану - впорядкувати педагогічну діяльність, забезпечити виконання таких вимог до педагогічного процесу, як планомірність і систематичність, керованість і наступність результатів. У самому загальному уявленні план - це документ, який вказує змістовні орієнтири діяльності, визначає її порядок, обсяг, часові межі. Він виконує наступні функції:

- напрямну, визначальну, тобто конкретні напрямки і види діяльності;
- прогнозуючу, тобто побічно віддзеркалює задум, представляє результати через конкретні дії;
- координуючу, організаторську, тобто, з одного боку, відображає те, яким чином, якими засобами діяльність організується і хто є її суб'єктом і об'єктом, з іншого боку, вказує порядок діяльності, її взаємозв'язок з іншими видами, а також відображає взаємодію суб'єктів діяльності, визначає її місце і час, відповідає на питання: хто, що, коли і де має робити;
- контрольну: по-перше, сам педагог, користуючись планом, може контролювати реалізацію поставлених цілей, по-друге, за планом легко перевірити, наскільки він відповідає дійсності, більше того, рівень і якість плану в певній мірі свідчать про професійної компетентності педагога;
- Репродуктивну (відтворюючу), тобто через будь-який проміжок часу за планом можна відновити зміст і обсяг виконаної роботи»

План є помічником у побудові позаурочної роботи, якщо відповідає вимогам.

1) Цілеспрямованість плану, тобто плановане зміст і форми роботи, передбачає реалізацію конкретних цілей і завдань. Кожна справа, дія повинна сприяти вирішенню поставлених завдань. Залежно від мети кожна форма роботи має свою специфіку в її використанні.

2) План орієнтований на реалізацію потреб та інтересів дітей, на їх розвиток, що передбачає врахування пропозицій учнів при плануванні, вивчення їх ціннісних орієнтацій.

- 3) План - це результат спільної творчості педагогів, учнів, батьків.
- 4) План роботи передбачає зв'язок виховного процесу з життям суспільства, практичною діяльністю дітей, що означає:
- а) створення умов для застосування учнями на практиці знань, отриманих на уроці, в позаурочний час;
 - б) відображення основних подій країни в житті колективу;
 - в) включення дітей в активну діяльність, перетворення навколишнього середовища,
- 5) Орієнтація на комплексний характер планів;
- 6) План передбачає створення умов для вибору учнями різних видів, форм діяльності, своєї позиції у планованій роботі.
- 7) При плануванні необхідно забезпечити наступність змісту та форм діяльності: виключити невиправдане дублювання, враховувати попередній досвід, бачити перспективи в роботі.
- 8) Конкретність і доцільність плану, обґрунтованість планованої роботи, що передбачає врахування особливостей кожного учнівського та педагогічного колективу, рівня їх розвитку, традицій, що склалися, педагогічну обґрунтованість планованої роботи відповідно до завдань колективу.
- 9) Реальність і розумна насиченість плану.
- Загальний хід будь-якого планування можна представити трьома етапами:
- Складання педагогами проекту плану (його контурів);
 - Колективне планування (апробація, коректування, перевірка задумів педагога, збір пропозицій, ідей учнів, батьків);
 - Внесення педагогом коректив у початкові задуми, проект плану з урахуванням результатів колективного планування; остаточне оформлення плану виховної роботи.
- Оскільки планування позаурочної роботи є творчим процесом, неможливо рекомендувати єдину, назавжди визначену структуру плану. Головним у плані є його зміст, чітке визначення мети і завдань, шляхів їхньої реалізації.

3. Форми і методи позаурочної навчальної діяльності у закладах професійної освіти

Позаурочна робота – складова навчально-виховного процесу освітнього навчального закладу, одна з форм організації вільного часу учнів і студентів. Напрями, форми та методи позаурочної роботи, а також прийоми використання інформаційно – телекомунікаційних технологій у позаурочній діяльності фактично співпадають з напрямками, формами і методами так званої додаткової освіти тих, хто навчається.

Позаурочна робота орієнтована на створення умов для неформального спілкування учнів і студентів, має виховну та соціально-педагогічну спрямованість (дискусійні клуби, вечори, зустрічі з цікавими людьми, екскурсії, трудові акції та ін.)

Не буде перебільшенням стверджувати, що будь-яка позаурочна робота пов'язана з пізнавальною діяльністю учнів. Для викладача – це продовження “уроку”, і його треба проводити з урахуванням усіх принципів, правил, методів та прийомів, які стосуються традиційного навчального уроку .

Позаурочна робота тісно пов'язана з додатковою освітою учнів, коли вона поєднується з розвитком їхніх творчих інтересів та включенням їх у художню, технічну, спортивну та іншу діяльність. Як відомо, додаткова освіта учнів – складова частина системи освіти й виховання учнів, що орієнтована на вільний вибір та застосування учнями додаткових освітніх програм. Додаткова освіта учнів органічно пов'язана з навчально-виховним процесом освітнього закладу, позаурочною роботою.

Із педагогіки відомо, що додаткова освіта може здійснюватися за такими формами:

1. Факультативи – позапрограмні навчальні заняття, які добровільно вибирають і відвідують учні. Їхнє призначення – поглиблене вивчення окремих навчальних предметів,

розвиток пізнавальних інтересів, творчих здібностей та підвищення пізнавальної активності учнів.

2. Додаткові заняття та консультації призначають для повторного та детального опрацювання розглянутого на уроках навчального матеріалу.

3. Предметні гуртки й наукові товариства створюють на добровільній основі з учнів суміжних груп.

4. Олімпіади, конкурси, виставки учнівської творчості організують для підвищення пізнавальної активності учнів.

Викладач може організувати позаурочну діяльність на основі використання ІТКТ у такий спосіб, щоб забезпечити:

- підвищення ефективності та якості урочної та позаурочної діяльності;
- активізацію пізнавальної та творчої діяльності тих, хто навчається, за рахунок комп'ютеризованої візуалізації навчальної інформації, включення ігрових ситуацій, можливості управління, вибору режиму позаурочної діяльності;
- поглиблення міжпредметних зв'язків за рахунок використання сучасних засобів обробки, збереження, передавання інформації;
- посилення практичної спрямованості знань, одержаних у межах позаурочної діяльності;
- формування стійкого пізнавального інтересу учнів і студентів до інтелектуально-творчої діяльності, що реалізується засобами ІТКТ;
- підвищення виховного впливу всіх форм позаурочної діяльності;
- здійснення індивідуалізації та диференціації в роботі з учнями;
- розвиток здібностей культурного спілкування учнів і студентів за допомогою сучасних ІТКТ.

Головною метою додаткової освіти в процесі позаурочної роботи є розвиток мотивації учнів і студентів до пізнання та творчості, їхнього особистісного та професійного самовизначення, адаптації до життя, суспільства, залучення до здорового образу життя.

У системі позаурочної діяльності перевага надається навчальній діяльності – одному з основних видів діяльності учнів і студентів, яка спрямована на засвоєння теоретичних та практичних знань та способів діяльності в процесі розв'язання навчальних задач. З іншого боку, позаурочна діяльність спрямована на розвиток творчих здібностей учнів і студентів.

Гурток (секція, клуб, творче об'єднання) – основна традиційна форма реалізації змісту позааудиторної освіти і виховання учнів як у процесі вивчення окремого навчального предмета чи їх сукупності, так і різноманітних інтегрованих курсів у межах навчальних програм, затверджених МОН України, чи адаптованих навчальних програм. За своєю сутністю гурток – це специфічна спільність учнівської молоді, яка ґрунтується насамперед на добровільності, спільності інтересів, спрямованості на певний вид навчальної та практичної діяльності; середовище, де забезпечуються умови інтелектуального, духовного і фізичного розвитку дітей, реалізація їхнього творчого потенціалу в галузі позааудиторної освіти і виховання та створюються комфортні умови соціальної адаптації до умов реального життя.

Якість процесу професійної підготовки у професійному закладі потребує сформованих професійних знань, вмінь і навичок учнів. Важливо не тільки дати учням у короткий термін максимум інформації, а ще й навчити їх самостійно орієнтуватись у потоках інформації та ефективно її використовувати це стає можливим у разі набуття досвіду творчої роботи в процесі навчання .

В основу педагогічної діяльності професійно-технічних навчальних закладів України закладено концепцію формування всебічно і гармонійно розвиненої творчої особистості. Майстер виробничого навчання, викладач професійно-теоретичної підготовки повинен розуміти, що саме він відповідає за те, як реалізується творчий потенціал, яким володіє кожен

його учень, і як буде сформована психологічна і теоретична готовність до активної самостійної творчої діяльності. Саме тут на допомогу стає гурткова робота.

Завдання гурткової роботи як форми позаурочної полягає в залученні учнів до дослідницької діяльності, стимулювання їх ініціативи і самостійності, розвитку індивідуальних інтересів, нахилів та здібностей. Слід сказати про широкі можливості педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу у формуванні в учнів інтересу до винахідницької, раціоналізаторської і творчої діяльності. Саме позаурочна гурткова робота з учнями здатна успішно культивувати ті якості, без яких творча особистість може не відбутися, цілеспрямовано розвивати навички наукового мислення.

Розвиток технічної творчості є ваговою соціально-економічною задачею і від її успішного рішення залежить загальний економічний і культурний рівень спільноти. Процес творчості – складний і багатоваріантний. Формування у підлітка вміння створювати нові предмети спочатку в ідеальному вигляді, а потім втілювати їх в конкретних умовах, розвивається далі у професійній діяльності. Праця сучасної людини набуває все більш творчого характеру.

У сучасних умовах проблемі творчості та творчої особистості надають увагу філософи, соціологи, педагоги. Психологи переконливо довели, що задатки творчих здібностей властиві будь-якій людині, будь-якій нормальній дитині. Відмінність полягає лише в масштабах досягнень та їх суспільної значущості.

Метою запровадження роботи гуртків технічної творчості серед учнів є:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності учнів;
- формування в учнів, потреби до неперервного самостійного поповнення знань;
- закріплення, збагачення і поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці;
- розширення загального світогляду учнів, формування наукового світогляду;
- формування інтересів учнів до різних галузей науки і техніки;
- виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей і нахилів;
- забезпечення всебічного виховання учнів.

Гурткова робота надзвичайно важлива як форма позаурочної роботи, адже підлітки займаються в свій вільний час цікавою для них справою. Керівники гуртків повинні використовувати різні методи розвитку технічної творчості, серед яких чільне місце має займати дослідницький – спостереження, аналіз, синтез, індукція та дедукція, абстрагування, конкретизація, узагальнення отриманих знань та навичок. Застосовуються також евристичний метод (раптовий пошук) та метод алгоритму розв'язання винахідницьких задач. При проведенні занять гуртка технічної творчості використовується також репродуктивний метод, коли учні складають певний пристрій за зразком або кресленням, пояснювально-ілюстративний, що вміщує в себе бесіду, екскурсію, лекцію, роботу з технічною літературою тощо.

Кожен із цих методів може бути використаний у різних формах: масовій, груповій, індивідуальній; засобом впливу цих методів може виступати як слово, так і дія. Використання будь-якого з методів підпорядковане єдиній меті: розвитку технічно-творчих здібностей, які включають у себе розвиток творчого мислення, вміння у кожному конкретному випадку ставити передумову, обирати серед них проблему, розв'язувати її, робити висновки.

Семінарські заняття — обговорення класним колективом підготовлених учнями доповідей, рефератів, повідомлень, головних питань з основного розділу (чи кількох розділів).

Семінари сприяють формуванню вміння самостійно засвоювати знання, аналізувати, синтезувати, абстрагувати, конкретизувати, узагальнювати, розвивають увагу, мислення, інтерес до навчального предмета. У них беруть участь всі учні групи. Семінари складаються з двох взаємопов'язаних ланок — самостійного вивчення учнями матеріалу та обговорення результатів їх самостійної пізнавальної діяльності.

Учитель заздалегідь визначає тему, мету і завдання семінару, формулює основні та додаткові питання, розподіляє завдання між учнями з урахуванням їх індивідуальних можливостей, добирає літературу, проводить групові й індивідуальні консультації, перевіряє конспекти. Результати самостійної роботи учні подають у вигляді плану чи тез виступу, конспекту основних джерел, доповіді чи реферату. Обговорення відбувається у формі розгорнутої бесіди (переважно евристичної), повідомлення, коментованого читання першоджерел чи доповідей.

Заняття розпочинається вступним словом учителя, в якому він нагадує завдання семінару, порядок його проведення, рекомендує, на що необхідно звертати увагу, що слід записати в робочий зошит.

Семінарські заняття поділяють на підготовчі (просемінарські), власне семінарські заняття, міжпредметні семінари-конференції.

Просемінарське заняття є перехідною формою організації пізнавальної діяльності учнів: від уроку, через практичні й лабораторні заняття, в структурі яких є окремі компоненти семінарської роботи, до власне семінарів. За навчальною метою їх поділяють на семінари-повторення та систематизації знань, умінь і навичок; семінари вивчення нового матеріалу; комбіновані (змішані) семінари. Кожна з цих груп поділяється на семінари-бесіди, семінари-обговорення, комбіновані семінари. Перша група просемінарських занять за структурою, способом проведення мало чим відрізняється від звичайних уроків, наступні більш наближені до семінарів.

Методична особливість семінару-розгорнутої бесіди полягає в тому, що його тему поділяють на невеликі за обсягом, органічно пов'язані між собою, питання, вирішення одного з яких веде до вирішення наступного. Бесіда починається з постановки питання. Після закінчення виступу доповідача учасники ставлять додаткові питання, за необхідності учитель надає можливість бажаним доповнити відповідь товариша. Завдяки цьому бесіда з одним учнем поступово переходить у бесіду з усім класом.

Семінар-доповідь покликаний розкрити певну проблему у вигляді тез та аргументів. Перед його проведенням учитель визначає опонентів, рекомендує учням літературу за темою, допомагає скласти план і тези виступу. Доповідач послідовно викладає свої думки, аргументує їх фактами, ілюструє прикладами. Схожі за змістом на семінар-доповідь семінарські заняття, на яких обговорюються реферати і творчі письмові роботи учнів. Учитель організовує взаєморецензування письмових робіт, знайомиться з роботами і рецензіями на них, відбирає найбільш вдалі роботи для обговорення на занятті.

Головне завдання коментованого читання — навчити учнів глибоко розуміти, аналізувати і правильно тлумачити текст. Учитель на конкретних прикладах демонструє учням, як правильно коментувати, уникаючи помилок.

Семінар-вирішення завдань проводять після засвоєння учнями матеріалу з певної теми чи розділу. Учитель заздалегідь дає учням декілька завдань (з неповними чи зайвими даними) для самостійного вирішення, список необхідної літератури. На семінарі учні аналізують правильні та неправильні, вдалі й невдалі рішення.

Семінар-диспут є проміжним видом між семінаром-розгорнутою бесідою та семінаром-доповіддю. Нова інформація засвоюється в процесі обговорення протилежних поглядів. На консультації учитель дає питання, в яких повинні бути явні чи приховані протиріччя. Це спонукає учнів думати, сперечатися, обстоювати власну точку зору. Учитель спрямовує думки учнів за допомогою питань, доброзичливих реплік, конкретних зауважень, логічних міркувань, переконує у правильності чи помилковості їх суджень.

Міжпредметний семінар є найскладнішим типом семінару, головне завдання якого — забезпечити усвідомлення учнями міжпредметних зв'язків, систематизувати знання, вміння, навички, підбити підсумки роботи. Відрізняється від звичайних семінарських занять масштабністю проблем, запропонованих для обговорення, узагальненням та систематизацією

навчального матеріалу з різних предметів. Міжпредметний семінар проводить учитель предмета, питання якого є стрижневими у проблематиці заняття.

Практикум — форма навчального процесу, за якою учні самостійно виконують практичні та лабораторні роботи, застосовуючи знання, навички й уміння.

Проводять їх із предметів фізико-математичного і природничо-біологічного циклів після вивчення великих розділів курсу.

Під час практикуму узагальнюють і систематизують теоретичні знання, дбаючи про їх практичне застосування, оволодіння елементами дослідницької діяльності.

Проведенню практикуму передують уроки-повторення, узагальнення та систематизації матеріалу. На практикум відводять 10—15 год. навчального часу протягом 2—3 тижнів (наприкінці півріччя або року). Для зручності їх проведення учнів поділяють на групи. На початку практикуму викладач проводить інструктивне заняття, потім повідомляє тему, мету і завдання, актуалізує опорні знання, навички і вміння учнів. Добір необхідного обладнання і матеріалів, складання плану роботи відбувається теж під керівництвом учителя. Учні самостійно виконують завдання, роблячи певні розрахунки й обчислення, креслення, проводячи спостереження, розв'язуючи геометричні задачі тощо. Практикум завершується обговоренням і теоретичним обґрунтуванням одержаних результатів.

Факультатив (лат. *facultatis* — необов'язковий) — навчальний курс, не обов'язковий для відвідування.

Факультативні заняття впроваджено в навчальну практику як форму диференційованого навчання. Для факультативів розроблено варіанти програм, навчальні посібники.

За освітніми завданнями виділяють такі види факультативів: з поглибленого вивчення навчальних предметів (позапрограмове поглиблення знань з метою вступу до вищого навчального закладу); з вивчення додаткових дисциплін; з вивчення додаткової дисципліни з одержанням спеціальності; міжпредметні факультативи. Кожен з видів факультативу може поділятися залежно від дидактичної мети на теоретичні, практичні, комбіновані.

Теоретичні факультативи організують для поглибленого вивчення окремих тем, розділів, висвітлення складних теоретичних проблем, узагальнення й систематизації знань. Структура теоретичних факультативів передбачає обґрунтування актуальності теми, теоретичного й практичного значення питань, що розглядаються, створення проблемних ситуацій. Розкриття проблеми здійснюють у формі викладу матеріалу вчителем, виступів учнів з рефератами, доповідями. Теоретичні факультативні заняття проводять у формі лекцій, семінарських занять, науково-теоретичних конференцій.

Практичні факультативні заняття проводять для формування пошукових навичок і вмінь у процесі розв'язування технічних задач. Структура практичних факультативів передбачає постановку завдань, обґрунтування їх актуальності, практичного значення; розв'язування задач та конкретизацію результатів роботи; обговорення результатів, підбиття підсумків заняття.

Комбіновані факультативні заняття проводять у формі науково-практичних конференцій, комбінованих, лекційнопрактичних, семінарсько-практичних, практичних уроків. Їх структура залежить від дидактичних завдань і допускає різноманітне поєднання компонентів. На початку заняття учні самостійно розкривають опрацьовані теоретичні питання, потім індивідуально виконують дослідження. Під час обговорення результатів роботи учні підбивають підсумки заняття загалом.

Факультативи доручають, як правило, найдосвідченішим педагогам. Можливе запрошення для ведення факультативів фахівців з вищих навчальних закладів, наукових інститутів.

Навчальна екскурсія (лат. *excursio* — прогулянка) — форма організації педагогічного процесу, спрямована на вивчення учнями поза межами навчального закладу і під керівництвом учителя явищ, процесів через безпосереднє їх сприймання.

Експедиція є складною формою навчально-виховної роботи, триває 45—90 хв. Вона відкриває можливості для комплексного використання методів навчання, збагачує знаннями учнів і самого вчителя, допомагає виявити практичну значимість знань, сприяє ознайомленню учнів з досягненнями науки, є ефективним засобом виховання учнів, зокрема їх емоційної сфери.

Експедиції поділяють: за змістом (виробничі, біологічні, історичні, географічні, краєзнавчі, мистецькі); за часом (короткотермінові, тривалі); за черговістю під час навчального процесу: попередні, або вступні (на початку вивчення теми, розділу програми), супровідні, або проміжні (в процесі вивчення навчального матеріалу), заключні, або завершальні (наприкінці вивчення теми, розділу), за відношенням до навчальних програм (програмні та позапрограмні).

Об'єктами навчальних екскурсій є промислові підприємства, лабораторії НДІ, вищі навчальні заклади, установи культури і мистецтва (музеї, виставки), храми, історичні місця і пам'ятки тощо. Планують їх заздалегідь у межах урочного, або позаурочного часу (експедиції з виховною метою належать до позакласних заходів, їх проводять в позаурочний час).

Для ефективного проведення екскурсії необхідне чітке визначення освітньої та виховної мети, вибір оптимального змісту, об'єкта екскурсії з урахуванням рівня підготовки учнів.

Проведення екскурсії поділяють на декілька етапів:

1. Теоретична та практична підготовка передбачає опанування учнями мінімумом необхідних знань. Учитель заздалегідь знайомиться з об'єктом, домовляється з екскурсодом про дидактичний зміст екскурсії.
2. Інструктаж, завдання якого полягає в ознайомленні учнів з метою і змістом екскурсії. Учитель характеризує об'єкт, зацікавлює ним, повідомляє про план екскурсії, за потреби — накреслює маршрут - схему.
3. Проведення екскурсії, що передбачає послідовний розгляд об'єктів екскурсії, визначення головного для отримання необхідної інформації про об'єкт. Учні запитують, спостерігають, запам'ятовують, роблять нотатки. Завершується екскурсія відповідями на запитання щодо її змісту.
4. Опрацювання матеріалів екскурсії передбачає уточнення, систематизацію, узагальнення одержаних під час екскурсії вражень, спостережень. Обов'язковим є аналіз підсумків навчальної екскурсії — усне опитування, використання даних під час наступних уроків. За потреби наслідки екскурсії оформлюють у вигляді стенда, плаката чи альбому.

Календарні плани екскурсій складають на півріччя, їх затверджує керівництво школи. Темати екскурсій визначені в програмах навчальних дисциплін.

Домашня робота — самостійне виконання учнями навчальних завдань після уроків.

Їх виконують не тільки вдома, а й у навчальному закладі. Тому її ще називають самопідготовкою. Необхідність домашніх завдань зумовлена тим, що знання, навички й уміння засвоюються не відразу, а через періодичне повторення. Крім того, лише в домашній роботі учень може якнайкраще виявити, випробувати свої можливості, набути уміння самостійно вчитися, переборювати труднощі.

Домашні завдання — це не лише виучування поясненого на уроці, виконання вправ, розв'язання задач тощо. Вони передбачають і самостійне вивчення нового матеріалу. Для того, щоб домашня навчальна робота була ефективною, учні повинні бути уважними і спостережливими, вміти запам'ятовувати, користуватися мисленнєвими операціями, цінувати і розподіляти час, фіксувати прочитане, побачене, почуте (тези, конспект, реферат, анотацію, рецензію та ін.), писати твори, виготовляти наочні посібники та ін.

4. Сутність, структура і характеристика освітніх інновацій

У сучасних умовах в Україні відбувається пошук нових прогресивних форм реалізації професійно-технічної освіти, що пов'язано з відмовою від стереотипів і застарілих поглядів та

підходів до проектування, планування та організації навчально-виховного і навчально-виробничого процесів. Сучасні вимоги до якості трудових ресурсів потребують переважно інноваційних підходів до їх підготовки, високого професіоналізму педагогічних працівників та керівників навчальних закладів системи профтехосвіти.

Стратегія розвитку як системи ПТО, так і конкретного професійно-технічного навчального закладу має бути інноваційною, базуватися на сучасному законодавчому та нормативному забезпеченні, науково-обґрунтованих критеріях оцінювання якості навчального процесу, державних стандартах ПТО, результатах моніторингу попиту та пропозиції потреби регіональних ринків праці у робітничих кадрах.

У результаті правильного вибору стратегії розвитку в ЗП(ПТ)О формується інноваційна культура, яка характеризується орієнтованістю на особистість, здатністю до змін, відкритістю до комунікацій як всередині, так і з зовнішнім середовищем. Учасникам навчально-виховного і навчально-виробничого процесів такого закладу притаманна солідарність у цінностях і поглядах на освіту, яка дає змогу ефективно співпрацювати в умовах постійного конструктивного діалогу та взаємоузгодження позицій.

Отже, інновації в освіті – процес творення, впровадження та поширення в освітню практику нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються рівні досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи навчання до якісно іншого, більш досконалого стану [21]. Сутнісною ознакою інновації є її здатність позитивно впливати на якість професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі, регіоні, державі в цілому.

- Реалізація сучасних освітніх інновацій відбувається через їх структурні складові:
- у змісті навчання і виховання;
- у формах і методах навчання і виховання особистості;
- у технологіях навчання і виховання особистості;
- у змісті, формах і методах управління ЗП(ПТ)О;
- у структурі управління ЗП(ПТ)О.

Класифікація та ознаки інноваційних технологій. Як правило, всі освітні інновації представлені відповідними ним технологіями. Для навчання професії важливі всі рівні пізнання і всі види методик та технологій. Традиційна система П(ПТ)О потребувала від педагога охоплення великого обсягу інформації та орієнтації на достатній рівень досягнень учнів – «знання», «розуміння», «використання». Це підштовхувало педагога на використання в основному моделі пасивного навчання.

У сучасній освітній практиці ситуація кардинально змінилася. Педагог, як «джерело» інформації, не в змозі передати весь обсяг навчального матеріалу навіть з якоїсь вузької галузі знання. Його місія сьогодні – навчити учнів відшукувати інформацію із різних джерел та використовувати її у майбутній професійній діяльності. Учні повинні мати навички думати, розуміти сутність речей, осмислювати ідеї і концепції, трактувати і застосовувати їх в конкретних умовах. Саме через це виникла необхідність застосування інноваційних технологій навчання.

Під інноваційною освітньою технологією розуміють сукупність інноваційних форм, методів і засобів навчання, виховання і управління, об'єднаних єдиною метою [4].

Вибір освітньої технології – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи педагога з учнем.

Існує декілька класифікацій інноваційних освітніх технологій. Класифікація, яка дається таблицею 3, це скорочений варіант найбільш широко використовуваних у педагогічній практиці інноваційних технологій навчання професії.

5. Класифкація сучасних освітніх практик, які можуть застосовуватися для у позааудиторній навчальній діяльності

Для реалізації позаурочної навчальної діяльності використовуються сучасні технології навчання:

- **Технологія ситуаційного навчання (кейс-метод).** Навчальний процес орієнтований на усвідомлення учнями не єдиної, а багатьох істин: учні разом із педагогом розглядають проблему, яка має декілька варіантів вирішення.

В процесі навчання моделюється конкретна ситуація, яка зустрічається у реальній професійній практиці, та розробляється дидактичний пакет завдань щодо вирішення проблеми. Учні вчаться аналізувати, висувати гіпотези, обирати альтернативні рішення, прогнозувати та оцінювати результати своєї діяльності.

- **Ігрові технології.** Ігри є дидактичним засобом розвитку творчого (теоретичного і практичного) професійного мислення.

Навчальний процес передбачає колективну імітаційну діяльність на основі моделювання змісту навчання у вигляді сценарію із системою проблемних ситуацій та правил взаємодії всіх суб'єктів навчання в процесі аналізу та вирішення даних ситуацій.

В процесі ігрових занять в учнів формуються навички комунікації, відпрацьовуються уміння прийняття рішень, стимулюється творче мислення.

Особливості ігрових (імітаційних) технологій:

- учні – не пасивні об'єкти навчального процесу, а суб'єкти своєї професійної або соціальної діяльності;

- учні мають змогу бачити перспективи свого професійного і життєвого шляху, свідомо розвивати свої професійні та особистісні здібності;

- відбувається розвиток в учнів ціннісних орієнтацій, взаємин, культури спілкування, культури мислення, методів діяльності (планування, прогноз, аналіз, рефлексія);

- організація такої діяльності учнівських груп (колективів), у процесі якої відбувається засвоєння професійних знань, набуття практичних навичок

Ділові ігри є моделюванням реальних механізмів і процесів професійної діяльності. Ділова гра – це форма відтворення предметного і соціального змісту професійної діяльності майбутнього спеціаліста, моделювання відносин, характерних для цієї діяльності. У грі за допомогою знакових засобів (мова, мовлення, документація, таблиці, графі тощо) відтворюється професійна обстановка, подібна за сутнісними характеристиками до реальної.

Рольові ігри характеризуються наявністю складного завдання чи проблеми, спонтанного, соціального або життєвого характеру, не пов'язані з майбутньою професійною діяльністю учнів, і розподілом ролей між учасниками гри для вирішення завдань.

Тренінг (операційна гра) – це інтерактивний метод навчання, який представляє собою сукупність практичних вправ з моделювання реальних або вигаданих виробничих, суспільних або побутових ситуацій. Приймаючи участь у тренінгу, учні мають можливість закріпити і розвинути З, У, Н, змінити своє відношення до власного загальнолюдського або професійного досвіду. При проведенні тренінгів можуть широко використовуватися елементи інших інтерактивних методів: ділові та рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, мозкові атаки, опитування експертів, дискусії тощо.

- **Проектна технологія.** Мета технології – розвиток пізнавальної діяльності учнів, формування умінь і навичок самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного та творчого мислення, формування навичок мислення високого рівня (аналіз, синтез, оцінювання), вміння побачити, сформулювати та розв'язати проблему.

Орієнтована на самостійну, пошукову, дослідницьку діяльність учнів впродовж певного часу, не обмеженого урочними рамками, з метою отримання реального результату.

Проектна технологія – система навчання, за якої учні набувають знань і умінь в процесі планування і виконання практичних завдань-проектів, які поступово ускладнюються.

Ґрунтується на позиціях педагогіки прагматизму («навчання через діяльність»), розглядаючи при цьому діяльність як різновид творчої роботи, де учень виступає її активним учасником.

Проект – сукупність певних дій, документів, текстів, призначених для створення реального об'єкта, предмета або теоретичного продукту.

Характеристика видів проектів:

- *Інформаційний (прикладний)*. Цей проект має за мету не лише збір інформації з проблеми дослідження, вивчення джерел і накопичення матеріалів, а й безпосереднє навчання та набуття учнями досвіду активної діяльності. В ході виконання проекту відбувається аналіз правової бази обраної проблеми та систематизація інформації про проблему, отриману учнями з різних джерел (газет, журналів, Інтернету, архівів тощо), на основі особистого дослідження, проведення соціологічного опитування, спілкування із спеціалістами, представниками влади та громадськості. Такий проект вимагає чітко спланованої структури:

- актуальність проблеми;
- збір та аналіз інформації про проблему;
- план дій команди проекту;
- реалізація проектної діяльності.

Результатом проекту можуть бути: проект документа, словник, публікація, доповідь про перспективи галузі чи новітньої технології тощо

- *Практично-орієнтований*. Особливістю цього виду проекту є заздалегідь чітко визначений продукт практичної діяльності, причому цей продукт повинен обов'язково визначати соціальні та професійні інтереси учасників проекту.

Як і інформаційний, практично-орієнтований проект виконується за добре продуманою структурою.

Мета даного проекту – практичне впровадження інноваційних дидактичних, технологічних (наукоємних) технологій з професії, що вивчається.

- *Дослідницький (творчий)*. Цей вид проекту має за мету організацію діяльності учнів, спрямовану на розв'язання творчих завдань із заздалегідь невідомим результатом і передбачають наявність певних етапів роботи:

- обґрунтування актуальності теми дослідження, предмета та об'єкта;
- виявлення методів пошукової діяльності та джерел інформації;
- висунення гіпотези; визначення шляхів розв'язання проблеми; збір даних, їх аналіз і синтез;
- обговорення та оформлення отриманих результатів;
- презентація результатів; визначення нових проблем для подальшого аналізу.

- *Ігровий (рольовий)*. В процесі реалізації даного виду проекту учасники виконують певні ролі (професійні, соціальні, літературні або вигадані персонажі), зумовлені характером і змістом проекту, імітують соціальні чи ділові відносини, ускладнені гіпотетичними ігровими ситуаціями. Структура такого проекту тільки окреслюється й залишається відкритою до завершення роботи.

- *Комунікаційний*. Специфікою даного виду проекту є поєднання комп'ютерної грамотності та творчої співпраці учасників.

Мета даного виду проекту – розвиток та вдосконалення З, У, Н високого рівня, а саме:

- досліджувати, порівнювати, зіставляти, структурувати;
- стисло та чітко представляти та аргументувати результати досліджень;
- використовувати мультимедійні засоби і можливості для ілюстрування ідей, гіпотез, висновків;
- ефективно використовувати засоби електронних комунікацій;
- спілкуватися з партнерами та опонентами.

Результати даного проекту можуть бути: організація та проведення Інтернет-форумів і конференцій, розробка Web-сайтів, розробка методичних рекомендацій у різних варіантах (друкованих, електронних, мультимедійних) тощо.

- **Технологія проблемного навчання.** В основі технології лежать психологічні закономірності проблемної ситуації та дослідницький принцип теорії пізнання.

Характерною ознакою правильно сформульованого проблемного завдання й виникнення проблемної ситуації є поява в учнів питань до самих себе.

В процесі проблемного навчання в учнів відпрацьовуються навички встановлення та аналізу проблеми, висунення та розгляд альтернативних гіпотез, прийняття оптимального рішення. В учнів формується система вмій із наявністю не тільки практичного (професійного), але й методологічного компоненту оволодіння деякими навичками пошукової та дослідницької діяльності.

Сутність проблемного навчання полягає у загостренні діалектичного протиріччя між тим, що знає та вмій людина (учень) і неможливістю прямого застосування цих знань чи вмій у нестандартних або критичних ситуаціях.

Проблемна ситуація відрізняється від звичайної (традиційної навчальної) тим, що традиційна має відоме учням рішення (або варіанти рішень).

При вирішенні проблемної ситуації необхідно висунути ряд гіпотез її вирішення і шляхом аналізу кожної обрати оптимальний варіант вирішення стосовно конкретної ситуації.

В процесі реалізації технології проблемного навчання найчастіше використовуються наступні проблемно-розвиваючі методи:

Частково-пошукові методипоступово залучають учнів до самостійного вирішення проблем в процесі проведення проблемних семінарів та дискусій, практично-лабораторних занять, евристичних бесід. Педагог розробляє систему проблемних питань або ситуацій, відповіді та рішення на які опираються на вже сформовану базу знань учнів, але при цьому не містяться у попередніх знаннях. Таким чином проблемні запитання та ситуації викликають в учнів інтелектуальні утруднення і сприяють цілеспрямованій розумовій діяльності. В процесі вирішення учнями проблеми педагог придумує всілякі «підказки» та навідні питання, підсумовує головне, стимулює розумову творчість учнів.

Методи навчального дослідження (дослідницькі методи) забезпечують творчість, продуктивну діяльність та формування найбільш ефективних та міцних знань («знання-трансформації»). Ці методи передбачають самостійне формулювання та рішення учнями проблеми в процесі виконання творчих проєктів, навчальної дослідницької діяльності, підготовки публікацій, доповідей тощо. При цьому контроль з боку педагога – мінімальний.

Евристичні методи приділяють увагу стимулюванню в учнів таких процедур розумової діяльності як абстрактне мислення, фантазія, генерація ідей, творча рефлексія тощо. При цьому звертається увага на розвиток в учнів спроможності аналізувати, прогнозувати та оцінювати явища, приймати оригінальні рішення, критично мислити.

Проблемна дискусія як метод навчання може бути визначена як:

- обговорення – суперечка, зіткнення різних точок зору, позицій, підходів;
- полеміка, цілеспрямоване, емоційне, пристрасне відстоювання своєї вже сформованої і незмінної позиції;
- навчальна діяльність групи учнів, які виконують ролі ведучих та учасників;
- процес спілкування, взаємодія учасників, спрямована на досягнення навчальних цілей, що має відповідну організацію місця і часу роботи;
- жвавий навчальний діалог;
- цілеспрямований і упорядкований обмін ідеями, судженнями, думками заради пошуку істини.

- **Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).** Призначені для створення якісно нових можливостей передачі та сприйняття навчальної інформації, оцінювання якості навчання і розвитку особистості учня шляхом використання комп'ютерної техніки, мережевих систем та програмного забезпечення у відповідності до визначених цілей навчання.

Інформаційні технології характеризуються: технічним середовищем (вид техніки, що використовується); програмним середовищем; методичним середовищем (інструкції, вказівки, рекомендації тощо); предметним середовищем (зміст предметної області).

Навчання для «майбутнього» та іншими програмами навчання комп'ютерної грамотності полягає в тому, що педагогічні працівники навчаються комплексно інноваційним педагогічним та інформаційно-комунікативним технологіям

Особливості реалізації ІКТ у навчальному процесі:

- можливість проектування всіх видів педагогічної і учнівської діяльності з використанням ІКТ;

- можливість створення сучасного програмного і методичного забезпечення у цифрових форматах;

- можливість спілкування учасників навчального процесу з використанням комп'ютерних та мережових комунікаційних засобів;

- збагачення проектної технології за рахунок використання ІКТ;

- використання ІКТ для оцінювання та самооцінювання всіх видів діяльності учнів на базі розроблення навчальних та контролюючих програм, тестів, критеріїв тощо;

- використання учнями ІКТ для створення власного інформаційного продукту: презентації, публікації, Web-сайти тощо.

- *Технологія розв'язування винахідницьких завдань*. Спрямована на формування асоціативного, системного та креативного мислення в процесі творчої діяльності учнів, їх вмінь прогнозувати результати своєї діяльності, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розробляти алгоритми дій у нестандартних ситуаціях.

Для розвитку здібностей учнів генерувати ідеї використовуються дві групи методів: евристичні та алгоритм рішення завдань винахідницького характеру (генерація ідей).

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2.

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСІВ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ, ПРЕДМЕТНИХ ТИЖНІВ, ПРОФЕСІЙНИХ ВИСТАВОК ТА КОНКУРСІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Мета і завдання проведення предметних олімпіад і конкурсів професійної майстерності у закладах професійної освіти.

2. Методика планування та організації професійних конкурсів майстерності.

3. Сутність та мотивація проведення предметних тижнів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

4. Методика планування, організації та проведення професійних професійних виставок та фахових конкурсів у закладах професійної освіти.

Питання для самоконтролю

1. Сутність та мотивація проведення професійних виставок та конкурсів у закладах професійної освіти

2. Сформулюйте мету, завдання і принципи проведення предметних олімпіад, фестивалів та конкурсів професійної майстерності у закладах професійної освіти.

3. Тури та етапи проведення конкурсів професійної майстерності.

4. Назвіть критерії, за якими проводиться оцінювання рівня професійних досягнень конкурсантів.

5. Алгоритм планування, організації та проведення конкурсу фахової майстерності у закладах професійної освіти.
6. Сформулюйте мету та завдання проведення предметних фестивалів та професійних тижнів у закладах професійної освіти.
7. Розробка програмної документації організації та проведення професійних свят.
8. Назвіть види заходів, які можуть бути внесені у програму проведення предметних фестивалів та професійних тижнів.

ТЕМА 3

РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНИХ ПРАКТИК У ПОЗАУРОЧНІЙ НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Реалізація інтерактивних технологій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.
2. Використанням сучасного освітнього середовища у позаурочній навчальній діяльності закладів професійної освіти.
3. Досвід реалізації сучасних освітніх практик у позаурочній навчальній діяльності закладів професійної освіти.

Питання для самоконтролю

1. Реалізація інтерактивних технологій у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.
2. Проектна технологія та методика її реалізації у професійній підготовці кваліфікованих робітників.
3. Квест-технологія та її впровадження у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.
4. Конкурси, фестивалі професійної майстерності, методика їх проведення у закладах професійної освіти.
5. Використанням сучасного освітнього середовища у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.
6. Досвід реалізації сучасних освітніх практик у позааудиторній навчальній діяльності закладів професійної освіти.

6. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Веб-квест (web-quest) - це сучасна технологія, яка основана на елементах проектної технології навчання і орієнтована на пошукову діяльність учнів з чіткими вказівками педагога із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних засобів. Веб-квест - це проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються Інтернет-ресурси.

Інновації в освіті – це: «процес створення, поширення й використання нових засобів (нововведень) для розв’язання тих педагогічних проблем, які досі вирішувалися по-іншому»; «продукти інноваційної освітньої діяльності, які характеризуються процесами створення, розповсюдження та використання нового засобу (нововведення) в галузі педагогіки та наукових досліджень»; «результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних розв’язань для різноманітних педагогічних проблем»; «актуальні, значущі й системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив і нововведень, що стають перспективними в контексті еволюції освіти й позитивно впливають на її розвиток».

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Інноваційне середовище – комплекс внутрішніх умов освіти, здатних забезпечувати в її межах ефективність інноваційних процесів, та зовнішнього середовища, що здійснює безпосередній (опосередкований) вплив (тиск) на умови інноваційної діяльності та її наслідки. Головна місія формування інноваційного середовища полягає у генеруванні інноваційних потоків та нарощенні інноваційного потенціалу кожного навчального закладу і системи загалом.

Інтерактивне навчання – це навчання у режимі посиленої педагогічної взаємодії учасників навчального процесу з метою спільного вирішення навчальних завдань та розвитку особистісних якостей учнів. Інтерактивна модель навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів, яка має конкурентну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Сутність інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учасників процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і педагог є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, які розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Організація навчання за цією моделлю передбачає моделювання життєвих та виробничих ситуацій, використання ролевих ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Кейс-метод – методика створення і використання «кейсу», під яким розуміється письмовий опис моделей реальної конкретної ситуації та дидактичний пакет завдань, необхідний учням в процесі розв'язання змодельованої професійної проблеми.

Майстер-клас – це інтерактивна форма проведення сучасного уроку, яка базується суто на практичних діях, у процесі яких відбувається передача педагогом власного досвіду та професійної майстерності, демонстрація ним творчого розв'язання певного навчального завдання конкретного або проблемного характеру.

Проект – сукупність певних дій, документів, текстів, призначених для створення реального об'єкта, предмета або теоретичного продукту.

Проектна технологія – система навчання, за якої учні набувають знань і умінь в процесі планування і виконання практичних завдань-проектів, які поступово ускладнюються. ґрунтується на позиціях педагогіки прагматизму («навчання через діяльність»), розглядаючи при цьому діяльність як різновид творчої роботи, де учень виступає її активним учасником.

Позааудиторна навчальна діяльність - це форма організації учнів для виконання нею після уроків обов'язкових, пов'язаних із вивченням курсу, практичних робіт за індивідуальним або груповими завданнями педагога. За змістом ця робота збігається з навчальними заняттями, і її результати оцінюються педагогом

Семінарське заняття - обговорення учнівським колективом підготовлених учнями доповідей, рефератів, повідомлень, головних питань з основного розділу (чи кількох розділів) навчального предмету .

7. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладачки Щипської Тетяни Петрівни за електронною поштою shchypska@ukr.net або у вайбер за номером +38-068-518-55-42

8. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Кулішов Володимир Сергійович (orcid.org/0000-0003-3262-796X) (2016) *Впровадження проектних технологій при підготовці фахівців сфери торгівлі: методичні рекомендації* <https://lib.iitta.gov.ua/724716/>
2. Кулішов Володимир Сергійович (orcid.org/0000-0003-3262-796X) (2017) *Методика розробки сучасного комплексного методичного забезпечення: навчально-методичний посібник* БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/724725/>
3. Кулішов Володимир Сергійович (2018) *Застосування квест-технології у професійно-теоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник* <https://lib.iitta.gov.ua/718945/>
4. Сіласва Ірина Євгенівна (2018) *Інноваційна модель уроку виробничого навчання: Навчально-методичний посібник* БІНПО УМО, м. Біла Церква, Україна <https://lib.iitta.gov.ua/718944/>
5. Шевчук Світлана Степанівна (orcid.org/0000-0001-6260-3323) (2018) *Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування: Навчально-методичний посібник* <https://lib.iitta.gov.ua/718947/>
6. Шевчук Світлана Степанівна (orcid.org/0000-0001-6260-3323) (2020) *Розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти у поза аудиторній навчальній діяльності ЗП(ПТ)О: Спецкурс* БІНПО, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/728601/>
7. Кулішов Володимир Сергійович (orcid.org/0000-0003-3262-796X) (2021) *Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентного підходу* БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/724681/>
8. Шевчук Світлана Степанівна (orcid.org/0000-0001-6260-3323) (2021) *Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентного підходу* Білоцерковській інститут неперервної професійної освіти, м. Біла Церва, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/725586/>
9. Шевчук Світлана Степанівна (orcid.org/0000-0001-6260-3323) and Кулішов, Володимир Сергійович (2021) *Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект* БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, м. Біла Церква, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/728477/>
10. Веб-квест як педагогічна технологія: посібник для формування нових знань і навичок щодо використання сучасних ІТ-технологій [Електронний ресурс] / укладач І.М. Блідар. URL: http://licey.kr.ua/images/metod_rob/Публікації/Посібник%20Веб-квести.pdf
11. Використання технології веб-квест на уроках інформатики / Блог вчителя інформатики Богданової Ольги Олексіївни [Електронний ресурс]. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30734/
12. Гриценко С., Кононученко М. Квест – нове покоління ігор для молоді і не тільки [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dt.ua/3000/3855/60753/>
13. Сокол І.М. Впровадження квест-технології в освітній процес: навчальний посібник. Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2013. 87 с. URL: <https://www.slideshare.net/ssuserd1cca6/ss-63452170>
14. Технології веб-квест та блог-квест [Електронний ресурс]. URL: http://viakiev.blogspot.com/p/blog-page_51.html
15. Уроки з підприємницьким тлом: Навчальні матеріали / За заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. Варшава: Сова, 2014. URL: <https://www.slideshare.net/MARO51/2014-58416960>

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Розробник: Кучерак Ірина Володимирівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Актуальність спецкурсу визначається потребою впровадження інклюзивної форми навчання у заклади професійної освіти, оновленням нормативно-правової бази України та необхідністю побудови інклюзивного суспільства.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань з технологій організації інклюзивного навчання; формуванні навичок створення інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної освіти за дистанційною та змішаною формою.

Завдання курсу: актуалізація та систематизація знань слухачів щодо технологій організації освітнього процесу на інклюзивних засадах, поглиблення знань щодо основних принципів і цінностей інклюзивного навчання, розвиток професійних знань та умінь, необхідних для створення інклюзивного освітнього середовища.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 6 год., із яких 4 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....
2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ
ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....
4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ.....
5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....
6. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....
7. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....
8. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.
9. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....
10. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ.....
11. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Електронний навчальний курс «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної освіти» входить до структури комплексного методичного забезпечення навчального модуля 3 «Дидактика професійної освіти» кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін (МПО та СГД) Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (БІНПО).

Мета розробки електронного навчального курсу «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної освіти»: актуалізація та систематизація знань слухачів щодо технологій організації освітнього процесу задля забезпечення інклюзії; поглиблення знань слухачів щодо основних принципів і цінностей інклюзивного навчання; розвиток професійних знань та умінь слухачів, необхідних для створення інклюзивного освітнього простору.

Зміст електронного навчального курсу «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної освіти» відображає сучасні тенденції розвитку інклюзивного навчання у сфері професійної освіти, містить інформацію щодо нововведень у нормативно-правовій площині.

Бюджет навчального часу: 6 год.

Види навчальних занять: лекція (4 год.), семінарське заняття (2 год.).

Перелік тем, які розглядаються у межах вивчення електронного навчального курсу: «Інклюзивне освітнє середовище: основні дефініції та нормативно-правове забезпечення», «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах професійної освіти», «Практичне забезпечення умов для створення інклюзивного освітнього середовища».

Матеріали електронного навчального курсу «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної освіти» адресовано педагогічним працівникам і керівникам закладів професійної освіти, методистам навчально-методичних центрів професійної освіти.

2.ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти» визначається потребою врахування та забезпечення потреб усіх громадян України в отриманні якісної і результативної освіти. Такий результат забезпечується не лише оновлення нормативно-правової бази, але й якісним та кількісним зростанням міжнародної взаємодії, обміном кращими технологіями і стратегіями та впровадженням нової освітньої філософії – інклюзивного навчання.

Незважаючи на потужний досвід спеціальної освіти, для України впровадження інклюзивної форми навчання – все ще новинка. Відповідно, виникає потреба у підготовці педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища.

Особливо актуальною ця проблема є для професійного навчання, що передбачає формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією. До цього часу у педагогічних працівників не було досвіду роботи із учнями з порушеннями психофізичного розвитку.

Цей факт, а також поява нового законодавства у сфері організації інклюзивного навчання зумовлює актуальність розроблення електронного навчального курсу «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти».

Мета Типової програми: оновлення, поглиблення та систематизація знань з технологій організації інклюзивного навчання у закладах професійної освіти; формування умінь і навичок створення ефективного інклюзивного освітнього середовища, розвиток ключових компетентностей фахівців для реалізації стратегічних завдань реформування системи освіти відповідно до потреб у впровадження інклюзивного навчання.

Основні завдання:

– актуалізація та систематизація знань слухачів щодо технологій організації інклюзивного освітнього середовища;

– поглиблення знань слухачів щодо основних принципів і цінностей інклюзивного навчання;

– розвиток професійних знань та умінь слухачів, необхідних для створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти

Навчально-методичне забезпечення Типової програми представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, тести) і списком рекомендованих джерел відповідно до тематики навчальних модулів програми.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу «Підготовка педагогічних працівників до створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти»	
Обсяг курсу	6 годин
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
A.	Мета
	Розвиток ключових компетентностей фахівців з метою ефективного впровадження інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної освіти, зважаючи на оновлення вітчизняного законодавства та основні міжнародні документи у сфері інклюзії, ратифіковані в Україні, потреби споживачів освітніх послуг, ключових стейкхолдерів, сприяння навчанню впродовж життя «life-long learning».
B.	Характеристика Типової програми

1	Функціональна спрямованість	Неперервний професійний розвиток фахівців, здобуття освіти впродовж життя для забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці та відповідності сучасним запитам суспільства
2	Фокус Типової програми	Акцент на розвиток ключових компетентностей фахівців з питань: Нормативно-правового забезпечення організації інклюзивного навчання в Україні у сфері професійної освіти; Викликів та тенденцій неперервного професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної освіти; Розвитку ключових компетентностей для забезпечення навчання впродовж життя
3	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного навчального курсу орієнтована на розвиток ключових компетентностей фахівців в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти впродовж життя
4	Особливості Типової програми	Типова програма електронного курсу спрямована на розвиток ключових компетентностей сучасного педагогічного працівника як конкурентоспроможного, умотивованого фахівця, який володіє ґрунтовними знаннями, практичними вміннями і навичками задля створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти та навчається впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
5	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників (викладачів і старших майстрів) та керівників закладів професійної освіти – слухачів курсів підвищення кваліфікації, а також тих, хто цікавиться питаннями впровадження інклюзивного навчання у вітчизняних закладах професійної освіти.
С.	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця

2	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь і навичок, формування ціннісних орієнтирів педагогічного працівника у системі неформальної та інформальної освіти
D	Стиль і методика навчання	
1	Підходи до викладання і навчання	Розвиток ключових компетентностей фахівців у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань Навчання проходить за дистанційною формою навчання із використанням інноваційних технологій, сучасних платформ для інтерактивної взаємодії та проведення тестування
2	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/не зараховано): тестування і самотестування за результатами трьох змістових модулів
E	Програмні компетентності	
1	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні проблеми та практичні завдання у сфері організації інклюзивного освітнього середовища, реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, впровадження алгоритму інклюзивного навчання
2	Загальні компетентності Освітологічна Нормативно-правова	Здатність інтегрувати знання із спеціальної педагогіки, освітньої політики, філософії освіти у цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, недопущення дискримінації, на основі принципів поваги до індивідуальних психофізичних особливостей учнів Формування компетентності у сфері міжнародного та вітчизняного законодавства у сфері інклюзивного навчання: концептуальних засад впровадження інклюзії, володіння практиками організації інклюзивного навчання, зважаючи на потребу у I-V рівні підтримці особи із особливими освітніми потребами.
	Спеціальні (фахові) компетентності	Андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії.

		<p>Управлінська компетентність – планувати, здійснювати та контролювати професійну діяльність, зважаючи на сучасні вимоги, здатність мотивувати себе до розвитку ключових компетентностей.</p> <p>Науково-методична компетентність – здатність навчатися впродовж життя та адекватно оцінювати власний рівень професійної компетентності.</p> <p>Соціально-громадянська компетентність – здатність усвідомлювати сучасні проблеми впровадження інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти, сприяти взаємодії та згуртованості працівників.</p> <p>Інноваційно-дослідницька компетентність – здатність вирішувати практичні професійні завдання, здійснювати педагогічний супровід та підтримку інноваційних форм і методів роботи закладу професійної освіти з метою створення інклюзивного освітнього середовища</p> <p>Цифрова компетентність – здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, отримувати та оперувати науковою інформацією.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<p>сутності і змісту понять «інклюзія», «інклюзивне навчання», «інклюзивне освітнє середовище»;</p> <p>алгоритму організації інклюзивного навчання у закладах професійної освіти;</p> <p>особливостей створення інклюзивного освітнього середовища в умовах закладу професійної освіти та забезпечення психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП;</p> <p>основних документів, що регламентують організацію інклюзивного навчання в Україні.</p>
	Розвинені вміння	<p>сприяти створенню ефективного інклюзивного освітнього середовища, в умовах якого забезпечуються комфортні умови для всебічного розвитку та реалізації можливостей осіб з</p>

		особливими освітніми потребами (ООП).
	Диспозиції (цінності, ставлення)	потребу в упровадженні інклюзивного навчання задля всебічного розвитку та соціалізації осіб з ООП; необхідність підвищення рівня професійної компетентності та інклюзивної культури як ваговим чинників забезпечення ефективності інклюзивного освітнього середовища в закладах професійної освіти.
<p>Ключові слова: інклюзія, професійна освіта, інклюзивне навчання, інклюзивне освітнє середовище, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план, здобувачі освіти з ООП, рівні підтримки, інклюзивний ресурсний центр, ресурсна кімната, інклюзивна група</p>		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ І ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Тематичний план	Форми роботи, кількість годин					
	Усього годин	Лекції	Семінарське заняття	Самостійна робота	К-сть годин самоконтролю	Вид контролю
Інклюзивне освітнє середовище: основні дефініції та нормативно-правове забезпечення	2	2				тест
Порядок організації інклюзивного навчання у закладах професійної освіти	2	2				тест
Практичне забезпечення умов для створення інклюзивного освітнього середовища	2		2			тест
Усього годин	6	4	2			

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1 ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ОСНОВНІ ДЕФІНІЦІЇ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1. Концептуальні засади інклюзивного навчання у закладах професійної освіти.

Інклюзія – нова філософія змісту освіти, тенденція, що постає однією із фундаментальних засад розвитку сучасного суспільства. Проте, незважаючи на прискіпливу увагу до питань організації інклюзивного навчання, зокрема, у закладах професійної освіти, саме поняття «інклюзія» не завжди розуміється так, яким воно постає у сучасному

нормативно-правовому забезпеченні. Адже найчастіше інклюзію сприймають як те, що стосується лише навчання, виховання і розвитку осіб із порушеннями психофізичного розвитку.

Натомість у міжнародному та вітчизняному законодавстві маємо зовсім інше трактування. Інклюзія (від англійського inclusion – включення) – це процес активного включення у суспільні стосунки всіх громадян, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей.

Інклюзія – те, що виключає ситуацію дискримінації та знецінення багатоманітності і відмінностей між людьми. Інклюзивне суспільство – те, в якому кожна людина є цінною, має рівні права із іншими, насамперед, щодо здобуття освіти, незалежно від нормотиповості розвитку чи наявності тих чи інших психофізичних порушень. Таким чином, інклюзивне навчання – те, що потребують учні і без наявності інвалідності, але ті, які мають особливості освітні потреби.

Поняття «дитина із особливими освітніми потребами» визначене «Законом України «Про освіту»: дитина з ООП – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту».

Вперше принципи інклюзивного навчання, базові вимоги, що забезпечують ефективність впровадження інклюзії, були зазначені у Саламанській декларації (1994) за підтримки ЮНЕСКО:

- Кожна дитина має унікальні особливості, здібності, інтереси;
- Усі діти мають навчатися разом у будь-яких випадках, коли це видається можливим;
- Заклади освіти мають визначати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів, узгоджуючи різні види і темпи навчання;
- Заклади освіти повинні забезпечувати якісну освіту для всіх, розробляючи відповідні плани, стратегії викладання, вживаючи організаційних заходів;
- Діти мають отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може знадобитися їх в освітньому процесі

Аналіз даних документів та низки інших дозволяє зробити висновки про те, що інклюзивне навчання спрямоване на забезпечення рівних можливостей для кожного учасника освітнього процесу задля досягнення успіху, розкриття природного потенціалу та успіху у майбутньому.

За своєю сутністю інклюзивне навчання передбачає комплекс заходів для забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом впровадження особистісно орієнтованих методів навчання, на основі врахування індивідуальних особливостей кожного учня.

Інклюзивне навчання реалізовує декілька важливих функцій. Поміж ними:

- Правова – реалізація права кожного учня на здобуття освіти в умовах закладу професійної освіти, що знаходить у територіальній доступності до місця проживання; попередження і боротьба із есклюзією та інтеграцією в освіті; усунення недоліків, що становлять бар'єри на шляху реалізації права кожного учня із особливими освітніми потребами на здобуття освіти на умовах рівності.
- Соціалізації – засвоєння учнем із особливими освітніми потребами соціальних очікувань і ролей, цінностей, які пропагуються освітнім закладом; включення у соціокультурний простір закладу освіти, громади, держави.
- Виховна – формування толерантного ставлення суспільства до учнів із особливими освітніми потребами, формування в учнів із ООП почуття власної гідності, поваги і усвідомлення, що вони є рівноправними членами суспільства.
- Освітня – засвоєння учнями із особливими освітніми потребами знань, умінь і навичок, необхідних для оволодіння професією та для подальшої інтеграції у суспільство.
- Економічна – підготовка учнів із особливими освітніми потребами до майбутньої трудової діяльності, до конкурентоспроможності на ринку праці

Впровадження інклюзивного навчання передбачає кардинальні зміни у закладах професійної освіти та створення інклюзивного освітнього середовища як сукупності умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання і розвитку учнів, враховуючи їхні індивідуальні потреби, потенціал, можливості.

Для розуміння сутності інклюзивного освітнього середовища доцільно визначити відмінність між традиційним та інклюзивним освітнім процесом.

Традиційний освітній процес передбачає навчання учнів із ООП у закладах спеціальної освіти або ж на домашній формі навчання. При цьому не враховуються особливі освітні процеси, а освітні цілі для кожного учасника освітнього процесу є ідентичними. Для всіх учнів застосовуються однакові принципи оцінювання, уніфіковані навчальні плани. Батьки виступають пасивними учасниками освітнього процесу.

Інклюзивний освітній процес передбачає навчання учнів із особливими освітніми потребами на інклюзивній формі із забезпечення психолого-педагогічної підтримки. Основою планування освітнього процесу є індивідуальні потреби у підтримці. Враховуючи особливості психофізичного розвитку та характер порушення, визначаються освітні цілі.

Для кожного учня розробляється ППР (індивідуальна програма розвитку) – починаючи із першого рівня підтримки, та ІНП (індивідуальний навчальний план – починаючи із другого рівня підтримки).

Основним критерієм успішності виступають індивідуальні досягнення учня із особливими освітніми потребами. Батьки є активними учасниками освітнього процесу – можуть звернутися до закладу освіти із проханням надати психолого-педагогічну допомогу (перший рівень підтримки), підписують ППР (індивідуальну програму розвитку).

Створюючи ефективне інклюзивне середовище, заклад професійної освіти забезпечує систему освітніх послуг, що передбачають адаптацію (а за потреби і модифікацію) освітніх програм, систему корекційно-розвиткових занять (кількість годин на тиждень залежить від рівня підтримки, зокрема, для п'ятого рівня передбачено до 8 годин на тиждень), створення позитивного клімату в освітньому середовищі.

Інклюзивне навчання стосується не лише учнів із особливими освітніми потребами, а й нормотипових учнів, надаючи усім учасникам освітнього процесу низку переваг, зокрема:

- Для осіб із особливими освітніми потребами – це можливість навчатися за місцем проживання, організація освітнього процесу із врахуванням характеру порушення психофізичного розвитку, подальша інтеграція у суспільство, можливість працевлаштування у майбутньому та вступу до закладів фахової передвищої та вищої освіти.
- Для учнів із нормотиповим розвитком – це розуміння багатоманітності у суспільстві, розвиток емпатії, толерантності, вміння налагоджувати дружні стосунки.
- Для педагогічних працівників – забезпечення потреби у постійному самовдосконаленні та розвитку, опануванні нових технологій та методик.
- Для батьків учнів із особливими освітніми потребами – це можливість впливати на ухвалення рішень щодо навчання та краще розуміння особливих освітніх потреб їхньої дитини.

Таким чином, інклюзивне навчання надає безліч переваг та є спрямованим, неперервним процесом, що забезпечує впровадження у сучасному суспільстві принципів толерантного ставлення до кожної особистості, поваги до різноманітності, недопущення дискримінації.

Завдяки інклюзивному навчанні кожен учень, незалежно від наявності порушень психофізичного розвитку (виключення – наявність перепон до навчання за обраним фахом, навчання не має бути протипоказаним відповідно до висновку ІРЦ) може бути включеним у загальний освітній процес за місцем свого проживання шляхом адаптації та/або модифікації освітніх програм.

1.2. Нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання у закладах професійної освіти

Нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання у закладах професійної освіти об'єднує цілу низку документів – міжнародних та вітчизняних, декларацій, конвенцій, постанов, законів.

Основний міжнародний документ, який забезпечує право людини – Загальна декларація прав людини (1948), проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН. Цей документ закріплює право людини на освіту, а також те, що початкова освіта має бути обов'язковою та безоплатною так само, як і загальна освіта. Декларація зазначає необхідність у загальнодоступній технічній і професійній освіті та пріоритетне право батьків у виборі виду освіти для неповнолітніх дітей.

Поміж ключових документів ООН, однозначно, увагу привертає Конвенція ООН про права дитини (1989). У цьому документі наголошується на пріоритеті врахування інтересів дитини в усіх діях, а також праві на здобуття освіти, яка є самоцінною і визначається як найголовніше право кожної людини. У даному документі говориться про те, що дитина, неповноцінна в розумовому або фізичному відношенні має вести повноцінне і достойне життя, має право на ефективний доступ до послуг у сфері освіти, медичного обслуговування, професійної підготовки.

Ще один важливий документ – Саламанська декларація (1994). Тут вперше було введено цілу низку термінів. Поміж ними – інклюзивна школа, інклюзивне навчання, особливі освітні потреби. У цьому документі зазначається, що особливі освітні потреби мають безпритульні діти, діти, які працюють, ті, які належать до культурних, мовних, етнічних меншин та проживають у менш сприятливих районах чи групах населення.

У Декларації говориться про те, що заклади освіти повинні шукати шляхи успішного навчання усіх дітей, в тому числі і тих, які мають серйозні порушення розвитку та інвалідність.

Особи, що мають особливі потреби, зазначається в Декларації, повинні мати доступ до навчання у звичайних школах, які мають створити їм умови, використовуючи педагогічні методи, зорієнтовані в першу чергу на дітей, аби задовольнити ці потреби. Наголошується на тому, що звичайні школи з такою інклюзивною орієнтацією – найбільш ефективний спосіб боротьби з дискримінаційними настроями, створення доброзичливої атмосфери у громадах, побудови інклюзивного суспільства та забезпечення навчанням.

Міжнародним документом у сфері захисту прав людей із інвалідністю є Конвенція ООН про права осіб із інвалідністю (2006). У даному документі зазначається те, що держави-учасниці повинні забезпечити інклюзивну освіту на всіх рівнях впродовж усього життя, а також те, щоб особи із інвалідністю не виключалися через інвалідність із системи загальної освіти. Окрім того, увага у документі зосереджена на забезпеченні розумного пристосування, яке враховує індивідуальні особливості та потреби.

Освітні закони України. Сучасна освітня нормативно-правова база України, яка до 1991 року була в складі СРСР, декларативно визнала основні міжнародно-правові документи стосовно осіб з обмеженою життєдіяльністю, проте державна політика у цей період мала переважно компенсаційний характер, заходи цієї політики концентрувалися на незначній фінансовій допомозі та наданні певних послуг. Завдання пристосування життєвого середовища до особливостей та потреб осіб з обмеженими можливостями здоров'я як умови їхнього успішного інтегрування у суспільство навіть не формулювалося. Зміни відбулися після здобуття Україною незалежності.

Стосовно вітчизняного законодавства у сфері інклюзії, увагу привертають декілька важливих документів. Насамперед, Конституція України (1996), яка закріпила основні права, свободи і обов'язки громадян країни. Зокрема, у ст. 21 говориться про те, що усі люди є вільними і рівними у своїй гідності і правах, у ст. 24 наголошується на тому, що

неприпустимими є обмеження прав людини через ознаки раси, колір шкіри, політичні, релігійні та інші переконання, майновий стан, місце проживання.

У 2017 році був прийнятий Закон України «Про освіту», де вперше визначено декілька важливих понять: особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальна програма розвитку. Окрім того, даний документ зобов'язує ЗЗСО утворювати в обов'язковому порядку на підставі письмового звернення особи з ООП, її батьків чи законних представників інклюзивні класи. Законом України «Про освіту» гарантується отримання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами.

На сьогоднішній день в Україні функціонує мережа інклюзивно-ресурсних центрів. Основне завдання таких установ – забезпечити комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дітей (віком від 2 до 18 років), надати їм психолого-педагогічну, корекційно-розвиткові послуги.

На базі інклюзивно-ресурсних центрів сформовано Єдиний державний реєстр дітей із особливими освітніми потребами, а також реєстр фахівців і закладів освіти, в яких впроваджено інклюзивну форму навчання, в тому числі і закладів професійної освіти.

У 2019 році затверджено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. У даному документі визначено організаційні засади інклюзивного навчання у закладах професійної освіти незалежно від форм власності та підпорядкування. У Постанові визначено, що організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах професійної освіти передбачає:

- створення інклюзивного освітнього середовища та забезпечення психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

- приведення території закладу професійної (професійно-технічної) освіти, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення закладів професійної (професійно-технічної) освіти неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну;

- забезпечення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами необхідними спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку згідно з типовим переліком, затвердженим МОН;

- диференційований підхід до розроблення освітньої програми, оцінки та контролю якості знань здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

- застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами методів і способів спілкування, зокрема української жестової мови та рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля), із залученням відповідних фахівців і педагогічних працівників;

- забезпечення доступності інформації в різних форматах (шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат та інші)[Постанова Кабміну, 2019].

Окрім того, у даному положенні окреслено алгоритм утворення інклюзивної групи, граничну чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі, склад та функції команди психолого-педагогічного супроводу, компоненти психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП.

У Постанові зазначено, що для здобувачів освіти з ООП, які одночасно з набуттям кваліфікацій професійної освіти здобувають загальну середню освіту, інклюзивне навчання організовується згідно з Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Цей документ був прийнятий 15 вересня 2021 року та набув чинності із 01 січня 2022 року.

У даному документі визначено важливі поняття для організації інклюзивного навчання у закладах професійної освіти: адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу),

модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), оцінка потреби учня в наданні підтримки, рівні підтримки, ресурсна кімната.

Окрім того, у Постанові окреслено принципи розподілу учнів із урахуванням рівнів підтримки, визначено форму індивідуальної програми розвитку, особливості проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять, форму та зміст індивідуального навчального плану, інші важливі аспекти організації інклюзивного навчання учнів – тривалість здобуття освіти учнями, формування та функціонування інклюзивних міжкласних груп, оцінювання результатів навчання, фінансування інклюзивного навчання учнів.

У Додатках документу наведено інформацію про рівні підтримки в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти: критерії визначення, умови забезпечення підтримки, фінансове забезпечення, механізм отримання підтримки в освітньому процесі, механізм реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, забезпечення допоміжними засобами для навчання, облаштування освітнього середовища та проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та /або державної підсумкової атестації.

Окрім того, у додатках положення – протокол оцінки потреби учня в наданні підтримки у закладі освіти та індивідуальна програма розвитку.

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1 ПРАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Усні практичні завдання

1. Охарактеризуйте чинники, які становлять бар'єри на шляху реалізації інклюзивного навчання у закладах професійної освіти.
2. Які перешкоди виникають на шляху впровадження інклюзивного навчання у практику закладів професійної освіти? В чому криється небезпека модифікації освітніх програм для професійної освіти?
3. Прокоментуйте слова Л. Виготського та аргументуйте переваги інклюзивної форми навчання на відміну від інтеграції та сегрегації: «При всіх перевагах наша спеціальна школа відрізняється тим основним недоліком, що вона замикає свого вихованця... у вузьке коло шкільного колективу, створює відрізаний і замкнутий світ, у якому все прилаштовано і пристосовано до дефекту життя. Наша спеціальна школа натомість, щоб виводити дитину з ізольованого світу, як правило, розвиває в ній навички, які призводять до ще більшої ізольованості й посилюють її сегрегацію Через ці недоліки не лише паралізується загальне виховання дитини, а й спеціальна виучка зводиться майже нанівець».
4. Підберіть із власного досвіду приклад педагогічної ситуації, що ілюструє стихійне інтегрування учня із порушеннями психофізичного розвитку у загальноосвітній простір та прокоментуйте. Після виконання завдання – обговорення із групою в аудиторії.

Рекомендовані теми доповідей:

1. Умови для створення інклюзивного освітнього середовища.
2. Універсальний дизайн у сфері освіти.
3. Адаптація та модифікація навчальних програм.
4. Технологія навчання в інклюзивному освітньому середовищі.
5. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.
6. Команда психолого-педагогічного супроводу.

6. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 4

ПРОЄКТУВАННЯ ЗАНЯТТЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ

Завдання до самостійної роботи

Тема 2. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Завдання для самостійної роботи:

1. У чому полягає адаптація та модифікація навчальних програм?
2. Якими є принципи універсального дизайну в освітній сфері?
3. Що передбачає дотримання принципів універсального дизайну в освіті?
4. В чому полягають основні засади технології навчання та оцінювання результатів в інклюзивному освітньому середовищі?
5. Із урахуванням яких особливостей визначається гранична чисельність здобувачів освіти з ООП в одній групі?
6. Кого залучають до складу команди психолого-педагогічного супроводу?
7. Якими є функції команди психолого-педагогічного супроводу?
8. Як саме розробляється індивідуальний навчальний план здобувача освіти з особливими освітніми потребами? Якими є його складові?
9. Які компоненти передбачає психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

7. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання та завдання для самоконтролю до теми 1.

1. Що таке інклюзія та інклюзивне навчання?
2. В чому полягає відмінність понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція», «інклюзія»?
3. Якими є принципи інклюзивного навчання?
4. В чому полягає сутність поняття «універсальний дизайн у сфері освіти»?
5. В чому полягають особливості створення інклюзивного освітнього середовища в умовах закладу професійної освіти?

Питання та завдання для самоконтролю до теми 2.

1. Які основні кроки передбачені для організації освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах професійної освіти?
2. На підставі чого керівник закладу професійної освіти створює інклюзивну групу?
3. Кого залучають до команди психолого-педагогічного супроводу?
4. Із урахуванням яких особливостей визначається гранична чисельність здобувачів освіти з ООП в одній групі?
5. На яких принципах ґрунтується структура універсального дизайну у сфері освіти?
6. Як саме реалізуються принципи універсального дизайну в освіті?
7. Якими є функції команди психолого-педагогічного супроводу?

Питання та завдання для самоконтролю до теми 3.

1. У чому полягає адаптація та модифікація навчальних програм?

2. В чому полягають основні засади технології навчання та оцінювання результатів в інклюзивному освітньому середовищі?

3. Як саме розробляється індивідуальний навчальний план здобувача освіти з особливими освітніми потребами?

4. Які компоненти передбачає психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

8. КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дидактичне проєктування освітнього процесу - це:

1. вибір форм і методів навчання, що будуть ефективними для формування знань і умінь здобувачів освіти;

2. формування змісту навчання на уроці згідно поурочно-тематичного плану та застосування тестового контролю знань та умінь здобувачів освіти;

3. *системно обґрунтований вибір змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання та адекватних їм методів контролю у відповідності до цілей навчання з урахуванням рівня засвоєння знань і умінь здобувачів освіти, їх індивідуальних особливостей.*

2. Здобувачі освіти працюють з карткою-завданням, де наведено частковий алгоритм дій. До якої з названих нижче груп методів відноситься такий метод навчання:

1. пояснювально-ілюстративний;
2. репродуктивний;
3. проблемне викладання;
4. *частково-пошуковий (евристичний);*
5. дослідницький.

3. Які методи доцільно використовувати на уроці засвоєння нових знань при вивченні нового складного навчального матеріалу при відсутності у здобувачів освіти базових (опорних) знань:

1. дослідницький;
2. частково-пошуковий (евристичний);
3. *репродуктивний;*
4. *пояснювально-ілюстративний;*
5. проблемний виклад.

4. Репродуктивні методи навчання передбачають:

1. активний пошук рішення навчальних завдань за допомогою довідкової літератури;
2. самостійну творчу діяльність здобувачів освіти;
3. *виконання навчальних завдань точно за інструкційними вказівками.*

5. Які з наведених методів відносять до інтерактивних:

1. спостереження;
2. бесіда;
3. *ділова гра;*
4. пояснення;
5. демонстрація.

6. При якій формі організації навчальної діяльності здобувачів освіти виконують єдині для усіх навчальні завдання, використовуючи однакове дидактичне забезпечення:

1. при індивідуальній;
2. *при фронтальній;*

3. при роботі в малих групах.

7. Які з названих нижче понять є формами професійно-теоретичної підготовки здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти:

1. різні типи уроків теоретичного навчання;
2. лекції;
3. лабораторно-практичні заняття;
4. виробнича практика на виробництві чи у сфері послуг;
5. конкурси професійної майстерності;
6. заняття предметного гуртка.

8. Тип уроку визначається:

1. найважливішим структурним елементом;
2. дидактичною метою уроку;
3. видом навчальних завдань, що виконують здобувачі освіти;
4. змістом навчання;
5. методикою проведення уроку.

9. Вид уроку визначається:

1. найважливішим структурним елементом;
2. дидактичною метою уроку;
3. видом навчальних завдань, що виконують здобувачі освіти;
4. змістом навчання;
5. методикою проведення уроку.

10. З наведених нижче формулювань вкажіть ті, які мають безпосереднє відношення до навчальної (дидактичної) мети уроку теоретичного навчання:

1. розвиток раціональних прийомів мислення, пам'яті;
2. формування свідомої активності і самостійності при виконанні навчальних завдань;
3. формування умінь застосовувати знання для вирішення навчальних завдань.

11. З наведених нижче формулювань вкажіть ті, які мають безпосереднє відношення до розвиваючої мети уроку теоретичного навчання:

1. формування поваги до своєї професії;
2. розвиток умінь і навичок по виконанню професійних завдань;
3. розвиток раціональних прийомів мислення та професійної самостійності.

12. Який вид лекції буде ефективним при викладі навчального матеріалу щодо впровадження сучасних технологій виробництва?

1. інформаційна лекція;
2. лекція з розбором конкретних виробничих ситуацій;
3. проблемна лекція;
4. інтерактивна лекція.

13. Який вид лекції передбачає постановку питань педагогом у процесі викладу навчального матеріалу?

1. лекція-бесіда;
2. лекція-дискусія;
3. лекція з розбором конкретних ситуацій;
4. інформаційна лекція.

14. Які дидактичні цілі семінарських занять:

1. систематизація та закріплення знань, отриманих на лекціях;
2. формування практичних умінь;
3. формування професійно грамотної мови, умінь складати план виступу;
4. удосконалення досвіду експериментальної діяльності.

15. Навчальна мета уроку спрямована на формування умінь здобувачів освіти вирішувати типові професійні задачі. Які методи доцільно застосувати на уроці для досягнення даної мети:

1. пояснювально-ілюстративний (пояснення);
2. репродуктивний (виконання завдань за інструкцією);
3. проблемний (обговорення проблемної ситуації);
4. імітаційні ігрові (рольова гра).

16. Який клас методів відображає ступінь самостійності здобувачів освіти при виконанні завдань?

1. методи, що класифіковані за джерелом знань;
2. методи, що класифіковані за характером навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів освіти;
3. методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
4. методи контролю та самоконтролю навчальної діяльності здобувачів освіти.

17. Яка форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти буде доцільною при вирішенні диференційованих за складністю завдань на контрольно-перевірочному уроці?

1. індивідуальна;
2. парна;
3. малі групи.

18. Форми і періодичність яких видів контролю визначаються робочими навчальними планами:

1. поточний;
2. тематичний;
3. проміжний;
4. вихідний.

19. В якому виді тестів питання містять варіанти відповіді, з яких необхідно вибрати один або декілька правильних?

1. альтернативні;
2. на розрізнення;
3. на класифікації.

20. Визначте функції аналізу «відкритого» заняття:

1. засіб стимулювання підвищення науково-методичної компетентності педагога;
2. джерело мотивації педагога до самовдосконалення;
3. основа для вивчення та узагальнення педагогічного досвіду;
4. отримання інформації при вивченні індивідуального стилю педагогічної діяльності;
5. усі відповіді вірні.

9. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Особа з інвалідністю – особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити соціальний захист.

Універсальний дизайн – дизайн предметів, обстановок, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально можливою мірою придатними для використання для всіх людей без необхідності адаптації чи спеціального дизайну. "Універсальний дизайн" не виключає допоміжних пристроїв для конкретних груп осіб з інвалідністю, де це необхідно.

Розумне пристосування – внесення, коли це потрібно в конкретному випадку, необхідних і підходящих модифікацій і коректив, що не становлять непропорційного чи не виправданого тягаря, для цілей забезпечення реалізації або здійснення особами з інвалідністю нарівні з іншими всіх прав людини й основоположних свобод.

Рівні підтримки - обсяг тимчасової або постійної підтримки учнів в освітньому процесі відповідно до їх особливих освітніх потреб, що надається в закладі освіти.

Ресурсна кімната - спеціально облаштована кімната (частина кімнати), що має відповідний розподіл функціональних зон, призначена для розвитку учнів з особливими освітніми потребами, гармонізації їх психоемоційного стану та психологічного розвантаження, надання (проведення) індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять).

10. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Кучерак Ірини Володимирівни за електронною поштою I.Kucherak@gmail.com або у вайбер/телеграм за номером +38(098)-226-89-97

11. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Декларація ООН про права інвалідів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_117#Text

2. Загальна декларація прав людини, 1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

3. Інклюзивне навчання: інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти/ упорядники Н. Софій, Ю. Найда, URL: https://knowledge.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/School_inclusive_education_brochure-2019.pdf

4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708183/2/Інклюзивна%20освіта%20реалії%20та%20перспективи.pdf>

5. Конвенція про права дитини, 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

6. О.Пашенко, І.Криценко, Н.Софій. Інклюзивна освіта в умовах професійно-технічного навчального закладу: навчально-методичний посібник. К. Арт Економі, 2012. 184с. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/kaf_derg_slug/material_diyaln/inklyuzivna%20osvita.pdf

7. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний соібник / За заг. Ред. М. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf
8. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300с.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (10.07.2019, №636). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-p#n8>
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (15.09.2021, №957). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-p#Text>
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1289 “Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти” (Офіційний вісник України, 2021 р., № 2, ст. 85
12. Програма дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами, 1994
13. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж. Блейз, Е. Чорнобой, Ш. Крокер, Е. Сократ, О.Красюкова-Еннз. К. Паливода А.В., 2012. 46с.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної(професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки (9 грудня 2021, №1619-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1619-2021-p#Text>
15. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної(професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки (9 грудня 2021, №1619-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1619-2021-p#Text>
16. Саламанська декларація: про принципи, політику і практичні діяльність в сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, 1994.
17. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти /за заг. Ред. В. Засенка. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file/Середовище,%20що%20належить%20дітям.pdf>

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Розробник: Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, доктор філософських наук, професор

Мета курсу полягає в узагальненні та систематизації знань, формуванні та розвитку умінь слухачів з питань модерних підходів та інновацій в освіті у зв'язку з трансформацією тенденцій розвитку світового, європейського та вітчизняного ринків праці.

Завдання курсу: ознайомлення з генезою та розвитком інновацій, їхньою диференціацією за типологією та сферами діяльності; з'ясування впливу інновацій на економічний, соціальний, політичний та духовний розвиток людства; визначення основних напрямів інноваційної діяльності в освіті, зокрема в системі П(ПТ)О; вивчення сутнісно-змістовних характеристик поняття «ринку праці», основних показників та критерії його розвитку, а також чинників сучасного впливу на ринок праці, роль в цьому процесі глобалізації, пандемії та диджиталізації; формування умінь аналізу ринку праці в контексті статистичних даних та вимог міжнародного і національного законодавства.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 4 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....
2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ
ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....
4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ.....
5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....
6. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....
7. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.
8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....
9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ.....
10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Електронний курс органічно поєднує дві взаємопов'язані теми змістовного модулю 4. «ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.» Перша тема ЗМ 4.1.1 «Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі та Україні» включає Робочу навчальну програму лекції, саму лекцію, її презентацію, допоміжні навчальні матеріали, список рекомендованої літератури та джерел (переважна більшість яких з посиланням в Інтернеті), завдання для самостійної роботи.

Зміст другої теми розкривається у спецкурсі ЗМ 4.2.5 «Причини і тенденції трансформації світового, європейського та вітчизняного ринку праці», який також включає Робочу навчальну програму спецкурсу, лекцію (2 год.) з презентацією, семінарське заняття (2 год.), допоміжний матеріал а також самостійну підготовку слухачів (2 год.). У спецкурсі крім того містяться список рекомендованої літератури та джерел (переважна більшість яких з посиланням в Інтернеті), завдання для самостійної роботи.

Теми кожної лекції, семінарського заняття та спецкурсу розбиті на відповідні питання з розкриттям їхньої актуальності, цілей та очікуваних результатів.

Необхідно звернути увагу на послідовність опрацювання матеріалів. Спочатку слід ознайомитися зі змістом лекції, який супроводжується відповідною презентацією, усвідомити основні поняття і категорії, які містяться в них і перевірити рівень засвоєння теми завдяки відповідям на комплекс питань для самоконтролю. Цьому сприяє і глосарій основний понять та категорій, а також рефлексивна анкета, яка допомагає самостійно оцінити набуті знання, навички та вміння.

У разі необхідності поглиблення знань стосовно того чи іншого питання є можливість звернутися до допоміжних матеріалів. Частина з них надається англійською мовою в оригіналі (для тих, кому це цікаво і має певні знання і навички користуватися англійськими офіційними документами і науковою літературою). Проте головним залишається чітке розуміння структурно-логічної схеми викладеного навчального матеріалу, можливість вільно користуватися фактологічним матеріалом.

Для більш зручного засвоєння матеріалу у ЕНК окремо наведені РНП лекції та спецкурсу, зміст лекцій та презентацій до них, а також план семінарського заняття спецкурсу

Актуальність спецкурсу визначається упровадженням компетентнісного підходу в освіті, затребуваністю технологій навчання, що ґрунтуються на діяльнісному підході, новими способами організації урочної і позаурочної освітньої діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в узагальненні та систематизації знань, формуванні та розвитку умінь слухачів з питань модерних підходів та інновацій в освіті у зв'язку з трансформацією тенденцій розвитку світового, європейського та вітчизняного ринків праці.

Завдання курсу:

- ознайомлення з генезою та розвитком інновацій, їхньою диференціацією за типологією та сферами діяльності;
- з'ясування впливу інновацій на економічний, соціальний, політичний та духовний розвиток людства;
- визначення основних напрямів інноваційної діяльності в освіті, зокрема в системі П(ПТ)О;
- вивчення сутнісно-змістовних характеристик поняття «ринку праці», основних показників та критерії його розвитку, а також чинників сучасного впливу на ринок праці, роль в цьому процесі глобалізації, пандемії та диджиталізації;
- формування умінь аналізу ринку праці в контексті статистичних даних та вимог міжнародного і національного законодавства.

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 4 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ «ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРАЦІ»

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу. Глобалізація, потужний розвиток ІКТ, надзвичайна динаміка трансформації ринків праці усіх рівнів владно диктують необхідність застосування нових інноваційних технологій в освітньому процесі. Відтак, електронний курс органічно поєднує дві взаємопов'язані теми змістовного модулю 4. **«ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.»** Перша тема ЗМ 4.1.1 **«Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі та Україні»** включає Робочу навчальну програму лекції, саму лекцію, її презентацію, допоміжні навчальні матеріали, список рекомендованої літератури та джерел (переважна більшість яких з посиланням в Інтернеті), завдання для самостійної роботи.

Зміст другої теми розкривається у спецкурсі ЗМ 4.2.5 **«Причини і тенденції трансформації світового, європейського та вітчизняного ринку праці»**, який також включає Робочу навчальну програму спецкурсу, лекцію (2 год.) з презентацією, семінарське заняття (2 год.), допоміжний матеріал а також самостійну підготовку слухачів (2 год.). У спецкурсі крім того містяться список рекомендованої літератури та джерел (переважна більшість яких з посиланням в Інтернеті), завдання для самостійної роботи.

Теми кожної лекції, семінарського заняття та спецкурсу розбиті на відповідні питання з розкриттям їхньої актуальності, цілей та очікуваних результатів.

Необхідно звернути увагу на послідовність опрацювання матеріалів. Спочатку слід ознайомитися зі змістом лекції, який супроводжується відповідною презентацією, усвідомити основні поняття і категорії, які містяться в них і перевірити рівень засвоєння теми завдяки відповідям на комплекс питань для самоконтролю. Цьому сприяє і глосарій основний понять та категорій, а також рефлексивна анкета, яка допомагає самостійно оцінити набуті знання, навички та вміння.

У разі необхідності поглиблення знань стосовно того чи іншого питання є можливість звернутися до допоміжних матеріалів. Частина з них надається англійською мовою в оригіналі (для тих, кому це цікаво і має певні знання і навички користуватися англомовними офіційними документами і науковою літературою). Проте головним залишається чітке розуміння структурно-логічної схеми викладеного навчального матеріалу, можливість вільно користуватися фактологічним матеріалом.

Для більш зручного засвоєння матеріалу у ЕНК окремо наведені РНП лекції та спецкурсу, зміст лекцій та презентацій до них, а також план семінарського заняття спецкурсу

Актуальність спецкурсу визначається упровадженням компетентнісного підходу в освіті, затребуваністю технологій навчання, що ґрунтуються на діяльнісному підході, новими способами організації урочної і позаурочної освітньої діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в узагальненні та систематизації знань, формуванні та розвитку умінь слухачів з питань модерних підходів та інновацій в освіті у зв'язку з трансформацією тенденцій розвитку світового, європейського та вітчизняного ринків праці.

Завдання курсу:

- ознайомлення з генезою та розвитком інновацій, їхньою диференціацією за типологією та сферами діяльності;
- з'ясування впливу інновацій на економічний, соціальний, політичний та духовний розвиток людства;
- визначення основних напрямів інноваційної діяльності в освіті, зокрема в системі П(ПТ)О;
- вивчення сутнісно-змістовних характеристик поняття «ринку праці», основних показників та критерії його розвитку, а також чинників сучасного впливу на ринок праці, роль в цьому процесі глобалізації, пандемії та диджиталізації;
- формування умінь аналізу ринку праці в контексті статистичних даних та вимог міжнародного і національного законодавства.

Електронний курс розраховано на 8 год., із яких 4 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття, 2 год. – самостійна робота слухача.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, завдання до самостійної роботи, тести, навчально-методичний посібник) і списком рекомендованих д

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу <i>«Інновації в освіті в умовах трансформації світового, європейського та вітчизняного ринку праці»</i>	
Обсяг курсу	0,3 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідає 0,3 ЄКТС кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
A	Мета
	Узагальнення та систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів з питань модерних підходів та інновацій в освіті у зв'язку з трансформацією тенденцій розвитку світового, європейського та вітчизняного ринків праці.
B	Характеристика типової програми
1.	Функціональна спрямованість Розвиток умінь щодо організації інноваційного освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з

		урахуванням тенденцій трансформації ринків праці і
2.	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здатних до інноваційних форм організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О з урахуванням змін на ринку праці
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій.</p> <p>Особливості електронного курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з генезою та розвитком інновацій, їхньою диференціацією за типологією та сферами діяльності; – з'ясування впливу інновацій на економічний, соціальний, політичний та духовний розвиток людства; – визначення основних напрямів інноваційної діяльності в освіті, зокрема в системі П(ПТ)О; – вивчення сутнісно-змістовних характеристик поняття «ринку праці», основних показників та критерії його розвитку, а також чинників сучасного впливу на ринок праці, роль в цьому процесі глобалізації, пандемії та диджиталізації; – формування умінь аналізу ринку праці в контексті статистичних даних та вимог міжнародного і національного законодавства. – ознайомлення з історією виникнення та сутністю квест-технології; <p>Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для самостійної роботи, тести).</p>
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти

		галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання		
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
Д Стиль і методика навчання		
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльсного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
Е Програмні компетентності		
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії;

		<p>науково-методична компетентність – здатність організовувати безперервний професійний розвиток у системі формальної і неформальної освіти; оцінювати рівень професійної компетентності;</p> <p>інноваційно-дослідницька – здатність інноваційно вирішувати наукові / практичні професійні завдання; планувати, організовувати та здійснювати експериментальні дослідження щодо визначення оптимальних умов функціонування освітніх організацій, розвитку суб'єктів освітнього процесу; психологічного супроводу й підтримки інноваційних освітніх форм і методів;</p> <p>компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організовувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо;</p> <p>психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я суб'єктів освітнього процесу, здатність сприяти їхньому творчому становленню та індивідуалізації;</p> <p>цифрова компетентність – здатність фахівця орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, нарощувати обсяги інформації.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - сутність та зміст інновацій в освіті; - основних тенденцій на світовому, європейському та вітчизняному ринках праці;

	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - аналізувати зміст навчального матеріалу з метою використання у освітньому процесі; - організовувати та проводити різні види занять та основи інновацій; - виокремлювати магістральні тенденції трансформації ринку праці з урахуванням специфіки регіонів і країн; - використовувати інформаційно-цифрові технології для здійснення компаративного аналізу міжнародного і вітчизняного законодавства у сфері регулювання ринку праці; - об'єктивно оцінювати власну компетентність у запровадженні новітніх педагогічних технологій у освітній процес.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - необхідність, доцільність та можливість застосування інноваційних технологій навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників; - важливість підвищення якості освітнього процесу у ЗП(ПТ)О шляхом нестандартної його організації з допомогою квест-технології.
<p>Ключові слова</p> <p>Інновація, освіта, освітній процес, глобалізація, ринок праці, зайнятість, компетентнісний підхід.</p>		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години				
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції	Самостійна робота
<i>1</i>								
Тема лекції. Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі і Україні		2	2	2				
Тема лекції спецкурсу 1. Тенденції змін на світовому, європейському та вітчизняному ринках праці та їх причини		2	2	2				

Тема 2 спецкурсу. Тема 2. Статистика та напрями трансформації ринків праці: засоби та інструментарії їх аналізу.		2						2
Тема 3 спецкурсу. Міжнародне, європейське та національне законодавство і вимоги щодо регулювання ринку праці-технології		2			2			
<i>Разом</i>	0,3	8	6	4	2			2

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Тема: «Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі і Україні»

Цілі і завдання розвитку інновацій у сучасному світі. Порівняльний аналіз темпів розвитку країн.

Теорія інновацій та її вплив на сучасну динаміку модернізації

Керівні документи міжнародних організацій та вимоги національного законодавства стосовно інновацій взагалі та інновацій в освіті зокрема.

Основні тенденції стосовно напрямів інновацій в освіті.

5. ПЛАН ЛЕКЦІЇ (ІНТЕРНЕТ-ЛЕКЦІЇ)

Тема: «Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі і Україні»

1. Генезис та розвиток поняття «інновація» і історії людства.
2. Й. Шумпетер як засновник теоретичних засад інновацій та їх типології.
3. Еволюція типології інновацій у ХХ-ХХІ ст..
4. С. Кузнець як основоположник соціальних інновацій.
5. ОЕСР та підготовка і розвиток видань Oslo Manual.
6. Інновації в освіті: основні тенденції сучасності.
7. Модерні педагогічні підходи у П(ПТ)О.
8. Інноваційні елементи навчання.

Література та джерела:

Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

Розпорядження КМУ від 10 липня 2019 р. № 526-р «Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І.Луговий(заст. голови),О.М.Топузов (заст. голови)]; за заг.ред. В.Г.Кременя. — Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. — 384 с. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitichni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stan-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf>

Український прорив: інноваційні технології / Укрінформ, 19 серпня 2020 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3081168-ukrainskij-proriv-innovacijni-tehnologii.html>

Arupuzzo M., Kirkpatrick D.D. Covid-19 Changed How the World Does Science, Together / Matt Arupuzzo and David D. Kirkpatrick // The New York Times, 1 April 2020. – [Електронний

ресурс] – Режим доступу: <https://www.nytimes.com/2020/04/01/world/europe/coronavirus-science-research-cooperation.html>

Community Innovation Survey: latest results. Eurostat, 12 March 2019. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190312-1>

Global Innovation Index 2020. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2020/

OECD / Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>

The Global Intellectual Property Index. 5th report. Taylor Wessing – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://united-kingdom.taylorwessing.com/documents/get/576/gipi5-report.pdf/show_on_screen

І питання

Сьогоднішнє бізнес-середовище якісно змінилося у багатьох відношеннях. Економіка, заснована на виробництві та товарах, швидко трансформувалася в економіку, де пріоритетне місце займають питання якості знань, інформації, послуг, інфраструктура підтримки та розповсюдження інновацій. Ця зміна породила новий прошарок працівників, освічених та мобільних людей, які спираються на передові інформаційні технології, створюють принципово нові підприємства, що розвиваються з безпрецедентною динамікою, нищать застаріли консервативні технології, моделі управління та менеджменту підприємствами, фірмами, секторами економіки і суспільством у цілому. Нові технології продуктів, процесів та дистрибуції забезпечують їхню високу конкурентоспроможність та цінність.

Запити споживачів також змінюються дуже динамічно, що позначається на потужній диференціації пріоритетів і уподобань навіть в однорідному прошарку населення. Акцент сьогодні робиться на досягнення цільових мікроринків, що раніше було принципово неможливим і занадто коштовним з огляду на витрати.

Не менш радикальних змін зазнав світовий порядок, міжнародні відносини, системи глобальної та регіональної безпеки, що значною мірою обумовлено нерівномірністю економічного розвитку країн. З початком реформ Ден Сяопіна у 1978 р. КНР з одинадцятої економіки у світі (ВВП – 149,551 млрд. дол.) вже у 2010 р. вийшла на друге місце (6 087, 165 млрд. дол.) Сьогодні це складає 16% глобальної економіки, а якщо відкоригувати цифри з огляду на паритет купівельної спроможності (ПКС), то економіка Китаю стала найбільшою у світі з 2014 р. Бурхливими темпами розвиваються інші країни Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР) – Індія, Бангладеш, В'єтнам, Малайзія, Південна Корея, Філіппіни та ін. За прогнозами економіки азійських країн у 2030 р. будуть більшими, ніж економіки решти держав світу. Регіон має вийти на показники близько 60% світового зростання та буде складати переважну більшість (90%) 2,4 млрд. нових членів середнього класу, що входять у світову економіку.

Поява нових потужних центрів впливу радикально змінює не тільки економічний, але й світовий політичний ландшафт. Не випадково президент США Б. Обама ще 11 листопада 2011 р., звертаючись до австралійського парламенту оголосив про початок зміни стратегічного вектору зовнішньої політики у бік АТР.

Ще нещодавно інновації переважно розглядалися крізь площину успішних прибуткових бізнес-проектів, то сьогодні вони увійшли в усі сфери людської життєдіяльності, здійснюють визначальний вплив на формування державної політики, діяльність міжнародних та регіональних організацій, розбудову різноманітних інституцій.

Крім цього, Covid 19 беззаперечно буде мати важкі економічні, соціально-політичні та духовно-культурні наслідки для усього людства, зміст та ціну яких неможливо прогнозувати.

Ніколи раніше, кажуть вчені, так багато дослідників у світі терміново не зосереджувались на одній темі. Майже всі інші дослідження зупинилися. Почалися розмови про переосмислення національних імперативів, динаміку гонки біотехнологічних озброєнь. При цьому спостерігається небачена раніше кооперація вчених, фармацевтичних кампаній, урядів, недержавних організацій. Зокрема, лабораторія в Пітсбурзі співпрацює з Інститутом Пастера в Парижі та австрійською фармацевтичною компанією Themis Bioscience. Консорціум отримав фінансування від Коаліції з інновацій та готовності до епідемій, організації, що базується в Норвегії, яка фінансується Фондом Білла і Мелінди Гейтс та групою урядів, укладає угоду з Інститутом сироватки Індії, одним з найбільших виробників вакцин у світі.

Відомо, що у другій декаді ХХІ ст. стратегії інноваційного розвитку прийняли ООН, ЄС, Африканський Союз, Австралія, Великобританія, Індія, Канада, Китай, США тощо. Інновації постають як важливий пункт порядку денного у всіх сферах людського життя – від наукових досліджень до питань освіти, міграції, зайнятості, оподаткування, промислової політики, управління ризиками та ін. Вони перетворились на синонім прогресу, модернізації, успіху, ефективності, продуктивності, прибутку та ін. Радикально змінюються і масштаби інновацій. На сучасному етапі розвитку цивілізації системні інноваційні проекти поступаються місцем формуванню нового типу суспільства – інноваційного.

Одним з найавторитетніших дослідників генезису та еволюції поняття «інновація» Бенуа Годін Benoît Godin. 17 травня 1958 р. помер 5 січня 2021 г. (Канада) обробив понад п'ятсот документів із заголовками, що містять термін «інновація» від часів Реформації до кінця ХХ ст.: памфлети, публічні виступи, проповіді, закони, прокламації та декларації, документи, нормативно-правові акти.

Майже до ХІХ ст. включно цей термін мав, у залежності від контексту та світоглядно-аксіологічної позиції автора, негативне, нейтральне або позитивне значення.

І лише на початку ХХ ст. він набув загального вжитку і почав використовуватися у праві, освіті, літературі, мистецтві, медицині, соціальних науках та став асоціюватися з такими поняттями, як ініціатива, підприємництво, креативність тощо.

Переважає більшість вчених датує початок системного дослідження феномену інновацій виданням у 1934 р. праці Й. Шумпетера «Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу».

В ній визначено 5 типів інновації у промисловості:

- запуск нового продукту або модифікація вже відомого;
- застосування нових методів виробництва чи збуту товарів;
- відкриття нового ринку або ринку, для якого ще не було галузі промисловості;
- відкриття або придбання нових джерел постачання сировини або напівфабрикатів;
- нова галузева структура (в тому числі створення чи знищення монопольної позиції).

Не менш важливим є уявлення про типологію інновацій. Вже наприкінці 1970-х рр. з цього питання почалася дискусія. Спочатку був проведений водорозділ між адміністративними та технічними інноваціями.

У 1984 р. Д. Етлі, В. Боїдж та Р. О'Кіф звернули увагу на значну різницю, що спостерігається між поступовими та радикальними інноваціями. У 1991 р. Ф. Демепуор запропонував три пари інновацій: адміністративні – технічні; процес – продукт; радикальна – поступова.

Технічні інновації фокусують увагу на продукти, послуги, технології у процесі виробництва. Для них притаманні високий професіоналізм, та низька формалізація й централізація. Адміністративні інновації мають справу з організаційною структурою та адміністративним процесом. Вони опосередковано стосуються базової діяльності організації та безпосередньо – менеджменту функціональної активності. Інновація процесу бере до уваги нові елементи, які виникають у процесі створення продукту (послуги). Радикальна інновація передбачає фундаментальну реконцептуалізацію бізнесу. Вона відбувається на трьох рівнях: продукти, послуги; процес виробництва; їхня комбінація. Свою класифікацію інновацій

запропонував у 2004 р. Н. Томпсон – креативні та адаптивні. Перші акцентують увагу на здатність організації створювати нові ідеї у власній системі. Адаптивні інновації вказують на можливості організації запозичувати цікавий зовнішній досвід.

У 1991 р. в Осло була прийнята перша всесвітня угода Робочої групи національних експертів з науки і технологій ОЕСР (OECD Working Party of National Experts on Science and Technology Indicators (NESTI)), яка стосувалася показників щодо концептуалізації та вимірювання інновацій бізнесу.

Цей документ став відомим як Oslo Manual, який був вперше опублікований у 1992 р. і отримав підтримку ЄС. Він корелює з іншим документом ЄС, Оглядом Інновацій Спільноти (Community Innovation Survey (CIS)), який оновлюється з періодичністю у два роки. Слід зазначити, що опитування для Oslo Manual стосовно інновацій проводилося у понад 80 країнах світу. Зараз цим документом почали послуговуватися усі країни ОЕСР.

Перші три видання Oslo Manual стосувалися наступних питань

1-е видання (1992 р.) фокусує увагу щодо розвитку спроможностей збору даних про інновації.

2-е видання (2002 р.) розглядає інновації продуктів і процесів.

3-е видання (2005 р.) розширює рамки вимірювання інновацій трьома важливими способами:

наголос на ролі зв'язків;

визнає важливість інновацій у менш інтенсивних науково-дослідних галузях, таких як сфера послуг та низькотехнологічне виробництво;

включає два додаткові типи інновацій, організаційні та маркетингові інновації.

Останнє видання Oslo Manual так визначає інновації.

Інновації – це новий або вдосконалений продукт чи процес (або їх комбінація) що суттєво відрізняється від попередніх продуктів або процесів і була надана потенційним користувачам (продукт) або приведена у користування підрозділом (процес).

Економісти зазвичай не звертають уваги на соціальних ефект інновацій у бізнесі. Одним з перших, хто чітко відокремив економічні та неекономічні наслідки інновацій був нобелівський лауреат у галузі економіки 1971 р. Саймон Сміт Кузнець.

У праці «Населення, капітал та зростання: вибрані нариси» (1974 р.) він поза питаннями продуктивності та споживання виділив три групи неекономічних наслідків основних інновацій: інституційні зміни, дислокативний ефект та виснаження природного середовища. Соціальні інновації розглядалися в контексті перетворень першої групи, оскільки нові технології потребують суттєвих інституціональних змін, хоча вчений не навів жодного прикладу такої кореляції.

У сучасній науковій літературі найчастіше послуговуються дефініцією, запропонованою Єврокомісією у 2012 р.

– соціальні інновації – це нові рішення (продукти, послуги, моделі, ринки, процеси тощо), які одночасно задовольняють соціальну потребу (ефективніше, ніж існуючі рішення) і призводять до нових або вдосконалених можливостей і відносин, кращого використання активів та ресурсів

Якщо говорити про інноваційність в країнах ЄС, то ось вам дані Євростату

У Звіті про глобальну конкурентоспроможність **2017-2018 років, Україна посіла 81 місце серед 137 досліджуваних держав**, піднявшись на чотири позиції. За компонентами показника, який характеризує **ефективність ринків** - ключового фактора на стадії інвестиційного зростання (індустріалізації) - **Україна посідає 101 місце за ефективністю товарних ринків серед 137 держав, 120 - за ефективністю фінансових ринків і 86 - за ефективністю ринку праці. Готовність до адаптації технологій та інновацій оцінена на рівні 81 місця. При цьому за показником “Ринкові інституції” наша держава посідає 118 місце, а за розвитком бізнесу - 90. С**

Є певна класифікація політичних, стратегічних, технологічних та інших інновацій.

Однак комплексна оцінка інновацій складається з наступних компонентів

Ми сьогодні поговоримо про інновації у професійній (професійно-технічній) освіті.
OECD Reviews of Vocational Education and Training

Teachers and Leaders in Vocational Education and Training (2021 p)

До речі, існують у світі

UNESCO International Center for Technical and Vocational Education and Training
Європейський центр з розвитку професійної освіти European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop)—

Фр. Centre Européen pour le Développement de la Formation Professionnelle
агентство Європейського союзу, що підтримує розвиток європейської професійної освіти. Створено 10 лютого 1975 року рішенням Ради Європейського Союзу № 337/75. Штаб-квартира знаходиться в місті Салоніки, Греція.

Два головних напрямки розвитку П (ПТ)О

Передбачається розвивати наступні модерні педагогічні підходи

До інноваційних елементів навчання ОЕСР відносить

II Питання

Поряд зі світовим ринком товарів, ринком послуг і ринком капіталів все більшого значення набуває світовий ринок праці, який представляє собою не просто суму національних ринків, а новим якісним вектором розвиток ринку в умовах посилення процесів глобалізації та інтернаціоналізації виробництва.

На сьогоднішній день існують численні теоретичні підходи до дослідження ринку праці: теорія людського капіталу Г. Беккера, Я. Мансера, Т. Шульца, теорія сегментації ринку праці Дж. Данлопа, П. Дерінгера, М. Пайора, Ч. Літбітера, концепція контрактної системи зайнятості М. Бейлі, Д. Гордона, К. Азат, теорія гнучкого ринку праці Р. Буае, Г. Стендінг і багатьох інших. Однак динамічний розвиток світового ринку праці вимагає постійного здійсненні корегування не тільки теорії, але і постійного оновлення бази конкретних емпіричних оцінок, які лягають в основу розробки та проведення соціально спрямованої політики зайнятості.

Наочно щомісячні обсяги світової торгівлі представлені на слайді

І це в умовах пандемії. Коли почалася? Вона здійснила значний вплив на ринок праці.

Подивіться які були прогнози МОП початку 2020 р.

І як він змінився у 7 Доповіді після початку пандемії

До цього додається бурхливий розвиток новітніх технологій. Ось Вам прогноз Всесвітнього економічного форуму на жовтень 2020 р.

Стан зайнятості в ЄС представлено на наступному слайді

BCG

У процесі соціологічного дослідження, яке відбулося влітку 2020 р., було опитано понад 12 тис. працівників США, Німеччини та Індії. Переважно це були аналітики, інженери, представники кадрових органів (HR), педагоги, медики.

Досліджувалися питання стосовно їхнього ставлення до гнучкості, продуктивності (на індивідуальному, груповому і менеджерівському рівні), благополуччя, безпека кар'єри, соціальний взаємозв'язок, культура, навчання, інструменти, що використовувалися під час праці.

На подив, значна частка опитаних стверджувала, що їхня продуктивність під час пандемії не тільки утрималася на прийнятному рівні, але навіть зросла. При цьому спостерігалася гостра зацікавленість, щоб гнучкість шляхів роботи залишалася і у майбутньому, після закінчення пандемії. Відтак необхідно зрозуміти драйвери продуктивності у нових умовах і запропонувати прийнятну надійну робочу модель критично важливо для сьогодення і майбутнього.

Деякі працівники (до 40%) були змушені піти на роботу у віддаленому режимі. Однак близько 75% працівників стверджували, що у перші місяці пандемії вони не тільки утримали, але й посилили продуктивність праці у виконанні індивідуальних завдань (аналіз даних, підготовка презентацій, виконання адміністративних завдань). Стосовно спільних завдань, включаючи обмін з колегами, робота в командах, і взаємодія з клієнтами, кількість позитивних результатів була менше, але вона перевищувала 51%.

Найважливіші тенденції на ринку праці прогноз ВЕФ 01.2021

4. Перепідготовка кадрів

Майже половині всіх працівників в світі знадобиться пройти різні курси підвищення кваліфікації і програми перепідготовки. Саме на додатковому навчанні співробітників зосередять свої зусилля найбільш конкурентоспроможні компанії.

5. Віддалена праця

Приблизно 84% роботодавців в найближчі п'ять років переведуть частину своїх співробітників на віддалену роботу. Йдеться приблизно про 44% робочої сили. При цьому деякі керівники вважають, що це може негативно відбитися на продуктивності праці і співробітникам знадобиться час на те, щоб адаптуватися до нових умов.

Загальні тенденції найближчих років (PEW RESEARCH CENTER, 18/02/2021)

Стосовно розшарування вакцинація The New York Times

III ПИТАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства, коли вільний рух людей з метою працевлаштування вже набув ознак загальносвітової тенденції, Україна стала однією з найбільших країн-експортерів робочої сили. На жаль, для багатьох співвітчизників робота за кордоном видається чи неєдиною можливістю виживання та підвищення добробуту своїх сімей з огляду на існуючий в нашій державі рівень бідності та безробіття. Привабливість закордонного ринку праці пояснюється відставанням економічного розвитку України, а також новою, доволі сприятливою, міграційною політикою сусідніх країн, спрямованою на усунення браку власних робочих кадрів.

Державна служба зайнятості оперує наступними даними

Вітчизняна економіка об'єктивно не витримує конкуренцію за українських трудових мігрантів, потоки яких спрямовуються в основному в РФ, Польщу, Чехію, Італію, Іспанію та Німеччину. При цьому, рівень участі населення регіонів України в трудовій міграції та її географічна спрямованість різні – найінтенсивніша міграція відбувається в західних областях. Наразі, *в одній лише Польщі працює близько 2 млн. українців і за оцінками Польського союзу підприємців та роботодавців, для збереження поточних темпів зростання у наступні 20 років польська економіка потребуватиме ще 5 млн робітників.*

Тим часом, в самій Україні кількість працездатного населення невпинно скорочується. *Тільки за приблизними розрахунками соціологів, за останні 5 років у пошуках кращої долі Україну полишило від 5 до 7 млн громадян – точні дані про обсяги сучасної української трудової міграції відсутні з причини досить тривалого зволікання з проведенням демографічного перепису (останній проводився ще у 2001 році).* До того ж, державні органи не мають інструментів та єдиної системи збору даних, щоб порахувати українських працівників за кордоном.

Згідно з дослідженням Міжнародної організації міграції, визначальною характеристикою українських мігрантів є високий рівень освіти. За даними Держкомстату за останні десять років з України офіційно емігрували 574 доктори наук та 907 кандидатів наук. За різними оцінками, у зв'язку з виїздом кваліфікованих трудових мігрантів втрати держави становлять понад 1 млрд. дол США на рік. В інфляційному звіті НБУ йдеться про те, що

подальше зростання трудової міграції може призвести до збільшення інфляції та сповільнення економічного зростання.

Перекази

в Україну з-за кордону – 12 121 млн дол. США в еквіваленті (з них через системи переказу коштів надійшла приблизно п'ята частина); (на 200 млн. більше, ніж у 2019 р. з України за кордон – 842 млн дол. США в еквіваленті (з них через системи переказу коштів відправлено майже дві третини).

Спираючись на результати навчання 65 млн. слухачів курсів за цей рік, Coursera склала рейтинг володіння навичками для 60 країн світу в трьох сферах - бізнес, технології та наука даних.

У сфері бізнесу найбільш актуальні наступні навички:

- володіння Microsoft Excel;
- проектний менеджмент;
- цифровий маркетинг;
- блокчейн;
- бізнес-аналітика;
- управління людьми.

У цій сфері Україна займає 43-є місце серед 60 країн світу. Рівень володіння даними навичками серед українців, за даними Coursera, становить 29%. Тут Україна опинилася поруч з Саудівською Аравією, Індонезією, Румунією, Туреччиною.

У сфері технологій сьогодні найбільш трендових: володіння мовами програмування C і JavaScript, а також навички роботи з вебразроботке, кібербезпеки, в сферах хмарних технологій, інтернету речей і т.п. У цій сфері Україна займає 4-е місце і входить до групи країн з передовим володінням цими навичками. Вище нас в рейтингу Швейцарія, Білорусь і Росія. За даними Coursera, українці показують майстерність в перерахованих навичках на рівні 95%.

У сфері науки даних - Data Science найбільш затребувані: володіння мовою програмування Python і навички роботи з даними, хмарним API (інтерфейс програмування додатків) і ін. Тут Україна зайняла 29-е місце і потрапила в групу країн, де у людей конкурентний рівень володіння цими навичками. Поруч виявилися Австралія, Греція, Португалія, Нова Зеландія.

Загальні тенденції найближчих років за оцінками Державної служби зайнятості України такі

І зрештою, узагальнені навички для нових працівників представлені
Слайд 29.

IV ПИТАННЯ

На сайті **work.ua** міститься інформація про початкові кроки з пошуку роботи.

Вони виглядають так:

Дайте собі відповіді на такі питання:

Що я хочу робити?

Можливо, ви давно хотіли спробувати себе в рекламі або у продажах. Чи з дитинства мріяли стати перукарем. Добре поміркуйте, що вам подобається, про яку роботу мрієте.

Що я вмію робити?

Скільки я хочу заробляти?

Скільки за це платять?

Чи готовий я до переїзду?

Якщо вам важко визначитися, подивіться вакансії, дізнайтеся, що пропонують на ринку, які професії мають попит, які вимоги висувають роботодавці.

Подивіться на два перших питання. Тут нема ще одного і дуже важливого.

До чого я придатний.

Розвину!!! Розповідь Марка Твена «Подорож капітана Стормфілда в рай», «Captain Stormfield's Visit to Heaven» видана у 1907 р. Наполеон, Олександр Македонський поступаються бостонському каменяру Ебселу Джонсу, якого не брали до армії через брак великих пальців рук і двох передніх зубів.

Для цього потрібно **Пізнати себе самого**

Існує багато тестів, зокрема Майєрс-Бріггс (Myers-Briggs)

Шкала EI: орієнтація свідомості

Інтроверти (I-min) не обов'язково замкнуті і некоунікабельні люди як це часто зображують «жовті» видання. Вони можуть бути товариськими і компанійськими, але енергію черпають і краще працюють наодинці з собою. Такі люди віддають перевагу думки, а не слову, тому перед тим, як щось сказати, завжди думають.

На відміну від екстравертів (E-min), у яких коунікабельність межує з балакучістю. Для них за щастя перебувати і працювати з іншими людьми. Проблеми вони вирішують не поодиночі за закритими дверима, а шляхом обговорення, що дозволяє знаходити компроміс. Але і виникають такі ситуації частіше - природа людського спілкування, та ще й в надлишку, дає про себе знати.

Простими словами, шкала EI розповідає про загальну орієнтації свідомості:

- E (екстраверт) - орієнтація на зовнішні об'єкти;
- I (інтроверт) - орієнтація всередину, на самого себе.

Шкала SN: орієнтація в ситуації

Переклад слова «sensing» як «здоровий глузд» є не зовсім точним. Люди, що належать до S-типу, оцінюючи ситуацію, беруть до уваги всі деталі, які можна зрозуміти і відчуті завдяки «сенсорам» - зору, нюху, дотику. Вони спираються на зовнішні, уже відомі дані і послідовні в своїх рішеннях, які ретельно обмірковують і зважують. Вони завжди точні, для них не мають значення припущення, не підтвержені фактами, а першорядне значення має тільки те, що відбувається тут і зараз.

N-тип більш схильний покладатися на інтуїцію. Найчастіше це люди з розвиненою увагою, для яких світ - це зосередження можливостей. Вони небрежне відносяться до фактів, але здатні бачити картину глобально, прогнозувати найрізноманітніші шляхи розвитку подій.

Простими словами, шкала SN - відображає обраний спосіб орієнтування в ситуації:

- S (сенсорика) - орієнтація на факти і отриманий досвід;
- N (інтуїція) - орієнтація на передчуття, загальну інформацію.

Шкала TF: основа прийняття рішень

Thinking Feeling

Прийняття рішень ґрунтується на відомій дихотомії: емоції і інтелект (IQ vs EQ). T-тип - це люди, для яких логіка стоїть на першому місці. Вони слідуєть голосу розуму і приймають рішення, лише ретельно все обміркувавши. Представники даного типу добре аналізують інформацію, а також справедливі й об'єктивні.

F-тип - це та людина, у якого ви не спишете завдання з фізики, але до нього першого підете, щоб поділитися своєю радістю чи бідою. Це емпатії, для яких природа людських почуттів майже завжди важливіше всього іншого. Це люди з розвиненим емоційним інтелектом, і саме він, а не логічність, найчастіше, керує їхніми вчинками.

Простими словами, шкала TF - як людина приймає рішення:

- T (мислення, логіка) - здатність раціонально зважити «за» і «проти»;
- F (почуття, етика) - рішення приймаються емоційно.

Шкала JP: спосіб підготовки рішень

Judging – Perception

Ті, хто відноситься до Р-типу, не здатні до всеосяжного контролю і планування, але можуть сприймати багато інформації і відразу по декількох каналах. Вони запрограмовані на багато, добре справляються з роботою в стислі терміни, не панікують, коли щось йде не так. Таким людям зміни даються дуже легко, адже вміння пристосовуватися - їх сильна сторона.

J-тип, навпаки, однозадачних, схильні до планування і алгоритмізації. Для них важлива в першу чергу стабільність, вони намагаються виключити хаос і підійти до вирішення будь-якої проблеми у всеозброєнні, попередньо все продумавши. Такі люди здатні добре ставити цілі, визначати пріоритети і досягати результат.

Простими словами, шкала JP - як готується рішення:

- J (судження і раціональність) - планування та упорядкування;
- P (сприйняття і ірраціональність) - прагнення орієнтуватися за обставинами, вміння адаптуватися.

Звідсіля виходить 16 типів особистості

Реаліст, адміністратор, керівник (ESTJ: екстраверт, сенсорик, логік, раціонал).

Командир, підприємець (ENTJ: екстраверт, Інтуїт, логік, раціонал).

Увещувач, наставник (ENFJ: екстраверт, Інти, етик, раціонал).

Учитель, вихователь, ентузіаст (ESFJ: екстраверт, сенсорик, етик, раціонал).

Аналітик, провидець, натхненник (INTJ: інтроверт, Інтуїт, логік, раціонал).

Натхненник, консультант, порадник, гуманіст (INFJ: інтроверт, Інти, етик, раціональне).

Виконавець, хранитель, захисник (ISFJ: інтроверт, сенсорик, етик, раціональне)

Винахідник, шукач, мрійник (ENTP: екстраверт, Інтуїт, логік, ірраціонал).

Непоседа, маршал, реаліст (ESTP: екстраверт, сенсорик, логік, ірраціонал).

Медіатор, чемпіон (ENFP: екстраверт, Інти, етик, ірраціонал).

Аніматор, політик, діяч (ESFP: екстраверт, сенсорик, етик, ірраціонал).

Архітектор, критик, аналітик (INTP: інтроверт, Інти, логік, ірраціонал).

Майстер, умілець (ISTP: інтроверт, сенсорик, логік, ірраціонал).

Споглядач, лірик, цілитель (INFP: інтроверт, Інти, етик, ірраціонал).

Вигадник, композитор (ISFP: інтроверт, сенсорик, етик, ірраціонал).

Є більш розвинута методика Модель DISC Вільяма Марстона

Навіть знятий фільм «Професор Марстон і чудо-жінки» (2017 р.).

Його модель, дуже схематично представлена на

Домінування (Dominance)

Люди представленого типу відрізняються:

- Швидкістю дій і рішень
- нетерпляче, наполегливістю і енергійністю
- Відкритістю суджень і слів
- Готовністю до ризику
- змагальний, готовністю кидати і приймати виклики

Вплив (Influence)

Люди представленого типу відрізняються:

- Відкритістю почуттів і емоцій, здатність викликати емоції оточуючих
- Високими показниками креативності та неординарністю мислення
- обов'язково, балакучістю, харизматичністю
- довірливих, доброзичливості, здатністю легко заводити друзів
- імпульсивність, непунктуальністю, в деякій мірі неухважністю

Постійність, стійкість (Steadiness) 'stedēnəs

Люди представленого типу відрізняються:

- Спроможність бути хорошими слухачами та уважністю до слів оточуючих
- образливий, умінням розпізнавати обмани і фальш
- планомірна, методичністю і тяжінням до спокою
- прихильність сформованим порядків
- Прагненням до збереження гармонійних взаємин і командній грі
- співпереживання, співчуття і бажанням прийти на допомогу

Відповідність (Compliance) кэм 'рліэнс

Люди представленого типу відрізняються:

- Емоційною закритістю
- збори і самоорганізованість
- Системністю мислення і прагненням завжди бути готовими до всього
- Аналітичним мисленням, здатністю планувати і передбачливістю
- Тяжінням до думок про погане і деякої зацикленістю на цьому
- Спроможність піти на поступки задля уникнення конфліктної ситуації

І зрештою, ми переходимо до способів пошуку роботи
I, насамкінець, найбільш популярні сайти з пошуку роботи.

Лекція. Тенденції змін на світовому, європейському та вітчизняному ринках праці та їх причини

Поняття ринку праці, основні показники та критерії його розвитку. Чинники сучасного впливу на ринок праці, роль в цьому процесі глобалізації, пандемії та диджиталізації.

Динаміка розвитку світового, європейського та вітчизняного обсягів торгівлі. Вектори економічного розвитку основних регіонів у світі. Прогнози ЮНЕСКО, Міжнародної організації праці, Всесвітнього Економічного Форуму, Світового Банку, Європейського центру з розвитку професійної освіти (Cedefop) щодо світових тенденцій на ринку праці.

Питання:

- 1. Фактори впливу на світовий та європейський ринки праці.**
- 2. Основні прогнози щодо ринку праці в світі і Україні**

План лекції

1. Сутність та зміст поняття «ринок праці».
2. Основні критерії та показники ринку праці.
3. Вплив на ринок праці глобалізації, пандемії та диджиталізації.
4. Прогнози міжнародних організацій та інститутів щодо тенденцій на ринку праці.
5. Оцінки національних державних і аналітичних центрів щодо розвитку ринку праці.

Література та джерела:

Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р. № № 5067-VI – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

Постанова КМУ від 19 вересня 2018 р. № 792 р. «Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF#n181>

Сучасні тенденції розвитку ринку праці в Україні: наукова доповідь / [Джинчарадзе Н.Г., Боков О.В., Гулевич О.Ю., Вітряк Т.Б., Шостак І.В., Куліков Г.Т., Красівський Д.О., Савченко Н.В., Савенко О.О., Літвінчук Л.Й.]. – К. : ІПК ДСЗУ, 2018. – 42 с.

Attuluri S. Impact of Emerging Technologies on Future Employment Opportunities at United States / Saritha Attuluri // American Journal of Business Management, JAAR: Volume 8, Issue 1, March 2020. P.1-6

Cedefop, Eurofound (2018). Skills forecast: trends and challenges to 2030. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 108. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/4492>

Experts say the 'New Normal' in 2025 Will be Far More Tech-driven, Presenting More Big Challenges / Pew Research Center, 18 February 2021. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pewresearch.org/internet/2021/02/18/experts-say-the-new-normal-in-2025-will-be-far-more-tech-driven-presenting-more-big-challenges/>

ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. 7th edition. 25 January 2021 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_767028/lang--en/index.htm

Proposal for a Joint Employment Report 2021 from the Commission to the Council 18 November 2020 / European Commission Directorate-general for Employment, Social Affairs and Inclusion. – Brussels, 2020 – 143 pp.

Technology and the Evolving World of Work / Global Research Study, Lenovo, July 2020 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://news.lenovo.com/wp-content/uploads/2020/07/Technology-and-the-Evolving-World-of-Work_Lenovo-IDG-Global-Research-Report_FINAL.pdf

Актуальність теми визначається:

Суттєвими змінами на ринку праці, обумовленими глобалізацією та динамічним розвитком нових технологій

Новими вимогами щодо умов праці та кваліфікації працівників під час пандемії.

Впливом нових технологій та карантинних обмежень на діяльність закладів освіти і процеси навчання та виховання

Мета лекції полягає в безперервному професійному розвитку педагога для реалізації стратегічних завдань реформування професійної освіти відповідно до основних тенденцій на світовому, європейському та вітчизняному ринках праці, сприянні самореалізації і самовдосконаленню в умовах соціальних трансформацій

І питання

Поряд зі світовими ринками товарів, послуг і капіталів все більшого значення набуває світовий ринок праці, який становить не просто суму національних ринків, а виступає новим якісним вектором розвитку ринку в умовах посилення процесів глобалізації та інтернаціоналізації виробництва.

Світовий ринок праці - це система відносин, що виникають з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту. Таким чином регіональні та національні ринки праці все більше втрачають свою замкненість і відособленість. Глибокі зміни в процесах трудової діяльності, в організації праці, в структурі зайнятості, в трудових відносинах ставлять перед економічною наукою проблему еволюції світового ринку праці та виступають предметом наукового інтересу багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників. На сьогоднішній день існують численні теоретичні підходи до дослідження ринку праці: ***теорія людського капіталу*** Г. Беккера, Я. Мансера, Т. Шульца, ***теорія сегментації ринку праці*** Дж. Данлопа, П. Дерінгера, М. Пайора, Ч. Літбітера, ***концепція контрактної системи зайнятості*** М. Бейлі, Д. Гордона, К. Азат, ***теорія гнучкого ринку праці*** Р. Буас, Г. Стендінг і багатьох інших. Однак динамічний розвиток світового ринку праці вимагає постійного здійснення корегування не тільки теорії, але і постійного оновлення бази конкретних емпіричних оцінок, які лягають в основу розробки та проведення соціально спрямованої політики зайнятості.

Сьогодні ми можемо тільки приблизно прогнозувати вплив на світовий, європейський та вітчизняний ринки праці війни, яку розв'язала проти України РФ.

Сучасний світовий ринок праці зазнає впливу численного комплексу факторів, головним з яких є:

- глобальна конкуренція між працівниками;
- мобільність і висока плинність робочої сили;
- неоднорідність та диференціація (за віком, статтю, здібностями, працевдатністю тощо) самого ринку праці;

- поділ на різнонаправлені субринки, тобто багатофакторна сегментація.

Згідно з принципами сегментації ринку праці за віком, світова структура народонаселення включає дві категорії людей : працевдатне та непрацевдатне населення. До першої категорії належить близько 70% населення, хоча ця величина дуже умовна, бо залежить від широкого спектру соціальних, економічних, демографічних, політичних причин. У свою чергу працевдатне населення поділяється на економічно активне та неактивне (домогосподарки, студенти денної форми навчання, громадяни, що перебувають на утриманні держави, особи без певного місця проживання).

Економічна криза, яка супроводжується скороченням сукупного попиту на робочу силу, звуженням масштабів зайнятості найманою працею, водночас створює передумови для розвитку нестандартних, в тому числі незареєстрованих форм зайнятості, поширення комбінації різних форм зайнятості, зростання рівня майнового розшарування населення.

Право на працю входить до базових прав людини, згідно статті 23 Загальної декларації прав людини, затвердженій Генеральною Асамблеєю ООН від 10.01. 1948 року, яка передбачає, що:

1. Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі та сприятливі умови праці та на захист від безробіття.

2. Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю.

3. Кожний працюючий має право на справедливу і задовільну винагороду, яка забезпечує гідне людини існування, її самої та її сім'ї, і яка в разі необхідності доповнюється іншими засобами соціального забезпечення.

Кожна людина має право створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів. ***Конституцією України в розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» статтею 43*** гарантовано кожному право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Представлені результати світової торгівлі та відновлення економіки світу під час пандемії.

Окремо у файлі наводяться тенденції розвитку економіки країн у листопаді-грудні 2021 р. Проте, у зв'язку з війною в Україні ці показники будуть значною мірою погіршені.

Якщо брати до уваги прогнози міжнародних організацій, то напередодні пандемії вони були такими

МОП на початку 2020 р.

У 2020 році число людей, зареєстрованих як безробітні, як очікується, зросте до 190,5 млн. у порівнянні з 188 млн. в 2019 році. Такі дані Міжнародної організації праці (МОП).

Ще близько 285 млн. осіб у всьому світі вважаються не в повному обсязі зайнятими, тобто вони або працюють менше, ніж хочуть, або відмовилися від пошуку роботи, або не мають доступу до ринку праці. В сумі це майже 470 млн чоловік, що складає 13% світової робочої сили. У 2019 близько 630 млн. чоловік - п'ята частина світового працевдатного населення - жили в так званій робочій бідності, тобто отримували менше \$ 3,20 в день (за еквівалентом купівельної спроможності).

Проте через рік ситуація докорінно змінилася

МОП на початку 2021 р.

У доповіді Міжнародної організації праці під назвою «COVID-19 і світ праці», йдеться про те, що в 2020 році пандемія завдала нищівного удару по ринку праці. Втрати робочого часу протягом 2020 р. порівняно з четвертим кварталом 2019 р. склали 8,8% і були еквівалентні втрати 255 млн. робочих місць - це приблизно в чотири рази більше, ніж під час глобальної фінансової кризи 2009 року. Сюди входять втрати, пов'язані зі скороченням робочих годин у тих, хто все ж трудився, і з небувалою за масштабами безробіттям: роботи позбулися 114 млн. осіб. Причому 71 відсоток від цього числа становлять люди, які або не могли працювати - можливо, через введення обмежень, і ті, хто зневірився і навіть не шукав роботу. В результаті трудові доходи скоротилися на 8,3%, що становить 3,7 трлн доларів, або 4,4% глобального ВВП.

Автори дослідження відзначають, що вплив пандемії було нерівномірним. Наприклад, жінки постраждали більше, ніж чоловіки: серед них роботу втратили 5%, а серед чоловіків - 3,9%.

Безробіття серед молодих людей (від 15 до 24 років) склала 8,7%, в той час як серед людей старшого віку роботу втратили 3,7%. Ці цифри говорять про небезпеку появи «втраченого покоління», відзначають експерти МОП.

Особливо важкий удар нанесла пандемія готельної та харчової індустрії, де зайнятість впала на 20%. За ними слідує виробництво та роздрібна торгівля. А ось зайнятість в інформаційно-комунікаційної, фінансової і страхової галузях в третьому і четвертому кварталі минулого року зросла. Незначне зростання спостерігалось в гірничодобувній промисловості та в сфері комунальних послуг.

У останній оприлюдненій доповіді МОП (січень 2022 р.) World Employment and Social Outlook Trends 2022 Якщо виходити з 48-годинного робочого тижня, спад у відпрацьованих годинах був еквівалентний дефіциту близько 125 мільйонів повних робочих місць в усьому світі 2021 р. щодо четвертого кварталу 2019 р.

Дещо в іншій площині виглядає прогноз Всесвітнього Економічного форуму

ВЕФ жовтень 2020

Цифровізація і пандемія прискорили перетворення на ринку праці. Тепер у всьому світі люди будуть втрачати роботу не тільки з-за поширення нових технологій, як передбачалося раніше, а й з-за економічної кризи, стверджується в доповіді Future of Jobs («Майбутнє робочих місць 2020»), опублікованому нещодавно Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ). Згідно з доповіддю, до 2025 р нові технології знищать 85 млн. робочих місць і створять замість 97 млн. нових. Але ці нові робочі місця будуть з'являтися значно повільніше, ніж очікувалося раніше, а старі робочі місця почнуть зникати, навпаки, швидше.

Автори доповіді підраховали, що в найближчі п'ять років частка зайвих робочих місць в економіці знизиться з 15,4 до 9% (на 6,4%), а частка місць в нових професіях зросте повільніше - з 7,8 до 13, 5% (на 5,7%). Найбільше будуть затребувані фахівці з аналізу даних, зі штучного інтелекту і машинного навчання, з цифрового маркетингу і стратегії, по автоматизації. А впаде попит на фахівців з введення даних, секретарів, бухгалтерів, заводських робітників, адміністраторів, механіків. Звіт базується на даних опитування керівників вищої ланки, відповідальних за кадрову політику, стратегію і інновації в компаніях, які працюють в 26 країнах в 15 галузях економіки і соціальної сфери.

Треба звернути увагу і на показники статистики щодо безробіття у Європейському Союзі

ЕС листопад 2020.

У четвертому кварталі 2019 року 209,3 мільйони людей працювали в ЄС-27 (на 1,9 мільйона більше, ніж у 4 кварталі 2018 р.), найвищий рівень з коли-небудь досягнутих. Продовжували працювати старші та висококваліфіковані робітники, які були головними рушіями зростання зайнятості в цьому періоду, підтримуючи зростання загальної зайнятості людей у віці 20-64 років до 73% у 2019 році. Безробіття досягло рекордного мінімуму - 6,5% у

четвертому кварталі 2019 року. Молодь та довгострокове безробіття теж зменшувалось, хоча воно і було все ще високий у деяких державах-членах.

У зв'язку з пандемією загальна зайнятість зменшилась прискореними темпами протягом перших двох кварталів 2020 року, до 203,1 млн., тобто на 6,1 млн. (або на 2,9%). Це найбільший спад, який коли-небудь спостерігався протягом двох послідовних кварталів з 1995 року.

Після піку зайнятості 73,3% у II кварталі 2019 р., він почав повільно занепадати у другій половині року. Після початку кризи COVID-19 рівень зайнятості знизився до 72% у II кварталі 2020 р., що на 1,1% нижче, ніж у 4 кварталі 2019 р., та на 1,3% рівня, який спостерігається у II кварталі 2019 року.

Україна 2020

З робітничих професій в топі водій автомобіля, швачка, продавець, машиніст, кухар, муляр, електрогазозварник.

Якщо ж ми ведемо мову про вакансії службовців, то сьогодні дуже затребувані лікарі, ветеринари, бухгалтери, інженери з охорони праці тощо. Поза конкуренцією IT-фахівці - на них останні 10 років попит постійний і він тільки зростає.

Одна з найбільших проблем - не тільки в Україні, але і у всьому світі - в тому, що попит не дружить з пропозицією. До сих пір, незважаючи на те що кількість які навчаються за спеціальностями "економіка" і "юриспруденція" зменшується, все одно люди хочуть працювати юристами, економістами, бухгалтерами, ця професія серед претендентів в топі. І з'явився новий тренд - дуже високий попит на професії низької кваліфікації, які взагалі не вимагають підготовки: сторожа, вахтери, охоронці і так далі. Причому вони не завжди низькооплачувані.

Сьогодні інвестиції в навчання, в тому числі працівників, вважаються навіть більш значущими, ніж інвестиції, скажімо, в нерухомість. *У світі діє формула "70/20/10". Вона означає, що 70% навчання складає саморозвиток людини - якщо він постійно чогось навчається, то буде затребуваний в цій організації. Ще 20% віддається на внутрішнє (корпоративне) навчання або спілкування з іншими. І 10% - на зовнішнє навчання або офіційне, наприклад, обов'язкове підвищення кваліфікації лікарів, педагогів і т.д. чи запропоноване компанією у вигляді тренінгів від запрошених коучів.* Генрі Форд колись сказав: "Нехай краще від мене йдуть розумними, ніж я буду працювати з дурнями".

Зрозуміло, що банки і IT-галузь на передовій в підготовці співробітників. У решти постарому є відділи кадрів.

Є й інша проблема. У країні працює система підготовки кадрів за заявками роботодавців на основі довгострокового планування і прогнозування потреби економіки в кадрах. При цьому наймач може прийти до навчального закладу, на останньому році навчання і подати заявку на фахівців. Але більшість не роблять цього. Але, думаю, все ж сама ситуація на ринку праці скоро підстобне їх заздалегідь замислюватися про те, де брати кадри і як вкладатися в навчання.

Є й інша сторона проблеми: роботодавець набрав персонал, і за законодавством мінімум раз в п'ять років повинен направляти кожного працівника на підвищення кваліфікації. На жаль, в останні три роки кількість тих, хто підвищив кваліфікацію, становить не більше 15% від усієї чисельності працюючих, при тому, що їх мінімальна кількість бути 30% щорічно

BCG (Консультативна група Чикаго)

У процесі соціологічного дослідження, яке відбулося влітку 2020 р., було опитано понад 12 тис. працівників США, Німеччини та Індії. Переважно це були аналітики, інженери, представники кадрових органів (HR), педагоги, медики.

Досліджувалися питання стосовно їхнього ставлення до гнучкості, продуктивності (на індивідуальному, груповому і менеджерівському рівнях), благополуччя, безпека кар'єри,

соціальний взаємозв'язок, культура, навчання, інструменти, що використовувалися під час праці.

На подив, значна частка опитаних стверджувала, що їхня продуктивність під час пандемії не тільки утрималася на прийнятному рівні, але навіть зросла. При цьому спостерігалася гостра зацікавленість, щоб гнучкість шляхів роботи залишалася і у майбутньому, після закінчення пандемії. Відтак необхідно зрозуміти драйвери продуктивності у нових умовах і запропонувати прийнятну надійну робочу модель критично важливо для сьогодення і майбутнього.

Деякі працівники (до 40%) були змушені піти на роботу у віддаленому режимі. Однак близько 75% працівників стверджували, що у перші місяці пандемії вони не тільки утримали, але й посилили продуктивність праці виконанні індивідуальних завдань (аналіз даних, підготовка презентацій, виконання адміністративних завдань). Стосовно спільних завдань, включаючи обмін з колегами, робота в командах, і взаємодія з клієнтами, кількість позитивних результатів була менше, але вона перевищувала 51%.

ВЕФ <https://news.un.org/ru/story/2021/01/1394422>

Експерти Всесвітнього економічного форуму склали список найважливіших тенденцій, які будуть визначати ситуацію на глобальному ринку праці в найближчі п'ять років. Деякі зміни відбудуться внаслідок пандемії, але всі головні тренди так чи інакше вже були обумовлені технологічним прогресом.

1. Автоматизація

Автоматизація виробництва відбувається набагато швидше, ніж очікувалося. І на тлі пандемії цей процес тільки прискорився. Через це роботу в найближчі п'ять років втратять 85 млн. осіб. Очікується, що в 2025 році робота буде розподілена приблизно порівну між людьми і машинами.

2. «Революція роботів»

Експерти прогнозують, що одночасно в результаті «революції роботів» на глобальному ринку праці буде створено 97 млн. нових робочих місць. Більшість з них, відповідно, - у сфері штучного інтелекту. Багато нові посади будуть пов'язані також зі створенням контенту для соціальних мереж. Серед інших сфер діяльності, перспективних з точки зору пошуку роботи - «зелена економіка», сфера послуг, маркетинг, сфера продажів і інженерна справа.

3. Аналітичне мислення, креативність і гнучкість

Саме ці три якості в найближчі п'ять років роботодавці будуть найбільше цінувати в своїх співробітниках. Крім того, повідомляють експерти, здобувачам роботи не зашкодять стресостійкість і здатність до навчання.

4. Перепідготовка кадрів

Майже половині всіх працівників в світі знадобиться пройти різні курси підвищення кваліфікації і програми перепідготовки. Саме на додатковому навчанні співробітників зосередять свої зусилля найбільш конкурентоспроможні компанії.

5. Віддалена праця

Приблизно 84% роботодавців в найближчі п'ять років переведуть частину своїх співробітників на віддалену роботу. Йдеться приблизно про 44% робочої сили. При цьому деякі керівники вважають, що це може негативно відбитися на продуктивності праці і співробітникам знадобиться час на те, щоб адаптуватися до нових умов.

Своє бачення найближчих років виклала авторитетна американська фабрика думок **PEW RESEARCH CENTER, 18/02/2021**

II ПИТАННЯ

Закордонна праця

На сучасному етапі розвитку суспільства, коли вільний рух людей з метою працевлаштування вже набув ознак загальносвітової тенденції, Україна стала однією з

найбільших країн-експортерів робочої сили. На жаль, для багатьох співвітчизників робота за кордоном видається чи неєдиною можливістю виживання та підвищення добробуту своїх сімей з огляду на існуючий в нашій державі рівень бідності та безробіття. Привабливість закордонного ринку праці пояснюється відставанням економічного розвитку України, а також новою, доволі сприятливою, міграційною політикою сусідніх країн, спрямованою на усунення браку власних робочих кадрів.

Вітчизняна економіка об'єктивно не витримує конкуренцію за українських трудових мігрантів, потоки яких спрямовуються в основному в РФ, Польщу, Чехію, Італію, Іспанію та Німеччину. При цьому, рівень участі населення регіонів України в трудовій міграції та її географічна спрямованість різні – найінтенсивніша міграція відбувається в західних областях. Наразі, *в одній лише Польщі працює близько 2 млн. українців і за оцінками Польського союзу підприємців та роботодавців, для збереження поточних темпів зростання у наступні 20 років польська економіка потребуватиме ще 5 млн робітників.*

Тим часом, в самій Україні кількість працездатного населення невпинно скорочується. *Тільки за приблизними розрахунками соціологів, за останні 5 років у пошуках кращої долі Україну полишило від 5 до 7 млн громадян – точні дані про обсяги сучасної української трудової міграції відсутні з причини досить тривалого зволікання з проведенням демографічного перепису (останній проводився ще у 2001 році).* До того ж, державні органи не мають інструментів та єдиної системи збору даних, щоб порахувати українських працівників за кордоном.

Згідно з дослідженням Міжнародної організації міграції, визначальною характеристикою українських мігрантів є високий рівень освіти. За даними Держкомстату за останні десять років з України офіційно емігрували 574 доктори наук та 907 кандидатів наук. За різними оцінками, у зв'язку з виїздом кваліфікованих трудових мігрантів втрати держави становлять понад 1 млрд дол США на рік. В інфляційному звіті НБУ йдеться про те, що подальше зростання трудової міграції може призвести до збільшення інфляції та сповільнення економічного зростання.

Перекази коштів

Трійка країн-лідерів, з яких через системи переказу коштів в Україну надійшло найбільше коштів – *США, Італія, Ізраїль*. З України найбільше переказували коштів *до Росії, Грузії та Азербайджану*. У регіональному розрізі найбільше коштів:

з-за кордону прямувало до Києва, Дніпропетровської та Львівської областей;

за кордон відправляли з Києва, Дніпропетровської та Одеської областей.

Усього, за попередніми оцінками Національного банку України, за 2020 рік обсяг приватних переказів традиційними та неформальними каналами становив:

в Україну з-за кордону – 12 121 млн дол. США в еквіваленті (з них через системи переказу коштів надійшла приблизно п'ята частина); (на 200 млн. більше, ніж у 2019 р.

з України за кордон – 842 млн дол. США в еквіваленті (з них через системи переказу коштів відправлено майже дві третини).

Coursera

15 млн. нових користувачів зареєструвалися на онлайн-платформі Coursera з березня по червень 2020 р. Які навички є найбільш актуальними для сучасного ринку праці? Спираючись на результати навчання 65 млн. слухачів курсів за цей рік, Coursera склала рейтинг володіння навичками для 60 країн світу в трьох сферах - бізнес, технології та наука даних. А також список найбільш актуальних освітніх трендів і сфер, де в найближчі три роки з'явиться близько 6 млн. додаткових робочих місць.

Глобальний рейтинг навичок

Глобальний рейтинг навичок від Coursera враховує три сфери - бізнес, технології та наука даних. Саме навчальні курси в цих сферах є найбільш популярними серед слухачів платформи, і саме ці сфери - визначальні для світового ринку праці. У кожній з 60 країн своє

місце в рейтингу окремої сфери знань. За результатами дослідження всі країни розділили на чотири категорії в залежності від рівня володіння навичками:

- провідні країни - тут рівень володіння навичками становить 76% і вище;
- конкурентоспроможні - 51-75%;
- країни, що розвиваються - 26-50%;
- відстаючі - 25% і нижче

У сфері бізнесу найбільш актуальні наступні навички:

- володіння Microsoft Excel;
- проектний менеджмент;
- цифровий маркетинг;
- блокчейн;
- бізнес-аналітика;
- управління людьми.

У цій сфері Україна займає 43-є місце серед 60 країн світу. Рівень володіння даними навичками серед українців, за даними Coursera, становить 29%. Тут Україна опинилася поруч з Саудівською Аравією, Індонезією, Румунією, Туреччиною.

У сфері технологій сьогодні найбільш трендових: володіння мовами програмування C і JavaScript, а також навички роботи з веброзробки, кібербезпеки, в сферах хмарних технологій, інтернету речей тощо. У цій сфері Україна займає 4-е місце і входить до групи країн з передовим володінням цими навичками. Вище нас в рейтингу Швейцарія, Білорусь і Росія. За даними Coursera, українці показують майстерність в перерахованих навичках на рівні 95%.

У сфері науки даних - Data Science найбільш затребувані: володіння мовою програмування Python і навички роботи з даними, хмарним API (інтерфейс програмування додатків) і ін. Тут Україна зайняла 29-е місце і потрапила в групу країн, де у людей конкурентний рівень володіння цими навичками. Поруч виявилися Австралія, Греція, Португалія, Нова Зеландія.

Європейці - одні з найосвіченіших і просунутих

Серед європейських країн ми займаємо останнє місце в рейтингу бізнес-навичок, 4-е місце в технологіях і 29-е в сфері Data Science. Такі європейські країни, як Швейцарія та Фінляндія, очолюють списки у всіх трьох сферах. У обох країн виключно ефективні системи освіти, починаючи від дошкільної і до вищого, а також культура навчання протягом життя та професійного вдосконалення. У сфері бізнесу найбільш актуальні наступні навички:

- володіння Microsoft Excel;
- проектний менеджмент;
- цифровий маркетинг;
- блокчейн;
- бізнес-аналітика;
- управління людьми.

У цій сфері Україна займає 43-є місце серед 60 країн світу. Рівень володіння даними навичками серед українців, за даними Coursera, становить 29%. Тут Україна опинилася поруч з Саудівською Аравією, Індонезією, Румунією, Туреччиною.

У сфері технологій сьогодні найбільш трендових: володіння мовами програмування C і JavaScript, а також навички роботи з вебразробке, кібербезпеки, в сферах хмарних технологій, інтернету речей і т.п. У цій сфері Україна займає 4-е місце і входить до групи країн з передовим володінням цими навичками. Вище нас в рейтингу Швейцарія, Білорусь і Росія. За даними Coursera, українці показують майстерність в перерахованих навичках на рівні 95%.

У сфері науки даних - Data Science найбільш затребувані: володіння мовою програмування Python і навички роботи з даними, хмарним API (інтерфейс програмування додатків) і ін. Тут Україна зайняла 29-е місце і потрапила в групу країн, де у людей конкурентний рівень володіння цими навичками. Поруч виявилися Австралія, Греція, Португалія, Нова Зеландія.

Європейці - одні з найосвіченіших і просунутих

Серед європейських країн ми займаємо останнє місце в рейтингу бізнес-навичок, 4-е місце в технологіях і 29-е в сфері Data Science. Такі європейські країни, як Швейцарія та Фінляндія, очолюють списки у всіх трьох сферах. У обох країн виключно ефективні системи освіти, починаючи від дошкільної і до вищого, а також культура навчання протягом життя та професійного вдосконалення.

Як пандемія позначилася на ринок праці України. Про це свідчать дані Державної служби зайнятості України

У січні - листопаді 2020 року безробітних було вже 252 тис. проти 179 тис. осіб за цей же період 2019 року. Насправді реальна кількість безробітних в Україні - в рази більше.

За результатами опитування 300 роботодавців, проведеного сайтом з пошуку роботи JOOBLE, скоротити зарплати через карантин, починаючи з березня 2020 року, були змушені 18,8% компаній; 72,4% повідомили, що карантин не вплинув на їх роботу, тому зарплати не переглядалися, а 8,8% компаній, навпаки, їх збільшили.

Також Державна служба зайнятості України прогнозує найбільш очевидні тенденції найближчих років

Розвиток цифрових технологій

Глобалізаційні та інтеграційні процеси

Розвиток шерингової економіки

Зростання клієнтоорієнтованості

Екологічна безпека

Програмування, автоматизація

Роботизація, розвиток штучного інтелекту

Серед навичок у нових працівників найбільша увага буде зосереджуватися на наступних

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 3

МІЖНАРОДНЕ, ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО І ВИМОГИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Рекомендовані питання для обговорення

1. Регулювання ринку праці в нормативних документах ООН.
2. ЮНЕСКО про розвиток нових компетентностей працівників з урахуванням майбутньої структури ринку праці.
3. Еволюція законодавства ЄС щодо ринку праці.
4. Найбільш затребувані навички працівників майбутніх сегментів ринку.
5. Soft skills у професійній кар'єрі сучасних випускників.

Література: 6, 7, 8, 9, 10

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарського заняття та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2.

2. Обрати одну з міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, Світовий Банк, Міжнародний валютний Фонд, Міжнародну організацію праці, Європейський Союз, Верховна

Рада, Державна Служба Зайнятості України тощо) стосовно законодавчих та нормативно-регулюючих документів щодо ринку праці.

3. Визначити перелік санкційних обмежень, які регулюють ринок праці під час воєнного стану.

6. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. ІННОВАЦІЇ В ОСВІТИ: РОЛЬ, ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ І УКРАЇНІ

Завдання до самостійної роботи

1. Сформулюйте типологію інновацій в їхньому історичному розвитку.
 2. Які види інновацій сьогодні є найбільш ефективними і чому.
 3. Сформулюйте основні вимоги до інновацій, які викладені у документах ОЕСР Oslo Manual (4-е видання).
 4. Які вимоги до подальшого розвитку технічної і професійної освіти та тренінгу висуває Міжнародний центр ЮНЕСКО UNEVOC?
 5. Перспективи розвитку ринку праці та вимоги до компетентностей працівників у документах Європейського центру з розвитку професійної освіти (Cedefop).
 6. Лідерство у один з варіантів інновацій в освіті.
- Література:** 1, 3, 5, 7, 8

ТЕМА 2. ПРИЧИНИ І ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКІВ ПРАЦІ

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся зі статистичною інформацією щодо обсягів світової, європейської та національної торгівлі.
 2. Вивчить прогнози авторитетних міжнародних аналітичних центрів стосовно перспектив розвитку ринків праці.
 3. Сформулюйте залежність освітнього процесу в Україні та країнах світу стосовно майбутніх компетенцій працівників.
 4. Опишіть засоби та інструменти моніторингу ринку праці.
- Література:** 3, 7, 9

7. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

До теми 1. «Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі і Україні»

1. Інновації це:

- а) застосування новітніх технологій розвитку та творчого мислення експертів;
- б) запровадження нових продуктів або послуг;
- в) новий або вдосконалений продукт чи процес (або їх комбінація) що суттєво відрізняється від попередніх продуктів або процесів і була надана потенційним користувачам (продукт) або приведена у користування підрозділом (процес)
- г) формування інноваційної культури.

2. Продовжіть речення: «Інновації в освіті – процес...

- а) застосування технологій розвитку творчого мислення здобувачів освіти;
- б) ефективного використання сучасного комплексного методичного забезпечення освітнього процесу;
- в) формування інноваційної культури;
- г) творення, впровадження та поширення в освітню практику нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються рівні досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи навчання до якісно іншого, більш досконалого стану.

3. До інновації не належить:

- а) впровадження нового продукту;
- б) створення нового ринку товарів;
- в) реорганізація структури управління організації;
- г) винахід.

4. Винахід – це:

- а) кінцевий метод, принцип, новий порядок, винахід, новий продукт, процес, якісно відмінний від попереднього аналога, що є результатом інтелектуальної діяльності, закінчених наукових досліджень і розробок;
- б) результат практичного освоєння новації, задіяної у динаміці, ефективність якої оцінюється не тільки економічним, а й соціальним ефектом;
- в) нове технічне вирішення конкретного завдання, яке дає позитивний ефект, поліпшує якість продукції або змінює умови праці;
- г) результат НДДКР, що відображає принципово новий механізм, який може зумовити появу нових інновацій та інноваційних процесів і суттєво вплинути на розвиток НТП.

5. Відкриття – це:

- а) встановлення невідомих раніше об'єктивних закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, що вносять корінні зміни в рівень нашого пізнання;
- б) науковий результат, що вносить радикальні зміни в існуючі знання, розкриває невідомі досі закономірності, властивості та явища матеріального світу, істотно впливає на перебіг науково-технічного прогресу і розвиток цивілізації, є джерелом винаходів;
- в) результат практичного освоєння новації, задіяної у динаміці, ефективність якої оцінюється не тільки економічним, а й соціальним ефектом;
- г) нове технічне вирішення конкретного завдання, яке дає позитивний ефект, поліпшує якість продукції чи змінює умови праці.

До теми 5. «Причини і тенденції трансформації світового, європейського та вітчизняного ринків праці»

1. Які види ринків ви знаєте? Дайте визначення поняттю «ринок праці»
2. Перерахуйте основні критерії та показники ринку праці.
3. Опишіть сутність та зміст глобалізаційних процесів та їхній вплив на економічний розвиток.
4. Розкрийте чинники і напрями впливу пандемії на світовий, європейський та вітчизняний ринки праці.
5. Науково-технічний прогрес та ринок праці: перетини і взаємозалежності
6. Які організації в ООН опікуються питаннями зайнятості населення та ринку праці?
7. Функції ринку праці.
8. Моделі ринку праці розвинутих країн світу.
9. Види безробіття та його регулювання.

10. Засоби та інструментарії аналізу ринку праці.
11. Міжнародний ринок праці і міграція сформулюйте взаємозв'язок.
12. Якими міжнародними документами регулюється мобільність у сфері освіти?
13. Якими національними законодавчими та нормативно-правовими актами регулюється ринок праці?
14. Які основні положення Конвенції про сприяння зайнятості та захисту від безробіття ООН?

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

До теми 1. Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі і Україні

Інновації – це новий або вдосконалений продукт чи процес (або їх комбінація) що суттєво відрізняється від попередніх продуктів або процесів і була надана потенційним користувачам (продукт) або приведена у користування підрозділом (процесом).

Інноваційна діяльність включає всі розвиваючі, фінансові та комерційні діяльності, які здійснює фірма, результатом яких має стати інновація. Порівняно з попереднім виданням, суттєва зміна відбулася для визначення бізнес-інновацій

Соціальні інновації – це нові рішення (продукти, послуги, моделі, ринки, процеси тощо), які одночасно задовольняють соціальну потребу (ефективніше, ніж існуючі рішення) і призводять до нових або вдосконалених можливостей і відносин, кращого використання активів та ресурсів

Інновації в освіті – процес творення, впровадження та поширення в освітню практику нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються рівні досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи навчання до якісно іншого, більш досконалого стану.

Компетентність – це універсальне поєднання умінь, знань, навичок, способів мислення, ціннісних орієнтирів та ідейних переконань, які дозволяють впевнено й успішно виходити із різноманітних ситуацій життєдіяльності.

До тем спецкурсу 5. Причини і тенденції трансформації світового, європейського та вітчизняного ринків праці

Безробітний - людина в працездатному віці, який не є зайнятим, займається пошуком роботи і готовий приступити до неї.

Дискримінація в оплаті праці - диференціація заробітної плати, не обумовлена різницею в продуктивності працівників.

Зайнятість - діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб і приносить, як правило, їм трудовий дохід.

Кон'юнктура ринку праці це співвідношення попиту і пропозиції на ньому.

Пропозиція праці ринкова - кількість одиниць праці, яку все наймані працівники на ринку праці бажають і здатні продати при даній ціні праці.

Ринок праці - громадський механізм, який регулює рівень заробітної плати і сукупний обсяг використовуваного найманої праці.

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до професора Мандрагелі Володимира Андрійовича за електронною поштою mandra09@gmail.com або у вайбер за номером +38-067-245-14-34

10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

До теми 1. «Інновації в освіті: роль, практичне значення в сучасному світі і Україні»

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. Розпорядження КМУ від 10 липня 2019 р. № 526-р «Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

3. **Національна доповідь Про стан і перспективи розвитку освіти в Україні:** монографія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І.Луговий(заст. голови),О.М.Топузов (заст. голови)]; за заг.ред. В.Г.Кременя. — Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. — 384 с. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitichni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stan-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf>

4. **Український прорив: інноваційні технології** / Укрінформ, 19 серпня 2020 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3081168-ukrainskij-proriv-innovacijni-tehnologii.html>

5. **Указ Президента України «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти»** від 30 березня 2021 р. №130/2021 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1302021-38149>.

6. Мандрагеля В.А. Науково-методична компетентність педагога в умовах пандемії та діджиталізації: світовий досвід та українські реалії. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ PEDAGOGICAL SCIENCES. 2021. Випуск 45 / Issue 45. С. 170-178. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1LNQ1-qMx3116Im5spFZmuno0ixi32s0MPeM00QYr7JM/edit>

7. **Національна рамка кваліфікацій.** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>

8. Auzzo M., Kirkpatrick D.D. Covid-19 Changed How the World Does Science, Together / Matt Auzzo and David D. Kirkpatrick // The New York Times, 1 April 2020. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nytimes.com/2020/04/01/world/europe/coronavirus-science-research-cooperation.html>

9. Community Innovation Survey: latest results. Eurostat, 12 March 2019. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190312-1>

10. Global Innovation Index 2020. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2020/

11. OECD / Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>

12. The Global Intellectual Property Index. 5th report. Taylor Wessing – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://united-kingdom.taylorwessing.com/documents/get/576/gipi5-report.pdf/show_on_screen

До теми 2. «Причини і тенденції трансформації світового, європейського та вітчизняного ринків праці»

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р. № № 5067-VI – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

2. **Постанова КМУ** від 19 вересня 2018 р. № 792 р. «Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF#n181>
3. **Державний центр зайнятості** Публікації – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/publikaciyi-0>
4. **Cedefop, Eurofound (2018)**. Skills forecast: trends and challenges to 2030. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 108. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/4492>
5. Experts say the ‘New Normal’ in 2025 Will be Far More Tech-driven, Presenting More Big Challenges / Pew Research Center, 18 February 2021. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pewresearch.org/internet/2021/02/18/experts-say-the-new-normal-in-2025-will-be-far-more-tech-driven-presenting-more-big-challenges/>
6. **ILO Monitor: COVID-19 and the world of work**. 7th edition. 25 January 2021 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_767028/lang--en/index.htm
7. Technology and the Evolving World of Work / Global Research Study, Lenovo, July 2020 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://news.lenovo.com/wp-content/uploads/2020/07/Technology-and-the-Evolving-World-of-Work_Lenovo-IDG-Global-Research-Report_FINAL.pdf

9. КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ КАФЕДРИ МПО ТА СГД БІНПО

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ КАФЕДРИ МПО ТА СГД БІНПО

9.1 Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України: *ресурс кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін*

<https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/dvemh/>

9.2 Youtube-канал Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

<http://surl.li/cimgr>

9.3 Електронний ресурс наукових публікацій НПП кафедри МПО та СГД на сайті Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

<http://surl.li/cimha>

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Єрмоленко А.Б.,
к.політ.н., доц.,
завідувач кафедри

Мандрагеля В.А.,
д.філ.н., проф.,
професор кафедри

Кучера І.В.,
к.пед.н., доц.,
доцентка кафедри

Шевчук С.С.,
ст.викладачка
кафедри

Кулішов В.С.,
к.пед.н., доцент,
доцент кафедри

Масліч С.В.,
к.пед.н., доц.,
доцентка кафедри

Шитська Т.П.,
ст.викладачка
кафедри

Петрушиак О.М.,
ст.викладачка
кафедри

Тимова Л.О.,
ст.лаборант
кафедри

Комп'ютерне забезпечення, макетування та дизайн

Єрмоленко А.Б., завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», кандидат політичних наук, доцент

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
м. Біла Церква, вул. Леваневського 52/4